

HARSÁNYI ZSOLT
GALGÓ HÁROM FELESÉGE
REGÉNY

ÚJ IDŐK IRODALMI INTÉZET RT.
(SINGER ÉS WOLFNER)
KIADÁSA, BUDAPEST

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2015
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5557-32-3 (online)
MEK-13975

TARTALOM

**Első rész
TERI**

**Második rész
NÓRA**

**Harmadik rész
MELINDA**

Első rész

TERI

I.

A két leány az ablaknál üldögélt. A nyitott ablakon olykor bepattant a künn hevesen ropogó nyári zápor egy-egy szétloccsanó kövérebb cseppjének finom szilánkja, akárcsak a kályhából kipattanó szikra. De nem törődtek vele. Az utcára sem pillantottak ki, ahol néha környékbéli parasztszekér táncolt tova, olyan vig igyekezettel menekülve a macskafejű kövezeten, hogy mozgása az évődő borjúéhoz hasonlított, néha pedig egy svábasszony kacsázott át az utca egyik oldaláról a másikra, felső szoknyáját csuklyaként borítva vissza fejére. Őket ez most nem érdekelte. Őket csak Galgó érdekelte. Ha valaki történetesen belép, szemök csillogásán, ajkoknak még hallgatáskor is érzéki nyitva maradásán, ujjaik bútorperemet, vagy terítőrojtot gyötörgető idegességén tüstént láthatta volna, hogy legényről beszélnek. De nem lépett be senki. Az apa nem volt még otthon, az anya meg örvendett, hogy a vendég unokahúg nem lábatlankodott a konyhán és nem kínoztá a földműves-sorbeli rokonok egyenkénti üdvözlétével.

- És mondd, Teri... mit is akartam kérdezni... és mondd, a szülei nem élnek?

- Nem. Az édesanyja korán meghalt, az édesapja nemrég. Mielőtt idehelyezték. Különbőn nagyon előkelő ember volt. A minisztériumban dolgozott.

Az unokahúg elhűlt. A varázslatos szótól halkabb lett a hangja.

- A minisztériumban... óh... és mondd, mit is akartam kérdezni... milyen minisztériumban?

- Azt nem tudom, Minisztériumi igazgató volt. Alája tartozott az egész segédhivatal. Ő volt az igazgató az egész minisztériumban. Lóránt gyakran beszél erről. Sokat panaszkodik, mert az apja nagyon szigorú volt hozzá. Ha erről beszél szegény, mindig sóhajtvá hozzát teszi: hja, az a gögös, feudális vér.

- És mondd, mit is akarok kérdezni: mi az a feudális?

- Ami feudális, az arisztokrata. Mert a legnagyobb dolgot még el sem mondtam. A Lóránt apjának gróf Csáky-lány volt a nagyanyja. De Lóránt erről nem szeret beszélni. Ő azt szokta mondani, hogy ez társadalmi előítélet. Azt mondta, hogy csak egy igazi előkelőség van, a lelki előkelőség.

Hermin, az unokahúg, ámulva hallgatta a csodálatos ember leírását. Még meg is rázkódott kissé, mint akin szent borzongás fut keresztül. Általában nem is összerázkódní, hanem toporzékolni szeretett volna izgalmban, mert az a minden mozinál felkorbácsolóbb dolog, hogy a bankhoz ilyen ember érkezett, teljesen kihozta a sodrából. Hiszen ez a végtelenül érdekes fiatalember, akinek a dédanyja igazi grófnő volt, most gyakori vendég a rokoni háznál, tehát a sors egy varázslatos intézkedése folytán most ő maga is vonatkozásba került a Csáky grófokkal. Egyszerre heves szeretetet érzett Teri iránt, aki most közte és az arisztokrácia között ezt az álomnak is gyönyörű és édes hidat jelentette. Hangja kissé remegett, amikor megszólalt:

- Istenem, milyen boldog is vagy te, Terikém... egy ilyen ember udvarol neked... és a néniék mit szólnak hozzá?

- Az nem olyan egyszerű dolog, - felelte Teri, - mert hallgass ide...

Hermin nagyot reszelt a torkán, mert azt ismeretlen okból egyszerre nagyon száraznak érezte és önkéntelenül közelebb akarta húzni székét a beszélőhöz, de akkor vette észre, hogy mindketten a pamlagon ülnek. És ugyane pillanatban az ablak előtt megállt az arra haladó szekér zörgése. Hermin rosszat sejtve elsápadt. Valóban anyja szekere állott meg odakint. Hermin lelkét jeges fájdalom dermesztette meg. Életének átka és állandóan nyomasztó borzalma mennydörgő földomlás gyanánt zuhant rá erre a magasztos pillanatra, mikor nemcsak, hogy a rátarti, úri unokahűg baráti bizalmában sütkérezett, hanem még hozzá a grófokhoz kapcsolhatta álmait. És éppen most állt meg ábrándjainak országútján az állandóan gyötrő gyalázat: a kofakocsi.

- Hermin, - kiáltott odakint a bakon ülő Hutterné, - egy-kettő!

A házikisasszony arca is elborult. Hermin szeme elhomályosodott a tehetetlen keserűségtől.

- Megyek már! - kiáltott ki az ablakon.

Megtörölte szemét és felállott. De látnia kellett, hogy még gyorsabban pattan fel Teri: «Szégyelli a szekeret», - gondolta magában a mélyen megalázott Hermin. És mint a vágóhíd felé hajtott bárány, megadóan indult kifelé.

- Sajnálom, hogy már mégy. Nem baj, majd elmondom, ha megint bejössz. Talán a jövő héten. Ha ráérek. Majd meglátjuk. Igazán kár, hogy most sietsz, de mamával ne fáradj, én majd átadom...

Hermin már kint is volt a szobából. Teri fellélekzett, odaállt a függöny mögé és kilesett, mintha a szekeret maga is siettetni akarná. Mintegy gondolatban sürgette a rokont, hogy az mennél gyorsabban haladjon el odakint az orgonabokrok között és igyekezzék a szekérhez. Csakugyan látta is Hermint odafutni, felhágni és elhelyezkedni a fejkendő anyja mellett. Hutterné csettintett a lovaknak, megrántotta a gyeplőt a nagy piros kofaernyő alatt. Az eső még mindig kopogtatta a kövezetet. A szekér nekivágott az útnak, elzörgött, befordult, eltűnt. Teri háta mögött pedig nyílt az ajtó. Anyja jelent meg ott, fakó perkál-pongyolában, lisztesen, a hasán csörgő kulcsomóval.

- Na végre. Elment?

- Úgy tetszel, mama, mintha én tartottam volna itt. Máskor küldjem el?

- Azt nem mondtam. De másképpen kellett volna megállapodni vele. Miért itt veszi fel az anyja? Halálom, ha az a szekér itt álldogál a ház előtt.

- De hát mit csináljak, mama, az Isten szerelmére? Ment volna a piacig a záporban? Igazán különös vagy. Azt hiszed, nekem öröm, ha mindig itt áll meg a szekér? Miért nem mondd meg egyenesen Betti néninek, hogy nekünk ez kellemetlen? Érdekes.

Az anya felháborodott válaszra készült és nagy lélekzetet vett. De aztán meggondolta a választ. Csóvált egyet a fején és úgy becsapta az ajtót, hogy csak úgy durrant. Teri is megcsóválta a fejét és vállat vont. Megigazította a pamlag hátán a gombostűvel odatűzött kis csipketerítőt, aztán még egyszer vállat vont. Tűnődött. Legyintett. Végül hosszú és mély sóhajjal lezárta a vitát, amelyet anya és leánya a lakás két távoleső pontján gondolatban még mindig folytattak egymással.

Most átment a másik szobába, a maga szobájába. Erre kellőképpen büszke volt, mert évekig tartó ostrom után el tudta érni, hogy mint felnőtt lánynak, újra berendezték ezt a szobát tiszta fehér bútorokkal. A leányszobát nagyon szerette társalgás közben is értékesíteni. A társasélet ritka alkalmakor gyakran szólt így a fiatalemberekhez: «Tudja, kedves Kulhanek, gyakran álmodozom én erről az én kis fehér leányszobámban...» Máskor sejtelmesen sóhajtott és fejét lassan ingatva így szólt: «Ó, kedves Bozóky, mit tudja maga, mennyi névtelen szenvedésről

beszélhetne az én kis fehér leányszobám...» Ebben különösen az tetszett neki, hogy «névtelen». Névtelen szenvedés, ezt mélyértelműnek és sejtelmesnek találta. A fiatalember, akár Kulhanek, akár Bozóky, erre rendesen férfias felsőbbbséggel feltette a kérdést: «ugyan mit tudhat egy ilyen szép fiatal leány a szenvedésről?» Mire ő mindig így válaszolt magasra húzott szemöldökkel és fájdalmas mosollyal: «a kor nem az évek számától függ; van, aki sokkal idősebb, mint ahány éves». Sok ilyen társalgása állott készen Terinek, ezeket mindig egyformán használta, de egyformán használták a fiatalemberek is, öt-hat mondaton keresztül mindig ugyanazok a válaszok és viszonyválaszok követték egymást, s ha valamelyik, mint a rossz tanuló, nem tudta a hagyományos szöveget, a másik meghökkenve nézett rá és a további beszélgetésbe belezavarodott.

Teri tehát a kis fehér leányszobában leült levelet írni, illetve folytatni a levelet, amelyet férjes testvérnénje számára már három napja megkezdett volt s azóta adandó alkalmakkor folytatta. Még pedig kétszer kezdte meg. Egyik példány állandóan készenlétben állott, hogy ha anyja vagy apja rányit, annak eddigi szövegét mindig felmutathassa, de volt másik példánya is, amelyet szükség esetén gyorsan el lehetett dugni a mappa alá s amelynek szövege már nem volt a szülők szemének való. Ez a mappa bőrt utánzó vastag papírból készült és alsó jobb sarkán rézbetűkből ezt a felírást viselte: LETT. Mert a RES-t az anya, aki portörlesztésnek brutális erejéről volt nevezetes, idők folyamán a törőronggyal már lepusztította róla. Teri kivette belőle az első számú levelet, majd a mappa bélését óvatosan kinyitva kipiszkálta az odarejtett második példányt. Nekiült folytatni:

Csütörtökön délben tovább írom. Nem képzeled, drága Irmy, milyen kimondhatatlan szenvedéseket okoz nekem méltatlan és megszégyenítő csapásaival a sors, amelynek végzete valósággal üldöz engem, mert büszkeségemet a porig alázza, de nem szeretném, ha félreértenél, távol álljon tőlem, hogy hozzátartozóim miatt szégyenkezzem, hiszen én jól tudom, hogy egyetlen előkelőség van a világon, és pedig a lélek előkelősége, de ezt mások nem tudják, és én nem mehetek oda mindenkihez, hogy felemelt homlokkal megmagyarázzam neki, hogy nagybátyám és nagynéném falusi emberek, kifogástalan jellemű kisbirtokos-jellemek és az ő pa...

Itt Teri azt készült írni, hogy patriarchális, de mivel a szó helyesírása felől kétségei támadtak, az eddigi két betűt zárójelbe tette, mert a polgári iskolában a fölösleges szavak, vagy betűk kitörlesztésének erre a módjára tanították.

...az ő (pa) ózsdiás felfogásuk szerint semmi szégyen nincs abban, ha verejtékes munkájuknak becsületes termékeit ők sajátkezüleg értékesítik, tehát Betti néni behozza saját szekerén a spenótot, zöldbabot, ugorkát (örületesen megy fel az ára!!!), zöldborsót stb. a hetivásárra csütörtökön és értékesíti, mialatt Flórián bácsi a kisbirtokos lankadatlan munkáját otthon felemelt fővel folytatja; kérdem tehát, mi kivetnivalót talál ezen a társadalom, ha ugyan ez a rongyos Püspökcsanád a társadalom nevet megérdemli (strandfürdő még most sincs!!!...) végre is aljas igazságtalanság, ha ezért Betti néni piaci kofának nevezik, végre is nem mehetek oda mindenkihez megmagyarázni, hogy egy (niveua) (nivaue) magasabb színvonalú társadalomban az östermelő és a kofa az óriási különbség, de őszintén szólva Flórián bácsinak és Betti néninek lehetne annyi esze, hogy ha a mi édesatyánk előkelő polcot vívott ki magának a társadalomban, mint az Általános Forgalmi Bank püspökcsanádi fiókjának igazgatója és különben is tartalékos hadnagy, akkor ők ne szolgáltatassanak még tápanyagot a rosszindulatú rágalmaknak, melyeket azáltal felháborítóan élesztnek, hogy Betti néni a szekeret előttünk mindig megállítja és maga hajtja a lovat, mely által engem porig alá; ha már Hermint nem tekintí, aki így sohasem fog találni egy rendes parthiet, tehát egy ronda vacakhoz fog hozzámenni ott Koltáron, mi által engem is aláás és most folytatom levelem tulaj-

donképpen tárgyát, tehát Lóránt leírását, nos tehát csodálatos lelki tulajdonságait már legutóbbi levelemben érintettem, most külsejét is el kell mondanom, melyből legérdeke-
sebb, hogy ő hiába tagadja, mint emelkedett szellem, az arisztokrata származás fontos-
ságát, rajta azonnal meglátni, hogy ereiben arisztokrata vér buzog, mert csak egy pillan-
tást kell vetni férfiasan szép arcára, amelyet tükörsíma aranyszőke fürtök kereteznek,
hogy ilyen igazán csak filmszínészben létezik, szeme pedig a tenger kékjéhez hasonlít,
egymagában egyesítve annak rejtelmes titkait, termete karcsú, keze nőiesen hosszúkás
és vékony és ápolt, valamint lába sem az az otromba férfiláb, hanem valóságos leány-
álom és mondhatom, hogy maga a tökély, amely a szó szoros értelmében önmagát múlja
felül, jobb keze mutatóujján pedig címeres családi gyűrűt hord, de ez nem a Csáky-
címer, hanem a Galgó-címer, jobban mondva a kapornyaki Galgók ősi címere, mert
amint bizalmasan nekem ő maga bevallotta, az ő családja jóval régibb, mint a Csáky-
család, most már beláthatod, édes Irmykém, az ő arisztokratikus megjelenését, és
hihetetlen lelki nemességét pedig már előző levelemben részleteztem, ezek után megért-
heted azokat az érzelmeket is, amelyek lelkemet viharoként megrohanták, és amelyekről
előző levelemben már értesítettelek, hiszen ha valaki megért engem, akkor te vagy az,
édes Irmykém, aki boldog asszony vagy és bár magad mondod, hogy az elején WALTER
egyáltalában nem szeretted, csak a józan ész parancsára mentél hozzá, de most már
beletörődtél és boldog vagy és eszed ágában sincs a történeteken változtatni, tehát
jelenlegi boldogságodban meg tudod érteni leküzdhetetlen szerelmemet, megjegyzem,
apa már intézkedett, hogy a Bankból a központ adjon bizalmas személyi információkat
is, mert Lóránt eddig három látogatást tett nálunk és csak a vak nem látta, hogy komoly
szándékai vannak, nos tehát képzelheted porig alázott lelkiállapotomat, mikor az az
átkozott szekér itt megáll és Betti néni maga hajtja a lovat, tehát most egy nagy kérésem
van hozzád, édes Irmykém, melytől talán az egész életem boldogsága függ, hogy mivel
szüleinkhez a jelen állapotban kényes volna ilyen kéréssel fordulni, vajjon egyetlen
Irmykém, te nem tudnál-e Betti nénihez valami tapintatos és ügyes módon levélben
fordulni, hogy ők ne ássák alá egész Püspökcsanádön családunk féltve őrzött tekinté-
lyét, de ezt roppant tapintatosan csináld, hiszen te olyan okos vagy, de szüleinknek a
világért se szólj erről és Hermint se avasd be, mert ismered, milyen liba; valamint
nagyon vigyázz a Hutter nagyapa érzékenységre, mert emlékezhetel, milyen borzasztó
volt, mikor Hutter nagyapa az ellenzéki jelöltre szavazott és apa azt a botrányt csinálta a
mama születésnapján és Hutter nagyapa az asztalra ütött és kiáltozott, hogy hej de nagy
urak vagytok, fene a hasatokba, de azért a bűdös kofanépségnek a pénze bezzeg jó volt;
amilyen interparlamentáris kifejezéseket egy Galgó Lóránt soha nem használna, inkább
kínhalált szenvedne; továbbá légy szíves közölni, hogy mit jelent részletesen a
Wahlverwandschaft kifejezés, mert itthon nem merem megkérdezni, te ott Drezdában
könnyebben megkérdezheted, de Betti nénivel nagyon vigyázz, talán előbb írd meg
nekem, hogyan szándékozol ennek nekifogni; továbbá WALTER rokoni szeretettel ölelem
és a kis Walternek millió csókot küldök; téged pedig forrón csókol porig alázott kis
hugod: Terry. - U. i. Lóránt remek lovas, de itt nincs alkalma. Fenti.

A levél pontosan éppen akkor készült el, mikor a kapu odakünn döngve becsapódott. Ez az
apa érkezését jelentette, mert Kárász igazgató minden áldott délben, mióta itt laktak, ilyen
robajjal csapta be a kaput. Teri siető és gyakorlott kézzel dugta el a teleírt lapokat a mappa
bélése alá, aztán maga elé téve az első példányt, borítékot vett elő. Megírta a címet: Frau Irma
Kluppe, Dresden, Lange Gasse 3. A hármaskörben már hallotta apja nehézkes mackó-lépteit
recsegni a szomszéd szobából. Tudta, hogy most apja az évek óta mindennap teljesen válto-
zatlan mozdulatokat végzi: lehúzza két cipőjét, néhány pillanatig kéjesen mozgatva nyújtóz-
tatja harisnyás lábujjait, aztán belelép a kikészített papucsba, leveti kabátját, ráadja egy szék-
re, felveszi az előkészített házikabátot; majd pedig hosszú és gondos művelettel ráhúhákol

pápaszemére, megtörölgeti, orrára illeszti és átnézi a napi postának azt a részét, amelyet nem a bankba kapott, hanem ide. Ez folyik a nappaliban. Az ebédlőben már készen áll a terített asztal. Csütörtök lévén, ma az anya terített, holnap Teri fog teríteni, holnapután a szakácsné, mint évek óta, mert a házigazda, mikor a nagyobbik leánya külföldre ment feleségül, egyszer s mindenkorra így rendelkezett. Ha majd Teri férjhez megy valamikor, nyilván az lesz rendelkezése, hogy a ház asszonya és a szakácsné felváltva terítsenek. Szobalány, mióta Teri esztét tudta, az Általános Forgalmi Bank püspökcsanádi igazgatójának házában nem szolgált. Kárász Béla szerette puritán elveit ismertetni még idegenek előtt is, s ezek egyike az volt, hogy a középosztály anyagi romlásának egyik oka a sok feleslegesen alkalmazott kenyérpusztító.

Teri bevitte az első példányú levelet apjához, kézcsókkal üdvözölte a hírverő cédulák, sorsjegy-értesítések és árjegyzékek felett szuszogó szülőt és letette az írást.

- Írtam Irminek, apa, majd légy szíves hozzá írni. Talán mama helyett is.

Kárász felvetette fejét és szemüvegét feltolta a homlokára.

- Engem ne oktass, fiam. Én eddig még mindig tudtam a kötelességemet.

- Bocsáss meg, csak úgy gondoltam...

- Azt bízd rám. Ebben a házban én gondolkozom és ezt még sohasem volt okotok megbánni. Mi van már azzal az ebéddel?

Kárászné már nyitotta az ajtót. Ez az ajtónyitás jelezte Kárásznéknál hosszú évek óta minden nap, hogy az ebéd tálalva van. Nekiültek a levesnek. A bankigazgató az első kanál után rápillantott feleségére, mert annak felszólítás nélkül is kötelessége volt mindenről beszámolni, ami délelőtt a ház körül történt.

- Betti megint megállt a szekérrel a ház előtt.

- Köszönöm, - mondta a ház ura, - ha kellemesebb hírekkel nem szolgálhatsz, a többit elengedem.

Néma csendben kanalizáltak tovább. Kisvártatva a családfő ismét rápillantott hitvesére.

- Na gyerünk, gyerünk. Más nem történt?

- De történt. Itt volt Hermin és mivel esett az eső, behurcolta a sarat a szobába.

- Megint Hermin. Az angyalok türelme is kevés volna ezekhez a koltáriakhoz. És ha szabad kérdezni, Hermin miért nem méltóztatott belépés előtt jól megdörzsölni a talpát a lábszőnyegen?

- Azért, - felelte Kárászné vérfagyasztó nyugalommal, - mert az a szőnyeg már nem használható. Olyan, mint a pókháló. Nyolc évig tartott, eléggé kiszolgálta az idejét. Ha esős időben jön valaki, kisül a szemem.

Kárász letette a kanalat, hátradőlt a széken és házikabátján begombolt egy gombot. Ezek a mozdulatok nála a döntő kinyilatkoztatások, a családi kiáltványok jelei voltak.

- Igen? Hát nem veszek új lábszőnyeget. Ha nyolc évig jó volt, egy darabig még jó lesz. Nem veszek új lábszőnyeget, egy. Nem fogadok bejárót, kettő. Nem vezettettem be a telefont, három. Nem veszek rádiót, négy. Nem rendezek vacsorát, öt. Tudod jól, hogy puritán ember vagyok, a vita ezzel be van fejezve. Jöhet a hús.

Kárászné egymásra rakta a három leveses tányért, a legfelsőre rárakta a kanalakat. Ment kifelé. Aztán visszajött a hússal. Ettől kezdve némán folytatódott az ebéd. A két nő megszeppenve hallgatott; a családfőnek minden jel szerint bosszúságai lehettek a bankban. A téstánál azonban nem barátságosan hangon éppen ő törte meg a csendet:

- Igyekeztek az evéssel, mert feketére vendég jön. Ez az izé... ez a Galgó, vagy hogy hívják, engedelmet kért, hogy megint látogatást tehessen. Meghívtam feketére.

Teri majdnem elsikoltotta magát, de még idejekorán észbekapott. Mindenesetre mélyen elpirult és hogy zavarát palástolja, felállott.

- Szabad az íróasztal-kulcsot?

- Nem, fiam, azt már nem. Cigaretta nincs. Aki nem dohányos házhoz jön, hozzon magával cigarettát. A cigaretta pénzbe kerül. És ha már pénzbe kerül a vendég, az különb vendég legyen, mint ez a hogyhívják. Hol a fogpiszkáló?

Ketten is tolták eléje. Most jött Kárász ebédjének mindennapi fénypontja. Hosszú vizsgálattal kiválasztott magának egy lapátfejű, nem szűrös fogpiszkálót. Azt azután szép lassan bele-mélyesztette jobbfülébe. Ott a fogpiszkálóval gyakorlott kaparó és körben forgató mozdulatokat tett. Arca most egészen elváltozott. Mintha valami erotikus gyönyörűség kéjessé torzította volna ábrázatát. A fülében megforgatott fogpiszkálót kivette és ráfujt, majd ugyanolyan kéjteljesen a másik fülében forgatta meg. Családja nyilván már régóta megszokta ezt a színjátékot, nem is igen figyeltek rá, az anya unottan nézett ki az ablakon, ahol most a záport követő derűvel kiabált be a verőfény. Teri pedig tányérját nézte és izgatottan tűnődött azon, hogy mit lehetne a cigaretta-kérdéssel csinálni. De hirtelen felpattant, ő már hallotta, amit a többiek még nem hallottak: kint csendesen becsukódott a kapu. Ezuttal simán és dörrenés nélkül. Kárászné villámgyorsan kapkodta össze az ebédnek az asztalon még ott maradt emlékeit, a házigazda pedig ázsiai nyugalommal tovább turkált koponyája belső járataiban a fogpiszkálóval.

- Mit ugráltok? Ha bejön, akkor majd itt lesz.

Csendes kopogtatás hallatszott, majd a bankigazgató harsány válaszára belépett Galgó Lóránt. Mély meghajlással és kézcsókkal köszöntötte a háziasszonyt.

- Alázatos tisztelettel hódolok a várúrnőnek és a várkisasszonynak.

- Mit beszélés? - fordult arra Kárász.

Galgó csendesen elmosolyodott és feléje is meghajlott. Volt valami állandóan bocsánatot kérő és részvétet keltően rokonszenves a mosolyában. Gyermekes és bizalmat kereső volt ez a mosoly, mint a szerény és jólnevelt gimnazistáé, különösen az olyané, aki tudatában van annak, hogy ő az osztályfőnök kedvence, de ettől nem bizakodik el, hanem megmarad derűsen szerénynek és illedelmesnek. Fejét kissé félrehajtva tartotta, mint felnőttek előtt az elnézésért esdeklő kislányok, akik nyugodtan építenek kedves és vonzó voltukra. Egyébként úgynevezett jólöltözködő fiatalember volt Galgó Lóránt. Fehér vászonruhát hordott, világoskék ingéhez katicabogárszerű pettyes csokrot, gondosan vasalt nadrágjának «esése» azt mutatta, hogy ruhája felett szakszerűen szokott tanácskozni szabójával. De különösen behízelgő volt a hangja: meglepően hatott, hogy ilyen vékonydongájú ember nem nagyon domború mellébe ilyen mélyen zengő és ereje mellett is símogatóan puha bariton szorult.

- Béla bátyám otthona, - mondta szeretetért esdeklő tekintettel, - rám egy feudális vár benyomását teszi, amelyben a keményen, de igazságosan uralkodó kényúr a parancsoló; a jóságot a méltóságteljes nagyasszony képviseli; a szende bájt pedig a várkisasszony, aki hasított ujjú bársonyruhában libben végig a várfokon. A rajongó trubadúr dobogó szívvel látja, hogy a felvonóhid leereszkedett s ő szerény ragaszkodásával hódolhat az udvarnak.

- Svádával győzöd, - bólintott a kényúr, - azt már tapasztaltam. Na, csak ülj le és ne várd, hogy én felálljak, az én házam puritán polgári ház, mi az ilyen teketóriákat nem ismerjük. Szervusz.

Szabad félkezének ujjahegyeit odaajándékozta a boka-összeverő hódolatnak, másik kezével azonban háborítatlan folytatta a fogpiszkáló hadműveleteit.

- Megbocsáss, - folytatta főnöke, - hogy ilyen fesztelenül viselkedem, de «az én házam az én váram», mint az angol mondja. Nekem ugyanis ekcéma van belül a fülemben. Máskor is eléggé kínoz, de mikor étkezem és az állkapocs-izmok mozgása megbolygatja a belső füljáratokat, annyira elkezd viszketni, hogy majd megőrülök. Lehetetlen másképpen segíteni magamon, mint hogy egy ilyen fogpiszkálóval alaposan megvakargatom. Tudniillik az ekcéma azzal jár, hogy a középfülben a felhám erősen hámlik. Vedd úgy, mintha az embernek belül korpás lenne a füle. Ha már a korpásfejű embernek viszket a fejbőre, elképzelheted, micsoda pokoli viszketés származik a fülben. Hát én bizony segíték rajta. Akinek nem tetszik, legfeljebb nem néz ide.

Galgó közben helyet foglalt. Két lábát egymásra rakta, nadrágja szarait gondosan felhúzogatta. Teri lopva odapillantott egy pillantás tizedrészéig, aztán pipacspirosan maga elé tekintve a semmibe, emlékezetében részletesen nézegetni kezdte az odavészódott képet, mint aki hirtelen rápillant az idegen kézben zörgő ujságoldalra, gyorsan elnéz onnan, s csak akkor kezdi olvasni a vastagbetűs címet emlékezetből. És emlékezetében látta, hogy Galgó bokáján hófehér, vékony cérnaharisnya díszlik, még pedig beléje hímzett piros nyíllal. Ez a választékoság és a férfiboka nőies vékonysága szíve mélyéig megremegettette.

- Kedves bátyám, - mondta ezalatt Galgó, - ezt az úri közvetlenséget én csak nagy kitüntetésnek tekinthetem. Az én felfogásom ugyanis az, hogy ha egy előkelő és díszes állású úriember a látogatója előtt otthonosan viselkedik, ezzel az illetőt mintegy otthonának vendégtagjává avatja. Minél előkelőbb a ház, annál nagyobb a kitüntetés.

Most a kávéval foglalatосkodó Kárászné felé fordult a látogató.

- Aztán meg, kedves nagyasszonyom, van a dolognak még egy nüansza. Az életben elvégre a legfontosabbak a nüanszok, gondolom egyetérteni méltóztatik velem. Ha az ilyen előkelő házigazda, mint az én mélyen tisztelt kedves bátyám, fesztelenül viselkedik, ezzel éppen a vendég számára teszi fesztelenné a hangulatot. Tehát a vendég rögtön sokkal kellemesebben érzi magát. Tehát a fesztelenség, a kedélyesen közvetlen modor az úri magyar vendéglátásnak egyik módja. Az ilyen finom nüanszokat csak az igazi életművészek ismerik. De hát ehhez persze érzék kell, mert hiszen...

Itt máris Teri felé fordult a vendég, mint a szimultán sakkjátékos.

- ...mert hiszen nem gondolja, Terike kisasszony, hogy érzék nélkül nincsenek nüanszok?

Teri összeszedte minden lélekjelenlétét, azonnal utánózni igyekezhén Galgó melankólikus mosolyát, vértanú-szelídséggel felelt:

- Ó, Istenem, Püspökcsanád és nüanszok...

A háziasszony vizes poharakba öntötte a feketét, a kávészegret a pohárba tett kanálra célozva. Mert a házigazda így szerette a feketét: forrón és pohárban.

- Bizonyára szintén forrón tetszik szeretni, - rebegte a háziasszony.

De erre Galgó nem válaszolhatott, mert főnöke oda sem hederítve hitvese szavaira, belevágva beszélni kezdett:

- Ezt nyugodtan ihatod, kedves öcsém, ettől nem fogsz szívdobogást kapni. Vannak kéjencek, tudom, akik affektálva becsmérlik a Franck-kávét. Hát az ilyen majmokat én lenézem. Az én házam régimódi polgári ház, én konzervatív ember vagyok. Ha apámnak, nagyapámnak jó volt az a Franck, akkor nekem is jó. Ez ugyanolyan, mint a zsilett. Mi a fenének az, mikor rendes ember késsel borotválkozik? Én azzal a nyavalyás zsilettel mindig megvágom magam.

Késsel soha. Igazán jól csak késsel lehet borotválkozni. Én télen-nyáron minden reggel fél hétkor borotválkozom. Most már ebéd után vagyunk, és tapintsd meg csak az arcomat, milyen síma.

Galgó elpirult, félrehajtotta a fejét és vonakodott.

- Őszintén megvallom, hogy resteltem kedves bátyám parancsát végrehajtani. Az a különös érzésem van, hogy véték a köteles tisztelet ellen. Engem úgy neveltek, kedves bátyám, hogy a szülői házból magammal hoztam a tekintélyek tiszteletét. Hogy én csak úgy kedélyesen tapogassam a hivatali főnököm arcát? Nem, kedves bátyám, ez ellenkezik legősibb ösztöneimmel. Ezt méltóztassék nekem elengedni.

A bankigazgató megint feltolta homlokára a pápaszemet és figyelmesen nézett Galgóra. Bólintott.

- Ezt jól mondtad, öcsém. A mai fiatalok közül sokan tanulhatnának tőled. De hogy a késre visszatérjek, az a zsillett illik a mai korhoz, mert alapjában véve a legnagyobb pocsékolás. Az ilyen nyavalyás pengét alig lehet egy párszor újra köszörülni. Ki vele a szemétre. Hát ember az ilyen? Én mindig mondtam a családomnak: ki a krajcárt nem becsüli, a forintot sem érdemli. No nézd csak, erről jut eszembe, milyen kellemetlen, megint nincs itthon cigaretta. Ez már régi hibája ennek a háznak, itt senkisésem dohányos. Jogászkoromban én is rászoktam, de aztán rájöttem, hogy nem okos dolog drága pénzen pocsékolnom az egészségemet. Leszoktam. Mert csak akarat kell, ezt tanuld meg, kedves öcsém, az erős akaratnak semmi sem lehetetlen. De ha van nálad cigaretta, csak gyűjts rá, ne zavartasd magad, ez a ház még amolyan régimódi magyar vendéglátó ház.

Galgó elővette cigarettatárcáját, de úgy intézte félénk habozását, hogy a hölgyek is biztassák. Végül a család mindahárom tagja lelkesen és erőszakosan biztatta, hogy gyűjtsen rá, ő tehát végül mégis csak rágyújtott. Volt ehhez egy külön előkelő mozdulata, amely Terit egyenesen elragadtatással töltötte el. Galgó ugyanis kivette a cigarettát, a dombormívű lófejjel ékesített ezüsttárcát becsukta, aztán a tokos cigarettát hozzáütögette a tárca fedeléhez. Csak aztán gyűjtött rá. Ezt a szertartást Teri nem értette, de annyi «hanyag» eleganciát látott benne, hogy lelkét könnyed varázslatban emelkedni érezte. A társalgás kezdeti feszessége csakhamar rugalmasabbá vált, most már ő is megengedett magának egy-két megjegyzést és túlradó boldogsággal látta, hogy Galgó ezúttal is, mint eddigi tisztelgő látogatásai alkalmával, néma meghökkenést mutat, aztán elismerő csodálkozással tekint rá. «Igen, ő megért engem», - rezgett Teriben a diadalmas gondolat, és homályosan olyasfélét érzett, hogy talán ez az a Wahlverwandschaft, amely szót éppen Galgótól hallotta először, de pontos értelmével még most sem volt tisztában. Közben az urak rátértek a politikára és kitűnt, hogy a két férfi merőben eredeti és egyéni nézetei bámulatosan egybevágnak. Megegyeztek abban, hogy a német néplélekben bámulatos fegyelem és szervező tehetség lakik, és őszintén el kell ismerni, hogy e tekintetben, hangozzék bár nemzetgyalázásnak, a magyar faj rendkívül sokat tanulhat a német fajtól. Megegyeztek abban, hogy az orosz faj nagy tömeg ugyan, de életének állati színvonalánál fogva sohasem lehet jó katona, hogy az ellenzéki pártok nemzetrontó politikát folytatnak, mert kritizálni könnyű, de vajjon mit csinálnának ők a hatalom birtokában, hogy a Maginot-vonal bevehetetlen, viszont az Egyesült Államok kétségtelen forradalmak előtt állanak, mert a munkanélküliek száma tizenöt millióra emelkedett. Galgó álláspontjai annyira megnyerték a családfő tetszését, hogy Kárász egyszerre csak nagy élénkséggel így kiáltott fel:

- No nézd, milyen szórakozott vagyok, hiszen van nekem itthon elfelejtett cigarettám. Teri lányom, itt a kulcs, húzzad csak ki az íróasztalom középső fiókját és nyúlj be jó hátra, találsz ott egy skatulyát, ami teljesen kiment az eszemből.

Teri sugárzó arccal találta meg a doboz Extrát, amelyben még mindig volt vagy tíz darab. Láta, hogy Galgó az apát teljesen elbűvölte. De az Extrából nem gyűjtött rá a vendég, mert a Mirjámot szokta meg, s az Extrától köhögött. Kárász tehát zabolátlan gavallériájáról is tanúságot tehetett, s ez egyetlen cigarettájába sem került. Ez most már olyan bizalomra ragadta, hogy nyíltan Galgó hivatali működésére terelte a szót.

- Ha már benne vagyunk az őszinteségben, kedves öcsém, egy-két kifogásomat is elmondanám neked.

- Végtelenül lekötelez kedves bátyám, hiszen Isten a megmondhatója, aki belelát a lelkembe, hogy nincs nagyobb vágyam, mint fölötteseim elismerését megérdemelni.

- Ahhoz még sok kell, kedves öcsém. Először is reggel el szoktál késni.

- Igaz. A szemrehányás jogos voltát férfiasan belátom. De boldog vagyok, hogy tárgyilagosan megvilágíthatom a kérdést. Én most nagy lelki válságon megyek keresztül, kedves bátyám. Szüleim elhaltak és baráti körömtől, mikor a központtól idehelyeztek, teljesen elszakadtam. Otthonom nincs, családtalanul élek, mint a kivert kutya. Nagyon érzem az árvaság súlyát, néha órákig fetrengek álmatlanul az ágyban és sorsomról gondolkozom. Nem csoda, ha két ízben is megtörtént, hogy reggel elaludtam, és mivel háziasszonyom elég hanyag és elfelejtkezik költeni, férfiasan elismerem, hogy igen, elkéstem. Ehhez járult még az én bámulatos balszerencsém. Mintha árvaságomban a végzet is üldözne. Egy alkalommal, mikor idejében és pontosan siettem a bankba, egy részeg munkás haladt előttem a feleségével. Szóváltás tört ki közöttük, a fráter neki esett a boldogtalan asszonynak és ököllel agyba-főbe kezdte verni. Én ezt nem nézhettem tétlenül, elvégre a szülői házban úgy neveltek, hogy egy védtelen nőnek, ha életveszedelemben van, segítségére kell sietni. Megfékeztem tehát a garázda embert, arculütöttem és lefogva tartottam mindaddig, míg az emberek nem jöttek. Akkor aztán már megkönnyebbülten szaladtam a bank felé, de hiába, egy negyedórát késsem.

- Nono. Volt az egy félóra is.

- Lehet, kedves bátyám. Ilyen felindult állapotban az ember nem nézi a perceket. Ha Sütő cégvezető úr egy félórát mond, akkor egy félóra volt. Amit egy fölöttesem mond, az nekem szentírás még akkor is, ha az a fölöttesem téved, elvégre ő is ember.

- Na és mi volt az a háromnegyed órai késés pénteken?

- Ez az én ördögi balszerencsém. Pénteken a szokottnál korábban indultam a bankba. A Mór-utca sarkán, éppen a tanítóképző előtt, hirtelen lökést éreztem és elterültem a földön...

Teri alig hallhatóan felsikoltott. Galgó hálás oldalpillantással folytatta:

- Eszméletemet nem vesztettem el és még láttam, hogy az a gépkocsi, amely elütött, lelkiismeretlenül tovább rohant. De egy vadonatúj ruhámat teljesen pozdorjává szakította, azonkívül apróbb zúzódásokat szenvedtem. Kénytelen voltam hazamenni, sebeimet megvizsgálni és átöltözni. Komoly bajom nem esett, megúsztam némi anyagi kárral és háromnegyed óra késéssel.

- És miért nem mondtad ezt el a bankban?

Galgó bánatosan mosolygott és széttárta két kezét.

- A gázolásnak nem volt tanuja. Sütő cégvezető úr hiszi az ilyet, ha akarja. Ha nem akarja, nem hiszi. Én tehát inkább vállaltam férfiasan a késés ódiumát, semhogy bárki is hazugnak nézzen. Az embernek ilyenkor vállat kell vonnia; én jól tudom, hogy az élet igazságtalan.

- Na jó. De azt jelentik nekem, hogy nagyon szereted a dolgodat mással elvégeztetni, azalatt lógatod a lábadat és zavarsz másokat.

Galgó ismét elmosolyodott és megcsóválta a fejét.

- Kedves bátyám, - szólt végre akadozva, - nekem most nagyon nehéz erre felelni. Én inkább a fejemet levágatom, semhogy mást bajba keverjek. De igyekszem úgy elmondani a dolgot, hogy akiről szó van, arra kedves bátyám semmiesetre se ismerhessen rá. Egy kolléga mindent elkövet, hogy egy kis emelést kapjon. Mindenáron ki szeretné tüntetni magát. Láttam, hogy valami munka van a kezemben, ami nagyon szép feladat, amivel fel lehet tűnni a vezetőség előtt. Ne is méltóztassék faggatni, még csak célzással sem árulhatom el, hogy ez melyik feladat volt. Az illető kolléga úgyszólván sírva rimámkodott, hogy ezt a munkát engedjem át neki. Soká konokul vonakodtam. De olyan könnyörögve unszolt, hogy végül mégis engedtem. Ő nekifogott, én pedig csikorgó foggal, szégyenkezve, tétlenül ültem az íróasztalnál és idegesen lógattam a lábamat, ez igaz, ez megfelel a valóságnak.

- Miféle kolléga volt az?

- Kedves bátyám, én inkább négyfelé vágatom magam, de ezt nem mondom meg. Önfeláldozás volt, becsületesen viselem a konzekvenciákat. Olyan okom volt a kérés teljesítésére, amelynek lehetetlen ellenállni.

- Olyan ok nincs, hogy attól az ember a munkáját rákenje másra.

Galgó egyszerre megváltozott. Hangja megszilárdult, tartása kiegyenesedett. Hasonló lett ahhoz a többszörösen kitüntetett hőshöz, akit ellenségei hazaárulással vádoltak meg névtelen levélben.

- Mély tisztelettel bocsánatot kérek, kedves bátyám, hogy ellentmondok, de ilyen ok van. Az illető kolléga az édesanyjára hivatkozott. Ezzel az érvel szemben én tehetetlen vagyok, megmondom őszintén. Én az édesanyámat kétéves koromban vesztettem el. Nem is emlékszem rá, inkább csak sejtem. Mások előadásából tudom, hogy feltűnően szép asszony volt. Az egész minisztérium bolondult utána. De ő csak nekünk élt, atyámnak és nekem. Mondják, hogy engem a rajongásig szeretett. Kimondhatatlanul boldog volt, jókedvű, ragyogó és elragadóan kedves. Csodaszépen énekelt és sajátmagát virtuóz módon kísérte zongorán. Mikor kétéves voltam, spanyolt kapott. Három nap alatt meghalt. Az én életemnek gyógyíthatatlan fájdalma, hogy őt nem ismerhettem és idő előtt örökre elvesztettem. Most is őt keresem az életben szomorú vágyaimmal, de hiába keresem. Ha ismeretlen utcán idegen városban elmegyek egy ház előtt, amelynek ablakán keresztül csak egy pirosernyős családi lámpát lehet látni, elszorul a szívem: az az érzés támad bennem, hogy egy anya ül ott benn meghitt kettesben a fiával, egymás kezét fogják és beszélgetnek. Megkettőzőm ilyenkor lépteimet, hogy mennél hamarább elfelejtsem ezt az ablakot. Én már egész életemben árva gyerek maradok. Kedves bátyám, engem bármire rá lehet venni, ha valaki...

Itt Galgó összeharapta száját, erőt vett magán, aztán remegő hangon, nedvesedő szemmel fejezte be, sokkal halkabban:

- ...ha valaki az édesanyjával érvel előttem.

Kárásznő elsírta magát, Teri is gyorsan elékapott zsebkendőjébe temetkezett. Kárász nem sírt ugyan, de szemmeláthatóan zavarba jött.

- Jó, jó, - mondotta - nem azért hoztam fel az egészet... nem kell azt úgy venni... meg vagyok győződve, hogy ezek olyan kezdeti dolgok, majd belejössz itt nálunk és úgy végzed a dolgot, mint az izé... hehehe, mint az olajozott istennyila.

A bankigazgató erőltetetten nevetett, de ennek a nevetésnek nem volt visszhangja, Galgó felállott és olyan halkan, hogy szinte suttogott, búcsúzni kezdett:

- Végtelenül resteltem, kedves bátyám, hogy így elragadtattam magamat. De ha boldog és meghitt családi fészek melegébe vetődöm, az mindig ilyen hatással van rám. Most engedelmet kérek, hogy távozhassam.

Szertartásosan meghajolt, máris sarkonfordult és sietett kifelé. Kárászné szemét törölgetve nézett a távozó után becsukódó ebédlőajtóra.

- Szegény. Igazán szívemből megsajnáltam.

- Megrendítő, - mondta Teri még mindig sírva.

Csend következett. Az anya felállott, hogy rendbeszedje a kávésedényt. Vitte kifelé és csak úgy mellékesen hátraszólt:

- Meg kellene az ilyennek házasodni.

Kint hirtelen megint megeredt a zápor. Terinek eszébe jutott egy filmdarab címe: Árvák a viharban. Ettől újra elsírta magát. Kárász nem szólt semmit. Új fogpiszkálóért nyúlt, a végét ujjja bögyével figyelmesen megtapogatta, aztán a kis fadarabot mélyen eltűnődve kezdte jobb-fülében forgatni.

II.

Az Általános Forgalmi Bankban Teri volt egyik állandó tárgya azoknak az íróasztalközi beszélgetéseknek, amelyek rögtön kitörtek, valahányszor Sütő cégjegyző bement a vezérigazgatóhoz jelentést tenni. Máskor beszélgetni nem igen lehetett, mert a bank hivatali helyisége két nagy szobából állott, az egyikben tanyázott maga Kárász vezérigazgató, a másikban zsúfolt asztaloknál, amelyek a középén álló nagy Wertheim-szekrény körül úgy csoportosultak, mint a falusi templom körül a zsúpfedeles lakóházak, tanyáztak a bank összes többi alkalmazottai. Sütő cégvezető elkülönített helyen ült és még hozzá dobogón. Innen, mint a tanár az osztályon, mindig végigtekintetett az egész hivatalnoki karon. Diskurálni egyáltalában lehetetlen volt, csak mikor Sütő bement a vezér párnázott ajtaján, de akkor aztán olyan vídám zúdulás keletkezett, mintha a búzamezőn valami népmesei csoda folytán minden kalász egyszerre kezdené a mondókáját. Azonnal beszélgető csoportok keletkeztek ilyenkor, a vakmerőbbek még a harmadik-negyedik íróasztalig is elmerészkedtek; sőt féltettel ráültek az idegen íróasztal peremére, kitéve magokat annak a veszedelemnek, hogy hirtelen kilép az ajtón Sütő, s akkor az egész hivatalnoki kar úgy rohan hanyatthomlok az eredeti íróasztalokhoz, mint ahogy a gyepen hempergő és dulakodó bakák egymást fellökve rohannak a sorba a mérges őrmester hajdani Vergatterung szavára.

A beszélgetésekben tehát gyakran szerepelt Teri, a vezérigazgató leánya. Galgó Lóránt, aki mindössze három hónapja tartózkodott Püspökcsanádon, már részletesen tudta a Kárász-ház múltjának és jelenlegi életének összes részleteit. Tudta, hogy Kárász a bank valamennyi hivatalnokától megkövetelte az egyetlenegyszeri tisztelgő látogatást, de több látogatásba aztán nem is ment bele, csak igen ritka esetekben. A hivatalnoki kart nyers merevséggel távol tartotta otthonától. Néhány éve még nem volt ilyen tartózkodó. A bank fiataljai gyakran részesültek abban a szerencsében, hogy feketekává és uzsonna közti időben megjelenhettek beszélgetni a Kárász-háznál, ahol ugyan a világon semmivel soha meg nem kínálták őket, még cigarettával sem, de szülői ellenőrzés szigora alatt illedelmesen beszélgethettek a vezérigazgató két leányával. Történt azonban, hogy Irma, a nagyobbik leány, hogy hogy-nem, veszekedett szerelemre lobbant Rozinay iránt, aki a banknak éppen legrosszabbul fizetett, legfiatalabb és egyben leghaszontalanabb tisztviselője volt. Kárász, mikor a dolog kipattant, azonnal kitiltotta

házából a bank legényeit, Rozinayt rövid úton elcsapta, Irmát pedig, noha ez nyíltan öngyilkossággal fenyegetődzött, rövid úton hozzákényszerítette egy Kluppe nevű némethez, aki a Dresdner Bank megbízásából egy városi kölcsön nyélbeütése céljából járt Püspöcsanádön és ügyét Kárász bevonásával tárgyalta le. Irma nem lett öngyilkos, hozzáment a némethez, most már boldog asszony, Rozinay pedig könyvügynök Budapesten. De a hivatalnokok azóta csak ritka esetekben kaptak látogatási engedelmet a Kárász-háztól. Ezért is keltett akkora ribilliót a bankban, hogy Galgónak immáron negyedszer volt alkalma megfordulnia Kárásznél. És ez különös módon egyáltalában nem keltett irigységet a kollégák között, sőt mindnyájan a magok elnyomott kasztjának reménységét látták Galgóban: kiki mintegy úgy érezte, hogy a gazdag házból való kitiltásért Galgó fog neki elégtételt szolgáltatni, és Terit csak azért is egy közülök való kapja meg. Ezért biztatták, unszolták és valósággal csigázták étvágyát: Kárász komoly vagyónú ember, ennél a háznál érdemes ütni a vasat. A kényúr a népből származott, a közeli Koltáron még szántóvető ember volt a nagyapja, apja már a városba került és hivatalszolga lett a törvénytörőre, ő állati szorgalommal és tandíjmentességgel elvégezte a jogot, ügyvédnek ment, de irodáját meg sem nyitotta, megkapta a bank ügyészi állását, és mivel a budapesti központ nem találhatott nála sem szorgalmasabb és megbízhatóbb, sem kétségtelenül tisztakezűbb és becsületesebb embert, minden különösebb nehézség nélkül cseppent belé a vezérigazgatói székbe. Zsugorisága és rögeszméhez hasonló gyűjtési szenvedélye ismert volt az egész városban, de ő ezzel a hírével nem törődött, csak évről-évre rakta élére a pénzt. Most már övé volt az a ház, amelyben lakott, három nagy telke volt a Brazília nevű városrészben, ahol a helyi érdekű és az iparvasút kiépítése óta tízszeresekké lettek a telekárak, de vagyona zömét maga a bank őrizte értékpapirokban.

- Ügyes légy, ember, - biztatták mohón a kollégák Galgót, - az öreg vagyona háromszázötven-ezer pengő, és annak nemcsak a fele Terié, hanem túlnyomórésze, mert Irma örökségének jó-részt az öreg már kiadta hozományban. Több mint kétszázezer pengő, amire Teri számíthat, erre vigyázz!

- Ó, én csak szerelemből fogok házasodni, - mondta ilyenkor Galgó szelid mosollyal, - mit érne nekem az élet olyan asszony mellett, aki nem érti meg a lelkemet.

Erre némelyek azt mondták, hogy Galgó bődült számár, akit zárt intézetben kellene ápolni, mások pedig azt, hogy életveszélyes és agyafurt kutya, aki nagyon jól tudja, mitől döglök a légy. De mindkét párt szívből kívánta Galgónak, hogy Teri esetében a névtelen bankhivatalnokok seregének zászlaja diadalmaskodjék. Pokoli kéjt ígért nekik az a remény, hogy a Kárász embernyúzó zsarnokságából és dühödött hörcsög-természetéből származott pénzen közülök valaki éli vigan életét.

Galgó rövid egymásutánban három ízben is engedelmet kapott, hogy feketekávéjánál megjelen-hessék. Első alkalommal főként a pesti központról volt részletesebben szó, Galgóból csak úgy ömlöttek az adatok, volt közvetlen főnökeiről az elragadtatott tisztelet hangján beszélt, csak Kecskéssyről, a személyzeti osztály főnökéről, nem akart nyilatkozni. Ez nagyon fúrta Kárász oldalát, de Galgó minden faggatásnak mereven ellenállt. Hosszas unszolás után végre meg-vallott ennyit:

- Kecskéssy engem igen nagy sajnálatomra nem tüntetett ki jóindulatával olyan okokból, amelyekről úriember nem beszélhet. Kényes história. Ezért nem is volna lovagias dolog, ha bármilyen irányban nyilatkoznám róla. Annyival azonban tartozom az igazságnak, hogy Kecskéssy remek munkaerő és a vállalatnak kétségkívül értékes embere.

A budapesti személyzeti főnök nagy szoknyavadász hírében állott és Kárász tapintatosan nem is firtatta tovább a dolgot: az összefüggéseket nyomban megértette és igen természetesnek találta, hogy valami pesti hölgyike ezt az elragadó modorú, elegáns és csinos Galgót részesí-

tette előnyben, ami persze mód nélkül felháboríthatta a tökkopasz és öreg Kecskéssyt. Nyilván ilyen okon helyezték is vidékre Galgót a központból.

A második alkalommal Kárász vakmerően a saját rokonságára terelte a szót, mert ezt a kényelmetlen pontot Galgó előtt tisztázni akarta. A pesti fiatalember igen jól vizsgázott. Mindenekelőtt agyba-főbe dicsérte azokat, akik nem haladnak a korral és nem veszik le mélyen a kalapot az alsóbb tömegekben mutatkozó ernyedetlen szorgalom előtt, hanem irígyen és tehetetlenül kofának bélyegzik a makulátlan tisztességű őstermelőt, hiszen ezen az alapon Festetics herceget is kofának lehetne bélyegezni, aki saját borát kocsmájában árúsítja, bár nem személyesen. Kárász, aki ádáz dühöt takargatott lelkében a reá fittyet hányó sógor, Hutter Flórián ellen, már fészkelődve kezdte sokallni Galgó lelkes dicséretét, mikor Galgó hirtelen fordulattal más ösvényre kanyarodott:

- Más azonban a bank érdeke, amelynek mindnyájunk előtt szentnek kell lennie. Szerintem, kedves bátyám, a vezérigazgató presztízse azonos a bank presztízisével. A társadalom igazságtalan, ezt tudjuk. De ezért az igazságtalanságért a mi bankunk nem felelős. Ha tehát valaki alkalmat ad arra, hogy őt a társadalom, bár igazságtalanul, kofának gúnyolja, az árt a vezérigazgató előkelő presztízisének, ennél fogva nem jó szolgálatot tesz a banknak. Ez az én tiszteletteljes véleményem. És ha már kedves bátyámtól megkaptam azt a ragyogó ajándékot, hogy bizalmába méltóztatott fogadni, rá kell mutatnom egy kényes pontra. Terike kisasszonynak egy szép napon férjhez kell mennie, hiszen ez a világ rendje...

Kárászné meghökkenve fészkelődött a széken, Teri elsápadt a vakmerő beszéd tárgy hallatán, a Kárász riadt arcán pedig valami olyan gyanakvás jelent meg, hogy ahá, most bújik ki a szeg a zsákból. De Galgó nyugodtan, könnyedén folytatta:

- Ilyen ragyogó tulajdonságokkal megáldott hölgyet, mint Teri kisasszony, nem vehet el más, mint főispán, polgármester, vagy valami magas budapesti előkelőség. Ez természetes. És félig tréfásan, de félig komolyan azt mondhatom, hogy mi, a bank tisztviselői, akik kedves bátyám remek vezetése alatt át vagyunk hatva a testületi szellemtől, egyenesen meg volnánk sértve, ha Teri kisasszonyra más is fel merné szemét emelni, mint valami igen gazdag és igen előkelő állású ember. Már pedig ez a kérdés, mély tisztelettel bocsánatot kérek merész nyíltságomért, összefügg ennek az előkelő úriháznak presztízisével.

E látogatás alkalmával búcsúzáskor Kárász megveregette Galgó hátát. Kétszer egymásután rátapogatott, amit a bankban is csak kivételes látogatókkal tett meg. Sütővel például sohasem tette. A harmadik alkalommal Kárász kertelés nélkül szóvá tette Galgó rokoni összeköttetését a Csáky grófokkal. Galgó félrehajtott fejjel, bocsánatkérő mosollyal szabadkozott, az olyan ember hangján, mint aki elnézést esd azért, hogy félkeze béna. Kifejtette, hogy erről nem nagyon szívesen beszél, hiszen meggyőződése szerint az embert nem vérsége, hanem belső tulajdonai szerint kell értékelni. De aztán belemelegedett és igen érdekes előadásban ismertette a Csáky-címert, amelyben turbános törökfő látható, s a fej alján a levágott nyakból csepeg a vér. A család különben Csák Mátétól származik, a trencsényi kiskirálytól. Csáky Gergely, aki a rigómezei ütközetben esett el, keresztkomája volt Hunyadi Jánosnak, mert Mátyás királyt ő tartotta keresztvízre. Értsük meg tehát: nem Csáky Gergely instálta Hunyadi, hogy jöjjön el keresztapának, amit elvégre nem nehéz elérni mágnás-körökben, hanem Hunyadi, mikor Mátyás számára keresztapát kellett választania, erre csakis Csáky Gergelyt találta méltónak.

- És a te dédanyád melyik ágból származott?

- Amelyikből Albin bácsi.

- Kicsoda?

- Albin bácsi, - ismételte Galgó unottan, - a kultuszminiszter, aki egy Bolza grófnőt vett feleségül. Gyerekkoromból még emlékszem egy képére, amely nálunk lógott. Furcsa, hogy kedves bátyám mennyire hasonlít ahhoz a képhez.

- Ugyan ne beszélj marhaságokat, - mondta Kárász boldogan, - tudom én jól, hogy bennem semmi arisztokratikus nincsen. Az én dédanyám, kedves öcsém, nem grófnő volt, hanem koltári parasztlány. És én arra büszke vagyok, vedd tudomásul.

Ez alkalommal Kárász nemcsak megveregette a Galgó hátát, hanem az ajtóig el is kísérte. Galgó tehát most már joggal elmondhatta magában hogy Kárász kedvencévé lépett elő. De Terivel soha még három mondatot négyszemközt nem beszélhetett. Kárászné soha nem hagyta egyedül a leánnyal, másutt pedig nem beszélhetett vele, mert a család egyáltalában nem járt sehová. Teri minden társadalmi élete és szórakozása kimerült abban, hogy havonta kétszer-háromszor elmehetett anyjával moziba. Talán kiókumlálhatta volna, mikor mennek megint, és talán módját ejtve, hogy véletlenül találkozzék velük, talán csatlakozhatott volna hozzájuk, de az otthonban tett látogatásoknál ez sem ért volna többet. Mindezt már régebben végiggondolta. Most tehát igen egyszerű megoldás mellett döntött: mikor nemsokára ismét megjelenhetett Kárásznéknál, apróra összehajtogatott levelet tartott készen a markában. Mikor Kárász éppen egy új fülpiszkáló válogatásába mélyedt, a háziasszony pedig a kredenc felé fordulva a kávésedénnyel bajlódott, Galgó feltűnő és erős intéssel arra hívta fel Teri figyelmét, hogy nézzen az asztal alá és vegye észre a levelet, amelyet a szülők nem láthattak. Teri mély megdöbbenéssel elpirult, és mikor igen nagy aggodalommal a levélért nyúlt, érezni lehetett, hogy erősen reszket a keze. De a levél ott volt. És Teri, mihelyt lehetett, elolvasta. A szövegtől megint reszketni kezdett a keze.

Tündérkirálynő! Ha nem beszélhetek magával legalább egyetlen percet négyszemközt, meghalok. Az én szegény magányos lelkem, amely kimondhatatlan sóvárgással keresi a maga társát, a világító csillagot az élet vak homályában, eleped a szomjúságtól. Nem akarok semmit, csak a hangja csodálatos dallamosságában akarok fürdeni, akkor aztán jöjjön az örök elmúlás. Könyörögve kérem, írjon nekem, ha szerét ejtheti, Göllner-köz 3. alá. Írjon, rimánkodva kérem, ha másért nem, emberbaráti irgalomból, hiszen jól tudom, hogy másra nem számíthatok. Szívélyesen üdvözlö Valaki, akinek minden gondolata csak maga.

Teri aznap éjjel nem aludt. Másnap alig várta, hogy szokott technikájával megírhatta a választ. De most még jobban biztosította magát meglepetések ellen, mint máskor. Szobájának a szülők felé eső ajtaját egyszerűen lezárta kulccsal, a nappali felé eső ajtó elé pedig odatolt egy széket. Aztán nekiült írni. A megszólításon már nem tépelődött, mert az éjszaka álmatlan hányódásai alatt belátta, hogy semmiféle megszólítást nem tud kieszelni.

Úgy érzem, hogy én önt már évek hosszú sora óta ismerem. Ha a lélekvándorlás igaz (és én hiszek benne!!!) akkor egy hajdani életben mi testvérek voltunk, talán az Alpok hófödte mezőin, talán a Kelet csodás mesevilágában - - - Én is egy megértő lélek után (essen) esengek... Vágyom beszélgetni, megvallom, de ezen tervről tegyen le, mivel megvalósítása szinte lehetetlen. Talán csak láthatjuk egymást egy röpké percig a következő módon: a mi kertünk mögött van egy üres telek, amelyen csak rét van, amely rét lakatlan, és ettől jobbra van Soltész nyug. rajztanár kertje, ki festeni tanulóknak órákat ad, tehát ha ön festeni tanulna és a kertben véletlenül sétálhatna, úgy az említett réten át legalább egyik a másikat láthatnánk valamely napon pont három órákor, a legalkalmasabb lenne, ha előre tudnám, de ez csak egy kis fehér leányszobában született csalóka ábránd, mely örökre kivihetetlen, hiszen az élet csupa lemondás és ábrándozás az élet megrontója, de hagyjuk ezt, szívélyesen üdvözlö... Valaki - - -

Galgó másnap reggel már megkapta a levelet. Őt magát lepte meg a legjobban, hogy a leány gyors és érdemleges válasza nem keltett harsogó örömet benne, sőt inkább kedvetlenül érintette. Mindent szerethetett a világon, csak tevékenykedni nem. Különösen azonnal nem. Az a gondolat, hogy most elkutyagoljon a jelzett házhoz, keresgéljen egy vadidegen rajztanárt, alkudjék vele, leckeórák díját szakítsa el vékony pénzéből és mindezt azért, hogy messziről megláthassa Terit, nem látszott előtte kíváncsúnak. Megparancsolta magának, hogy gondoljon a kétszázezer pengőre, hátha ez a varázslatos csalétek izgatni fogja. Arra az ösvényre is ráparancsolta gondolatait, hogy a leány a házasság tisztos törvényei szerint az övé lesz. Maga elé idézte tehát Teri képét. Vaskos kis szőke leányt látott maga előtt, akinek szűzi idomaitól majdnem megreped a blúz. Üde fiatalságát gusztusosnak találta. Egészen kíváncsún, - mondta magában. De aztán arra gondolt, hogy ha megházasodik, esténként együtt kell ülnie a jómódú otthonban egy lénnel, aki bizony ostobácska, azt meg kell vallani. Végül vállat vont és ment a hivatalba. Senkit sem kerget a tatár, erről még délután eleget gondolkozhatik. A hivatalból jó negyedórát elkésett. S mialatt a kajánul vigyorgó Sütővel azon vitatkozott, hogy tizenegy perc-e a késés, vagy tizenhét, azon tűnődött magában, hogy tulajdonképpen miért szokott mindig mindenünnen elkésni, holott az indulásra rendszerint idejekorán szánja rá magát.

Kettőkor elment a Füstösbe ebédelni. Két olyan vendéglő volt Püspökcsanádon, ahová a kaputos emberek legszívesebben jártak: a Széchenyi és a Füstös. A kettő között az árak tettek jelentékeny különbséget. Galgó százszor jobban érezte magát a Széchenyiben, mert oda jobb közönség járt és helyel-közzel érdekes idegeneket is lehetett látni, tartozván a Széchenyihez vendégfogadó is, melyet tulajdonosa nagyszállónak nevezett. A tulajdonos általában szerette a «nagy» szót jelzőnek alkalmazni. A fogadó kapujától jobbra a vendéglő, balra a kávéház terült el egy-egy külön teremben, sőt külön cégtáblával. Az egyik ezt hirdette: Restaurant Széchenyi Nagyvendéglő, a másik ezt: Grand Café Széchenyi Nagykávéház. A Füstös pedig ezt az egyetlen felírást viselte: Nemzeti Étterem. Szűk helyiségében maga a vendéglős, a félszemű öreg Füstös töltötte be a főpincéri tisztet, egymás hegyén-hátán ültek a kispolgári vendégek. Itt üldögéltek többek közt a Forgalmi Bank szóltan tisztviselői is, akik hetenként előre váltották meg a kedvezményes árú jegyfüzeteket. Galgó, ha pénze volt, a Széchenyibe ment étkezni, aztán pár nap múlva ráfanyalodott a Füstösre, de itt is drágábban evett, mint más, mert nem vásárolt jegyfüzetet. Itteni étkezését mindig ideiglenesnek tekintette, hiszen bármikor közbe jöhetett valami sikerült kölcsönkérés, vagy egyéb csoda, hogy visszamehessen a Széchenyibe, amelyet igazi és természetes hazájának tekintett.

Most nem volt pénze, tehát leült a Füstösben a bankasztalhoz.

- Füstös bácsi, - mondta rögtön leüléskor a kedvetlenül odasiető tulajdonosnak, - mindennek előtt bejelentem, hogy este okvetlenül fizetek, mert délután becsületszóra megkapok egy komolyabb kártyaadósságot. Miért van olyan jó színben, Füstös bácsi? Magát valami nagy családi öröm érte, vagy valami remek üzleti fordulat, mert még sohasem láttam ilyen jó színben. Úgy csillog az a ravasz szeme, mintha elsőéves jogász volna. Mi? Ha nővérem volna, nem bíznam magára, azt mondhatom. Nagy kujon maga, csak ne is tiltakozzék. Na, mi jót kapunk ebédre?

Füstös megcsóválta a fejét és noha roppant hiú volt arra, hogy ő milyen agyafurt ember, a bókra nem válaszolt. Habozott kissé, aztán vállat vont:

- Hát nem bánom, Galgó úr, még az egyszer utóljára.

Galgó tehát megebédelt nyugodtan, aztán azt indítványozta Kardosnak és Schenkernek, hogy menjenek át a Széchenyi Kávéházba billiárdozni. Azok nem voltak ellene. Átmentek. Kihozatták a három feketét és Galgó lázítására abba is belementek, hogy pénzbe fognak játszani: a vesztes nemcsak a feketét fizeti, hanem a nyerteseknek fizet egy-egy pengőt is. Kihozat-

ták a golyókat, kimondták, hogy csak tisztával lehet végezni, s hogy két golyó ragad-e vagy sem, azt hosszadalmas viták elkerülése végett a markőr dönti el. Az első százas partit Kardos nyerte és várta a pengőket. De Galgó fizetés helyett kontra-pártit indítványozott dupla pénzben. Ezt a százas játszmát Schenker nyerte. Galgó most már rekontra-pártit szeretett volna játszani, de társai ebbe nem mentek bele. Már két óra hosszat játszottak. Galgó tartozott összesen hat pengővel és három fekete árával. Mikor a főpincér és a markőr sürgető komorsággal megálltak előtte, hanyagul így szólt:

- Én még maradok ujságot olvasni, tartsák fent az asztalt. Ha valaki keresne, kimentem a telefonhoz.

Vette kalapját és kisétálván az épületből, gyorsított léptekkel befordult a Kacsaközsön. Ott ment tovább céltalanul. Végzetlenül hónapos szobájába hazamennie nem akaródzott, dolga sehol a világon nem volt. Róttá tehát a koncsorgó lépéseket a hőségűtől puha aszfalton, amerre a gyalogjáró vezetett. Ha történetesen be lehetett fordulni egy másik utcába, minden ok nélkül befordult. Némely kirakat előtt megállt, érdeklődés nélkül nézegette a holmit, aztán tovább ment, s ha megkérdezte volna valaki, hogy mit látott a kirakatban, nem tudott volna felelni. Így érkezett el a Városház-térig, ahol a nyári portól úgy szürkéltek az orgonalombok, mint a hosszú utat tett gépkocsi. Egy lócán leány üldögélt, egy olyan akármilyen leány, sem csúnya, sem csinos. Galgó jól megnézte, de nem ment tovább. Majd tíz lépés múlva visszafordult és elsétált a lóca előtt. A leányt megint élesen megnézte. Az visszanézett, de elfordította a fejét. Galgó döntött, leült a lóca másik végére. Elkezdte kitartóan nézni oldalvást a leányt. Éppen meg akarta szólítani, de ekkor a leány arca felderült a közelgő tiszthelyettes láttára. Felkelt és elébe sietett. Galgó mélységes közönyt színlelve elmerült a református templom tetején látható csillag vizsgálatába. Csak akkor fordult vissza, mikor a pár elhaladt előtte. Utánok akart nézni, de pillantása találkozott a gyanakodva visszanéző tiszthelyettes pillantásával. Elkapta a fejét. Gondolataiban felöltött Teri levele és a rajztanár. Lustasága élénken tiltakozott az ellen, hogy a rajztanárt és kertjét megkeresse. De mérhetetlenül unatkozott és agyában semmi más teendő nem mutatkozott, mint az az egy, amelyet Teri levele oltott beléje. Vannak jóslatok, amelyek csak azért következnek be, mert valaki kimondta őket. S mert egy levélben benne volt ez az út, amelyet teljesen oktalannak tartott, kelletlen sóhajjal, kedvetlenül neki-vágott ennek az útnak.

A házat könnyen megtalálta. Bement nyitott kapuján. A lakásajtót azonban bezárta a volt házigazda. Megnyomta a csengőgombot, nem jött senki. Várt sokáig, a további csengetési kísérletek sem jártak eredménnyel. Ott állt az ajtó előtt s mint ahogy eredetileg lusta volt ide-jönni, most lusta volt elmenni. Dörömbölni kezdett tehát az ajtón. Semmi válasz. A rest emberek konokságával tovább dörömbölt, sőt már lábával rugdosta az ajtót, mikor végre valami motoszkálást hallott bentről. Soltész nyugalmazott rajztanár kinyitotta az ajtót. Vézna kis ember volt, aki dús, fehér, vállig érő sörényt hordott és borotvált, de azért igen borostás arcot. Pislogó szemén meglátszott, hogy a szokatlan látogató délutáni álmából zavarta fel. Rosszkezdűen vezette beljebb a vendéget a rongyszőnyeges előszobán át a terpentinszagú műterembe. Ennek minden falát keretnélküli képek foglalták el. Volt ott ötven kép is, de vég-eredményben csak kettő: Soltész nyilván teljes művészi működését csak két festményi gondolat kidolgozására korlátozta: vagy Magdolnát festett, aki rikító szőke hajjal imádkozott barna kámzsában egy halálkoponya előtt, vagy lombos fák közt folydogáló csermelyt, amelyen ugyanaz a szőke leány mezítláb gázolt keresztül, de ezúttal paraszti rokolyában és fején tulipános kendővel.

Galgó közölte a művésszel azt a szándékát, hogy festeni tanul. Mikor Soltész szeméből azonnal kiment az álom és élénken közölte a leckeóra szokásos díját, Galgó alig figyelt oda. Legyintett.

- Ó, tanár úr, anyagiakban könnyű lesz megegyezni. Csak az időponttal lesz baj. Mert úgy látom, ebéd után rendszerint szunyókálni méltóztatik. Én pedig csak három óra körül érnek rá.

Hevesen remélte, hogy Soltész három körül nem fog ráérni. De csalódnia kellett.

- Ebéd után? Mindjárt hat óra van kérem. De nálam ez is kivétel. Ma véletlenül dőltem le, mert fáj a fejem és aszpirint vettem. A fejfájásom el is múlt. Három óra nekem nagyon jó, kérem szeretettel.

- Várjunk csak... ne mondjunk inkább fél hármat?

- Legyen fél három. Hogyne. Elkezdhetjük akár holnap, kérem szeretettel.

Aztán jó sokáig elbeszélgettek. Soltész minden képét végigmutogatta. Galgó féktelenül magasztalta valamennyit. A festmények fogytával Soltész családképeket szedegetett elő poros fiókokból, ezek kapcsán elmondta élete történetét. Nem volt nagyon izgalmas történet, feleségét korán elvesztette és itt maradt egy leánykával, aki már bénán született és hamarosan romboló csonttuberkulózis tört ki rajta. Tizenegyéves korában a gyermek meghalt. Ez már régen történt, azóta Soltész már rég nyugalomba vonult és itt éldegélt magányoskán, házat bejáróné vezette, aki délelőtt eljött kitakarítani, megfőzte az ebédet, utána felmosogatott és már ment is haza. Soltész másnap délelőttig magára maradt. Hazulról nem igen járt el. Barátai nincsenek, mert az emberekben sokat csalódott. Életét a művészetén kívül csak a galambok töltik ki.

- Galambok?

- Azok. Most huszonhárom galambom van, majd megmutogatom őket.

És most hosszú előadás következett a galambokról. Elmagyarázta a golyvásokat, a dobosokat, a bukókat, a postagalambokat. Elmondta szokásaikat, az egyes fajok különböző jellemét, vadul verekedő természetüket, szerelmi életük sajátosságait. Mindezt Galgó nagy érdeklődéssel hallgatta. Már besötétedett, mikor rászánta magát, hogy elbúcsúzik. Terit közben teljesen elfelejtette. A leány, meg a levél már csak akkor jutott eszébe mikor otthon a párnára tette a fejét. Ettől hirtelen éber lett, soká tűnődött a dolgon, majd elhatározta, hogy másnap reggel a Kárászék ablaka felé kerülve megy a bankba. Így is történt. Kárásznéknál takarítottak, s Galgónak csak kétszer kellett elsétálnia a ház előtt oda-vissza, már fel is bukkant Teri az egyik nyitott ablakban. De ugyanakkor az anya is kipillantott, beszélgetés céljából tehát nem lehetett megállni. Szertartásos és mély tiszteletadással köszönt, de módját ejtette, hogy három ujját jelentősen megmutassa Terinek. A leánynak láthatóan a lélekzete is elakadt, de nyilván értette a jeladást.

A bankban kellemetlenségek várták. A kerülő miatt megint elkésett, és Sütő nagy lármát csapott. Kardos és Schenker szóvátették a billiárdveszteséget. Elég nyers volt mindakettő. Ideiglenesen megnyugtatta őket, déltájban pedig alkalmat keresett, hogy Ladányi főpénztárost félrevonja az ablakmélyedésbe. Ladányinak az a híre volt, hogy vagyonos ember, de nagyon vigyáz a pénzre. De Galgó nem rettent vissza az ilyen feladatoktól. Sok mindent igen kevésbé tudott az életben, de egyet remekül tudott. Kölcsönkérni. Ehhez nagyszerű személyi adományok álltak rendelkezésére. Például kitűnően tudta éreztetni hangja alig feltűnő remegtetésével belső világa őszinte felindulását, kitűnően tudta félrehajtott fejjel és tiszta, mély pillantással azt a néma könyörgést beledöfni az áldozatba, amely még a kősziklát is meghatotta, sőt ha minden kötél szakadt, azt is meg tudta csinálni, hogy szeme igazi könnytől lett fátyolos. Ladányi csak öt percig állta az ostromot, akkor írásos nyugta ellenében átadott elsejéig ötven pengőt becsületszóra. Nagyobb kockázatot nem is vállalt, hiszen a fizetések minden elsején az ő kezén mentek keresztül. Kardos és Schenker mindjárt megkapták köve-

telésüket. Füstös bácsi szintén. Galgó gyorsan ebédelt és nem ugyan félháromkor, de háromnegyed után öt perccel ott volt Soltésznál.

A művész rögtön előadta, hogy oktatási rendszere milyen, s az órákat hogy szokta kezdeni.

- In medias res, kérem szeretettel. Kimegyünk az udvarra és rögtön elkezdjük az első kompozíciót. Minden részletnél szükség szerint elidőzünk, hiszen nem kerget a tatár.

- Nagyon jó lesz, tanár úr, de van egy kérésem. Ma változatosság kedvéért nekem van gyötrelmes fejfájásom.

- Ó Istenem, parancsol aszpirint? Vegye be és dőljön le, tíz perc alatt rendben van.

- Nem, nem, köszönöm, én nem szeretem az orvosságot. Ha megengedi, hogy tíz percet sétáljak a kertben, semmi bajom. És marad egy félóránk.

Soltész részvételtjes szolgálatkészséggel ajánlotta fel a kertet. Galgó kiment a kertbe és mindenekelőtt tájékozódni igyekezett. Csakhamar felismerte a közeli házak között a Kárász-otthon idelátszó zsindeyes tetejét. Láta a levélben említett rétet is. Azt is mindjárt felfedezte, hogy erre a telekre a Soltész kertjéből kerti ajtó szolgál. Csak be volt támasztva ez az ajtó, korhadtt, széteső lécei és rozsdamarta, ócska zárja nem is voltak alkalmasok semmi gyakorlati használatra. Egyszerűen kitámasztotta az ajtót és átlépett a rétre. Ez nem nagy földdarab volt, hosszúkás füves csík, amely két idegen kert között húzódott végig. Döngicsélő méhek között nesztelenül haladt előre, közben vizsga szemmel fürkészte az ide látszó kerítést, amely minden jel szerint már Kárászné telkét jelezte. A kerítésen túl sűrű orgonabokrok garádja zárta el a kilátást. Odaosont a gyepen a kerítésig, amelynek hol három léce hiányzott, hol kettő. Az eves fadarabok fekete teste, amelyet bőrbaj gyanánt penész-zöld foltok leptek el, szinte mállott az érintéstől. Itt megállt és lesni igyekezett, de csak az orgonafák sűrű lombját láthatta. De néhány pillanat múlva léptek csikordultak a túlsó kert talaján, a lombok halk reccsenéssel engedtek egy közéjük fűrődő alaknak. Mintegy négy lépésnyire az orgonafák között átbújt Teri alakja. Ott állt a kerítés túlsó oldalán. A Kárász-ház felől az orgonák miatt nem láthatta senki. Galgó odasietett.

- Szent Isten, - mondta Teri, félkezét színpadiasan mellére szorítva, - maga hogyan került ide?

- Behúnyt szemmel jöttem, - suttogott vissza Galgó, - egy tündér vezetett kézenfogva. Az ábrándok tündére.

És mély pillantással igyekezett Teri szemébe nézni. De ugyanakkor az egész alakot is szemügyre vette. Teri kékbabos nyári ruhát öltött erre az izgalmas kerti sétára. Gyorsan lélekző fiatal keble erősen feszítette a szövetet, fehérbőrű karja gömbölydeden dagadozott. A fehér cérnaharisnyás bokát is végigseperre a férfit pillantás. Feltűnően jóvonalú boka volt Teri telt és egyáltalán nem légies természetéhez képest. A pillantás pedig máris visszafutott a leányarchoz, hogy a szöszke haj alatt a kék szem izgatott fényét keresse.

- Ez borzasztó, - súgta Teri, - csak most ébredek rá, hogy mit csináltam.

- Nem csinált semmit. Ezt még meggyónnia sem kell. Nem is nyúlt kezet?

Átnyúlt a kerítésen. Teri vonakodva, emésztő zavarban nyújtotta kezét. Ő megragadta, erősen megszorította, nem engedte el. A leány rémülten tépte vissza. A tíz ujj dulakodott egymással.

- Az Isten szerelmére... nem szabad...

- Ennyire ellenszenves vagyok magának?

Teri az ég felé nézett és csak egy «ó» szóval felelt. De ez az egy magánhangzó felért egy tizenhat oldalas levéllel.

- Bocsánatot kérek, - rebegte Galgó fájdalmasan, hangjában könnyed remegéssel, - nem akartam megbántani. Inkább bármilyen kínhalált elszenvedek, minthogy magát megbántsam. Haragszik?

A leány némán rázta a fejét. Majd hirtelen rápillantott Galgóra és súgva, szenvedélyesen tört ki:

- Mondja, miért lépett az életembe?

És azonnal sírva fakadt. Szepegve folytatta, mint a panaszos kisgyerek:

- Én eddig nyugodtan éltem az én csendes, nyugalmas életemet, az én kis fehér leányszobámban. Csak az álmoknak éltem és azokat mélyen magamba zártam. Mindenki kacagó és vidám egyéniségnek nézett és senki sem tudta, hogy álarcban járok s mialatt nevetgélek az udvarló fiatalemberek tréfáin, az alatt fájdalmasan élem az én titkos, meg nem értett életemet, amely tele van névtelen ábrándokkal. Mert a szenvedés öregíti a lelket és az életkor nem az évek számától függ...

- Milyen igaz, - sóhajtotta Galgó, - lássa, az én emberismeretem nem csal. Én a legelső pillanatban rögtön megéreztem, hogy maga milyen mély lélek. Lássa, én idekerültem ebbe a városkába a fővárosi élet forgatagából és csak néztem magam körül: hol van itt egy igazi lélek? Nem találtam egyet sem. Csak éltem itt napról-napra, mint a sivatagban. Míg magával nem találkoztam. Azóta beköltözött lelkembe a fény. Lássa, tulajdonképpen az a vágy vesz erőt rajtam, hogy bárcsak maga ne volna leány. Hanem fiú. Milyen igazi, bensőséges jó barátok tudnánk lenni. Lássa, nekem soha életemben nem volt igazi barátom. Talán egy... bizonyos Sennyey gróf... de az korán és tragikusan meghalt. Maga lehetne nekem ilyen barátom, sőt százszor meghittebb és bizalmasabb barátom...

- És mi akadály van ennek?

- A maga szépsége. Mert hiába próbálnék csak szeretetet érezni maga iránt, az lehetetlen...

Teri mélyen elpirult. Aztán magasra vetette a fejét. Úgy húzta ki magát, mint ez a nála sokkal magasabb nőknek jól illik. És égre tekintő szemmel közbevágott:

- Ne folytassa, Lóránt. Erről soha az életben ne beszéljünk. Maradjon ez a mi gyönyörű barátságunk hófehér mindhalálig. Maradjon mindig ilyen légies. Ezt most ígérje meg nekem.

Galgó dúlt arcot vágott. Szemöldökét összevonta és hevesen rázta a fejét.

- Soha! Szentségtörés volna, ha ezt megígérném. Megtagadnám éppen azt, ami bennem legszentebb. Ezt ne kívánja tőlem. A csillagokat boldogan lehoznám magának az égről, de ezt ne kívánja...

Ezt a szenvedelmes mondatot folytatni óhajtotta volna, de torkán akadt a szó. A Kárász-kertből az orgonákon túlról léptek csikorgása hallatszott. Teri rémülten súgta:

- Osonjon be oda, gyorsan. Gyorsan!

És valami bódé felé mutatott, amit Galgó csak most vett észre. A fiatalember a gyepen átszökött és besurrant a bódéba. Ott lócát talált, leült. Valami előző tulajdonos elhagyott fészere lehetett ez, amelyet most senki sem használt semmire. Jól hallotta a csikorgó lépések közeledését és Kárászné hangját:

- Na, itt van. Tele van kappal ez az ágy. Miért mondja, hogy itt nincs kapor? Ezentúl innen szedjen.

- Igenis.

- Na lássa. A kisasszonyt nem látta?

- De igen. Itt van valahol a kertben.

A lépések tovább csikorogtak Galgó még jódarabig várt, aztán óvatosan kilépett a bódéból. Teri még mindig ott állott visszafojtott lélekzettel a kerítés mellett. De most már ő is megnyugodott. Intett Galgónak, hogy jöjjön oda vissza.

- Elmentek, - súgta, - de most már mennem kell, mert keresni fognak. Talán jobb volna soha többet nem látni egymást.

- Magának nem muszáj idejönni, - szólt szerényen és rajongva Galgó, - de én holnap háromkor megint itt leszek. Isten vele.

Kezet nyújtott a kerítésen keresztül. És most Galgó ismét nem engedte el a kezét, sőt lehajolt és vadul megcsókolta. S mikor felegyenesedett, heves súgással hozzátette:

- Öljön meg. De ezt muszáj volt. Most tűnjék el a bokrok között, maga után akarok nézni.

Ez igaz is volt. Galgó még egy utolsó férfigpillantást akart vetni Teri termetére. Annak telt csípője, gömbölyű válla el is tűnt az orgonák között. Mindjárt fel is hangzott távozó lépteinek csikorgása a kavicsokon. Galgó mindenekelőtt a bódét nézte meg figyelmesen, aztán bólintott. Majd pedig a réten gyors léptekkel visszasietett Soltész kertjébe. Közben megcsóválta a fejét.

- Ejha, - gondolta magában, - de gusztusos kis lány. Eddig tulajdonképpen meg sem néztem. Becsületszavamra kíváncsi.

Az öreg művész elé már jókedvűen lépett.

- Drága tanár úr, újjászülettem. Ilyen bűbajos, elragadó kertet, mint az öné, talán nem is láttam. Igen, igen, ezt ne vegye túlzásnak. Jártam már főúri parkokban, évszázados tölgyek között. Láttam már csodálatos díszkerteket, ahol tíz hold orchidea bűvölte el a nézőt. De az ön kertje a szívembe markolt. Van benne valami idillikus, valami elragadó... csak egy művész keresetlen lelke hasonlítható ehhez a kerthez... kérem, engedje meg nekem máskor is, hogy itt sétálhassak néha. Velem itt valóságos csoda történt. Nekem tudniillik egy súlyos betegségem van, bizonyosfajta szörnyű fejfájás, amely nagyon ritka... bonyolult tudományos nevet adtak neki, momentán nem jut eszembe... a legerősebb fájdalomcsillapító szerek sem használnak, ha rámjön... már egy vagyont költöttem rá eddig. És ime, pár perc ebben az elragadó kis kertben: újjászülettem.

Soltész hitetlenül bámult a vendégre. Jól tudta, hogy kertje elég közönséges kis kert. Zavartan habogott a mértéktelen magasztalásra. De Galgó csak egy pillanatra állott meg. Mindjárt tovább lendült.

- Drága tanár úr, még egyet meg kell mondanom. Számomra a mi tegnapi hosszú beszélgetésünk életem egyik legszebb emléke marad. Nagyon sokféle emberrel találkoztam világéletemben, de talán még sohasem éreztem így, hogy egy nemes művészlélek tárult ki előttem. Nekem az az érzésem, hogy mi az életben még igen mélységes baráti izét, baráti mélységet fogunk érezni egymás iránt. Tegnap este óta gyakran eszembe jutott az a beteg kisleány... és... és nem resteltem megvallani, tünődés közben fátyolos lett a szemem... az én lelkemen ugyanis van egy régesrégi seb... Volt nekem egy kis húgom... az is beteg volt... álmaimban még most is visszatér beesett arcocskája, amelyen rózsákat fakasztott a láz... nagyon kicsi voltam még, amikor meghalt, ő, szegényke, csak egy évvel volt fiatalabb... de hagyjuk ezt...

Galgó két szeme sarkában vastag könnycseppek jelentkeztek. Soltész mélyen meghatva tette rá a könnyező fiatalember vállára a kezét. Megindult zavarában még mindig nem tudott a helyzethez méltó szavakat találni. Galgó szégyenkezve megcsóválta fejét.

- Igazán resteltem, hogy nem tudtam uralkodni magamon... bocsánatot kérek... ez férfiatlan dolog volt. Nagyon kérem, felejtse el. És a barátságát ne vonja meg tőlem. Tulajdonképpen őszintén sajnálom, hogy akkora a korkülönbség köztünk. Mert, ha én volnék, teszem fel, az idősebb, akkor... akkor most...

Soltész most megtalálta a kellő szót. Nagy lélekzetet vett és széles, festői mozdulattal hátralépve, kinyújtotta paroláját.

- Szervusz, - mondta vakmerően.

- Szervusz, - felelte Galgó ragyogóan szemérmes arccal, - igazán zavarba hozol, azt sem tudom, hogy ezentúl hogyan szólítsalak.

- Ugyan kérlek, kedves fiam, csak szólíts nyugodtan Berci bátyádnak.

Galgó hálásan megköszönte a megtiszteltetést, amelyet «nem érdemelt meg, de életcélja lesz, hogy igyekezzék kiérdemelni». Aztán bocsánatot kért, hogy az órát most már nem tudja igénybe venni, mert átkos fejfájása miatt elmúlt az idő, de ha lehetséges volna, szeretné holnap délután pótolni. Soltész füle tövét vakarta. Holnap háromkor már le van foglalva az órája. Galgó megnyugtatta az öreget, hogy az nem tesz semmit, szívesen elsétálgat ő addig a kertben, amíg rákerül a sor, csak legyen szabad idejönnie. Soltész hadonászó örömmel adta meg az elragadó fiatalembernek az engedelmet.

Az elragadó fiatalember már háromnegyed háromkor ott volt. Szörnyű fejfájásról panaszkodott és mindjárt ment is a kertbe. Tessék-lássék járkált is ott egy kicsit, hogy megvárja, amíg Soltész el lesz foglalva. Aztán átosont a réten és mindenekelőtt szemügyre vette a bódét. Megállapította, hogy abba Kárászék kertje felől nem lehet belátni. Régi gerendái korhadtak voltak ugyan az ódon tákolmánynak, de a lócát nyilván újonnan ácsoltatta belé valaki, mert arra veszély nélkül ketten is ráülhettek. Miután itt rendesen körülnézett, odament a kerítéshez várni. Néhány perc múlva szétváltak az orgonabokrok és Teri boldog, izgatott ábrázattal odalépett a kerítés másik oldalához. Forró kézcsók következett, Teri már bennehagyta kezét a fiatalember tenyerében.

- Terike, - suttogta a gavallér, - én csak köszönni jöttem magának.

- Közbejött valami?

- Semmi. De meg kell vallanom, hogy akármilyen erős idegeim vannak, majdnem elájulok az idegességtől. Magát észrevehetik a szomszéd kertekből, s a szülei, ha észrevétlenül erre járnak, meghallhatják még a suttogást is... én úgyszólván szétpattanok az izgalomtól. Ha magának valami kellemetlenséget okoznék ezzel a hófehér barátsággal, nem maradna más hátra, minthogy öngyilkos legyek. Búcsúzzunk.

Teri rögtön pityeregni kezdett.

- Hát el kell válni ettől a búbajos, regényes ábrándtól örökre?

- Sajnos, örökre. Marad az a lehetőség, hogy olykor meghívást kapjak magukhoz feketére. De ez tulajdonképpen még gyötrelmesebb. Annyi mindent szeretnék mondani magának és nem lehet. Csak némán nézem a szépségét és szenvedek. Úgy sem jó, így sem jó. Ez a helyzet elviselhetetlen. Hacsak...

- Mi az a hacsak? - kapott Teri riadtan a szón.

- Jöjjön csak négy lépéssel balfelé azon az oldalon.

Mind a ketten négy lépést tettek balfelé. Ott a rozzant kerítésből három fok hiányzott. Galgó odanyúlt és egyetlen mozdulattal kinyomta a negyediket. Az még csak nem is recsegett. Olyan könnyen engedett a nyomásnak, mint az odvas, lógó fog, amely éppen ki akar hullani.

- Mit csinál, az Isten szerelmére?

- Helyet magának. Kényelmesen átléphet ide és leülhetünk a bódében. Ott nem láthat meg senki.

- Örület. Ez teljesen lehetetlen. Hátha keresnek?

- Semmi baj nem lehet. Ha keresik, visszalép ezen a nyíláson. Senki sem láthatja az orgonától, hogy innen lépett át. Engem pedig, ha nyugodtan itt maradok a bódében, éppenséggel nem láthatnak meg.

- Nem, nem, ez eszeveszett dolog, ez ki van zárva. Soha, soha, ez lehetetlen.

Galgó nagyot sóhajtott, tehetetlenül vont egyet a vállán.

- Hát akkor nem marad más hátra, mint szépen elbúcsúzni. Pedig már úgy megszerettem ezt a helyet. Tegnap óta semmire sem gondolok, csak erre. Mesebeli királynak képzeltem magam, akinek bűvös országa ez a rét és magát a szomszéd királykisasszonynak képzeltem, aki díszes kísérettel ellátogat az én országomba. Akárcsak egyetlen pillanatra is. Csak éppen átlép, én kezetsókolok birodalmam földjén, aztán maga máris visszalép. De ha ez lehetetlen, hát akkor... a végzet előtt meg kell szépen hajolni. Az én Istenem áldja meg, Teri.

Kezetsókolta megint, de a kezét megint nem engedte el. Teri könnyed, halk nevetést erőltetett magára és hamisan, játszi hangon így szólt:

- Csak egy pillanatra? Furcsa szeszély. Maga igazán regényes egy ember. Ha ez a szeszélye, ám legyen. De csak egy pillanatra.

Félszegen átbújt a kerítésen. Aggodalmasan, izgatottan tekintett két oldalra, erőltetetten nevetett.

- Legalább pillantson be ebbe a tündérpalotába, ahol vendégül láttam volna magát, ha életem legnagyobb kérését teljesíti...

És húzta Terit el nem engedett kezénél fogva.

- Nem, nem, ez örület, megláthatnak... hagyjon, igazán...

- Csak egy pillanatra, igazán... hiszen egy pillanatot maga is megígért... csak éppen bekukucskál... na, igazán...

A tíz ujj megint birkózott. Teri, hogy meg ne botolják, kénytelen volt botorkálva lépni egyet a bódé felé. Aztán még egyet.

- Miféle szeszély ez, igazán... mit ér azzal, ha bekukucskálok... Igazán gyerekség...

De már ott állt a bódé bejáratánál. Még egyet lépett és már bent is állott.

- Hálásan köszönöm, hogy a könyörgésemet teljesítette. Látja, nem élek vele vissza. Nem is marasztom. Most el fogok búcsúzni. Elmondom, ami itt lobog a szívemben. Aztán, ha elmondtam, legyen, ami lesz. Utánunk a vízőzön. Csak egy perc az egész. Üljön le.

Őmaga leült és Terit odavonta ujjainál fogva a lócára.

- Borzasztó, - rebegte a leány - én elájulok.

Látszott is rajta, hogy közel van az ájuláshoz. Galgó félrehajtott fejjel, tekintete legesdeklőbb kifejezésével ránézett.

- Csak egy perc az egész. Hallgasson meg. Meg akarom mondani magának, hogy maga az első lény a világon, akivel lelki közösséget érzek. Látja, nekünk most el kell válnunk. A szívem vérkönnyeket sír, de magáért akár a szenvedést is vállalom. Lehet, hogy lesz az élet-

ben egy perc, amikor szükségét érzi, hogy kiönthesse a lelkét egy testvéri lélek előtt. Bárhol bolyongok a nagyvilágon, én csak egy szavára várok és ott termek. Megígéri, hogy szólítani fog?

- Meg, - felelte Teri behunyott szemmel.

- Akkor én jövök és azt fogom mondani: «szólítottál, testvérlélek, én vagyok a te védő szellemed, kívánd akár a halálomat, én nem kérek érte semmit. Én csak azt kívánom, hogy idehajtsad fejedet az én bánatos, rajongó fejemhez és...»

Amíg ehhez az észhez ért, Galgó mérnöki szemmel kimérte a tervezett mozdulat távolságát, készítette két kezét, közelítette fejét és mivel éppen az ésnél tartotta alkalmasnak a pillanatot, átkapta Teri fejét és szájoncsókolta. A csók sokáig tartott. Csók közben félkezét Teri engedetlenül vergődő vállára kapcsolta és magához szorította. A leány először rángatódva akart kiszabadulni, aztán aléltn engedte át száját a csóknak, mintha most csakugyan elájult volna. Mikor a fiatalember elengedte, pár pillanatig mozdulatlan maradt, majd hirtelen felugrott, a rémület és ámulat tekintetével meredt rá a gavallérra, majd riadt menyétként surrant ki. Mire Galgó utána indult, már az orgonabokrok csapódását hallotta. De szemében még benne maradt a leány feldúlt arca. Önmaga is elcsodálkozott a csók viharos hatásán. Teri szeme alatt sötét árnyék jelent meg, haja rendetlen boglyává kuszlódott, egész teste remegett.

Ő elindult lopódzva a réten, mint a távozó tolvaj. Tenyere még emlékezett a gömbölyű váll izgalmas melegére. Kíváncsi leány, az biztos. De most mi lesz? Igyekezze elvenni? Nem, ehhez nem volt semmi kedve. Túlságosnak találta az árat. Próbálja elcsábítani? Kockázatos dolog, kiderülhet, az apa bizonyára életveszélyesen brutális tud lenni, ha arra kerül a sor. Tehát?

Vállat vont. Lesz, ami lesz.

III.

A Kultúrházban rendezett jótkony hangversenynek maga a főispán volt a védnöke. S a védnök személyes látogatást tett a bankban, hogy Kárászt az ügynek megnyerje. Mint az igazgatóság elnöke, elég puha fába vágta fejszéjét. Kárász ívet köröztetett, amelyen a bank valamennyi tisztviselője jegyet foglalt le a hangversenyre. Az ívet Kárász maga fogalmazta meg, de Csikász írta tisztába, a legfiatalabb tisztviselő, aki olyan remekül tudott szépírást, mint a könyomda. Csikász a léniák és színes ceruzák bolondja volt és egész délután piszmogván, remekművet alkotott: különböző színű rovatokat rajzolt a négypengős, kétpengős és egypengős jegyek igénylői számára. Négypengős jegyet csak Kárász vezérigazgató rendelt, mégpedig három darabot. Ilyet a tisztviselőknek rendelniök nem volt szabad. Sütő az olcsóbb jegyekhez osztotta be őket. Teri és szülei így a harmadik széksorba kerültek, Galgó a tizedikbe.

A műsor nagy sikerrel zajlott le, de Galgó mindvégig bonyolultan és kellemetlenül érezte magát. Mert az utóbbi hetek alatt püspökcsanádi ismeretségei bővültek és hölgyekkel is megismerkedett. Mivel pedig alaptermészeténél fogva, amelyet kényelmetlen pillanatokban maga is megátkozott, nőikkel csak kurizáló hangon tudott beszélni, már úgynevezett flörtjei fejlődtek Püspökcsanádon, s ezek közül többen jelen voltak a nézőtéren. A «szemezés» ősi praktikáját a hangverseny alatt is folytatnia kellett. Lőcs Lajosné, a gázgyári igazgató felesége a harmadik sor jobb végén ült, Teri a harmadik sor balvégén, Skuteczné, az elhalt városi mérnök özvegye az ötödik sor közepén, Gányó Elvira postáskisasszony pedig a tizennegyedik sorban, tehát Galgó mögött. Ebből az következett, hogy Galgónak előrefelé három irányban

kellett figyelnie, mikor érkezik feléje a három távoli hely valamelyikéről kacér vagy szerelmes pillantás, viszont olykor hátra is kellett pillantania, hogy a postáskisasszony se maradjon parlagon. Mindezt hamar megunta és már a műsor elején sóhajtozni kezdett magában, hogy az élet alapjában véve terhes és kényelmetlen. A műsor úntatta. Gondolatban, mint a serény statisztikus, számot vetett a négy jelenlévő hölgygel egyenként. Mindenekelőtt Skutecznéra gondolt, aki kertes villában lakott, s aki nem csinált botrányt, mikor a csinos Galgó egy este tizenegy órakor - éppen ma két hete - bemászott a villa kerítésén, majd bemászott a villa egy nyitott ablakán is. Éjfél után kettőkor mászott ki onnan. Ez a bemászás két hét alatt még kétszer megismétlődött, de aztán Skuteczné hosszú levelet írt, amelyben rejtelmes akadályokra hivatkozva megvallotta, hogy Galgó további látogatásai lehetetlenek. Galgó ezt megkönnyebbült örömmel tudomásul vette, mert a bankban mindenki tudta, hogy Cserna városi tanácsos hazaérkezett egyhónapos szabadságáról, tehát ő volt az a rejtelmes akadály, amelyet Skuteczné szerelmi vallomásokot ontó levele olyan titokzatosságba burkolt. Cserna most is ott ült a harmadik sorban, az asszony mellett, a hidrogénszőke özvegy forró pillantásai azonban sejteni engedték, hogy Galgótól még remél valamit az életben. Lőcs Lajosnéval ott tartott, hogy az minden lehetőséget megcsillogtatott előtte, de az első csók egyetlen lehetőségét egy budapesti utazásban látta: ő évente egyszer meglátogatta Budapesten lakó édesanyját.

- Legyen ügyes, maga rossz fiú és intézze úgy, hogy egy nappal előbb vagy később magának is Budapestre kelljen utaznia.

Ezt Galgó elvi győzelemként elkönyvelte ugyan, de tudta, hogy a pesti úthoz sohasem lesz elegendő pénze. Mindenesetre fenn akarta tartani a magas, koromfekete hajú és erősen telt Lőcsnével a jogfolytonosságot. Elvira, a postáskisasszony, jobban tetszett neki. Elvira határozott szépség volt, de mindenáron férjhez akart menni. Kicsiny fizetéséből még édesanyját is kellett tartania, gimnazista öccsét pedig taníttatnia. Ehhez a házassághoz lett volna is kedve Galgónak, de lustasága és határozatlansága nem is gondolt arra, hogy döntsön. Végül a Teri dolgán gondolkozott legtöbbet.

Terivel majdnem mindennap találkozott a bódé lócáján, ha az idő megengedte. Minden alkalommal vadul csókolództak. A forró és zabolátlan csókolódzások közeiben Teri folyton a pesti «nagy» életéről beszéltette. Ő nem is kérte magát, mesélt. Hosszasan leírt főúri estélyeket, ahol a termek minden talpalatnyi helyét süppedő keleti szőnyegek fedték, a vendégek csillogó rendjeleket viseltek és az illattól terhes tömegben égő kandelábereket hordtak bíborpiros libériájú lakájok. Grófok, bárók és hercegek egy-egy otthonos sarokban fesztelenül csevegtek, mialatt láthatatlan zenekar klasszikusokat játszott, például Chopint. De olykor Beethovent is.

- És maga hogyan szólítja ezeket?

- Istenem, hát hogyan szólítsam? «Kérlek, Armand», vagy «kérlek, Egon».

- Hát maga tegezi őket?

- Természetesen. Hiszen valamennyien rokonaim. Az előkelő társaságban mindenki tegezi egymást. Az asszonyok is.

- Azt is tegezik, aki nem született grófnő?

- Természetesen. Hogyne tegeznék, ha egyszer rokon.

Teri ilyenek hallatára izgalmasan kigyulladt. Pillantásában valami vad sóvárgás lobbant meg. És minden ilyen beszélgetésnél még forróbban viszonzta Galgó csókjait. Közben pedig vitatkoztak is. Galgó könnyedén elejtette, hogy királyi engedelemmel joga volna tulajdonképpen a gróf Csáky-Galgó kettős nevet viselni, de most nincs király. Teri ebbe nem nyugodott bele. Hátha Galgó befolyásos rokonsága mégis tudna valamit csinálni? Galgó arisztokratikus

mosollyal kifejtette, hogy ő az ilyen címkórságnak fölötte áll és bizonyára lehetne valamit csinálni, de ő bizony az ilyesmiért egy lépést sem tesz. Különbösen sincs más előkelőség, csak a lelki előkelőség.

- Jó, jó, ez a maga elve. De aki magával csak futólag érintkezik, honnan tudhassa, hogy milyen előkelő lelke van? Míg ha ezt a dolgot el lehetne intézni, és maga már úgy mutatkoznék be, hogy gróf Csáky-Galgó, rögtön tudná mindenki.

- De minek azt mindenkinek tudni? Én felemelt homlokkal járok az életben, én mindenkinek a véleményére fütyülök. Nekem csak a maga véleménye a fontos. Maga pedig ismer engem. Ez nekem mindent jelent az én szomorú, fiatal életemben. Csak nem fogom a lelki életemet reklamírozni?

- Nem is kell reklamírozni. De titkolni sem kell. Szégyen a maga származása? Na, úgy-e? És ha egyszer megházasodik, miért ne legyen magára büszke a felesége? Erre nem gondol?

Galgó megremegtetette a hangját, mikor válaszolt:

- A mi házasságunk egy tündéri ábránd. A maga papája sohasem egyeznék bele. Bennünket tátongó szakadék választ el egymástól. Más pedig nekem nem kell. Én sohasem fogok megházasodni. Minek is van szerelem a világon.

- Gyönyörű dal, - sóhajtott Teri egészen halkan, és elkomolyodva, - egyike a legszebb daloknak. Maga szereti a zenét, Lóránt?

- Imádom. De nem a klasszikust. Inkább a magyart. Például gyerekkoromban sokat zongoráztam azt, hogy: «Ha az Isten nem egymásnak teremtett...»

- Maga zongorázik?

- Hogyne. De itt nincs alkalmam. Aztán azt is szerettem, hogy: «Száz szál gyertyát, száz itce bort...» Ezek gyönyörű dolgok.

Teri szemét elöntötte a könny. Galgó mellére vetette magát.

- A boldogságtól sírok. Hogy velünk ilyen csoda történt. Hogy egymást megtaláltuk. Mert akár hiszi, akár nem, nekem is ezek a kedvenc nótáim. Ez csodálatos véletlen.

- Nem véletlen, - rázta a fejét Galgó, - ez így volt megírva a csillagokban.

És ismét hevesen csókolódzni kezdtek. Ezeket a csókokat Teri fenntartás nélkül fogadta el és egy hetéra dühével adta vissza. De mihelyst Galgó a csábítás útján csak egy lépést is szeretett volna tovább menni, mereven visszahúzódott polgári tisztességébe. Egyszer össze is pöröltek. Galgó túlságosan bizalmas mozdulatra ragadtatta magát. Teri arcán azon nyomban meglátzott a megdöbbent csalódás. Udvarlója alig tudta visszatartani. Kerek negyedórába került, míg Galgó áradásként ömlő svádával kimagyarázta, hogy félreértés volt, tévedés volt, meg gondolatlanság volt, a szépség ellenállhatatlan varázsa, amíg Teri úgy, ahogy megbékélt. De még napokig félénken és tartózkodóan viselkedett. Mindenképpen visszatért a házasság gondolatához. Galgó megszeppenve kezdte előlről az egész ostromot. De már unta. S ezt meg is vallotta, ha más szavakkal is, az öreg Soltésznek. A nyugalmazott rajztanár természetesen hamar rájött a turpisságra. És Galgó különben sem volt az a tartózkodó természet, amely a következetes titkolódzás kényelmetlenségét vállalta volna. Mikor már ötödízben mulasztotta el fejfájás örve alatt a leckeórát, kirukkolt az igazsággal. Elmondta, hogy ide komoly tanulás vágya hozta ugyan, de mikor első ízben itt járt, fájó fejjel csatangolva a réten, megpillantotta a réten túl régi ismerősét, Kárász Terit. Fogalma sem volt arról, hogy Teri itt lakik a közelben. De beszélgetés közben szerelmük lángrollobbant. Soltész bólogatva hallgatta. Tetszett neki a fiatalok regényes vonzalma és tetszelgett a hű, öreg barát szerepében. Szó nélkül megölelte a fiatalembert.

- Emberi szó azt le nem írhatja, - mondotta Galgó, - milyen végtelen hálát érzek irántad. Ezt a leányt én férfiszívem minden vonzalmával szeretem. Tudod, kedves Berci bátyám, nekem sohasem volt női társam az életben. Szegény anyámat korán elvesztettem, nővérem pedig nem volt soha, ennél fogva... mi az, akarsz valamit mondani?

- Hogy-hogy nővéred nem volt soha? - szólt Soltész elámulva.

Galgó nem pirult el. Szelíd szégyenkezéssel nézett az öreg rajztanárnak egyenesen a szemébe. Félretartott fejjel, bocsánatkérően mosolygott.

- Te még emlékszel? Én elfelejtettem, hogy elmondtam neked titkomat. Igen, igen, persze, hogy elmondtam. Nem akartam benned fájdalmas emlékeket felkavarni. Hát ha tudod, a te apai szíved még jobban meg fog érteni. Az a szellem, amely a multból visszajár, amely ma is éppen úgy kísért engem, mint téged a kisleányod lelke, egyik oka annak, hogy Teribe lelkem egész mélyével beleszerettem. Kettőnkön kívül ezt a szerelmet senki sem tudja, csak te, kedves öreg barátom... hidd el nekem, úgy beszélek veled, mint apámmal sohasem beszéltem volna.

Itt könnyekre fakadt Galgó. Igazi, rendes könnyekre. Nemcsak meghatottnak, hanem egyenesen megrendültnek érezte magát. Mint mindig, ha akarta. Torkát elszorította valami, amit ő maga kényszerített magára, de olyan sikerrel, hogy omló könnyein ő maga csodálkozott legjobban. Egy darabig. Aztán ennek az apa-vágyó árva fellobbbanásnak minden fék nélkül szabadon átadta magát. Mikor megint megölelték egymást, Soltésznek is küzdenie kellett könnyeivel. Aztán Galgó megtörölte szemét és részletesen elmondta, hogy élete nagy célja Teri feleségül venni, gyermekeket ringatni a térdén, s az első ivadék keresztapjául Soltészt felkérni. Mert eredetileg valamelyik gazdag és befolyásos arisztokrata rokonát szándékozott ezzel megtisztelni, de azóta olyan baráti vonzalom fejlődött ki benne, amely minden mást megelőz. Soltész meghatottan vállalta a majdani keresztapaságot. Ettől kezdve már nem is beszéltek festészetéről. Galgó rendszeren eljött rögtön ebéd után, és tudomásul véve Soltész bácsi cinkosi mosolyát, már ment is a kertbe. Mikor aztán felhevülve és dűltan visszajött, leült beszélgetni. Soltész ugyanúgy mérlegelte a leánykérés esélyeit, mint Teri. Most már a rajztanárnak egyeben sem járt az esze, mint a fiatalok dolgán. A bankban mindennap felvetették a kérdést a fiúk. Galgó azonban kezdte unni az egészet.

- Nem lesz ebből semmi, - mondta Soltésznek, - egyre jobban látom. A jövődölés be fog válni.

- Miféle jövődölés?

- Volt a rokonságomban egy hölgy, aki kártyából remekül tudott jósolni. Tizennyolc éves koromban megjósolta, hogy vidéken fogom megtalálni azt a nőt, akit a végzet nekem rendelt, de szerencsétlenség fogja érni. A szerencsétlenséget csak úgy kerülhetem el, ha önként lemondok róla. Egyre jobban látom, hogy az a nő nem lehet más, mint Teri. Akkor pedig bajba sodrom, ha mellette maradok. Szerencsétlenség fogja érni. Ez a jövődölés tíz éve vájkál a lelkemen. Most mondd meg, mit csináljak. Úgy ismered az életemet, mint egy nyitott könyvet. A lelkemet senki előtt nem tártam fel úgy, mint előtted. Válaszúton vagyok. Ha erőszakkal kirántom magam ebből az érzelemből, talán belepusztulok, de mindenesetre elszakítom magamtól azt, akit a végzet nekem rendelt. Ha pedig mellette maradok, az életét teszem ki veszedelemnek. Mit tegyek?

Soltész maga is meghökkent a felelősség súlyától. Véleménye az volt, hogy modern ember nem engedi magát babonától befolyásoltatni. De titokban maga is aggódott. Úgy vélte, hogy egyelőre ajánlatos várni. A jövő majd megmutatja a teendőt. Itt tartottak, mikor Galgó ott ült a hangverseny tizedik sorában és az unalmas műsorra nem figyelvén, szemlét tartott itteni élete mérlege felett. Futólag eszébe jutottak adósságai is, de ezt a kérdést egyszerűen lerázta

magáról, mint kacsa a vizet. Messze van még elseje. Az elsején majd átvergődik, az egész baj egy-két napig tart, harmadikán már szabadon lélekezik a következő elsejéig. Lesz, ahogy lesz.

Végre a zárószót mondó református lelkész befejezte annak fejtegetését, hogy a mai világban nem azt kell keresnünk, ami elválaszt, hanem ami összefűz. Fejtegetéseit hálás taps üdvözlötte, mert a műsor már nagyon elhúzódott. Most már csak a Szózat volt hátra, amelyet állva hallgatott végig. Galgó nem énekelt, de végiggondolta a szöveget. Az a gondolat, hogy az embert a sors keze áldja, vagy verje, mindenképpen itt kell élni és itt kell meghalni, hirtelen megkapta és magasztosnak tűnt fel előtte. Mikor a közönség megindult, mindenekelőtt Gányó Elvirához tolongott. Kezetfogott a szép leánnyal.

- Maga sírt? - szólt meglepetten a postáskisasszony.

- A Szózat mindig megrikat. De most ne erről beszéljünk. Holnap hatkor elmegyek a postára. Ha ráér, hazakísérem, jó?

- Nem bánom. Isten vele. De hogy maga most sírt, azt nem fogom elfelejteni magának.

- Ne emlegesse. Szégyellem.

- Azt, hogy valaki hazafias, nem kell szégyellni. Isten vele.

A leány tovább sodródott a Kultúrház tömegével, Galgó pedig Skutecznet kereste tekintetével. Meg is találta. A szőke asszony észrevétlen intett neki, hogy most jobb lesz, ha nem üdvözlök egymást. És máris észbontó pillantást vetett a hozzáforduló Csernára. Az mondott valamit, Skuteczne hangosan nevetni kezdett. Hogy ideje legyen Lőcsnet megvárni, visszaült üres helyére, kioldozta rendjén lévő cipőzsinórját és újra megkötötte. A kellő lassúsággal. Mikor felegyenesedett, látta közeledni férjével Lőcsnet. Szertartásosan köszöntötte a házaspárt. Azok szertartásos nyájassággal viszonyozták. Az asszony odaadta ruhatári jegyét a férjnek, az előre sietett.

- A dalárda nagyon jó volt, nem találja?

- Egész este magát néztem, - suttogta forrón Galgó, - imádom...

- Igen, egészen jó volt. No, Isten vele.

És olyan pillantást vetett feléje, amelyben a közös pesti utazás ígérete sugárzott. Majd eltűnt, hogy férjét megvárja. Galgó megvárta az elhaladókat. Kárász most búcsúzott a főispántól. A fiatalember hajlongva odaoldalgott.

- Szeretném felajánlani szolgálataimat, kedves bátyám. Talán ha lehetne a ruhatári cédulákat... Kárász azonban fejét rázta.

- Még nem megyünk, - mondta idegesen, - úgy látszik, maradnunk kell.

A helyzetet nem volt nehéz átlátni. Kárász nem akarta, hogy Prakkék hazakísérjék őket. Prakk ügyvéd volt, aki elvette feleségül a tavalyi szintársulat szubrettjét. Az asszony, akitől Kárász erkölcsi világnézete főként Terit óvta, oldalt állva várta, hogy férje, aki Kárásznével kellemkedett, odaszólítsa. De ez nem történt meg. Kárász döntött.

- Teréz, - szólt rá hangosan feleségére, - minket várnak. Mi Terivel a megbeszélrt asztalhoz megyünk, majd gyertek utánunk. Szervusz.

Ez a szervusz Prakknak szólt, aki szívósan társalgott tovább Kárásznével. Az igazgató a leánnyal előreindult. Galgó odalépett az oldalt várakozó asszonyhoz. Köszönt neki és ruháját dicsérte. De a szubrett nem volt jó hangulatban.

- Szóljon már az uramnak, hagyja ott azt a kofaivadékot. Már éppen elég ideje várok.

Pár perc múlva már együtt ültek a Kultúrház teljesen üres éttermében. Itt nem volt divat vacsorázni. Csak egy asztalnál ült Kárász és társasága. Majd megpukkadt a haragtól. Hangozan szidta Prakkot, aki miatt nem lehetett háborítatlanul hazamennie. Asztalánál ült Sütő, aki foghártyagyulladás ellenére is elhozta dagadtarcú és horgas orrú feleségét, ott volt a bankból Ladányi, s most Galgó ültette a főhelyre az igazgatónét. Enni csak hideget lehetett. Kárász keményen kijelentette, hogy ők hangverseny előtt már vacsoráztak, tehát csak három pohár világosat kér. Sütőék disznósajtot rendeltek, Galgó pedig, akinek egy fillér sem volt a zsebében, kijelentette, hogy ő még vár. És nem is ült le az asztalhoz, hanem leült a rövid zongora elé. Teri elámult erre a látványra és a száját is nyitva felejtette. A többiek is felfigyeltek arra, hogy Galgó a zongorához ül. Ő pedig, ujjait végig sem szalajtottta előbb a billentyűkön, azonnal belekezdett a nótába:

- Ha az Isten nem egymásnak teremtett...

A második sort már énekelte. Cigányosan játszott és jól énekelt. «Jobb lett volna messzi tájon, semmit sem tudni egymásról...» Az ajtóban megjelent a bérlő kíváncsi feje, jött a pincér a sörökkel, a disznósajttal, Ladányi körözött liptaijával és három deci vörösborával. Teri halálsápadtan hallgatta a zenét. Söréhez nyúlni is elfelejtett.

- Hát te ilyeneket is tudsz? - szólt Kárász elpárolgott haraggal, mikor a nóta befejeződött.

Galgó felállt a zongoraszékről, meghajtotta magát és szerényen mosolygott.

- Ez semmi, kedves bátyám, így mindenki zongorázik. Gondoltam, hogy a hölgyek szeretik a zenét. Remélem, Sütőné nagyságos asszony is szereti.

A cégvezető felesége úgy helyezkedett el, hogy dagadt arca ne lássék. Most érzelmes arcot vágott.

- Ó, a zene... - mondotta és határozatlan kézlegyintéssel jelezte, hogy a zenénél nincs szentebb dolog a világon. Galgó visszaült és rákezde, hogy: «Minek is a szerelem a világon...» Mikor ezt befejezte, hirtelen rákezde jókedvűen, felsőtestével táncolva, hogy «Ritka búza, ritka árpa, ritka rozs...» Ladányi hirtelen felkelt és meghajlott Teri felé. Teri kérdően tekintett apjára, aki bólintott. A pár rákezde a csárdást az asztal mellett. De nem valami jól ment. Teri nem igen tudott táncolni. Ladányi annál hevesebben cifrázta. Mindegy, táncoltak. Kárász hátratolta ültében a széket, lábát egymásra rakta, kéjesen piszkálni kezdte fülét és elkiáltotta magát:

- Hé-kás, adjon csak még egy sört nekem. Hiába, nincs szebb, mint ezek a régi szép nóták. Ez az igazi zene, nem az a dzsessz, vagy mifene.

Galgó befejezte a frisset, felállott, hátrafordult és feltűnően megtapsolta Terit. Ladányi is tapsolt, majd szokásos mozdulatával kabátja gallérjáról leverte a korpát és Terit helyrevezette. Teri szólani akart valami vakmerőt a tapsra, de apja félbeszakította:

- Hát azt tudod-e öcsém, hogy: «Hullámzó Balaton tetején...»?

A zongorán azonnal megszólalt a nóta. Csodák csodája: Kárász fakó és rendkívül hamis hangja is megszólalt. Eleinte Galgó is énekelt, de aztán tisztelettel átengedte a főszereplést a vezérigazgatónak. Ő csak kísért. Kárász odaadón zengte, hogy: «hálóját szeeerencse, őt magát keeedvese...» A többiek is szerettek volna dudolni, de a bizonytalan hangzavarhoz nem igen tudtak alkalmazkodni, a tisztelet is visszatartotta őket. A vezérigazgató belejött. Új nótát kért, mikor ezt befejezték, azt akarta hallani, hogy «száz szál gyertyát, száz icce bort.» Galgó szolgálatkészen rákezde. Kárász szorgosan énekelte. Csak az utolsó szakaszt. «A csaplárné is nagyot néz, hogy még egyszer hallja...» Galgó nekidurálta magát és valósággal mennydörgött a pianinón. «Kocsmárosné, száz szál gyertyát száz...» Itt Kárász megállapította, hogy a dalnak

ezt a részét már nem győzi hanggal. Ennélfogva hirtelen leszállt egy oktávval. De ezt viszont rosszul számította ki. Ide-oda habozott az intonálással, végül látván, hogy teljesen belesült, prózában fejezte be. A nagyobb nyomaték okáért, vagy hogy a hiányzó hanganyagot zsarnoki viselkedéssel pótolja, nagyot vágott az asztalra. Erre a pincér azonnal odafutott. Kárász pedig kapva-kapott rajta.

- Holnap korán kelünk, gyerekek. A hivatal, az szent. Fizetünk.

- Kár, hogy hazamegyünk, - szólt Galgó a zongoránál, - de még, amíg fizetni méltóztatnak, búcsú gyanánt visszatérek egy hallgatóra.

S amíg ezek fizettek, még egyszer eljátszotta, hogy «Ha az Isten nem egymásnak teremtett». Mire elkészült vele, a társaság már ott állt az asztal mellett, menetkészen. Sütőné volt legközelebb hozzá. Mondott egy pár szót Galgó bámulatos képességeiről, és a társaséletben megfizethetetlen embernek tartotta. Teri is kezet nyújtott.

- Az én ábrándos lelkemet teljesen magával ragadta.

- Ritka kedves ember maga, Lóránt, - duplázott rá az anya.

Kárásznak ez nem tetszett. Úgy gondolta, nem helyes, ha egy mágnásivadék nagyon sok dícséretet kap, mert elszemtelenedik. Csakugyan nagy dolog, hogy ez a Galgó még zongorázni is tud, de hát könnyű az ilyen kölyköknek, ezeket mindenre tanítják. Mikor tehát Sütő és Ladányi a Galgó kezét szorongatták, szó nélkül elvonult a zongora mellett. A távozókat úgy kísérték haza, hogy Sütő haladt Kárászné és Teri között, Ladányi kísért Sütőné, Galgó pedig a vezérigazgatóra maradt.

- Hát öcsém, nagy ujság van, - kezdte Kárász, amint a társaság mögött elindultak bandukolva.

- Micsoda, kedves bátyám?

- Levél jött Pestről.

- Úgy. És micsoda levél?

- Délben jött, veled már nem tudtam megbeszélni. Holnapra halasztottam. De mivel most van időnk, felhozom. Levelet kaptam Kecskéssytől, a személyzeti főnöktől. Megjegyzem, diszkrét dolog, mert én kötelességszerűen és diszkréten kértem tőle felvilágosítást. Amit most mondok, nem is szabad tudnod. Kecskéssy nem valami hízelgően nyilatkozik rólad.

- Ezt képzeltem, - nevetett Galgó, - ez természetes.

De magában nem nevetett.

- Én nem sokat adok az egészre, hiszen Kecskéssyt ismerem. Öreg kéjenc. Amit beszél, az az egyik fülelen be, a másikon ki. Lesz nekem közelebből kitől kérnem információt. Ő egyelőre azt mondja, hogy társaságban igen használható fiatalember vagy. Ezt ma este tapasztaltam. De azt is írja, hogy nődolgokban nálad lelkiismeretesebb alakot keresve sem lehet találni. Mi?

- Ezt vállalnom kell, kedves bátyám, hiszen főnököm még most is. Amit az én főnököm mond, az szentírás. Engem a tekintélyek tiszteletében neveltek. Csak azt vagyok bátor ehhez az információhoz hozzátenni, hogy Kecskéssy osztályvezető úrral volt egy afférom, amely egyáltalában nem banki természetű. Ezt vegye számításba kedves bátyám, mielőtt íté.

- Jó, jó, tudom én, mit higgyek ennek a derék Kecskéssynek. De van itt egyéb is. Először, hogy a késérről téged nem lehet leszoktatni. Igaz ez?

- Igaz, kedves bátyám. Ami igaz, az igaz. Én Pesten igen pontatlan hivatalnok voltam. A társasélet túlságosan kihasználta. Jó táncos vagyok, a zongora mellett elég jól el tudok

mulattatni bármilyen társaságot, a rokonságom is túlságosan igénybe vett. A beosztásom sem volt olyan, amely minden reggel pontos megjelenést kívánt volna. Ez az életmód teljesen belémidegződött. De aztán jött életemben egy nagy sorsfordulat: idekerültem Püspöcsanádra. Új ember lett belőlem. Hagyományos balszerencsém üldöz csak, egyébként teljesen megváltoztam. Kedves bátyám, velem még sok minden történhetik az életben. Hányhat, dobálhat a sors viharja. De hogy most már megtaláltam az igazi küzdőteremet, hogy férfivá lettem, azt egyetlen embernek köszönhetem, kedves bátyám: önnek.

Ezt úgy mondta oda Galgó, mint az igazság embere, aki nyersen odavágja az igazságot, nem törődve a következményekkel. Kárász Béla vezérigazgató meghökkenve hallgatott. Zavarba is jött, hirtelen nem tudta, hogyan viselkedjék, mert a szavak jelentése édesdeden símogatta, modora viszont egyenesen goromba volt. Galgó, látván a habozást, még egyet lendített a keréken:

- Ez itt szokatlan hang, kedves bátyám, én azt jól tudom. Nem is szeretem így odavágni szemtől-szembe az igazat. De ha már itt tartunk, megmondom: igenis, egyetlenegy embernek köszönhetem ezt a lelki pálfordulást: önnek és senki másnak.

Kárász zavarában nevetni kezdett:

- Nono... hogy nekem köszönheted... aztán ezt hogyan magyarázzam?

- Meg tudom én ezt alaposan indokolni, kedves bátyám. Az én egyéniségem túlságosan érzelmes. De csak felületes szemlélők számára. A lelkem mélyén kemény férfi rejtőzik, aki meg tudja fogni a dolog végét. De kitől vehettem volna példát eddigi életemben? Pesten csak szalónokban találkozhattam legmagasabb főnökeimmel. Nagy urak, előkelő emberek, természetesen csak a legnagyobb tisztelettel beszélhetek róluk. De az én lelkemmel nem törődött egyik sem. Közvetlen főnökeim, Lonovics, Eröss, Atády, teljesen messze állottak tőlem. Velük a társaságban sem találkoztam. Vége volt a hivatalos órának, másnap reggelig alászolgája. Kész, mehet. De itt, ez már egészen más. Itt találkoztam az igazi férfieszménnyel... akinek minden szavát úgy lesem, mint a kinyilatkoztatást... aki a csüggedés pillanatában bátorít... aki visszatartja habozó fiatalságomat, mikor túlsapongó vagyok... akitől a praktikus élet apró titkait tudom ellesni... aki a társadalom méltó fia azon a helyen, ahova a sors állította... hiszen, ha a központban tudnák, hogy milyen embert bírnak ők egy Kárász Bélában...

- Eh, a pestiek. Mit tudnak a pestiek. Ha én nem vagyok, ezt a fiókot rég becsukhatták volna. Ezt csak én tudom...

- Majd megtudják, kedves bátyám, bízzuk ezt a sorsra. Majd megtudják. Én csak egyet mondhatok. Vessen bárhová a sors, én az én kedves bátyám jóságos szigorát soha ebben az életben nem fogom elfelejteni. Ez mentett meg az életnek. Nem kenyerem a hízelkedés, ezt mindenki jól tudja rólam. Ezért erről a dologról nem is beszélek tovább. Sajnos, túlfiatal vagyok ahhoz, hogy egy felnőtt ember az apja helyett... nem nem, ezt is hagyjuk. De ha a sors most az ajkamra hozta ezt a vallomást, hát megmondom: egy életet mentett meg, kedves bátyám. Nekem most már nincs nagyobb vágyam, mint megfeszített munkával megmutatni, mit tudok. A keze alatt más ember lettem. Most már csak az hiányzik, hogy anyagilag rendbe hozzam magam, aztán neki az életnek! A munkakedv valóságos mámora tombol bennem...

Kárász azonnal felfigyelt, ha anyagiokról esett szó. Ebben nem ismerte a tréfát.

- Mit... mi az... mi az, hogy anyagilag?

- Ó, kedves bátyám, erre ne is figyeljen. Csak úgy elkottyantottam magam. Eszem ágában sincs előleget kérni, kedves bátyám. Majd én másképpen segítek magamon. A fontos csak annyi, hogy minden teher nélkül, kellő praktikus beosztással kezdjek neki új életemnek. A

többiről nem óhajtok beszélni. Majd beszélnek helyettem a tények. A multam eltűnt. Kicsérült ember vagyok. Többet nem mondhatok.

- Mert, ha fizetési előleg kellene, barátom, az nálunk ismeretlen fogalom.

- Nem, nem, erről szó sincs. Azzal mutassam ki mérhetetlen hálámat, hogy még terhére legyek? Nem, nem, erről szó sem lehet. Az én jövőm életem körülbelül kész. Házasodni nem akarok, én magányos léleknek születtem. Az én lelki világom csak rajongásra van berendezve. Flörtök és szerelmek nem érdekelnek. Egyedül kívánom az én pozíciómát kivívni. Remek példa ragyog előttem. A többit majd megmutatja a jövő.

Jó darabig csendben lépdelték egymás mellett. Kárász még mindig élt a gyanúperrel.

- De azt hogyan értetted, hogy anyagilag?

- Az semmi, kedves bátyám, az csak úgy kiszaladt a számon. A bankkal nem függ össze. Ha kérek valamit, az egészen más. Szeretnék olykor egy-egy szakszerű tanácsot kérni... hivatalon kívül is... talán remélhetem kedves bátyámtól azt a kegyet, hogy néha...

- Ja, tanácsot? Hogyne. Akármennyit. Hát meg is érkeztünk.

Ott voltak a Kárász-ház bejáratánál. Megindult a búcsúzkodás. Sütőék még messzebbre mentek, Ladányi nemkülönben, csak Galgónak kellett visszafordulnia. Túláradó gyengédséggel köszönt Kárásznénak, Terinek csak úgy, udvariasan. Kárász frissen táplált göggel igyekezett befelé, bent pedig hanyagul odavetette:

- Kedves ember ez a Galgó. Nem is képzeltem, hogy ilyen remekül és művésziiesen zongorázik.

Teri az ég felé fordította ábrándos pillantását.

- Bámulatos kincsek rejtőznek ebben az emberben. Olyan, mint egy szfinksz.

Aztán köszönt és ment aludni. A fehér kis leányszobában azonnal leült új levelet kezdeni. Szülei pedig vetkezni kezdtek.

- Semmi vagyona nincs ennek a Lórántnak?

- Nincs. De Terire különben sem gondol, háliszennek. Ezt a bolondságot verd ki a fejedből. Teri méltóságos asszony lesz, ezt bízd rám. Ráérünk.

Kárászné szótlanul vetközött tovább és a csodálatos Lórántra gondolt. Akibe most már fülig szerelmes volt, de ezt maga sem tudta. Kárász is a rajongó, kedves, derék Galgó képével aludt el. Ő is - miután Galgó nem kért előleget - szerelmes volt belé. De legszerelmesebb volt bele Teri maga. E sok szerelem tárgya, Galgó, pedig füttyörészve mendegélt a Göllner-köz felé. Könnyednek érezte magát. Hogy holnap szépen és regényesen véget vet a Teri-dolognak, ez megkönnyebbüléssel töltötte el. Zavarta ugyan, hogy szépen kitervelt előlegkérését Kárász derékban törte ketté, de valahogy majd csak lesz. Elseje úgyis messze van még. Átgondolta másnapi programját. Ebéd után elszalad Soltészhoz és beszél Terivel. Nincs ennek az egész Teri-ügynek semmi értelme. Annál érdekesebb lesz hatkor a postáskisasszony. Milyen jó volna, ha gazdag volna. Rögtön el lehetne venni. Hébe-hóba felmerülne Skutecz né is a látóhatáron, és már látta magát, amint Skutecz né villájából fejfájást színlelve hazatér feleségéhez. Elvira jó feleség lenne: minden szót elhisz. Lőcsné is ott kísértene állandóan a lehetőségek bizonytalan világában... Hej, ha ennek az Elvirának pénze volna...

Mikor a Göllner-közbe befordult és megtapintotta zsebében a kapukulcsot, jókedvűen dúdolni kezdett:

- Ha az Isten nem egymásnak teremtett...

IV.

A Terivel való szakításon hamar túlesett. Mindenekelőtt halott barátjára hivatkozott, akinek neve először nem jutott eszébe, de Teri rögtön kisegítette: Sennyey. Ja persze, Sennyey. Tehát Sennyey egy törvénytelen kisleányt hagyott hátra, arisztokrata nevét nem lehet megmondani, akit Galgó innen Püspökcsanádról kicsiny fizetéséből állandóan támogat. Ez felborította anyagi egyensúlyát. Előleget a banktól nem kaphat. Valami más forrás után kell néznie. De legfőbb baja, hogy belátta, ők sohasem lehetnek egymáséi. Egy csodálatos búcsúcsókban mondjanak tehát egymásnak istenhozzádot. Teri hosszasan tiltakozott a csók búcsú volta ellen. Azt állította, hogy ha szerelmük egyelőre nem biztató is, de barátságuk örökre fenntartható. Galgó azonban folyton a szakadékra hivatkozott, amely vörös fonálként tátongva választja ketté életük viharos tengerét. Teri ezzel a képzavarral nem tudott vitatkozni. Csak rémülten sírt. Galgó megunt a sok teketóriát és megcsókolta a leány száját. Közben - legfeljebb megharagszik - megengedett magának egy-két merészebb símogatást. Teri eltolta ugyan a neveletlen kezeket, de nem haragosan tiltakozott, hanem sírva. Úgy is maradt ott, fuldoklóan zokogva, a jól ismert lócára borulva, theatráisan és hatásosan. De Galgó akkor már fürgén osont vissza Soltészhoz, aki izgatottan várta a szakítás szívszaggató eredményét.

- Nagyon sírt?

Galgó már felvette a szükséges vértanú arcot. Sápadt volt, szelíd és kimondhatatlanul fájdalmas. Leheletszerűen súgta:

- A szívem majd megszakadt érte. Emlékét a sírig magammal fogom hordani. Az ő lelke szent. Senki ebben a városban nem tudja, hogy milyen szent az ő lelke. Egész Püspökcsánadon csak én lettem volna, aki méltó ehhez a magasztos lélekhez. Hiába. A világ nem engedi.

Hangja elfulladt, reménytelenül legyintett. És most már ő maga is elhitte, hogy élete egyik leghősiesebb lépését követte el. A viskóban zokogó leányzó egyszerre csak mély részvétellel töltötte el.

- Ezeket az ebédutáni perceket nagyon nehéz lesz nekem ezután eltöltenem. Te vagy az egyetlen, aki ismeri titkomat. Csak rád számíthatok.

Szemét könnyek homályosították el. De ugyanakkor felvillant fejében, hogy az az árva, akit a nem létező Sennyey hagyott a nyakán, nem rossz ötlet. Sohasem lehet tudni, mire jó, ha Soltész előtt is fenntartja ennek az árvának látszatát. Hogy ez mire lesz jó, azt még nem tudta, de mindenesetre könnyeit, mint az idomítás csodája, peregni hagyta és szégyenkezve, sírva így szólt:

- Ha már mindent tudsz rólam, meg kell tudnod ezt is: az én életem nem az enyém. Volt egy testi-lelki jóbarátom, akit elvesztettem. Erről nem szeretek beszélni, a harctéren szerzett betegségében halt meg. Elvesztettem. Egy kis lánya maradt, az anyja arisztokrata hölgy, a nevét nem mondhatom meg. A kis Veronika tartását én vállaltam. Felülmúlja ugyan anyagi erőmet, de úgy tekintem, mint jóbarátom sírontúli üzenetét. Azt nem hagyhatom cserben. Most engedj egyedül lennem életem legnagyobb fájdalmával. Nem, nem, ne is tartóztass. Most megtörlöm a szememet és megyek.

Megmosta arcát Soltész himlőszerűen felpattogzott mosdótáljában, megtörülközött és néma köszönéssel elvágtatott. Ahogy a sarkon befordult, ahol már nem láthatta senki, ismét dúdolni kezdett. Vidáman ment volna a postára, de ehhez még korai volt az idő, elment tehát a Széchenyibe billiárdozni, ott megesküdött a főpincérnek és markőrnek, hogy holnap mindent kifizet, nyert Kardostól egy ötvenes játszmat, zsebetette a nyert pengőt, nem fizetett semmit, a teljes kiegyenlítés másnap úgyis következik, aztán elment a postára. Onnan hatkor távozott Gányó Elvira kíséretében.

- Nagy ujság van, Elvira, - mondta rögtön a leánynak, mikor egyedül maradtak, - elszántam magam. Össze fogunk esküdni.

- Csak tréfál? - kérdezte a lány boldogan meghökkenve.

- Szent dolgokkal nem szoktam tréfálni. Meghalt egy nagynéném, akit alig is ismertem. De tudtommal nem volt senki más rokona, csak én. Minden valószínűség szerint mindenét én fogom örökölni. Hogy mennyit, azt nem is sejtem. De az biztos, hogy búcsút mondok a hivataltalnak életnek. Számításom szerint az egész hagyatéki eljárás lebonyolódik egy félév alatt. Abban a helyzetben leszek, hogy családot alapíthatok.

Elvira magas, szálastermetű, gesztenyebarna lány volt. Noha magavarrta ruhát hordott és a korán beköszöntött őszt igen keshedt kabátkában üdvözölte, feltűnően csinos lánynak lehetett mondani.

- Ezt csak így mondja, Lóránt, ilyen egyszerűen? Hiszen ez éppen annyi, mintha kihúzták volna a sorsjegyemet. Én nem is tudom, hogy maga tréfál-e, vagy komolyan beszél.

A lány megállt nyílt utca során.

- Nézze, Lóránt, engem ne bolondítson. Maga tudja jól, hogy engem csak elvenni lehet. Ha ez csak kusza fantazmagória, amit beszél, akkor mondja meg őszintén.

- Elvira, nézzen a szemembe. Mondja meg, mit lát benne. Hűséget és őszinteséget?

Álltak ketten az utcán, néztek egymás szemébe. Elvira tanácstalanul vállat vont.

- Nem tudom ezt elhinni. Ez úgy szakadt rám, mint a földrengés. Hajlandó ezt anyám előtt is megismételni?

- Természetesen. Hiszen a lakása felé kísérem, nem? Én ugyan azt hiszem, hogy ez csak a kettőnk dolga, senki másé, de ha ez magát megnyugtatja, szívesen közlöm édesanyjával is.

A lány máris megindult.

- Anyám nem jól van. Talán árt is most neki ez az izgalom. De talán meggyógyítja. Lóránt, még egyszer kérem, ne játsszék velem. Én dolgozó lány vagyok. Az én életem a másoké. Anyám van és öcsém van. Még mindig meggondolhatja. Nekem nagyon felelősségteljes lépés, kihez kötöm az életemet. Én... én nem is képzeltem ilyen gyorsan... Hiszen még jobban meg kellene ismerkedni...

Már közeledett az a kicsiny ház, ahol Elvira bérben lakott. Most Galgó állt meg. Eszébe jutott, hogy kissé elragadtatta magát. Meg kell ismerkednie egy beteges öregasszonnyal és egy gimnazista gyerekkel. A nagynénit, illetve azt az öreg Khevenhüller grófnőt, akit nyomban kinevezett nagynénjének, most olvasta egy ujságban, amelyet a Széchenyiben futott keresztül.

- Nézze Elvira... maga, úgy látszik, nem biztos a maga dolgában. Tegyük fel, hogy nem kínálok magának egyebet, mint ezt a becsületes, dolgos két kezemet...

- Én azt nagyon megbecsülöm, de miből fogunk élni? Hiszen tele vagyok én is adóssággal, és ezt ugyan nem tudom, de félek... hogy esetleg maga is... hiszen maga vígan él... és az ilyen legényember...

- Hát nézze, ülünk le a Városház-téren egy padra és beszéljük meg az én ajánlatomat komolyan. Jőjön. Ráér most?

- Hát... tulajdonképpen nem érek rá, de ez fontos. Jól van, ülünk le egy padra.

A Városház-téren olyan padot kerestek, amely eléggé elrejtőzött a járókelők elől. Galgó azonnal rákezdte:

- Mióta én Püspökcsanádon vagyok, csakugyan a fiatalemberek haszontalan, céltalan életét folytattam. Ekkor lépett rá maga életem útjára. Még ma is emlékszem, mikor először megláttam. Miután maga szereti az egyenes, cikornyátlan beszédet, igyekszem számot adni arról, hogy mi volt az első benyomás, amit keltett bennem. A szeme. Még soha életemben nem láttam női szemet, amelyből egy lélek odaadása ennyire rám ragyogott. Szegény anyám szeme volt ilyen. Csak halványan emlékszem rá, hiszen életem nagy benyomásain kívül alig kaptam tőle valamit, ő korán itthagytott engem egy feudális apa kényére-kedvére, aki sohasem értett meg engem. Az a szempár ma is úgy világít rám a multból...

Így folytatta Galgó, és Elvira csak nagy ritkán tudott beleszúrni egy-egy praktikus kérdést a hatalmasan patakozó szóáradatba. Például ilyeneket: «de miből fogunk élni?» Vagy ezt: «tudja, mibe kerül ma egy kiló hús?» Galgó azonban nem szállott le a lélek magasságából. Csak szavalt tovább a maga mondókáját. Legnagyobb áriái közepette körülnézett és egy egészen más ember olyan tárgyilagosságával, amilyennel a gazdaember morzsolgatja ujjai közt a kalászt, megállapította magában: «még túl világos van». Mondatát félbe sem szakította, csak ontotta tovább a maga külön Kosztolányi módján a szegény kisgyermek panaszait. Aztán azt indítványozta, hogy sétáljanak kissé, mert érezte, hogy minél magasabbra csavarja szavalt rajongását, ő maga annál jobban kezdi unni. Járkálva megint jobban belejött. Elvira szédülve hallgatta, de már egyre kevesebbet szólt bele. Így sétáltak az eddig is néptelen, de most már egyenesen kihaltak tetsző sétány útjain, s Galgó még mindig beszélt, szelíden, szomorúan, félreszegett nyakkal. Mikoris csakugyan elégnek találta a félhomályt. Akkor megint leült az előbbi padra. «Most már lehet», - gondolta magában.

- ...csak egy lelket szomjaztam ebben a kisvárosban, egy olyan lelket, amelyet már sohasem reméltem megtalálni. És akkor jött maga. Mikor először a szemébe néztem, éreztem, hogy... nem is tudom megmondani, hogy mit éreztem. Valami olyat, hogy itt nem kell ismerkedni. Az én lelkem ezzel a lélekkel öröktől fogva egybeforrott...

Ezalatt a lóca támláján balkarját lassan csúsztatva előre a lány háta mögött, felsőtestével előrehajlott és a leány felé fordult. Valami mérges csiga lassúságával haladt előre milliméterenként; haladását egy percen belül lehetetlen volt észrevenni, öt percre pedig a leány lebilincselte figyelme már nem terjedt.

- ...elég, ha a szemébe nézek, magamhoz vonom a fejét és szüzi módon egyesülnek ajkaink...

A balkar átfogta a leány vállát, a jobbkez megragadta állát. Csókolództak. A hosszú út után hangjának színe semmivel sem volt izgalmasabb, mint azelőtt, ugyanaz a megvesztegetően kellemes bariton maradt, mint azelőtt, mint ahogy a csermely sem ébreszti fel a parton alvó szűzet, aki azt álmodja, hogy a mesebeli herceg ajka most hajlott föléje.

- ...s akkor a föld semmiféle ereje nem tud széttépni többé bennünket. Mert szeretjük egymást. Ez a világ legragyogóbb misztikuma, amelynek mi is csak rabjai és szegény, szomorú rab-szolgái vagyunk.

S akkor megint új csók következett. Elvira eleven tűz volt a fiatalember kezében, becsípett láng, sziporkázó részegség. Most már egyre kevesebb volt a csókok között a szöveg, sőt már el is maradt. A felső testek vadul egymáshoz fonódtak, csak lélekezni váltak szét egy-egy kis szünetre lihegve, aztán megint összezsugorodtak. Elvira egy ilyen szünetben elhalóan rebegte:

- Lóránt... engem férfi még nem csókolt meg soha...

Galgó színészesen felnyögött és megjátszott hévvel csapott ismét a fiatal, szüzi leányajakra. Holott ez a vallomás nem nagyon esett ínyére. Jobb szerette volna, ha Elvira most megvallja, hogy ő már soha nem mehet férjhez többé, mert lelkét egy soha helyre nem hozható megrendítő tévedés terheli: egy postatisztviselő, vagy azóta más városba helyezett tiszthelyettes,

sőt bírósági aljegyző, akit korai halál ragadott el. Ha Elvira ezt töredezten megvallja, rögtön el lehet ejteni a házassági tervet és az egész végcélnak más úton lehet nekivágni. De Elvira nyilván valóban tiszta volt. Itt nem lehetett visszakozni többé. Így csókolódtak. Háromnegyed kilenckor Galgó éhes volt és megelégte a dicsőséget.

- Szerencsére még kilenc óra sincs, maradhatunk nyugodtan.

Elvira úgy pattant fel, mint aki darázsba ült.

- Mennyi?

- Ugyan ne okoskodjék. Háromnegyed kilenc.

- Könnyű magának. De én még vacsorát adok az enyéimnek, az öcsémnek pedig sokat kell ennie, mert hálstennek farkasétvágya van. Ő maga is dolgozó ember. Harmadik gimnázista és három órát kell adnia naponta. Egy-egy osztálytársánál instruktor, amíg ezeket tanítja, a maga leckéit is elvégzi. Most kísérjen gyorsan haza. Borzasztó, hogy így elkéstem.

Elindultak Elvira lakása felé.

- Hát szóval miben maradtunk? - kérdezte Elvira. - Maga csakugyan megkérte a kezemet?

Galgó éhesen tekintett a mellette lépkedő egészséges, délceg termetre. Ez a lány sokkal szebb volt, mint Kárász Teri.

- Ó drágám, maga még itt tart? Én már régóta az első gyermeknél tartok. De annak fiúnak kell lennie. És azt kikötöm, hogy a szeme olyan legyen, mint a magáé. És diplomátát nevelünk belőle.

- Nem, nem, én valami praktikus pályára szeretném adni. A diplomataság nagy uraknak való. Egyszóval most mi lesz?

- Most az lesz, hogy maga az én titkos menyasszonyom. Testvérem. Leendő életem. Édesanyjának is elmondjuk, mihelyt őt a dolog nem teszi nagyon izgatottá. De én ma este pontot tettem eddigi életemre. Holnaptól kezdve lassanként felkészülünk. Mikor elgondolom, hogy maga eljön az én boldogtalan, sivár hónapos szobámba és elkezd a holmim közt rendet csinálni, valami végtelenség költözik a lelkembe. Valami örök és meghatározható végtelenség. Drága...

Ez a szó azt jelentette, hogy a sötét utcán megszorította az Elvira feléje eső kezét. És már maga elé rajzolta az édes dulakodásokat, amelyeket a lakásán fog megvívni Elvirával. A saját lakásán. Legfeljebb aztán el kell venni. És miért ne venné el? Szép asszony lesz, józan és okos. De ez különben is messze van. És ebben a pillanatban hirtelen valami forró és tisztességes érzelmi hullám öntötte el. Ezt nem szabad becsapni, ezt a leányt. Ez nem érdemel semmi rosszat. Szereti? Igen, szereti. Oldalt nézett a sötétben. Félreérthetetlenül érezte magában a szerelmet.

- Elvira, figyelmeztetni akarom valamire. Látja, két elég távoleső gázlámpa között teljesen sötét van. Itt minden veszedelem nélkül megcsókolhat.

- Hogy képzelsz ilyet? Az ki van zárva.

És mikor a két gázlámpa közének mértani közepéhez értek, csakugyan teljesen megvilágítottak tetszett a sétány. De ő nem sokat teketóriázott, vaskarokkal ölelte magához a leányt, aki rövid tusa után át is engedte magát a csóknak. Csak térdét szorította össze csökönyös erővel. Galgó csók közben is mosolygott. «Csak várj», - mondta bölcsen magában.

Az Alvinczy-utca sarkán Elvira úgy döntött, hogy tovább nem mehetnek együtt, holnap az egész város beszél róla, hiszen idestova már éjszaka van. Holnap hatkor majd találkoznak a postán. Elvira még odalehelte, - életében először, - hogy «imádom», aztán szinte futva eredt

lakása felé. Ő pedig könnyű szívvel mendegélt a Füstös felé. Ma csupa kellemes dolog történt vele. Terivel csókolódzva sikerült szakítania, Elvirával csókolódzva nyitotta meg az új életet. Most még megvacsorázik, aztán lefekszik, hogy holnap a hat órát várja.

És ime, a Mór-utca sarkán, a tanítóképző mellett, egy női alak jött vele szemközt. Egyedül. Skuteczné.

- Szent Isten, micsoda találkozás. Kezeit csókolom.

Az asszony izgatottan megállt.

- Lóránt, én ma este szabad vagyok. A lakására már nem értem rá írni. Az ablak nyitva lesz. Most menjen, menjen, menjen...

Skuteczné jóformán meg sem állott. A néptelen utcán nem láthatta senki őket. Galgó még utána meredt az eliető női alaknak, aztán vidáman és elégedetten vállat vont. Skuteczné már nem volt sehol, a hűvös őszi este néptelenné tette az utcákat. A holdtalan égboltról valami kellemes és nyugodt meghatottság szállt le a kisvárosra és megtöltötte a mendegelő szívét. Ez a szív nagyon kedvelte a meghatottságot és ébrenléte minden percében sóvárgást érzett a jószág iránt.

- Jó ember vagy te, Galgó?

Ezt kérdezte magában, mikor most a mély csendben elkopogó léptekkel bandukolt valahová, hogy megvacsorázzék. És jó embernek tartotta magát. Hiszen nem akart ártani senkinek. Mintha valami váddal terhelt állott volna egy szigorú bíró előtt. Most is félrehajtotta fejét és szelíden mosolygott.

- Nem bántok én senkit. Az élettől alig kérek valamit, csak enni akarok és felöltözködni. Ennyi az állatnak is jár. Hogy a világra jöttem, annak nem én vagyok az oka. És ha már itt vagyok, ha már a sors rámparancsolt, hogy éljek, egyszerűen csak élni akarok szerényen, éppen csak úgy, ahogy lehet. Irígyem én valakitől a vagyonát? Senkitől. Bántok én valakit? Senkit. Szelíd, kedves, jó fiú vagyok és Isten, ha rámnéz, a lelkembe lát: bocsánatot kérek, hogy élek.

Ő maga volt az a szigorú bíró, aki előtt ilyen alázatosan védte magát, és nem bizonyult nagyon szigorúnak. Galgó Lóránt, a bíró, kegyes jóindulattal nemcsak felmentette önmagát, hanem egyenesen szerette is Galgó Lórántot. Sajnálta, hogy nem cirógathatja meg önmagát. Az önmaga iránt érzett nagy megbocsátás melegséggel töltötte el. Érezte, hogy szeme nedvesedik. Milyen jó dolog is jónak lenni, senkit nem bántani, a küzdő és verekedő természetek igényeit, akik mindig akarnak valamit, magától messze távoztatni.

- Jól van, Lóránt, - mondta magában, - megdicsérlek. Megható, hogy mennyi jószág lakik benned.

Megtörölte nedves szemét, mint aki megroskad a jól végzett kötelesség ránehezede tudatától. Ebben a pillanatban végtelen meghatottsággal szerette önmagát, sőt sajnálta: valami vértanúságot látott magában, amit nem tudott éppen szavakba foglalni, de mindenesetre érezte. A következő utcai lámpa alatt megállott és számbavette a jobb nadrágzsebében csörgő aprópénzt. Megállapította, hogy egy tejeskávé és két-három zsemlét még megehetnek akárhol. Bement tehát a Hazánk kávéházba, mert ott nem tartozott semmivel. Hogy az idő teljék, illusztrált lapokat hozatott. Azokat apróra végignézte és aztán, mikor a kávéház nagy órája a kellő időt mutatta, magánszorgalomból még megjátszott egy kis komédiát. Belső zsebéhez nyúlt, meghökkenést színlelt, egyéb zsebeit is megtapogatta, fejcsóváló mosolyra fakadt, majd így szólt:

- Otthon felejtettem a pénztárcámat. Na nem baj, talán sikerül annyi aprópénzt összekapargatnom.

Kivágta az asztalra nadrágzszebe tartalmát. A kávéra bőven futotta. Még a szokottnál nagyobb borravalót is adhatott.

- Szép lett volna, ha nem tudok fizetni. Galgó Lóránt, mint bliccelő, igazán jó tréfa.

- De kérem, nagyságos uram, megesik.

- Meg hát. De kényelmetlen érzés. Más, ha olyan helyen történik, ahová az ember rendszeresen jár. Tulajdonképpen nem is értem, miért nem járok többet magukhoz. Ez nagyon kellemes, csendes kávéház és a kávéjuk igazán kitűnő.

- Legyen szerencsénk máskor is, nagyságos uram.

- El is jövök. Mondja csak, nem szolgált maga soha Budapesten? Mintha a Dunapalotából, vagy a Nemzeti Kaszinóból emlékezném magára... Vagy csak összetéveszttem valakivel? Na mindegy, fiam. Jó éjszakát, fiam.

Leereszkedően megveregette a főpincér vállát, aki az ajtóig utána hajlongott. Aztán eltűnt abban a sötétben, amely nyom nélkül magába nyelte, s amelyben nem messze egy nyitott ablak várakozott reá.

V.

Másnap elkezdődött életének új szaka: arra ébredt fel, hogy tegnap megkérte Elvira kezét, most tehát vőlegény. Ebéd után azonban elszaladt Soltészhoz. Borús arccal elpanaszolta neki, hogy nagyon szenved Teri miatt, dehát mindkettőjüknek jobb lesz így.

- Nincs jogom egy ilyen ártatlan fiatal életet magammal rántanom sötét gondjaimba.

Soltész aggodalmasan érdeklődött, hogy mik azok a sötét gondok. Galgó erre rejtelmes arcot vágott, a levegőbe legyintett és röviden csak olyasfélét válaszolt, hogy Soltész soha meg nem becsülhető jóságát nem viszonzhatja anyagi panaszokkal. Többet, akárhogy faggatta az öreg, nem volt hajlandó elárulni. Csak átmeneti nehézségei vannak, azokkal majd megbirkózik egyedül. Soltész tapintatosan abbahagyta ezt a beszéd tárgyat, áttért a galambokra és az egyes családok belső életéről igen részletes előadást tartott. De ezt hirtelen abbahagyta, mert Galgó hű tekintetében váratlan könnyek csillantak meg.

- Lóránt, - mondta megrendülve, - te titkolsz előttem valamit.

Galgó megtörölte nedves szemét, aztán vallott. E célra annak a férfias elszántságnak hangját választotta, amely nem ismer sem Istent, sem embert, ha a becsület útjáról van szó. Kezét rátette az öreg tanár kezére, amely boldogan rezdült meg a bizalmas mozdulattól.

- Kedves Berci, hozzád úgy beszélek, mintha édesapám volnál. Felettem összecsapnak a hullámok. Jól ismersz, én egy hajdani barátság terheit hordozom és ezekért a terhekért vállalkozom minden konzekvenciát, ha a legvégsőig kell is elmennem. Most már ott tartok, hogy valószínűleg kérem kell visszahelyeztetésemet a központba. Ez nagyon nehéz lesz, mert a pesti személyzeti főnök, Kecskéssy nevű, halálos ellenségem olyan okok miatt, amelyeket nincs módomban részletesen megvilágítanom. Kecskéssy mindent el fog követni, hogy vissza ne jussak a központba. Ezzel tehát meg kell birkóznom, ami nem kis feladat. Mindenesetre gondoskodnom kell arról, hogy az itteni minősítésem rendben legyen. Kárász Bélával azonban nem beszélhetek őszintén. Sok az adósságom és neki nem mondhatom el, mire költöttem

el eddigi keserves keresményemet. Ezt csak te tudod, és én tisztában vagyok azzal, hogy ezt tőled nem is fogja megtudni soha senki. Itt állok tehát a kutyaszorítóban. Most elmondtam neked titkomat, tudsz rólam mindent. És bár nem szeretnék bizalmatlansággal megsérteni, mégis arra kérek, add nekem becsületszavadat, hogy arról a borzasztó teherről, amely egész életemet hősiessé tesz, nem árulsz el semmit senkinek.

- De kérek, természetesen. Szavamra fogadom, hogy tőlem ezt meg nem tudja senki. Mégis... mennyiről van szó?

- Nem, nem, ezt hagyjuk. Nagyon sokról van szó. A gyermek drága helyen nevelkedik, olyan helyen, amely méltó atya emlékéhez, és méltó anyja nevéhez. Az anyja nevét még neked sem árulhatom el. Ami terheit illeti, teljesen közömbös, hogy mennyiről van szó. Sokról. Ebben az ügyben te nem tehetsz semmit. Csak egyet ígérj meg nekem: a bizalmadat nem vonod meg tőlem. Számomra olyan vagy, mint egy atyai lény. Ezt ne vond meg tőlem. Én szívesen harcolok a legkeserűbb helyzetben is, de nem tudom nélkülözni azt az érzést, hogy van az életben valakim, akinek a szeretetéhez úgy nekitámaszthatom a hátamat, mint egy falnak.

Soltész, nyugalmazott rajztanár, nagyot nyelt, hogy izgalmát és meghatottságát leplezze. A kellő szavakat nem találta, de félt is, hogy elsírja magát. Csak némán kezét tudott nyújtani. Galgó férfiasan szeme közé nézett, szilárdan, erősen megszorította az atyai kezét, és folytatta:

- Köszönöm. Ez minden, amit tehetsz értem. Tudom, hogy árva életemnek van valakije ezen a földön. Isten meg fog áldani jószágodért, amely lelki erőt ad küzdelmeimhez. Én a magam harcát végig fogom harcolni felemelt fővel, egyedül. Most Isten veled.

- Várjál csak, várjál csak. Te itt akarod hagyni Püspökcsanádod? El akarsz innen költözni?

- Nézd, én sok minden dolog miatt még neked sem beszélhetek. Egyről meg lehetsz győződve: amíg nem okvetlenül muszáj, én téged nem hagylak el. Sőt még azutánra is van egy formám... alkalomadtán majd beszélünk róla. Szervusz.

Ő maga sem tudta, hogy voltaképpen miért és miket beszélt össze-vissza. Néha saját maga is csodálkozott ezen a tulajdonságán: hazudott, amikor semmiféle szükség nem volt rá. Ha szükséges volt, akkor kiagyaltan hazudott, de ez nem volt igazi természete. Ezt csak szorultságból cselekedte. Igazi természete az volt, hogy belelovalta magát valamilyen lírai pózba, ahhoz aztán konokul ragaszkodott. Az egyszeri hazugságból aztán olyan szabálytalan és tarka ábrák jöttek ki, mint a dominókövekből, s a dominó-játzsma végén maga bámulta legjobban azt az érdekes ábrát, amely kialakult ujjai között. A végén már egyáltalában nem tudta, mit miért kezdte úgy mondani, ahogy mondta, de ha már egyszer belekeveredett, mint a lópók foglya a hínárba, hát folytatta. Most például tudta, hogy Soltész előtt úgy kell viselkednie, mint aki halálosan szerelmes a vezérigazgató leányába, de erről vérző szívvel, férfiasan le kell mondani. S ha kereste, hogy mi indította erre a szerepre Soltész előtt, nem tudott magának válaszolni. De mivel erről a fájdalmas szerelemről már sok négyszemközti órán vallomást tett a tanárnak, most el kellett előtte hallgatnia Elvirát. Arra sem tudott okot adni, hogy miért eszelte ki azt a roppant bonyolult és nagyon valószínűtlen mesét az állítólagos Sennyey itt maradt törvénytelen gyermekéről. De ha már kimondta, akkor szigorúan ragaszkodni is akart a meséhez. Mindez másvalaki előtt nagyon fáradságos dolognak tűnhetett volna fel. Hiszen az ilyen természetű embernek nemcsak rengeteg hazugságra kellett folyton emlékeznie, hanem állandóan észben kellett tartania azt is, hogy mivel az embereknek nem egyformát mondott, kinél milyen hazugságot kell fenntartania. S ez mégsem volt fáradságos. A kanárimadárnak fáradságos evickélni, ha beleesik a fürdőkádba. A kis kacsának nem. Sőt a kis kacska nem is a fürdőkádat szereti, hanem a patakot. Galgó ilyen volt, tehát ilyen volt. Közben saját magát igen őszinte embernek tudta. Az ilyen lódításokat nem is nevezte magában hazugságoknak. Hiszen az élet tele van apró kényelmi lódításokkal. Mindenki azt mondta az utcán, hogy «jó

napot kívánok», pedig esze ágában sincsen minden vágyával és igyekezetével azon lenni, hogy akinek így köszön, annak éppen ezen a napon kivételesen jól és szerencsésen menjenek a dolgai. Az ilyesmi nem hazugság. Galgó saját magát jóságos és őszintén derék embernek tudta.

Most, hogy menyasszonyához igyekezett, egyelőre fogalma sem volt arról, hogy mit fog neki mondani. Az aztán egyáltalában meg sem járta az eszét, hogy vajjon miből fogja ezt a leányt eltartani, ha elveszi. Az ötlet nem is tőle eredt, hanem magától Elvirától, aki már több ízben megjegyezte, hogy ő tisztességes leány és a szerelmet csak papi áldással tudja elképzelni. Ő tehát, mint akinek a szép Elvira valóban nagyon tetszett, udvariasan és habozás nélkül símult ehhez a világnézethez. Maga is nagyon kíváncsi volt rá, hogyan alakul a dolog. Azt az egyet tudta, hogy az még nagyon soká lesz, amíg ő az Elvira beteg mamáját meglátogatja. A lakás nem látszott előtte irigylendő harctérnek. Ott egész biztosan nem lehet csókolódzni. Gyerek is van, aki tanul. A mama beteg. Nem, mindez nem nekivaló dolog.

- Maga Isten és ember előtt a menyasszonyom, - mondta Elvirának, mikor a postáról eljöttek, - számomra tegnap óta más nő nincs a világon. Tudom, hogy még jobban meg akar ismerni. Állok elébe. De én közben nem erre figyelek. Én kettőnk helyett is azon gondolkozom, hogy előkészítsem azt a pillanatot, amelyben a mi szent titkunkkal nyíltan a világ elé lépek.

Sétáltak a városháza előtti sétány nyírott útjain s ma is, mint tegnap, megvárták a sötétet, hogy csókolódzanak. Aztán mikor már végkép muszáj volt elválniok, mint titkos arák még egy utolsó szenvedélyes csókot váltottak. Másnap ez megismétlődött. És harmadnap is. Negyednap pedig levelet kapott Galgó. Ezt természetesen Teri írta. Ez nem volt tréfa: a levél megtöltött nyolc oldalt. Ezt Galgó unta elolvasni. De elolvasta a nyolc oldal elejét és végét. A levél így kezdődött:

Egy hadokló írja e sorokat, mert én más megoldást a mi regényünk(ben) számára nem látok, mert az teljesen leheletlen, hogy az atyai rövidlátást én gyenge leány érvekkel ellensúlyozzam, tehát meg kell halnom. Most már csak egyetlen vágyam van, éspedig az, hogy ott temessenek el, azon a gyönyörű ponton, amely felett az éj zokog és az ősz hullatja (köny) könnyeit, ott fogok én pihenni az én kis fehér leányszobám helyett a zúgó viharban, de azonban a vihar szárnyai csak hadd borzolják már akkor az élet hullámain, én a mélyben már semmit sem fogok hallani a zord tél jeges leheletéből, mert az örök álom, amely az én örökre behunyt szemeimre...

Itt Galgó félbeszakította a levelet és az utolsó oldalhoz fordított. Ott ezt olvasta:

...elvégre, ha én rajzolni tanulok, az nem csupán egy fiatal leány szeszélye, hiszen mindenki vágyik a kultúrát elsajátítani, tehát úgy tervezem, hogy a cseléd majd elkísér, és ha ott véletlenül találkozni fogok magával, csak üdvözljön udvariasan és kimérten és néhány röpké szót is válthatunk, hiszen senkisé tudhatja, hogy mi történik egy rejtélyes leányszív lelkének titokzatos mélyén, de most már nem is írok többet, csak még egyszer elbúcsúozom egy rejtélyes leányszív minden összetört álmaival, tehát Isten vele örökre s a rajzórákat okvetlen ki fogom harcolni, tehát a viszontlátásig... - - - Valaki.

Galgó a levelet még aznap elvitte Soltésznek. A tanár figyelmesen elolvasta mind a nyolc oldalt. Az öreg közben szorgosan símogatta a tarkóját, ami általában szokása volt, ha erősen gondolkozott.

- Soha így téged senki nem fog szeretni, - mondta halkan és érzelmeset sóhajtva, - mint ez a leány.

- Egész éjszaka nem aludtam semmit, - válaszolt tompán Galgó, és magyarázatul hozzátette: - mintha megéreztem volna, hogy ezt a levelet fogom kapni. Hát most mit csináljunk.

Megjegyzem, holnap ebéd után feketére kell mennem Kárászékhöz. A vezér ma délben szólt. Meghívott. El tudod képzelni, milyen leírhatatlan szenvedés ez? Ott ülni mellette, szemtől-szembe, látni, hallani a hangját... nem, barátom, ez már nem emberi... ez már pokoli...

Soltész tovább símogatta tarkóját és igyekezett «józsanságát megőrizni». A levélből következőleg várni lehetett, hogy Teri egy szép napon beállít. Abból pedig a legkülönbözőbb bonyodalmak származhatnak. Először is ki fog derülni, hogy Galgó régóta rendszeresen jár a tanárhoz. A bankban ezt már mindenki tudta. Előadódhatik egy jelenet, mikor Kárász magához hivatja a párnázott ajtó mögé a bank hivatalnokát és felháborodva kérdőre vonja. Ennek semmi áron nem szabad megtörténnie. Galgó elhatározta, hogy Teri esztelen tervét energikusan meg fogja akadályozni. Mi sem egyszerűbb: holnap majd szóba hozza Soltészt és maga fogja ártatlanul rávezetni az apa figyelmet, hogy ő jár ehhez a tanárhoz. Teljesen ki van zárva, hogy Terit elengedjék.

- Én nem szólok bele, - fejezte ki álláspontját Soltész, - engem, mint hű barátot mindig magad mellett fogsz találni.

De látszott rajta, hogy nagyon szeretne titokban ennek a költői és nagy érzésnek segítségére lenni. Galgó mélyen eltűnődve sietett aztán a postára.

- Nem a postára megy? - kérdezte egyenesen Soltész. - Már többektől hallottam, hogy együtt láttak azzal a postáskisasszonnyal sétálni benneteket.

- Igen, - felelte Lóránt mozdulatlan arccal, - szegény hasonló helyzetben van. Szerelmes valakibe, aki nem veheti el anyagi okokból. Nekem szokta szerelmét elpanaszolni. Nem is sejti, hogyan vérzik ilyenkor önmagamért a szívem.

És szaladt a postára, hogy aztán a sétány legfélreesőbb sarkát kiválasszák Elvirával. Másnap ebéd után pedig megjelent Kárászéknál. A szokott kép fogadta, de szokatlan hangulat. Teri bámulatosan határozottnak tetszett. Olykor még ő maga is beleszólt a társalgásba, amit eddig nem tett.

- Hallottál ilyet, kedves öcsém? Ez az én Teri lányom a fejébe vette, hogy rajzolni tanul.

- Kinél?

- Aligha ismered. Egy öreg nyugalmazott rajztanár lakik itt, valami Soltész. Nem is hallhattad a nevét. Nem messze lakik innen. Nem mondom, tud valamit. De hogy ez a leány miért vette a fejébe, hogy rajzolni tanul, arról fogalmam sincs. Fakanál való nekik, nem ecset, meg zongora. Ez az én álláspontom.

Most kellett volna Galgónak rögtön közbeszólnia: óvás! Ő is Soltésznál tanul! De Galgó a rossz utat választotta.

- Tökéletesen igaza van, kedves bátyám. Az első a fakanál. Ez prózai módon hangzik talán a hölgyek számára, de így van. Igenis, az első a fakanál. Csakhogy a mi hercegisasszonyunk, a búbajos Terike kisasszony, természetesen olyan jövőre tarthat számot, hogy a püspökcsanádi társadalom ormán fog ékeskedni. Édesatyja állásánál fogva csak valami rendkívüli magas állású úr veheti el, mint egyszer már alkalmam volt kifejtetni. Akkor pedig köre többet fog kívánni tőle, mint más hölgyektől. Neki a fakanál után az ecsethez is kell értenie. A magas fővárosi körökben például megkövetelik egy előkelő fiatal hölgytől, hogy zongorázzék, vagy fessen. De ezt csak mint szerény véleményemet voltam bátor elmondani. Az én kedves Béla bátyám kétségtelenül meg fogja találni a legméltóbb és egyszersmind legbölcsebb döntést.

Beszélt Galgó, beszélt. És a szája mást mondott, mint amit értelme diktált neki. Kárász eltűnődve bányászta fülét és így szólt:

- Hátiszen nem mondom... Mindenem lehet gondolkozni...

Teri közben riadtan kerülte a gavallér pillantását. Szerfeletti izgalma meglátszott ugyan rajta, de a szülők nem vettek észre semmit. Galgó szeretett volna felkiáltani: «az Isten szerelmére, hát vegyék észre, hogy ez a leány nincs az eszénél és vaktában a legnagyobb ostobaságokra képes!» De nem kiáltott fel. Leverten vette észre, hogy Teri terve sikerülni fog. Elengedik Soltészhoz rajzleckékre. S akkor elkerülhetetlen lesz, hogy valahogyan találkozzanak. És mind a ketten vesztükbe rohannak. Mikor a vontatva sikerült társalgást végre az illendőség megóvásával sikerült befejeznie, mindenekelőtt elszaladt a tanárhoz. Három utcán kellett kerülnie a galambok turbékolásától idegesítő házhoz, pedig jól tudta az utat: csak a kert végéből kellett volna a rétre átlépnie. De már jócskán bennjártak az őszben s a tar orgonabokrok sűrű lombfalból a nyári titkok fecsegő mutatóivá lettek. Most nem lehetett már ajánlatos Terivel a régi módon találkoznia.

- Ez, barátom, maga a pokol, - mondta Soltésznak a pamlagra rogyva és arcát színésziessen rejtve két tenyerébe, - van neked fogalmad, hogy miken mentem én keresztül? Kérve-kérlek, tagadd meg attól a lánytól az órákat. Érte szívesen szenvedek, de csak annyit bírok ki, amennyit ember kibírhat. Érts meg engem, pokoli szenvedéseket hozol rám, ha Teri elkezd járni ebbe a házba.

Az öreg tanár megnyugtatta, barátilag megveregette lapockáját, ő pedig igyekezett menyasszonyához. Ez így ment vagy két hétig. Akkor Soltész egy napon azt újságolta neki, hogy Kárászné és leánya délelőtt nála jártak. Meg is állapodtak. A leány hetenként háromszor fog eljönni és rajzolni tanul. Anyja kíséri ide.

- Melyik az a három nap? Mert azokon a napokon én nem jövök ide.

- Hétfő, szerda, péntek.

- Helyes. Ezeken a napokon én majd otthon ülök és szenvedek. Nagyon fogom nélkülözni a társaságot, egyetlen barátom társaságát ebben a számkivetésben. De marad kedd, csütörtök, szombat, vasárnap. Csak arra kérlek, hogy ne beszélj róla. Jobb lesz ennek a dolognak szép lassan elaludnia. Lesz majd idő, mikor halvány mosollyal fogunk beszélni ezekről a napokról... Teri akkor már rég asszony lesz valakinek az oldalán. Rám már éppen úgy nem fog emlékezni, mint ahogy nénye nem emlékszik a hajdani fiatalemberre. Hogy is hívták?

- Várj csak... hogy is... hirtelen nem jut eszembe a neve.

- Látod. Ezt fogja mondani ő is. Álmok, álmok...

Ezt csak belesóhajtotta, sőt belelehelte a szoba terpentinszagába. Megvolt az a tudománya, hogy hangját akkor is remegtetni bírta, mikor ilyen elhalóan sóhajtott. Soltész ezt a hangulatos pillanatot gyönyörűnek találta. Ezt a fiatalembert általában feltűnően csinos férfinak vélte, s ezt a jó véleményét még külön fűtötte az a rokonszenv, amely a kávéénike-szerű öregek - mind férfiak, mind nők - egyik tulajdonsága: saját meddő életükért úgy szereznek elégtételt maguknak, hogy valamely titoktartásukra bízott fiatal szerelem rajongó pártfogóivá szegődnek s maguk élik át mindkét ifjú fél szerelmi izgalmaikat. Soltész képzelete rendkívül izgalmas-sá és érdekessé színezte ki a püspökcsanádi vezérigazgató leányának és ennek az imádatra-méltóan érdekes fiatalembernek, úgyszólván édes fiának, szerelmi regényét, és most az a lehetőség, hogy cselekvő tényezőként vehet részt ebben a szerelemben, valósággal a küldetés illúziójával ruházta fel. Ráütött a fiatalember vállára és bizonyos vidám felsőbbbséggel mondotta:

- Na, csak fel a fejjel. Addig ne félj, amíg engem látsz.

Elvirához menet Galgó egyenesen kétségbeesettnek érezte magát. Terit minden nehézség nélkül és nyugodtan elfelejtette, megvolt a maga teljesen alap nélkül való szerelmi ügyecskéje a szép Elvirával, élte világát, és most a jövő sötét mélyéről felbukkant a végzet: a végzet

fenyegetően toltá vissza Teri felé. Kikerülni igen könnyűnek látszott: egyszerűen nem kellett többé elmennie Soltészhoz. De jól tudta, hogy ehhez nem lesz elég ereje. Ha megcsillan előtte a lehetőség, hogy a szerelmes Terivel valahogyan találkozhatik, egészen biztosan gyengének fog mutatkozni. Szomorúan látta előre, hogy hiába unja Terit, a kínálkozó esetben el van veszve. Amikor most elhaladt a minoriták temploma előtt és annak ajtaját nyitva látta, önkéntelenül befordult. Az őszi délután sötétjében csak egyetlen örökmécses bíborpontját vette ki, mintegy gyengeségének imbolygó reménypontját, és gyerekesen suttozta magában:

- Édes Istenem, add, hogy ebből a Teri-dologból ne legyen semmi. Ámen.

Ahogy ezt elmondotta, abban a pillanatban máris megkönnyebbült. Nem érezte ugyan erősebbnek magát, de most már felelősnek sem. Annyi volt neki az imádság, mint a kacsának a nyári patak. Kilépett a vízből és mindent lerázott magáról. Szorongása és a jövőtől való rettegetése elmúlt: lesz, ami lesz. És jókedvűen, könnyedén folytatta útját a posta felé. Ott várakozott egy jó negyedórát, aztán elindult Elvirával sétálni és jövő terveikről beszélni. Elvira állandóan számokat mondott, táskájában notesz volt és ceruza. Míg világos volt, addig számolgattak, aztán amilyen lendülettel jött a homály, olyan igyekezettel adták át magukat a csókolódzásnak.

Teri órái megkezdődtek. Galgó a Soltész-házat gondosan elkerülte a mondott napokon, de egyébként szüntelen kíváncsisággal faggatta az öreget az órák lefolyásáról. Kárászné csak az első két napon jött el leányával, a harmadik napon már az öreg szakácsnét küldte el vele. A szakácsné illedelmesen helyet foglalt az előszobában, megvárta az óra pontos leteltét, addig ők a művészettel foglalkoztak, de Galgóról sokkal többet beszélgettek. Hogy mit, azt az öreg szerelmi javasember nem közölte Galgóval, csak általánosságban adott át üzeneteket, de arra is hajlandónak nyilatkozott bizonyos célzásokkal, hogy levelet közvetít. Galgó csak fejét rázta komoran: jobb ennek a dolognak szép lassan elaludnia. S a legközelebbi alkalommal az öreg nyílegyenesen tért rá a tárgyra:

- Te Lóránt, ez a szegény leány még egyszer az életben szeretne veled négyszemközt beszélni.

- Annak semmi értelme, - csattant fel hevesen Galgó, - egyszer már elbúcsúztam tőle.

De magában már tudta, hogy a baj döntő perce megérkezett. Alig várta, hogy Soltész kérje egy kicsit.

- Az én véleményem az, - mondta az öreg, - hogy ezt az egyetlen találkozást nincs jogod ettől a szegény leánytól megtagadni.

- Hát jó, - sietett Galgó beleegyezni, - egyszer még, utóljára, Isten neki. Aztán jöjjön a feledés. Örökre. Így talán mind a ketten könnyebben fogjuk elviselni. Majd eltemetjük álmainkat, ő jobbra megy, én balra megyek. És életünk végéig ápolni fogjuk egy tündérszép, hófehér érzés emlékét.

- Így helyes, ezt szeretem hallani. Holnap pont fél háromkor légy itt. A többit bízd rám.

Galgó ott volt másnap pontosan fél háromkor. Soltész izgatott mosollyal fogadta. Bevezette az előszobán keresztül a műteremnek nevezett nappaliba, de onnan is tovább vezette abba a szűk kis helyiségbe, amelyet ő hálószobának használt. Nagyon kis szoba volt ez, nem fért bele más, mint az ágy, annak tövében a hasonló irányba állított díván, az ágygal szemközt a politúros szekrény, tetején diópálinkás üveggel, az ajtó másik oldalán pedig bádogmosdó. A falakon természetesen mindenütt rámászatlan kép, illetve a két alapkép temérdek példányú válfaja: a patakon átgázoló népszínműbeli bokorugró hölgy, valamint a csontkoponyát bámuló és kibontott hajú Magdolna.

- Itt ülj le és míg be nem nyitok, addig meg se pisszenj.

Galgó leült és várt. Unalmában cigarettázott. Füstszó mellett azzal foglalkoztatta képzeletét, hogy különböző lehetőségeket dolgozott ki, amelyek fennforgása és közbejötté esetén Teri nem jöhet el a Soltész-házhoz. Például: Kárásznéknál meggyesbéles volt ebédre, Kárász elcsúszik egy földrehullott meggyemagon, eltöri egyik bokáját, sikoltozás, orvos, ágyba fektetik, satöbbi. Vagy: Kárászné szakácsnéja reggel rosszul érzi magát, délelőtt elhivatják az orvost, kolerát állapít meg, azonnal kiragasztják a kapura a vörös cédulát, lélek az ajtón se ki, se be, Kárász már nem is tudott hazamenni. Vagy: míg tizet olvasunk, hirtelen földrengés támad, ezt az egy házat kivéve, az egész városnegyed összeomlik, a közlekedés teljesen megakad. És így tovább. De az ilyen lehetőségek egyike sem következett be. Galgó jó sok várakozás után fülelni kezdett: ajtónyitogatás, járkálás zaját hallotta és egy jól ismert női hangot. Az a Teri hangja volt. Felállott és odament az ajtóhoz, hogy, ha azon belép valaki, ő szemtől szembe állhasson. Halkan és óvatosan meg is nyílt az ajtó. Teri suhant be rajta.

Besuhant és megállt. Földre sütötte szemét és azonnal könnyezni kezdett. Galgó Isten és ember előtt ártatlannak érezte magát: nem tehetett mást, mint amit tett. Kinyújtotta két kezét, mellére vonta a szípegő Terit, megölelte és megcsókolta. A sirdogáló leány már át is kapta két karjával a férfi nyakát. A csók vad viszonzásra talált. Botladozó lábuk támaszt keresett, addig tipegtek-topogtak, amíg önkéntelenül le nem ültek a dívánra.

- Egyetlenem... - rebegte Teri.

- Édes, - rebegte Galgó.

És megint megcsókolták egymást és megint.

- Mennyi mesélni valóm van, - szólt Teri, - tudja, hogy mióta nem csókoltuk meg egymást?

- Nekem egy örökkévalóság.

Erre megint csók következett. Galgó ölelései egyre görcsösebbek lettek, Teri egyre határozottabban védekezett. Ugyanaz az emberpár mintha két párt játszott volna: az egyik dulakodott, mint két heves ellenség, a másik pár annál csillapíthatatlanabb vággyal kereste egymás száját. A külső világ megszűnt körülöttük, két szájja változtak, amely ugyanegy időben vonzotta és taszította egymást.

- Nekem meg kell hálnom, - suttogta Teri a csókok egy felvonásközében.

- Hogyan szabad ilyen bolondokat még csak ki is ejteni a száján? - felelte Galgó. - Élni fog és engem szépen elfelejt.

- Soha! Soha! Soha! Ez szentségtörés. Én vagy a magáé leszek, vagy meghalok. Mindenáron ki kell küzdeni a boldogságunkat. Én már a módját is megtaláltam. Apám utazik Pestre. Hosszabb tárgyalásai vannak a központtal. Addigra magának mozgósítania kell minden összeköttetését. A központban kell elintézni, hogy magát soron kívül előléptessék. Akkor apámnak le fog esni az álla. Be fogja látni, hogy magára figyelni kell. Ugyanakkor én elébe állok és közlöm vele, hogy halálosan szerelmes vagyok magába. És hogy maga is belém. Csak az a baj, hogy erről nem vagyok egészen meggyőződve. Szeret?

Galgó csókkal felelt. És nem egy csókkal, hanem többel. Ez a csókolódzás huzamos időt vett igénybe. Ijedten ugrottak fel mindketten a dívánról, mikor halk, de sürgető kopogtatás után Soltész jelent meg az ajtóban. Az öreg cinkos aggódalmasan közölte, hogy a szakácsné, aki kint várakozik az előszobában, kezd nyugtalankodni.

- De hiszen mi még nem intéztünk el semmit. Még kell legalább egy félóra.

- Sajnálom, - suttogta Soltész, - majd máskor. Majd holnapután. Nagyon kell vigyázni. Jöjjön, jöjjön.

Kezénél fogva húzta ki maga után Terit. Galgó egyedül maradt. Óráját nézte. Sietnie kellett Elvirához, mert annak ma négy órákor el lehetett szabadulnia. Feszülten figyelte, hogy mi történik odakünn. Soltész és Teri hangosan búcsúztak. Aztán megint járkálást, ajtócsukást, majd kapudöngést hallott. Soltész boldog izgalomtól kipirultan lépett be a szobába.

- Mi volt? - kérdezte nehezen szedve a lélekzetet.

- Nem tudom elmondani. Leírhatatlan boldogság volt még egyszer látnom. Egyszersmind elviselhetetlen szenvedés volt látnom ennek a bűbájos gyereknek az optimizmusát. Nem volt szívem elmondani neki, hogy amit táplál magában, az csacsiság és álom. Az apja soha nem fogja nekem adni. Ezt nyersen és férfiasan meg kellett volna mondanom neki. Hát majd az utolsó találkozásnál, amely jobban fog sikerülni, mint a mai, majd megmondom neki. De most elszaladok, mert nagyon kell sietnem.

- Nem akarlak visszatartani, Lóránt, de nagyon kérlek, légy hozzá kíméletes. Megígéred?

Galgó félreszegte fejét és szomorúan mosolygott.

- Ó, kíméletes... hiszen úgy szeretem, mint az üdvösségemet. Szervusz.

- Szervusz. Holnapután fél háromkor légy pontos.

A szomorúan mosolygó ember szaladt a postára. Mikor a templom előtt sietett el, szemrehányást tett a Gondviselésnek. «Minden felelősséget elhárítok», - mondta magában.

- Hova megyünk? - kérdezte Elvirát, aki már készen várta.

- Hogyhogy hova megyünk? Hát elfelejtette, hogy ma akar bemutatkozni az anyámnak?

Ezt bizony Galgó tökéletesen elfelejtette. Csak arra emlékezett, hogy a találkozót négy órára tették. Most egyszerre eszébe jutott az egész.

- Lehet ezt elfelejteni? Csak nem tudtam, hogy egyenesen oda kell mennünk.

Elvira szűk udvari lakásban lakott, a ház alig vetkezte le paraszt-otthon jellegét. Konyhából nyílt egy-egy szoba jobbra és balra. Özveggy Gányóné és a kis gimnazista Gányó Lajos magukon hordták annak kifejezését, hogy reggel óta készülnek a nagy vendégfogadásra. Lajos csak szép illendően bemutatkozott, aztán visszament könyveihez. Az anya a konyhából balfelé tessékelte Lórántot.

- Milyen elragadó az otthonuk, nagyságos asszonyom. A magam részéről, mióta felnőttem, mindig ezt az otthont nélkülöztem. Ez kellett volna nekem serdülő koromban. Gyakran elgondolom, hogy milyen fordulatot vett volna a sorsom, ha lett volna valakim, aki mint édesanya tett-vett volna körülöttem. Ez az én életem soha nem pótolható fájdalma. Elvirácska talán már említette, hogy édesanyámra csak mint egészen kisfiú emlékszem vissza. És ha most nagyságos asszonyomnak hódolattal kezet csókolok, az az érzésem, mintha az én szent édesanyám emlékének csókolnék kezet.

Lovagiasan kezet csókolt. Gányóné, aki sokat kínlódhatott életében, mert Lajoska nagyanyjának, nem pedig anyjának lehetett volna képzelni, nyilván tudta, miről lesz szó, mert már ettől a kézcsóktól is mélyen meg volt hatva. Galgó folytatta:

- Régóta szerettem volna már tiszteletemet tenni nagyságos asszonyomnál, de sajnálatra betegsége visszatartott. Most már jól érzi magát? Izületi baj, úgy-e?

- Az. Nagyon fájdalmas. Az orvosok el is rontották, mert röntgenezték a kezemet.

- Röntgenezték, - javította ki Elvira.

- Szóval elrontották. Tudniillik elmondom az egészet. Valószínűleg úgy kezdődött...

- Ezt most halaszd el, anyám. Lóránt akar valamit mondani.

- Én csak azt akarom elmondani, amit Elvirácska kétségtelenül úgy is elmondott: mi abban állapotunk meg, hogy összekötjük az életünket. Az eljegyzést sok mindenféle okból még nem óhajtjuk nyilvánosságra hozni, de mindenesetre illendőnek találtam kikérni nagyságos asszonyom anyai beleegyezését.

- Ó, fiam..., - mondta szemét törölgetve Gányóné, és szenvedélyesen magához szorította leányát.

- Akkor tehát nincs más hátra, minthogy ezentúl mamának szólítsam. Azt hiszem, ebből áll az egész szertartás.

Megölelte és barátságosan megcsókolta Gányónét. Időt sem hagyott neki, hogy érzelegjen. Csak úgy futólag hozzátette:

- Elvirácskával megbeszéltük, hogy Lajos úrnak egyelőre az egészről nem szólunk semmit. Az ilyen kis gimnázista könnyen elszólja magát, mi pedig lehetőleg csendesen és feltűnés nélkül akarjuk csinálni az egészet. Ami pedig azt a besugárzást illeti, én régóta mondom, hogy ez hozzá nem értő orvos kezében éppen olyan veszedelmes, mint a legerősebb mérgező. Valami hozzáértő specialista áldásra fordította volna az emberi elmének ezt a csodálatos alkotását és lám, a mama orvosa elrontotta. Nem is hiszek az orvostudománynak. Csak ott vannak otthon, ahol vágni kell. De hogyan kezdődött az egész?

Özvegy Gányóné mohón hozzákezdett az elbeszéléshez. Elvira ebben csak annyira vett részt, hogy mivel részletesen tudta a történet minden apró fordulatát, már ott is kiegészítéssel szolgált, ahol az anya csak egy pillanatra meg is akadt. Galgó annál élénkebben fűszerezte és elevenítette az előadást ilyesforma közbeszúrásokkal:

- El tudom képzelni, hogy ez milyen elviselhetetlen fájdalmakat okozott.

- Igazán? Hát ez példátlan. Az embernek a hideg szaladgál végig a hátán, ha ilyeneket hall.

- Drága mama, én sok betegség lefolyását hallottam már életemben, de ilyen izgalmasat, sőt mondhatnám: drámait, még soha. Komolyan mondom, az ember szívdobogást kap, amíg hallgatja.

Ezek a rendkívül élénken közbedőfött megjegyzések elegendők voltak arra, hogy Gányóné dicsőségben sütkérezve pár lélekzetnyi szünetet tartson, majd újult erővel lódítsa lendületbe a történet neki oly érdekes hintáját. Mikor befejezte, tehát jó másfél óra múltán, Galgó búcsúzni kezdett.

- De hiszen arról, hogy miből fogunk élni, még nem is beszéltünk anyámmal.

Ezt Elvira mondta, a türelmes és derék leány. De a mama csak legyintett rá.

- Ó, hiszen majd megbeszélitek ti azt, ahogy legjobban tudjátok. Megbízom én bennetek teljesen. Én csak egyet kérek a jó Istentől, hogy boldogok legyetek. Ó, hogy szegény apátok ezt a mai napot meg nem érte.

Ekkor Gányó Lajos, a gimnazista már harmadszor kopogtatott be és Elvirát kérte ki. Nyilván a vacsorát sürgette. Galgó mondhatta volna, hogy vacsora után visszazalad, de miután gyors közigazgatási bejárást tartott kutató körtekintetével, belátta, hogy ennek semmi értelme; csókolódzásra ebben a lakásban nincs kilátás. Ennélfogva megölelte és megcsókolta Gányó-mamát, majd mellékesen hozzátette, hogy Elvirának holnap délután helyes volna elnéznie a Göllner-közbbe. Magyarázóan megjegyezte a mama felé:

- Szemlét kellene tartanunk, hogy nem volna-e jobb ott laknunk. Ha az én jelenlegi szobámhoz, amelynek előszobája is van, hozzávennénk még egy szobát, amire kilátás van, jól meg lehetne oldani a kérdést. És a fehérneműt is át kellene nézni.

- Csak csináljátok, fiaim, ahogy akarjátok.

Így történt, hogy Elvira másnap délután félhét tájban megjelent a Galgó lakásán. Őszre járt már, a csatakos utcán korán sötétedett az idő. A lány mosolyogva lépett be és kíváncsian pillantott körül. Rozoga, sivár hónapos szoba volt a Galgóé, de a szemlélőt joggal meglephette, hogy a kopott és semmit nem érő holmi között feltűnő gond ápolta a cipőket és ruhákat.

- A holmimnak egy szekrény nem volt elég, mást nem tudtak betenni, mint egy ilyen ki-mustrált konyhaszekrényt. Így aztán nyomorúságosan megvagyok valahogy. A saját holmim jórésze még mindig Budapesten van. Beraktározva. Ha majd jobban megy a sorunk, mindent le fogok hozatni.

- És eddig miért nem hozatta le?

- Mert bizonytalan volt az egész. Nem tudtam, eldönteni, hogy itt maradok-e. Most már döntöttem.

És átkarolta Elvira vállát, hogy magához szorítsa és megcsókolja. De Elvira egyetlen baráti csókot pötttyentett vőlegénye arcára, aztán erélyesen eltolta a fiatalembert.

- Nem oda Buda. Most nem érünk rá. A cipői, látom, mind kint állnak sámfán. Minek egy férfinak ennyi cipő? Nem baj, most legalább soká nem fog kelleni.

- Elvira, - rebegte halkán és szerelmesen Galgó, - csókoljon meg.

- Ugyan menjen, tudja jól, hogy ez lehetetlen. Most végig akarom nézni a fehérneműjét.

- De angyalom, a parkban számtalanszor megcsókolt. És szeretjük egymást.

- A parkban ezentúl is megcsókolom. Most nem. No, igazán, Lóránt, ne okoskodjék, mert rögtön elmegyek. Nem, nem, hagyjon. Mutassa a fehérneműt.

Újra kezdték kétszer és Galgó kétszer újította meg a szerelmes támadást. Végre Elvira elkomolyodott.

- Lóránt, ne bántson. Erről szó sem lehet. Most elmegyek, mert látom, hogy magával nem lehet okosan beszélni. Holnap megint eljövök, de maga ne legyen itthon. Most komolyan haragszom. Isten vele.

Galgó utánaeredt, hatalmas szóáradattal megbékítette. De visszatartani nem tudta. Elvira elment. Látszott rajta, hogy sértve érzi magát. Galgó unta otthonát, elment vacsorázni. Aztán, mikor eléggé besötétedett, elsétált Skuteczné villája felé. De mikor már közeledett a házhoz, húsz lépésnyi távolságban meglátta a városi embert, aki szemére húzott kalappal baktatott az esőre hajló sötétben. Galgó vállat vont, sóhajtott egyet és ment vissza a kávéházba. Billiárddal szeretne volna agyonütni az idejét, de nem akart vele játszani senki. Már mindenkinek tartozott. Megmérgesedett és hazament.

Néhány napig ezt a kétlaki életet folytatta. Ebéd után elbujt Soltész hálósobájában, ha éppen Teri-nap volt, alkonyattájban pedig mindennap találkozott Elvirával valamelyikök lakásán. Ha az ő szobájában találkoztak, olykor megindította a szívós szerelmi ostromot, de mindig hiába. Elvira csökönyösen eltolta magától. De a sötét udvaron, vagy a Gányó-ház egy-egy óvatlan pillanatában rögtön hajlandó volt csókolódzni. Ilyenkor forrón, sőt eszeveszetten csókolództak. Elvira szabadjára eresztette szenvedélyét. De mihelyt fedelet érzett maga felett, könnyörtelen maradt.

Mikor Kárász már majdnem egy hetet volt Pesten, Teri meglepetéssel surrant be Galgóhoz.

- Tudja-e, ki van az előszobában? Hermin. Ma értem jött, hogy a szakácsné helyett ő kíséren el. Láta magát bejönni, mikor hozzánk jött. Jaj, alig bírok lélekzeni az izgalomtól.

- Hogy van ez? Mikor ki jött kihez? Ki látott meg és mikor?

- Hermin itt ment el a ház előtt, mikor értem jött és hozzánk igyekezett. Mikor aztán elindultunk hazulról, faggatni kezdett.

Galgó felugrott.

- Angyalom, maga mindent elmondott ennek a Herminnek. Miféle titok ez, amit már Soltész is tud, Hermin is tud?

- De drágám, mindketten mellettünk vannak. Hermin él-hal magáért. Megesketett, hogy bemutatom magát. Mindenáron segíteni akar nekünk. Jöjjön ki. Ő pontosan tudja, hogy magával vagyok itt.

Galgó kiment. Ott találta Soltészt és Hermint nagy beszélgetésben. A bemutatás megtörtént. Hermin is megmondta a nevét és ügyefogyott zavarában az «örvendek» helyett azt mondta, hogy «bocsánatot kérek». Ettől még nagyobb zavarba jött. Csak Soltész állt a helyzet magaslatán. Kijelentette, hogy ők most összeesküvők, mindenki előtt csak annak a célnak szabad lebegnie, hogy ez a szent, nagy szerelem révbe jusson. Rajzolásról szó sem volt. Soltész vakmerően csillogó szemmel foglalta össze a helyzetet. Nem kell feladni a reményt. Galgó és Teri egymáséi lesznek.

- Ez lehetetlen, - mondta Galgó, akinek Elvirán járt az esze, - teljességgel lehetetlen.

- Én megölöm magamat, - vetette oda Teri nyugodtan.

- Mondom, hogy lehetetlen, - makacskodott Galgó, - Hermin önagysága segítő kezét szívesen fogadom és mélységes hálával nyugtázom. De itt segíteni ő sem tud. A pletyka is elmérgesíti a dolgokat. Az egész bank arról beszél, hogy a vezérigazgatóm gyakran hív meg feketére...

- Ó, az semmi, - szólt Teri, - elvégre arról is beszélnek, hogy maga valami postáskisasszonyt akar elvenni. Nem jelent semmit. Mindenki magáról beszél.

Itt Hermin mélyen elpirult. A vak is láthatta, hogy Hermin fülig szerelmes Galgóba. De Soltész nem erre figyelt.

- Mi ez, - mondotta meghökkenve, - miféle buta pletyka ez? Lóránt, mi ez? Ki mer rólad ilyeneket mondani?

Galgó belélegyintett a levegőbe. Könnyed mosollyal és kissé fáradtan.

- Ne törődj ilyesmivel, öregem.

Majd megcsóválta a fejét. Még egyszer mosolygott.

- Postáskisasszony. Az embernek megáll az esze.

VI.

A botrány ekkor tört ki. Soltész ajtaján csöngettek. Ő maga ment ki ajtót nyitni. Az ajtóban ott állott Kárász Béla. Hogy a két férfi között hogyan játszódtott le a következő három másodperc, azt nem tudni. Kárász látott valamit a rajztanár fehérrevált arcán, amitől hirtelen gyanúra gerjedt. Nem szólt semmit, csak a tanárt félretolva tovább ment. De Teri és Galgó ezalatt villámgyorsan beosontak a hálóba, mert nem akartak idegen szem elé kerülni. Hermin ott maradt egyedül és mikor megpillantotta a belépőket, hatalmasat sikoltott.

- Szent Isten, Béla bácsi!

Kárász álmélkodva, de már forrva az ismeretlen gyanútól, kiáltott rá:

- Mit ordítasz? Hol van Teri?

S miután nem kapott választ, a tehetetlenül hápogó Soltész felé fordult:

- Hol van a leányom?

- Én nem tudom... az imént még itt volt... talán kiment valamiért... szervusz, Béla, megjöttél?

Ez a kérdés teljesen értelmetlen volt. Kárász természetesen megjött anélkül, hogy táviratozott volna. Otthon megtudta, hogy leánya nem anyai kísérettel ment el rajzórára, hanem Hermin-nel. Azonnal átjött, hogy az engedetlen leányt felelősségre vonja. Teri pedig nem volt sehol. Soltész csak hebegett rettenetes zavarában. Erre az apa határozott léptekkel a hálószo-ba-ajtóhoz ment és felrántotta.

A hálósobából Galgó lépett eléje nyugodtan és nyájasan.

- Á, Isten hozta, kedves bátyám, micsoda meglepetés... Hogy fog Teri kisasszony örvendeni. Teri, nézzen csak ide, ki van itt.

És maga elé tessékelte Terit. De ez a könnyedség csodálatos módon nem szerelte le az apát. Kettőt lépett előre és két hatalmas mancsával torkon ragadta Galgót.

- Te gazember, - hörögte, - te gazember...

Aztán lilaszínre változott arccal megingott. Galgó nyakát eleresztette. Hermin hangos sírásra fakadt rémületében. Soltész nem mert moccanni, hogy támogassa a megingó embert. Ez a háta mögé tapogatott félkezével, hogy bútorra találjon, amelyben megkapaszkodjék. Félkézzel pedig a maga nyakához kapott, hogy gallérján tágtíson. Lerogyott egy karosszékbe. Galgó nyakkendőjét igazgatta.

- Kedves bátyám, úgy látom, valami félreértés folytán nagyon felindult talán azon, hogy engem itt talált. Ez pedig merő véletlen. Eszembe jutott, hogy meglátogatom az én kedves atyai barátomat és hangosan felkiáltottam, mikor itt találtam Teri kisasszonyt, akihez engem a mélységes tisztelet szálai...

Azonban Teri, aki eddig csak álldogált sápadtan és némán, előlépett, mint egy színdarabban és belevágott Galgó könnyed mentegetődzésébe.

- Nem igaz! Megbeszéltük az egészet. Én őt szeretem és ha nem lehetek az övé, meghalok.

Kárász közben kigombolta gallérját és felugrott. Galgó nyugodtan folytatta:

- Ez számomra a legnagyobb meglepetés. Nem is sejtem, mi indíthatja most Teri kisasszonyt arra, hogy...

A könnyedség itt véget ért. A kibontott nyakú Kárász hatalmasan arculütötte a fiatalembert. Most már önmagából kikelve ordított.

- Te piszok! Mindent megtudtam rólad odafenn, te... te piszok. Mi volt az a Berényi-dolog, mi? Mi volt Kecskéssy személyzeti főnökkel? Mi az a Töttössy-váltó? Mi van a két meny-asszonyoddal? Te... te...

Megint ütésre emelte a kezét, de Teri közbeugrott.

- Ne nyúlj hozzá, én inkább a sírt választom! Nem nézhetem, hogy előttem egy Csáky-Galgót megüssenek!

Az apa leeresztette a kezét és visszadobta magát a karosszékbe.

- Csáky-Galgó. Nagyszerű. Tudod, mennyire Csáky ez a ripők? Amennyire én. A dédapja, mikor már nagyon öreg volt, elvett feleségül egy elvénhedt vidéki színésznőt, akinek Csáky volt a neve. De vérségileg semmi köze a Csákyakhoz. Szélhámos. Piszok szédelő.

- Erre nem is felelek, - válaszolt nyugodtan Galgó, - ezt méltóságom alulinak tartom. Ahol a családomról ilyen hangon beszélnek, ott nem is maradok. A testi inzultusra majd megadom a méltó választ a maga helyén és a maga idején. Most távozom.

És magasra szegett fejjel elindult. De Kárász nekiugrott és egy ökölcsapással úgy vágta mellbe, hogy Galgó visszatántorodott a falnak.

- Itt maradsz. Itt rögtön felelni fogsz minden kérdésre. Először is: elcsábítottad Berényinek a feleségét, aki egy öreg debella. A dologból botrány lett, ezért helyeztek vidékre és azért hallgattak a dologról, mert Berényi visszavette a feleségét. No, te hitvány, most beszélj.

- Hölgyekről nem nyilatkozom. A magánéletemet pedig nem vagyok hajlandó hallgatóság előtt tárgyalni.

- Azt sem, hogy Berényinek ezerkétszáz pengővel maradtál adósa, mi?

- Berényit az utolsó fillérig kielégítettem.

- Te, most ne hazudozzál itt nekem, mert megint megfogom a torkodat.

- Ismétlem, hogy Berényivel mindent rendeztem. A maradékösszegről váltót adtam neki. Berényi akkor szóljon, ha a váltó esedékes lesz.

- Úgy. És mi van a Kecskéssy barátnőjével?

- Ismétlem, hogy hölgyekről nem nyilatkozom. Méltóztassék tudomásul venni, hogy úriember vagyok.

- Úgy. Hát én majd megmondom, mi történt. Kecskéssy, mikor ez a szerencsétlen Berényi-dolgod javában folyt, rajtakapta a barátnőjét. Mikor késő este váratlanul becsengetett, mert ti azt hittétek, hogy elment Ceglédre, te nyitottál neki ajtót pizsamában. Kecskéssy egy boxolót is hozott magával, aki téged véresre vert. Kecskéssy pedig a barátnőjét azonnal kidobta. Na. És mi volt az a Töttössy-váltó?

- A látszat ellenem szól. Hogy azt a váltót ki írta alá, azt senki sem tudja. Én nem. Én a váltót azzal kaptam Töttössynétől, hogy az ura írta alá. A dolog különben tökéletesen rendezve van. Az a váltó nincs sehol. A bank maga rendezte. A munkám elismerése fejében, külön jutalmul.

- Külön jutalmul, mert a Multicolor-részvénytársaság felszámolásakor befogtad a szádat. Megzsaroltad a bankot, te piszok.

- Ez hazugság. Bármikor hajlandó vagyok a bíróság elé állani. Az én életem nyitott könyv. Aki a becsületemben kételkedik, azt pisztolyom csöve elé állítom. Azonfelül bünyefenyítő feljelentést teszek ismeretlen tettes ellen, hogy engem a Multicolor-ügyben rágalmaznak. Végtelenül sajnálom, de kedves bátyám kénytelen lesz tanuskodni és az egész ügyet, amelyet a bank temérdek áldozattal már elaltatott, a nyilvánosság előtt kitergetni. Az egyéni tisztességemhez nyúlni nem engedek. Ha támadnak, védekezem. A hernyónak is van önérzete.

- Szóval megint zsarolsz, te piszok kutya. És a két menyasszonyhoz mit szólsz? Az egyiknek most is pénzzel tartozol.

- Nem én tartozom, hanem valaki, akinek magánügyét nincs jogom elmondani. Az egész ügyet csak az a hölgy tudja, és rajta kívül legjobb barátom, Soltész Bertalan festőművész. Ami a hölgyeket illeti, arról sem beszélhetek. Elvégre bárki elhatározhatja, hogy hozzám jön feleségül. Az aztán tőlem függ, hogy kit veszek el, vagy kit nem. Elvettem az említett hölgyek

közül bármelyiket is? Nem. Nos tehát. Ellenem egy szervezett hajsza működött, ez az igazság. Belekeverték a hajszába magánéletemet, minden eszközt felhasználtak ellenem, családi érzéseimet sem kímélték, de az igazság győzött. Most itt állok ismét megvádoltan a közvélemény előtt. Úgy látszik, nekem már az a sorsom, hogy akármit csinállok, igaztalanul megvádolnak.

- Úgy van! - szólt bele Soltész, a kis öreg.

Több sem kellett Kárásznak. Ez eddig attól a hévtől, hogy kipakolja azt a bűnlistát, amit a fővárosból hozott magával, megfeledkezett a főtárgyról: leányát együtt találta egy idegen hálósobában Galgóval. Most, hogy ennek a szerelmi ügynek házigazdája megszólalt, fejét elfutotta a vér. Megint felpattant a karosszékről, amelybe a felindulástól és lihegéstől fáradtan minduntalan beleült. Nekiugrott Soltésznek, aki azonban kétségbeesve menekült egy asztal mögé.

- Meg ne üss, - kiáltotta az öreg tanár rémülten, - meg ne üss!

- Mi volt itt, - ordította Kárász hirtelen pulykafelindulásra gerjedve, - mi ez itt, te csináltad ki, hogy ezek itt találkoznak? Mindent akarok tudni. Mióta tart ez a dolog? Beszélj, mert keresztülmegyek rajtad!

Hermin a szoba legtávolabbi sarkába húzódott, szeretett volna léggé változni és kibújni az ablak hasadékán, vagy kisurranni az ajtó alatt. A rémület úgyszólván kisebbé tette, mint amilyen volt. Teri azonban vakmerően és dacolóan ott állt a küzdőtér közepén és várta, mikor szólhat bele a férfiak beszélgetésébe. Haja, amelyet nem ért rá megigazítani, kócos volt, blúza gyűrött. Egyáltalában nem jelképezte azt a hősnőt, aki most akart kilépni egy hatalmas monológgal világraszóló szerelme érdekében. Csak Galgó volt csendes és nyugodt valamennyiök között. Hogy mellét megmarkolták és hogy nyaklevest kapott, az egyáltalán nem látszott rajta. Nyakkendője, amelyet szépen helyreigazított, kifogástalanul feküdt gallérja alatt.

- Ne felelj neki, Berci. Az én Béla bátyám egy sajnálatos látszat következtében fel van dűlva, erre tekintettel kell lennünk. Megbeszélhetjük az egészet szép nyugodtan. A helyzet itt a következő... Kedves Béla bátyám, légy olyan kegyes helyet foglalni és hallgass meg engem. Hogy Teri kisasszony lelke mélyén milyen érzések rejlenek az én szerény személyemet illetően, arról nekem mostanig semmi tudomásom nem volt. Teljesen véletlenül jöttem ide, és engem lepett meg legjobban, hogy itt találtam. Alig váltottunk két-három mondatot, mikor megszomjazott és vizet kért. Idebent, mint láthatod, nincs víz. Én tehát, mint udvarias ember és mint aki ismerem a járást, természetesen siettem őt a konyha felé kalauzolni. Minden józanul gondolkodó ember beláthatja...

Teri azonban elhatározta, hogy most végleges helyzetet teremtet. Lesz, ami lesz.

- Engem ne védjen. Én halálosan szerelmes vagyok. Vagy magához adnak, vagy felakasztom magam. Ha levágnak, borotvát lopok és felvágom az ereimet. Velem nem fogják azt csinálni, amit Irmivel csináltak, mert Irmivel...

- Mit csináltunk mi Irmivel, - bődült bele az apa, - nem mondanád meg? Megakadályoztuk azt az örültséget, amire készült, most boldog asszony. Te most ugyanolyan örültségre készülsz. Tudni akarom, meddig mentél ezzel a pizsok selyem-fíúval. Idegen lakáson találkozol vele? Ketten pusmogtok egy hálósobában? És most ne hazudozzál nekem, mert olyan két pofont kapsz jobbról-balról, hogy a nyakad kijön a helyéből! Te itt halálos szerelemről, meg ilyen marhaságokról beszélsz, ez a csirkefogó pedig azt állítja, hogy az egésztől nem tud semmit. Tudni akarom az igazat.

Teri előre lépett egyet.

- Ő nem meri megmondani az igazat. Én beszélek helyette. Mi már számtalanszor találkoztunk. Otthon meg tudom mutatni a kert kerítésén azt a nyílást az orgonabokrok mögött, ahol át lehet lépni a közbeeső rétre. Ez volt szerelmünk hajnala, illetve bölcsője, vagy bánom is én. Lóránt szeplőtlen jellem és idejekorán szakítani akart velem. Azért találkoztunk itt. De én nem akarok szakítani. Lehet, hogy nem adtok hozzá, akkor ki fogtok kísérni a temetőbe. Ott akarok nyugodni, odalent már nem fáj semmi.

Újabb pofon dördült el. Kárász hirtelen hatalmas pofont mért leánya képére. Teri minden álmenet nélkül hangosan bögni kezdett.

- Odalent nem. De idefent megkapod a magadét. Hányan tudják eddig ezt a dolgot?

- Titok, - bögte Teri, - az én fehér leányszobám titka.

- Ne beszélj butaságokat, te szerencsétlen. Hiszen ez valóságos népgyűlés, ahogy így együtt vagyunk! Ez titok? Egészen biztos, hogy ezt már rebesgetik a városban.

Megragadta leánya két vállát és rázni kezdte.

- Csókolódtatok?

- Nem! - kiáltotta gyorsan Galgó.

- Igen! - kiáltotta ugyanakkor Teri.

Kárász zsebkendőjéért nyúlt és megtörölte homlokát. Lányát eleresztette.

- Jól van. A többit majd otthon. Ne félj, kisedek én belőled mindent. Majd anyád is megkapja a magáét, hogy így vigyázott rád. Hermin, indulj, haza fogtok menni, otthon majd megtudok mindent, amit akarok. Ez a piszok csirkefogó pedig azonnali hatállyal el van bocsátva.

- Kedves Béla bátyám, ez nem ilyen egyszerű. Az ügy eddigi szellőztetéséből az derült ki, hogy én mélységesen tiszteltem házadat és családot, és Teri kisasszony terveit nem óhajtottam tudomásul venni, ha a szívem majd belészakadt is. A bank ezért jutalom gyanánt kipenderít. Azonnali hatállyal. Ez az én rendes sorsom. A vértanuk sorsa. Hát majd az ügyvédem válaszol erre a felmondásra. Nekem most dolgom van. Segédekkel kell keresnem. Sajnos, segédekemnek el kell mondanom, hogy milyen tetteles inzultus ért, el kell mondanom azt is, hogy milyen körülmények között. Ezt végtelenül sajnálom; mondhatom, most életem legnehezebb óráit. Nem is találok méltányosnak, hogy kiálljak háromszoros vívóbajnok létemre egy érdemes úriember ellen, akit lelkem mélyéből tisztellek. Teri kisasszony, én most elbúcsúzom. Ahogy már tanácsoltam, felejtse el. Ha egyszer meghalok, ajkamon a maga nevével halok meg. Isten áldja meg.

- Nem engedem, nem engedem, - kiáltotta Teri óbégatva és rá akarta vetni magát. De Galgó gyengéden eltolta.

- Ennek vége, Teri kisasszony. Kedves Béla bátyám, ha szükség lesz rám, később található leszek a Széchenyi-kávéházban. Isten velünk.

Hogy távozhasson, át kellett volna jönnie a szobán, el kellett volna haladnia a dülő-fülő atya mellett. Ehhez nem volt kedve. Habozás nélkül sarkon fordult tehát, bement a hálóba, onnan pedig eltűnt a konyha felé. Nyilván az udvar felé került, inkább itt hagyta kalapját. Soltész félénken szólalt meg:

- Béla... ezek szeretik egymást... arra kérlek...

- Fogd be a szád, - förmedt rá Kárász, - tőlem ne kérj semmit. A magam dolgát majd elvégzem én, köszönd Istenednek, hogy nem vertelek agyon. Vele az életben többet nem beszélek. Teri, Hermin, mars! Otthon majd számolunk.

Ekkor Galgó már javában gyalogolt hajadonfőtt a posta felé. Útközben számot vetett sorsával. A dolog nem ütött ki rosszul, hiszen a napnál fényesebben igazolódott, hogy a vezérigazgató leányától nem akar semmit. Terit nem kell elvennie, ez bizonyosnak tekinthető. Aggodalmas volt azonban, hogy mi történik állásával. Ha ezt a kérdést valahogyan nem tudja rendbehozni, akkor Elvirát meg éppen nem veheti el. Mi lesz, ha le kell mondania Elviráról? Ezen tűnődött kissé. És arra az eredményre jutott, hogy nem fog történni semmi. Majd elfelejti, ahogy másokat is elfelejtett. De talán nem kell elfelejteni. Majd lesz, ahogy lesz.

- Angyalom, - szólt be a postán a kis hivatali ablakon, - csak jelenteni jöttem, hogy a vezérigazgatóm megérkezett és fontos bankdolgokról akar tanácskozni velem. Ez hosszú tárgyalásnak ígérkezik, ma aligha tudom meglátogatni.

Valaki táviratot hozott feladni. Galgó odébballt az ablaknál.

- Holnap majd jelentkezem. Addig mondjon valamit.

- Nagyon. Maga is?

- Nagyon. Vizontlátásra.

Galgó már ment is a Széchenyi-nagykávéházba. Ott leült a rendes asztalhoz, ahol Kardos és Schenker a belpolitikai helyzetről vitatkoztak. Galgó közeledtére azonban a politikát abbahagyták és ellenséges arcot vágtak. Sőt a főpincér, aki kisvártatva maga jött az új vendéghez, rideg arccal közölte:

- Sajnálom, kérem, de Galgó úr nem lesz kiszolgálva.

Az újonnan érkezett vendég lekötelező nyájassággal mosolygott.

- Nem is kértem semmit.

- Ne is tessék kérni semmit. Én tovább nem várhatok. Én nem loptam a pénzemet, kérem. A számla csak gyűl, csak gyűl, én erre nem vagyok berendezkedve, kérem. Legnagyobb sajnálatomra a számlát be fogom mutatni a bankban Ladányi főpénztáros úrnak. Sőt a vezérigazgató úrnak.

- Nézze Jenő, felhatalmazom magát, hogy holnapután dupla számlát mutasson be a vezérigazgató úrnak, ha holnap nem fizetek ki magának az utolsó krajcárig mindent. Tudniillik a vezérigazgató a mai gyorssal megérkezett. Ezt az urak nem tudják, ezt egyelőre csak én tudom. Igen, hiába bámultok rám, mint borjú az új kapura, az öreg ma váratlanul megérkezett. Csak azért néztem be, mert ide fog küldeni értem. Fontos és bizalmas tárgyalásaim vannak vele. Holnap ti is megkapjátok a pénzeteket. Sőt lehet, hogy még ma.

A főpincér reménytelenül legyintve már az első mondatnál továbbállt. Kardos és Schenker azonban ott maradtak és rámeredtek Galgóra.

- Az öreg megérkezett? - kérdezte az egyik.

- Veled tárgyalása van? - kérdezte a másik.

- Gyerekek, - mondta a bölcsesség szelíd magaslatáról Galgó, - megérdemelnétek, hogy megbüntesselek benneteket a bizalmatlanságért. De én túl vagyok az ilyesmin. Majd belátjátok, hogy rosszul ítéltetek meg. De én a bocsánatkérést elengedem. Holnaputánig nem szólok egy szót sem. Csak annyit, hogy személyi viszonyaimban nagy változás következik. Ennyi az, amit egyelőre módomban áll elmondani. Csak beszélgetsetek, én nem zavarlak benneteket. Át akarom futni a lapokat.

És berámázott ujságot vett a kezébe. Az ujságot azonban nem olvasásra használta, csak gondolatainak rendezésére. Nézte a lapot, gondosan elmélyedt a vezércikkben és tovább

töprengett, hogy mi lesz az első lépés jelen helyzetében. Kardos és Schenker elhatározták, hogy néhány rádli kalábert fognak játszani és elkotródtak a játékszoba felé. Ő ott maradt. Letette a lapot és a füstbe bámult, a billiárdgolyók csattogó zaja közben. Mi lesz most? A felmondástól nem ijedt meg, illetve a rögtöni hatálytól nem. Ha túlságosan elrongyolódott anyagi ügyeit valahogyan rendezni tudja másnapig, Kárász nem hozhat fel ellene semmit. Mert a felmondást aligha indokolhatja ország-világ előtt azzal, hogy leányát rajtakapta Soltész szobájába zárkózva Galgóval. A segítség egyszerű: Kárász csak a törvényes felmondási időre mondhat fel, valószínűleg rögtön kifizeti, hogy kirúghassa, tehát rögtön lesz pénz, amivel a most halálosan esedékesé vált kölcsönt visszafizesse. S ki fogja ezt a sürgős kölcsönt kiutalni? Nagyon egyszerű: Soltész.

Ott ült és várt és valamennyi ujságot kiolvasta, még az apróhirdetéseket is, mire a kávéház ajtajában megjelent a Kárászné szakácsnéja. A szakácsné tanácstalanul megállt a szélfogónál, hunyorgott az erős világítástól. Galgó felpattant és odasietett hozzá.

- Nem engem keres maga, lelkem?

- De igen. A vezérigazgató úr küldött, hogy tessék elfáradni hozzá.

- Jól van, lelkem, siessen vissza, mondja meg, hogy azonnal megyek. Mi történt magával, hogy ilyen remek színben van?

- Én?

- Maga bizony. Nagy huncut maga, olyan «lassú víz partot mos». Egy szép napon arra ébredünk, hogy férjhez megy.

A szakácsné elragadtatva elpirult, hogy egy ilyen gyönyörű ember szóvá teszi az ő ötvenéves külsejét, aztán indult előre. Galgó visszaült az asztalhoz. Még gondolkozott kissé, vállat vont és elindult maga is. Kárász házáig összeszámolta, hogy anyagilag kiket kell holnap délig elintéznie. Aztán bekopogtatott a bősé apához. Az teljesen egyedül fogadta, Hermin eltűnt, Kárászné és Teri nem voltak sehol. Kárász állt a szoba közepén és várt.

- Jó estét, kedves Béla bátyám. Remélem, hogy a történetek...

- Miféle szemtelenség ez a «Béla bátyám»? Én nem vagyok Béla bátyám. Egy ilyen piszok alaknak kezet sem adok. Elég szégyen, hogy kénytelen vagyok önnel tárgyalni. Négyszemközt beszélünk, a feleségem megkapta a magáét és most sírdogál a szobájában, Teri szobafogságra ítélt. Őket nem is kell látnia többet az életben.

- Ezzel tisztában vagyok.

- Nahát. Üljön le, én is leülök. Azért hívtam, hogy megkeressük a módját, hogyan lesz a legkisebb a szégyen. Ez a borzasztó eset, amelyet most már nem lehet meg nem történné tenni, életem legvégzetesebb idején ért engem. Hogy tisztában legyen azzal az aljas és példátlan hálátlansággal, amelyet jóakarója és főnöke ellen elkövetett, elmondom, hogy miért jártam odafenn. A bank kérvényezni óhajtja a kabinetirodától, hogy engem a közgazdasági élet terén szerzett érdemeimnél fogva a kormányfőtanácsosi címmel tüntessenek ki. Mindenki, akivel beszéltem, mellette van.

- Az természetes. Hiszen ez sokszorosán megérdemelt kitüntetés.

Kárász felpattant és harsogni kezdett.

- De egy ilyen aljas, sehonnai fráter meghurcolja a nevemet! Ebből botrány lesz! Fuccs az egész kitüntetésnek, amely életem koronája lett volna!

Visszahanyatlott a székbe és önmagának mondta:

- Gazember.

Majd megint felugrott és megint harsogott:

- Piszok hozományvadász! Teriből nem eszik!

- Itt nagy tévedés van, vezérigazgató úr! Én Teri kisasszonyt nemhogy nem akarom, hanem nem is vagyok hajlandó elvenni. Hiszen az egész baj innen van. Teri kisasszony, akit én lelkem mélyéből tisztetek, úgyszólván még gyermek. Ezt az epizódot, amely nekem élet és halál kérdése, ő hamarosan el fogja felejtetni. Ez a része a dolognak ne izgassa vezérigazgató urat. Inkább azon gondolkozzunk, hogy Teri kisasszony veszélyeztetett jóhírért hogyan óvjuk meg. Erre vonatkozólag volnának szerény előterjesztéseim. Először is tisztáznom kell azt a vádat, hogy hozományvadász vagyok. Ezen csak mosolyognom lehet. Én pénzért nem házasodom. Miért is tenném? Tisztességes állásom van, adósságaim nincsenek...

- Hallja, ez már példátlan szemtelenség. Hiszen fülíg eladósodott! Hiszen csak a Pesten ott hagyott piszkos adósságai...

- Bocsánat, itt álljunk meg, Pesten nekem semmiféle adósságom nincs. Magánügyeimet vezérigazgató úr egyoldalú előadásban hallotta. Meg lehetne engem is hallgatni, ha beszélni hajlandó volnék. De én inkább férfiasan tűröm az aljas vádakát, semhogy olyasmit mondjak el, ami hölgyeket kever a történetbe. Azt én nem teszem. Budapestet tehát hagyjuk. Püspökcsanádra vonatkozólag pedig vezérigazgató urat talán meg fogja lepni az a közlésem, hogy nekem itt nincsen semmiféle adósságom. Mindenkinek vannak futó adósságai, amelyeket hónaponként fizet. De én olyan tisztességesen, takarékosan és óvatosan éltem, hogy szükség esetén huszonnégy óra alatt mindent rendbehozok. Miért volnék tehát hozományvadász? Egész másként áll az ügy, mint ahogy elképzelni méltóztatik. Meg kell mondanom valamit, amit Teri kisasszony nem tud. Én öbelé halálosan szerelmes vagyok. De előtte ezt gondosan eltitkoltam. Teri kisasszony számomra nem más, mint a földre szállott szépség és tökéletesség. Én Budapesten, megvallom őszintén, a jókedvű fiatalemberek léha és gyönyörhajhászó életét éltem. Az élet engem úgy nevelt, sőt, ha szabad rá ezt a kifejezést használnom, úgy elkényeztetett, hogy minden érzékemet a női ideál iránt elvesztettem. Elhatároztam, hogy itt, Püspökcsanádon újrakezdem az életemet. És mialatt az én hajótörött, szomorú ifjúságom romjaiból ezt az új életet felépíteni igyekeztem, a sors azzal áldott, vagy átkozott meg, hogy az ideált megtaláltam. Megismerkedtem ennél a háznál a tökéletes női lélekkel. Ez Terike kisasszony. Szépsége csodálatos; hogy bámulatos megjelenését kitől örökölte, azt én nem kutatom, csak azt tudom, hogy halandó embernek térdre kell borulnia előtte. Nevelése eszményi. Nem az a mai leánytípus, amely sutbadobja a nemzet tisztaságát, hanem... meg kell ismételnem a szót: maga az eszmény. Szüleit mélységesen tiszteli és imádja, a modern eszmeáramlatok ezt a hótiszta lelket sohasem érintették. És az én életem tragédiája az, hogy ugyanakkor, amikor felkelt életem ragyogó napja és sugarai bíborfényvel ragyogták be sorsom borús mennyboltját, mikor sziklaszilárdá vált bennem az a hit, hogy eddigi bűnös és léha életemet csak ez a csodálatos tünemény válthatná meg, ugyanakkor fájdalmasan kellett látnom, hogy ezt a csodálatos teremtetést Isten nem nekem alkotta. Vezérigazgató úr koronatanum lehet, hogy ezt későbbi félreértések kikerülése végett magam hangsúlyoztam. Az a mélységes tisztelet, amellyel főnököm és családjára iránt viseltetem, engem hőssé és vértanuvá avatott. Magamban úgy döntöttem, hogy ehhez a káprázatos kincshez én nem vagyok méltó, levontam tehát a konzekvenciákat és egész életem jövőjét heroikus módon feláldoztam...

- És csókolódzott vele. És ki fogja most elhinni, hogy egyéb nem történt?

- Erre vonatkozólag majd leszek bátor előterjesztést tenni. De egyelőre méltóztassék engem végighallgatni. Hogy egyszer-kétszer testvéri csókot leheltem szüzi arcára, ez talán nem olyan

borzasztó hiba. Minden igyekezetem az volt, hogy csendesítsem irántam felébredt érzéseit. Döntésemet, hogy útból félreállok, csak így tudtam végrehajtani. Vele már közöltem, hogy álmomban sem merek rá, mint nőre gondolni. Most tehát megismétlem, amit az imént mondtam: nemhogy nem pályázom ennek a bűbajos és csodálatos lénynek a kezére, de hőiesen lemondok az egyetlen lehetőségről, amely új életet adhatott volna nekem.

- De ember, mit csináljak én, mint apa, akinek súlyosan kompromittálták a leányát? Ezt holnap az egész város beszélni fogja.

- Tessék engem meghallgatni. A ma délutáni emlékezetes találkozón Hermin kisasszony is résztvett. Mondjuk, hogy nem Hermin kisasszony kísérte oda Teri kisasszonyt, hanem fordítva.

- Mi?

- Teri kisasszony rokoni kötelességének tett eleget, mikor Hermin kisasszonyt nem akarta gardirozás nélkül hagyni. Elejét vette annak, hogy Hermin kisasszony velem kettesben találkozzék. Mondjuk: köztem és Hermin kisasszony között valami olyan izécske játszódott le olyan megbocsátható kis hogyismondjam... alaptalan flörtöcske szigorú rokoni ellenőrzéssel. Hermin kisasszonynak ez nem árthat, hiszen ő nem itt, hanem Koltáron van otthon, társadalmi köre egészen más és ha jódarabig nem jön be Püspökcsanádra, a dolgot mindenki hamar elfelejti. Ha mindnyájan megállapodunk abban, hogy ezt mondjuk, úgy gondolom, az ügy...

- Várjon csak, - tűnődött Kárász, - ez nem is olyan rossz megoldás...

- Sajnos, a kivitelnek nagy akadályja van. Vezérigazgató úr nekem azonnali hatállyal felmondott. Ez törvénytelen lépés. Ügyvédem útján tiltakoznom kell ellene. A banknak ezt a felmondást meg is kell indokolnia. Ebből súlyos pletyka származik. Másik komoly akadály a kibontakozásnak, hogy vezérigazgató úrnak méltóztatott engem inzultálni. Én, bármennyire fenntartom vezérigazgató úr személye iránt érzett, és pedig őszintén érzett hódolatomat, ezt nem hagyhatom annyiban. Tettelegesség történt. Vezérigazgató úrnak arra is gondolnia kell, hogy mikor pályáján egy gyönyörű kitüntetés előtt áll, nem lehet egy botrányos elintézetlen ügye. Kérem, kérem, tessék engem végighallgatni. Az inzultus alapja egy félreértés, ezt tudjuk. Egy apa érzéseit, aki leánya szent becsületéért szállt síkra, meg kell érteni. De viszont nekem elégtétel kell, mert mindenem a becsületem. A hírnevemet szeretném mocsoktalanul megtartani arra az időre, amíg... amíg... elköltözöm innen, ha a szívem megszakad is.

- Elköltözni? Innen? Teljesen?

- Természetesen. Én úgy képzelem, hogy vezérigazgató úr visszavonja a felmondást, egy darabig itt maradok a bankban s aztán, mikor az egész dolog elcsendesedett...

- Ez helyes. De miféle elégtételt adhatok én azért a pofonért, amelyet, megvallom, hirtelen felindulásomban...

- Én igazán zavarban vagyok, hiszen kézzel-lábbal a békés megoldást szeretném... vezérigazgató úr például dokumentálhatná a nagy nyilvánosság előtt valami előléptetéssel, vagy fizetésemeléssel, vagy mit tudom én, hogy köztünk semmi baj nincs...

Kárász jó darabig nem felelt. Aztán felállt, odalépett ellenfeléhez és a szeme közé nézett.

- Te Galgó, te bizonyisten kezdesz nekem tetszeni. Egy szavadat sem hiszem el, de az mégis pokoli dolog, hogy ebből a dologból előléptetéssel vidd el a bőrödöt. Nem tudom, hogyan ravaszkodtad ezt össze, de még mindig hozományvadásznak tartalak.

Galgó rögtön felpattant, hogy ne üljön, mikor főnöke áll.

- De megismétlem a kérdést, kedves Béla bátyám, miért lennék én hozományvadász? Holnap délben hajlandó vagyok nyilatkozatot közzétenni a helybeli lapban, hogy akinek követelése van rajtam, jelentkezzen az Általános Forgalmi Bank vezérigazgatóságánál.

- Hát... erre kíváncsi volnék. Arról az előléptetésről elvégre lehetne beszélni, ha aztán röviden elpárologsz a városból. Inkább én is segítek, hogy másutt elhelyezkedjél. Azt a Hermin-dolgot igen jó ötletnek tartom. Én az egész dologba eléggé belefáradtam. Szóval az egészet elintézzük valahogy és szeded a sátorfádat?

- Legfőbb óhajom, kedves Béla bátyám. Holnap a bankban teszem tiszteletemet. Mondjuk, úgy délben. Amíg minden ügyemet elrendeztem.

Mindketten bólintottak és Kárász azon vette magát észre, hogy kezet nyújt búcsúzóul ellenfelének. De ezt már hiába akarta szóvátenni, Galgó úgy elsietett, mintha menekült volna.

Szapura lépésekkel igyekezett Soltészhoz. Az már lefeküdt. Csak hosszas csengetésre nyitott ajtót.

- Mindennek vége, - sóhajtotta a látogató az ájuláshoz közeli támolgyással, - most légy mellettem, ha barátom vagy.

- Az Isten szerelmére, mi történt? - kérdezte Soltész, akinek felöltője alól kikandikált a hosszú lábravaló fehér zsinórja.

- Minden elveszett, mondom. Kárász hozományvadászattal vádol. Erre csak azzal felelhettem, hogy Teri vagyona sohasem fordult meg az eszemben. Igazolnom kell előtte, hogy jólsituált ember vagyok. Te minden titkomat ismered. Tudod jól, hogy egy felejtetetlen barát iránti kegyelet sodort ilyen anyagi helyzetbe. A legjobban fáj, hogy most téged sújt legjobban a látszat: cinkosa vagy egy aljas hozományvadásznak. Pirulok elmondani, de az a színe a dolognak, hogy spekuláltál a Teri hozományára. Mintha abból részt ígértem volna neked.

- Micsoda? Ilyet mert mondani az a brutális gazember?

- Nem mondta. Csak úgy sejteni engedte a sorok között. Könyörgök, ne hagyjál most cserben. Te vagy az egyetlen, aki...

- Ne félj, amíg engem látsz.

- De félek, öregem. Nem marad más hátra, mint az öngyilkosság. Ha azt mérte rám a sors, én attól sem ijedek meg. Teri nélkül mit ér nekem az egész... Holnap délig mindent rendeznem kellene. A legjobban az fáj, hogy téged hagylak a pácban, a legnemesebb lelket, akit valaha ismertem... hagyjuk.

- Dehogy hagyjuk. Van nekem megtakarított pénzem, mit képzelsz.

- Bankban?

- Fenét bankban. Szekrényben, a fuszeklik alatt. Azt hiszed, bankra bízom az öregségemet? Holnap délig mindent ki fogsz fizetni, punktum. Majd részletekben szépen megadod. Erről írást fogunk csinálni. Nem az én megnyugtatómra, hanem a tiedre. Ismerlek, milyen példátlanul önzetlen és jellemes ember vagy. Rögtön hozok ceruzát. Lássuk, nem lesz az olyan sok.

- Nem hiszem. Megjegyzem, Kárásznak célzást tettem arra, hogy bizonyos megtakarított pénzből könnyűszerrel helyre teszek mindent. Nem is hittem, milyen igazat mondok. Rád nem is gondoltam.

- Elég nem szép. Hát gyerünk. Holnap délig mit vállalsz te, és mit vállalok én?

Kitűnt, hogy Galgó nemigen vállalhat semmit, mert a mai nap izgalmai után, mivel idegei igen rossz állapotban vannak, holnap soká ágyban kell maradnia. Felírták elsősorban Bányait,

Kardost és Schenkert, a Széchenyit és a Füstöst, a szabót, a vargát, a fehérvarrónőt, a lakás-adónét, az apró kölcsönök egy végnélküli listáját, míg végre a feljegyzéseket alá lehetett húzni. Soltész összeadta. Csinos summa jött ki, de ő mindent a világon vállalt. Galgó, amint a végzetes Soltész-portát elhagyta, arckifejezést változtatott. Vídáman ment haza, a nap nem végződött rosszul. Az ébresztő órát kéjesen tizenegy órára állította be. A falnak fordult és azonnal édesdeden elszunnyadt. Mert az álma felől sohasem panaszkodhatott.

Ez az alvás volt az ő igazi képe. Galgó sohasem csinált semmit, vele csak törtétek dolgok, mert míg ő aludt, mások korán keltek, jöttek, mentek és cselekedtek. Ő aztán felkelt, kilépett a napvilágra és tudomásul vette a helyzetet, mely közben megváltozott. Most is, mialatt ő aludt, számos házban vagy miatta maradtak fenn, vagy miatta keltek korán az emberek.

Még a legkevesebb zavart Gányóéknál okozta. Ott is tovább maradtak fenn, mint régebben, mert mostanság Elvira megszokta, hogy ha Lajos úrfi az egész napi tanítástól fáradtan mindjárt vacsora után ágynak esett, leült anyjával kártyázni. De a lapokat csak formaságból rakták egymásra, valójában félórákra meg-megálltak és a leendő lakás berendezésének valamely részéről vitakoztak. Egész este folyton csak Galgóról volt szó. Hogy most fontos tárgyalása van a Budapestről visszatért vezérigazgatóval, azt is csak jóra magyarázták. Az éjjél vetette őket ágyba. Reggel hétkor keltek mindnyájan, s az anya máris elkezdte.

- Tudod, fiam, én még az éjjel soká nem aludtam el és az jutott eszembe, hogy valamit kihagytunk a számításból. Mert ha Lóránt fizetése valamilyen módon felugranék egy kicsit, talán meg lehetne kéz alatt venni azokat a bordó függönyöket...

Herminéknál viszont forrongott a család hangulata. A család még este megtudott mindent, mert Hermin lázas izgalmaiban, hogy ekkora szenzáció főszereplője lehet, apróra elmondott mindent. Csakhogy a hosszú történet izgalmas elmondása Hutter papában vegyes érzelmeket keltett. Már régóta orrában érezte sógorát, a vezérigazgatót, akivel sohasem voltak valami bizalmas viszonyban. Kárász szégyelte a család koltári ágát és igyekezett a társadalmi érintkezést «azzal a kofa-népséggel» mennél csekélyebbre szabni. Hutter Flórián viszont tüntetve járatta a feleségét a kofaszekérrel a piacra és igyekezett minden alkalmat megragadni, hogy borsot törjön orra alá a «hivatszolgá fiának.» Most tehát nagy lármát csapott, hogy «előkelők» az ő lányát belekeverik egy ilyen botrányos ügybe.

- Mi vagy te, hogy Terit kísérgeted? Pesztra? Teri ne hordja fenn az orrát, de te hord fenn. Ha még egyszer meghallom, hogy segítsz Terinek ilyen randevú-dolgokban, szétverem ezt a házat. Disznó teringettét! Na, majd holnap reggel úgyis dolgom lesz a városban, megmondom a magamét a sógornak. Hallom, hogy most kormányfőtanácsos akar lenni. Nevetséges. Útálom az ilyen nagyralátó tempókat. Az a Galgó nagyon jó nekik, mert Csáky-rokon. No hiszen.

- De papa, - vélte félénken Hermin, - az olyan aranyos ember...

- Többet ezt meg ne halljam! Te Raubingerhez fogsz hozzámenni, már megmondtam. Jövőre leszolgálja a katonaságot, hazajön, megnyitja a fűszerüzletet, a hercegisasszony hozzá fog menni, kész. Most megyek aludni, mert holnap korán megyek be a városba.

Reggel Hutter Flórián csakugyan korán bement a városba. Hogy a pletyka honnan és hogyan terjed, azt a világ kezdete óta senkisé sem tudta pontosan megmondani. Tényvaló, hogy Püspökcsanád háziasszonyai már korán reggel tele voltak az esettel. Hutterné az ilyen késő őszi időben már nem árult a piacon, de krizantémmal is foglalkozván és részes üzletviszonyt tartván fenn a Maulkorb Malvin-féle virágkereskedéssel, hüledezve hallotta ott az éjszaka megtárgyalt eset püspökcsanádi variációját. Először is nem fért a fejébe, hogy honnan tudhatja az ügyet az egész város, mert arra nem gondolt, hogy Hermin még tegnap késő délután három különböző barátnőjének mondta el az apácáknál, ahol a volt növendékek ülést tartottak a zárdakerítés-alap ügyében. Másodszor az hökkentette meg, hogy a dolgot egész másként

tárgyalták, mint Hermin otthon elmondta. Az új variációnak az volt a lényege, hogy Kárász az ő lányát találta egy baráti háznál, és Hermin volt az, akit Teri odakísért. A szülők tizenegy felé találkoztak a nagykereskedésben, ahol Hutterné képéből kikelve mesélte a meglepő fordulatot. Hutter ezt már felpaprikázott hangulatban hallgatta végig, mert neki is volt módja addigra megtudni, hogy leányát légyotton kapták rajta azzal a Galgóval. A házaspár rögtön szaladt a bankba. Hogy ott fél tizenkettő és tizenkettő között mi történt, azt nem tudja senki. Annyi tény, hogy a beszélgetés igen hangos volt, a párnázott ajtó kicsapódott és Hutter Flórián a nagyterem minden hivatalnokának füle hallatára azt kiáltotta vissza:

- Azt vedd tudomásul, hogy ha te az én leányom hírnevét rontod, apró darabokra törlek.

- Inkább vigyázz a magad lányára, - duplázott rá dühtől fuldokolva Hutterné, - arra ráfér.

Kárász ott állt dermedten a nyitott ajtóban és néma maradt tehetetlenségében. A sógori házaspár elviharzott. Ő még ott állt egy kissé tanácstalanul, aztán dühösen bevágta az ajtót. Galgó még nem volt benn a bankban. A többiek izgatottan röffentek össze. Az izgalomtól kéjesen villogó szemek egymáshoz bújtak. A pénzügyekben nem dolgozott senki, ezúttal még Sütő cégvezető is a hivatalnokok közé állt. Mindenki másként tudta a botrányt. Némelyek Hermint gyanúsították, hogy légyotton kapták Soltésznál, mások úgy tudták, hogy Teri a Galgó lakására jár már hetek óta, és most az apa személyesen rajtakapta őket. Kardos, Schenker és főleg Ladányi arról tudtak részleteket, hogy Soltész járt náluk, kifizette Galgó minden tartozását és nyugtát vett róla. Nagyon sietett és semmiről nem akart nyilatkozni.

Mert Soltész valóban kora reggel óta talpon volt és mindent kifizetett. Szabótól kezdve vargáig mindent elintézett. Legutoljára hagyta Galgó lakbérhátralékát, mert így a helyszínen jelenthette Galgónak, hogy küldetésének teljesen eleget tett. Galgó édesdeden lustálkodván tizenegy óráig, nyugodtan öltözködött, mikor az öreg tanár belépett hozzá. Elmondta, mit végzett reggel óta.

- Tudtam én jól, - mondotta Galgó, - hogy te vagy az én egyetlen igazi barátom. Az írást megcsináljuk délután. Amennyivel ezentúl a bank többet fizet nekem, azt rád engedményezem. Minden elsején te fogod felvenni a különbözetet, míg mindent vissza nem fizettem.

- De kérek, írást csinálni... igazán megsértesz...

- Nem szabad félreértened, drága öregem. Elvégre egy autó elgázolhat téged, s akkor a hagyatékban ennek az írásnak meg kell lennie. Bocsáss meg, hogy ilyen gyengédtenül beszélek, de hiszen ismersz: anyagi dolgokban nem ismerek tréfát.

A Mór-utca sarkán elváltak. Addig Galgó kellőképpen szenvedett, hiszen arcára volt írva, hogy elvesztette élete nagy szerelmét és ezután következő élete árva vegetálásnál nem lesz egyéb. A sarkon érzékenyen megölelték egymást. Aztán Galgó egész más arcot öltött. Vidáman és könnyedén ment a bankba. Körülbelül fél egyre érkezett. Az egész bank megrohanta. Mindenki híreket akart tudni. De Sütő cégvezető rögtön közölte vele: a vezér úgy intézkedett, hogy Galgó, mihelyt bejön, azonnal fáradjon be hozzá. Ő tehát bement. Szerényen, szenvedő arccal, félretartott fejjel, tekintetében a méltatlanul üldözött ártatlanság szelíd, mindenkinek mindent megbocsátó regényességével. Mikor a belső ajtót is becsukta, Kárász nekiment.

- Te átkozott ember, mit csináltál velem?

- Nem értem, kedves Béla bátyám, mi történt?

- Mi történt? Az történt, hogy itt járt a sógorom. Lelövészel fenyegetett, ha Hermin hírneve csorbát szenved. Tudod mit: igaza van. Alapjában aljas jellemtelenség, amit kieszeltél. Hogy jön ahhoz egy ártatlan leány, hogy rákenjenek valamit, amihez semmi köze? Ez a gondolat csak olyan piszok frátertől telhetik ki, amilyen te vagy.

- Kedves Béla bátyám a tegnapi inzultust azzal tetézi, hogy piszok fráternek nevez ugyanakkor, mikor életemet és jövő boldogságomat áldozom fel a bank és a tisztelet oltárán. Rögtön hajlandó vagyok megírni a nyilatkozatot, hogy senkinek semmivel nem tartozom.

- Marhaság. Az egésznek semmi értelme. Tegnap tüzes fejjel beszéltünk erről, az egésznek semmi értelme sincs. Másról van itt szó. A lányom hírnevéről. Teljesen tanácstalan vagyok. Most el kell mennünk valahova tárgyalni. Azokhoz odakinn ne menj. Még nagyobb lesz a pletyka.

- Talán jó lenne együtt elmenni. Ha odakinn látják, hogy nyájas viszonyban vagyunk és nincs közöttünk semmi baj, a pletyka zavarba jön.

- Késő. Hutterék mindenki füle hallatára ordítottak itt a leányomról. Nem tudom, mit csináljak. Megőrülök.

- A magam részéről nem tudok új tanácsot adni, kedves Béla bátyám. Én csak egyet tudok: nem vagyok hozományvadász és Teri kisasszonyt nem vehetem feleségül. Én egy ilyen kincset sohasem tartottam magamhoz valónak. Sok hibám lehet, kedves Béla bátyám, de szerénytelen nem vagyok.

- Jó, jó, nekem most már prézsmítálhatsz. Tisztában vagyok veled. De most mi az Isten csodáját csináljak.

Kárász súlyos gondoktól terhelten járt fel s alá a szobában. Többször vállat vont mély gondolkodása közepette.

- Hol szoktál ebédelni? - kérdezte végül.

- Hol itt, hol ott. Ma a Széchenyiben ebédelek.

- Jól van. Most majd átkísérlek a szobán, hogy a többiek lássák, milyen jóban vagyunk. És addig legalább nem faggatnak. Ha megebédeltél, azonnal menj a lakásodra és várd meg ott, mit sütöttem ki.

- Igenis.

Kárász akkora elhatározással, amely Zrinyi kirohanását előzhette meg, kilépett a pénztárterembe. A hivatalnokok azonnal helyükön termettek, kiki belemerült munkájába, de lopott kacsintása mindenkinek akadt, hogy Galgónak szentelhesse. Ilyen csoda még nem történt, hogy a vezérigazgató kísérje át a pénztártermen Galgót, egészen a kijáratig.

- Hát majd a többit megbeszéljük. Ahogy megállapodtunk, mi?

- Igenis, kedves Béla bátyám.

Az ajtóból Galgó könnyedén és nyájasan visszaintett a bank személyzetének.

- Szervusztok, urak.

Kárász pedig intett a főpénztárosnak, fejével a szobája felé utalt. Ladányi máris kapkodta holmiját és indult befelé. A hivatalnokok azonnal összebújtak, ahogy becsukódott az ajtó. Példátlan izgalom fogta el valamennyit; lehetetlen volt kitalálniok, hogy most mi a helyzet. Galgó nyugodtan fütyörészve elsétált a Széchenyibe és Elvirára gondolt. Maga elé rajzolta a karcsú, magas lány egyenes alakját és erősen elképzelte azt a sárga blúzt, amelyet tegnap a postán látott rajta. Ez feszes blúz volt és a mellén erősen kirajzolta a kitűnő fiatal termet ábráját. Galgó elgyönyörködött az elképzelt látványtól. Elvira nagyon tetszett neki. Csak az a gondolat alterálta némileg, hogy a leány annyira beleélte magát a házasság gondolatába. A fiatalember tűnődött ezen. Hogy Terit elvegye, attól minden jel szerint megmenekült. Most

ezt az Elvira dolgot kellene valahogy még halogatni egy kicsit. De ha úgy adódik, hogy muszáj elvenni, akkor elveszi. Nagyon csinos. Aztán majd lesz, ahogy lesz.

A Széchenyiben nagy hajlongással fogadták. Az olyan hősnek, aki hosszú várakozás után végre kifizeti a kínosan felnövekedett és már régóta folyton kísértő számlát, sokkal nagyobb elismerés szokott kijárni, mint annak, aki bemegy, rendel, eszik és fizet. Ez egyik olyan igazságtalansága a sorsnak, amelyre azt szokták mondani, hogy ilyen az élet. De ezt a dicsőséget Galgó nem aknáztta ki. Sőt azonnal beszélgetésbe elegyedett a főpincérrel és olyan fejedelmi szerénységet és megható nyájasságot tanúsított, mint a király, aki születésnapján elengedi az összes politikai bűnösök hátralévő büntetését.

- Lássa Jenő, ha én valami sértődékeny, kicsinyes ember volnék, most nem jöttem volna ide ebédelni. De idejöttem. Ma éppen úgy mosolygok magán, mint tegnap a kétségbeesésén, mikor nem akart kiszolgálni. Tudom, tudom, nekem ne is szóljon közbe: attól félt, hogy mit tudom én, meglepek a számlájával. Jól van, öregem, nem baj, a régi barátok maradunk. Maga csak ezután is legyen ilyen aggodalmas. Maga nem tehet arról, ha ilyennek született, és nincs semmi emberismerete. Maga akkor is rettegne, ha Vanderbilt kétszer feliratná a kapucinert. Nem szolgálná ki többet. Jó, jó, rendben van, hiszen látja, hogy itt vagyok. Maga különben nagyon kedves ember. Na, lássuk azt az étlapot.

Kényelmesen megebédelt, de a többiek még mindig ott ültek a bankban. Hazamenni unta ugyan, de mégis elszánta magát. Eszébe jutott, hogy van egy ujságból kivágott nagy kereszt-rejtvénye az éjjeliszekrény fiókjában. Elhatározta, hogy annak kényelmesen nekiül és megfejti. De lakásának bejáratánál nem találta a szegen mindig ott lógó kulcsot. Meghökkenve nyitott be sajátmagához. Teri ült az asztal mellett és várt.

- Szent Isten, Teri, mit csinál itt maga?

- Kompromittálom magam.

- Teri, ez örület. Mióta ül itt?

- Már egy jó negyedórája.

- De hogy kerül ide, az Isten szerelmére?

- Kiszöktem a kapun. Levelet írtam szüleimnek, mert a papa a bankban volt, a mama pedig a konyhában. Megírtam nekik, hogy mindennel leszámoltam, magától csak a halál választhat el. De nemcsak nekik írtam. Hutteréknak is. Azt akarom, hogy a botrány mennél nagyobb legyen. Ezt én így főztem ki az én kis fehér leányszobámban.

Galgó elhűlve nézte a leányt, aki közben felállott és feléje lépett.

- Meg sem csókol?

- Hogyne, hogyne, de ez az egész... magának képtelenség itt maradnia... ezt így lehetetlen elintézni, hiszen az édesapja...

A folytatást Teri csókja fojtotta bele. Ugyanekkor gyors lépések hallatszottak odakinn. Galgó ki akart bontakozni az ölelésből. Teri nem engedte. Valóságos dulakodás fejlődött ki köztük. Az ajtó kinyílt és nyílásában, mint egy jellemfestő képe a keretben, ott állt Kárász. Mellette sírdogált a felesége. Galgó hápogni kezdett, mint a szárazra vetett hal.

- Én nem... én nem akartam... én nem tehetek róla...

Teri végre elengedte zsákmányát és szülei felé lépett.

- Öljetek meg, - kiáltotta, mindenre kész drámai hangon, - öljetek meg!

Kárász halálsápadt arccal elfordult.

- Rögtön takarodj haza! Még mindent helyre lehet hozni! Mit csináltál, te taknyos! Nem hallottad, egy-kettő, haza innen.

Teri azzal válaszolt, hogy leült, úgy, ahogy volt, felöltösen, táskával a kezében.

- Nem megyek, míg neki nem adtok. Mi halálosan szeretjük egymást. Vagy ő, vagy a halál!

Kárász nyomban rá akart rohanni leányára, de Kárászné sikoltva közéjük vetette magát. Egyszerre kiabáltak mind a ketten. Sőt mind a hárman, mert Teri csökönyösen hajtogatta, hogy «vagy ő, vagy a halál.» Sőt mind a négyen, mert Galgó, látván, hogy minden elveszett, elkezdte hangosan hirdetni ártatlanságát. Kárász le akarta rázni magáról feleségét, hogy nekiessék leányának és üsse, ahol éri, de Kárászné úgy kapaszkodott urába, mint a pióca. A dulakodásban egy széket feldöntöttek. Megint nyílt az ajtó és Hutterék nyitottak be. Apa, anya és leány.

- Mi van itt? - kiáltotta hangosan Hutter Flórián.

Galgó elméjén villámgyorsan átszaladt, hogy levelet kell írnia Elvirának. Ami itt következik, azt már nem akadályozhatja meg. És Kárász helyett, aki fujva eresztette el feleségét, ő válaszolta:

- Eljegyzés.

VII.

Elvirának levelet kellett írni. Galgó a következő sorokat írta neki:

Drága szerelmem! Az az ügyem, amely miatt legutóbbi találkozásunkat el kellett halasztani, igen bonyolultnak bizonyult, sőt egyre bonyolultabbá válik. Levélre ezt az ügyet, sajnos, nem bízhatom, ezért türelmét kell kérnem, míg tárgyalásaim befejeződnek, hogy akkor aztán személyesen nekiülhessünk a dolognak és én személyesen és élőszóval mindenről beszámolhassak. Lehet, hogy ez bizonyos ideig elhúzódik, mindenesetre türelmét és bizalmát kérem addig is. Hiszen tudnia kell, hogy minden gondolatom csak jövőndő kis fészkem felépítése körül forog. Higyjen bennem, csókolja meg helyettem kis öccsét. Hűségesen küzd a jövőért és a maga szent nevét imába foglalja Lóránt.

Ez a levél felszabadította a közvetlen gondok alól. Erre a levélre támaszkodva nyugodtan elmulaszthatta a következő napokon Elvira meglátogatását és nyugodtan átadhatta magát az anyagi tárgyalásoknak. De Kárász most már nem kukoricázott. A helyi lap vasárnapi számában megjelent az a hír, hogy Galgó Lóránt eljegyezte Kárász Terry úrleányt, Kárász vezérigazgató bájos és művelt leányát, minden értesítés helyett. Erről az eljegyzési hírről Galgó előzőleg nem tudott semmit. Vasárnap reggel őt lepte meg legjobban a híradás. Rögtön még egy levelet írt Elvirának.

Drága szerelmem! A legnagyobb megdöbbenéssel olvasom a helyi ujság ma reggeli számát. Ebben hír foglaltatik arról, hogy eljegyeztem volna vezérigazgatóm leányát. Fölösleges, mondanom, hogy ebből egy szó sem igaz. Én magát szeretem utolsó lehelletemig és a maga nevével ajkamon akarom kilehelni egyszer majd szegény sokat szenvedett és méltatlanul rágalmazott lelkemet. Üzleti tárgyalásaim még mindig folynak, de most már befejezésükhöz közelednek. «Ki fog derülni a titok s akkor leszünk mi boldogok.» Legalább így dalolja a klasszikus zeneköltő. Ha majd elmondom ennek a pár napnak bámulatos történetét, maga el fog ámulni, hogy egy mocsoktalan ember tiszta nevéhez a rosszindulat, rágalom, ármány és tévedések milyen szövevényét tudja tapasztani a rossz-

akarát. Most röviden kell írnom, mert rohanok tárgyalni. Csak még rövid időre kérem türelmét és bizalmát, akkor aztán minden jóra fordul. Akkor majd az ölébe hajthatom fáradt fejemet, hogy forró homlokomra tehesse hűs kezét. Millió csók, Lóránt.

Ez volt az érintkezés utolsó ténye Galgó és Gányó Elvira között. Többet nem is látták egymást. Galgó sohasem ment a postára. A leányt az utcán nem látta soha. Csak jóval később tudta meg, hogy Elvira, aki jó darabig némán várt, de nyilván meghallotta a Galgó-lakodalom városszerte emlegetett előkészületeit, hirtelen máshová helyeztette magát és örökre kilépett a hűtlen vőlegény életéből. Mindenesetre ő volt Galgó életének legkönnyebb szakítása.

De a Teri-házasság anyagi megalapozása már nem ment olyan könnyen. Kárász csikorgó foggal adta férjhez a leányát. Az első pillanattól kezdve Galgónak azon a kijelentésén lovagolt, hogy a fiatalember nem hozományvadász.

- Magad mondtad, hogy pénz neked nem kell. Majd meg fogtok élni, ahogy tudtok. Ha ez a liba teljesen elvesztette az eszét, akkor most egye meg, amit főzött. Az én keservesen szerzett vagyonomat nem fogjátok elherdálni.

- Bizony kérlek, - bólingatott erre meglepően Galgó, - Terinek most le kell számolnia azzal, hogy nélkülöznie kell. Vagy ha nélkülöznie nem kell is, de egy kishivatalnok felesége nem élhet úgy, mint egy vezérigazgató leánya. Ha ez áldozat, és ha ő ugyanolyan mélységesen szeret engem, mint én őt, meg fogja hozni ezt az áldozatot.

Ilyenkor Kárászné vette kezébe a dolgot. A lefekvés utáni meghitt percekben négy szemközt terelte rá a beszélgetést a fiatalok dolgára. A hitvesi hálószobában, ahol Kárász az estilappal kezében kéjesen és részletesen kotorhatta fülét a másik kezében tartott fogpiszkálóval, nem hagyta olvasni az urát. Minduntalan új és új meglepetések elé kellett állítani a leendő örömapát. Erre a fiatalok naponta részletesen előkészítették. Mindenekelőtt azt kellett ügyesen beadnia, hogy Galgó felemelt fizetése nem számít nagyobbnak, mert a javítás különbözete régi adósságok fedezetéül a rajztanárt illeti. Kárász izalmában kikelt az ágyból, hosszú lábravalójának pertilje, mint négy kis fehér kígyó követte lázas lépteit. Káromkodott. Hosszú párhuzamot vont Galgó és a néhai öreg Kárász között, aki hivatalszolga létére pontosan kitaníttatta a fiát és egyetlen kávéház küszöbét soha át nem lépte. Éjfélkor még megesküdt, hogy ennek a széltozó senkinek egy vassal sem ad többet. És beletellett fél kettő, mire az önmagával folytatott vitától fáradtan, megtörve beleegyezett az apanázsba és ismét lefeküdt, hogy rövidesen harsány horkolásba sülyedjen. Ez Kárásznét nem zavarta, mert egyfelől harminc éve már megszokta, másfelől maga is hasonló fűrészdinamikával horkolt a szomszéd ágyban. Másnap cinkosi örömmel ujságolta a fiataloknak, hogy az apanázst sikerült megcsinálni, most aztán a kamara kiürítése következik. Mert elhatározták, hogy a fiatal pár egyelőre a szülői háznál marad: a modern saját lakásra és annak berendezésére csak akkor kerül a sor, ha gyerek lesz.

Kárász ezidőtájt elég keveset aludt. Minden éjjel órák hosszát tárgyalta feleségével és egyre jobban sürgette a házasságot. A város tele volt lánya ballépésével, amelynek részleteit természetesen eltulozva és eltorzítva hozta el hozzájuk a pletyka. Flórián sógorral volt egy éles összekoccanása is. A pletyka alaposan kikezdte Hermin jóhírét. Ez a pletykahullám annyira elfajult, hogy Flórián egy szép napon megjelent a bankban és új lármát csapott. Majdnem öltre mentek a sógorok és ettől a naptól kezdve nem beszéltek többet.

Teri még úgy kezdte az esküvői előkészületeit, hogy hosszú uszályos fehér menyasszonyi ruháról álmodozott, pálcás vőfényekről és nyoszolyólányokról, díszbédről és velencei nászútról. De mindebből nem lett semmi. Kárász fukarkodott is, aztán meg napról napra jobban gyökeret vert benne a belátás, hogy az esküvővel ajánlatos lesz sietni. A vigyorgó pletykának be kellett fognia a száját. A vége az lett, hogy igen csendesen esküdtek, dis-

penzációval, csak szűk közönség jelent meg a templomban, a sógorék egyáltalában el sem jöttek. Az esküvőt díszebéd sem követte, a fiatalok nyomban vonatra ültek és elmentek tíznapos nászútjukra Lillafüredre. Kárász az esküvőről elment a főispánhoz, aki már napokkal előbb üzent neki, hogy szeretne vele beszélni. Ez a látogatás igen kínosan folyt le. A főispán közölte, hogy a kormányfőtanácsosságra való előterjesztést el kell néhány hónappal halasztani, mert jobb, ha előbb a városban szállongó pletykák elülnek. Kárász mindezt zord némasággal hallgatta végig. Megpróbálkozott aztán egy-két ellenérvvel, de látta, hogy ez a csata elveszett. Fogcsikorgató dühvel ment haza. Így lett leánya esküvője eddigi életének legkeservesebb napja.

Ezalatt a fiatalok már a vonaton összeeszerk. Teri két nappal az esküvő előtt valamivel elrontotta a gyomrát és ez a gyomorrontás most érte el tetőfokát. Heves fájdalmak kínozták. A vonaton valahogyan sikerült orvost keríteni, aki morfinos cseppekkel igyekezett segíteni a fiatal asszonyon. Az egész út úgy telt el, hogy Teri nyögött és siránkozott a budapesti átszállásig, majd ugyanezt a miskolci gyorsvonaton folytatta. Galgó elég jó hangulatban volt, amikor elindultak, de türelme is folyton fogyott, azonkívül leverte, hogy azok a szép remények, amelyeket az első lillafüredi éjszakákhoz fűzött, rombadőléssel fenyegették, mert felesége egyre ingerültebben jajveszékelt a kocsiban. Végül türelmetlenül kitört:

- De angyalom, végy erőt magadon, talán túlzás ekkora lármát csapni egy kis gyomorrontásért.

- Neked könnyű, - vágott vissza Teri, - te könnyen beszélsz, de fájna csak neked így. Majd megőrülök.

- Ha ennyire szenvedsz, drágám, talán segít rajtad a magány. Én részemről átmegyek az étkezőbe.

Felkelt, berúgta maga után a szakasz húzós ajtaját és valóban átment az étkezőbe. Ott rántottát rendelt magának kovászos ugorkával, sört kért és megkönnyebbült léleknyugalommal beletemetkezett az ujságba. Az ujságot kiolvasta, aztán jó darabig édesdeden únta magát. Mikor már Miskolchoz közeledtek, elhatározta, hogy visszatér a beteghez. Teri ott feküdt a szakasz egyik oldalán, a másik oldalon öt utas szorongott egymás mellett. Galgó a fal felé fordult, a szenvedő fölé hajolt.

- Hogy vagy, aranyom? - kérdezte könnyed érdeklődéssel.

Teri nem felelt. Ismételt kérdésre kifelé fordult és betegtől szokatlan hévvel felelt:

- Én veled nem beszélek.

Nyilvánvalóan nem volt már semmi baja. Egész testén nagyot dobva fordult ismét a fal felé. Galgó tanácstalanul pillantott körül. Felesége mellé az ülés szélére nem mert leülni, a szemközi ülésen kínosan szorongtak a többiek. Kiállott tehát a folyosóra és nézte a tájat. Később bepillantott az ablakon. Teri sírt és tüntetően használta zsebkendőjét. Galgó széthúzta az ajtót.

- Borzasztó fájdalmaim vannak, - jajveszékelt Teri az idegenek felé, - meghalok, ez igazán rettenetes, és a férjem ilyenkor hagy el...

- De drágám, idegenek előtt igazán mérsékelhetnéd magad, hiszen...

- Hozzád semmi közöm, - kiáltotta hirtelen Teri, nyögés nélkül, - menj csak az étkezőbe.

Galgó becsapta az ajtót. Ez így ment az egész hátralévő úton. Teri a kiszállásnál úgy mozgott, mintha a mondhatatlan kínoktól mindjárt össze kellene roskadnia, ha leült, sírva nyögött, ha felkelt, sírva nyögött, a hordártól zokogva kérte számon a fekete kalapdobozt és állandóan sirdogált, hogy meg kell halnia. A lillafüredi portásnak váratlanul azt mondta, hogy neki nyissanak külön szobát, mert nem akar senkit zavarni. Galgó ekkor már nagyon mérges volt,

némán és ellenségesen mentek be a lefoglalt kétágyasba. Teri leült az asztalhoz, lekönyökölt és nem szólt semmit. Galgó ideges érdeklődésére nem felelt semmit. Az újdonsült férj egyszerű módszerhez folyamodott: odament és megölelte. Teri azonban hevesen lerázta magáról az ölelő karokat. Galgó erre leült egy másik székre és csengetett a szobalánynak. Attól orvost kért. Nemsokára jött az orvos. Akkor azon vesztegettek össze, hogy ki mondja el a tényállást. Végre az orvos csinált rendet, Galgót kiküldte. Jó negyedóra múlva kijött maga is.

- A nagyságos asszony, - mondta derűsen, - makkegészséges, de kissé idegesnek tetszik. Gyomorfájdalmai, úgy látszik, csakugyan nagyon megkínózták. Erős csillapítót adtam neki. Most le fog vetkőzni. Talán tessék megvárni, amíg elalszik. Félóra múlva tessék csendesen bemenni, akkorra már aludni fog.

- De doktor úr, - mondta Galgó, - nekem ma volt az esküvőm... és... őszintén szólva...

- Ma volt az esküvő? Ezt a nagyságos asszony nem mondta. Igazán sajnálom, de a csillapítót, még pedig elég erős adagot, már bevette. Az már hat is azóta...

Még beszélgettek. Galgó kénytelen volt az orvos arcán a visszafojtott nevetést észrevenni. Majd egyedül maradt. Jó darabig tétlenül mászkált a folyosón. Aztán mégis rászánta magát és bement. Teri valóban levetkőzve feküdt az ágyban és mélyen aludt. Megpróbálta költögetni, teljesen hiába. Erre levetkezett maga is és lefeküdt. Sokáig virrasztott álmatlanul az ágyban. Mielőtt az álom elnyomta volna, Elvira járt az eszében, akiről már rég nem hallott semmit.

Másnap hosszú huza-vona után kibékültek. De csak formailag. Valami ellenséges indulat mindakettőben megmaradt. Harmadnap Teri felidézte az első házassági affért, amely még leánykorában történt, két nappal ezelőtt. Galgó lusta volt vitatkozni és mindent ráhagyott, de Teri nem volt lusta és fenéig élvezte, hogy igaza van. Galgó csodálkozva nézett rá: a korlátolt és szerelmes leány helyett teljesen új lény állott előtte. Mintha kicserélték volna. Annak a korlátolt bakfisnak rajongó szerelmében volt valami vonzó, ha mélyen alatta maradt is az Elvira multban ködlő alakjának, ebben az asszonyban csak vitatkozó hajlam volt, erőszakosság és konokság. És báj nem volt benne semmi. Galgó házassága harmadik napján megállapította magában, hogy ezt az asszonyt egy cseppet sem szereti.

A nyolcadik napon megint összevesztek, még pedig két különböző okból.

Az egyik ok az volt, hogy Teri megint felvetette a névváltoztatás kérdését. Azt óhajtotta, hogy Lóránt belügyminiszteri engedelemmel változtassa meg a nevét Csáky-Galgóra. Galgó ezt az óhajtatást büszkén visszautasította. Szerinte apósa az ő családját érzékenyen megsértette, mert kétségbevonta származását. Ez olyan sérelem, amelyet előbb el kell intézni. Csak akkor lehet beszélni bármilyen névváltozásról. A származás hitelességét családfával, okmányokkal, kutatásokkal kell igazolni. Ehhez pedig pénz kell, még pedig sok.

- Apád győzhetné, ha nem volna olyan gyűlöletesen fukar. Én nem győzöm. Szerény jövedelmű tisztviselő vagyok, ehhez kell magad tartanod.

- Akkor intézd el apámmal te. Nekem anyagi dolgokhoz semmi közöm.

- Intézzé el a hóhér. Én szerelemből vettelek el, nem a pénzedért. Ezt most igazolnom kell. Nem száradhat rajtam, hogy hozományvadász vagyok. Pénzről apáddal, míg élek, nem beszélek. Megyek a magam útján felemelt homlokkal, egyedül.

Az ilyen mondatokat Galgó nagyon szépen tudta mondani. Ilyenkor valóban magasra feszítette homlokát, arcán a méltatlanul megtámadott tisztesség és igazság sugárzott, amelyet majd a késő utókor fog igazolni. Ez iránt a leány Terinek még volt érzéke, az asszony Teriből mintha ezt az érzést elfújták volna. Csak makacssága maradt meg, amellyel a névváltoztatás kérdését csökönyösen felszínen tartotta.

A másik ok, amiért összevesztek, az volt, hogy Galgó kitűnően érezte magát Lillafüreden, és szeretne volna a nászutat meghosszabbítani, ha Teri sürgönyileg pénzt kér. Teri viszont meg akarta rövidíteni, mert únta Lillafüredet, és szeretne volna asszonyi méltóságát Püspökcsanádon mennél hamarabb körülhordani: olyan vakmerő terveket hordozott magában, hogy adandó alkalommal Herminnek nem köszön vissza. Hermin kiállhatatlanul viselkedett, azonosította magát szüleivel, Kárásznénak egy ízben nem köszönt, hanem betért egy mellékutcába, hogy ne találkozzanak, szóval megérett a súlyosabb büntetésre.

Szóval Lóránték e két fontos ügyben összevesztek. Lóránt az ilyen vitákban mindig győzött azzal a varázsmondattal, hogy «az én köreimben a felfogás egészen más». Teri elnémultan hallgatott, mert Galgó köreivel nem merészt vitatkozni. Az erkölcsi győzelem a Galgóé maradt. De a gyakorlati győzelmet Teri septe be. Galgónak igaza lett, de gyakorlatilag az történt, amit Teri akart. A mézesheteket valóban megrövidítették és hamarabb utaztak haza Püspökcsanadra.

Otthon aztán megkezdődött az új élet, a Galgó házassága. Rendezkedés és különböző függő dolgok elintézése címén két napig még halogatta a bevonulást a hivatalba, de aztán ezt is meg kellett kezdeni. A két házaspár közös lakásban lakván, együtt étkezett, de ebben nem volt sok köszönet. Az első havi fizetéskor Galgó meglepetve állapította meg, hogy apósa az ő fizetését is felvette. Azonnal bement hozzá. Kárász kurtán-furcsán végzett.

- Ez magánügy. A hivatalban ilyenekre nem érek rá. Majd otthon elintézzük.

Aztán korábban indult haza, hogy ne kelljen vejével együtt mennie. Otthon már türelmetlenül ült az asztalnál és a támadás ellen támadással védekezett. Galgó még le sem ülhetett az asztalhoz, már rátért a tárgyra.

- Hát beszéljünk csak egy kicsit arról a fizetésről. Halljuk, mit akartál a bankban szóvátenni.

- Azt akartam már ott szóvátenni és ezennel szóvá teszem itthon, hogy miért nem kaptam kézhez a fizetésemet?

- Ki itt a családfő? - kérdezte Kárász harciasan, de tele szájjal, mert káposzta volt ebédre dagadóval.

- Természetesen te vagy, ezt senki sem vonta kétségbe, de...

Kárász itt gyorsan közbeavatkozott:

- Itt nincs semmiféle de. A családfő én vagyok, tehát világos, hogy ami pénz jön a házhoz, az az én kezembe folyik be. Természetes kötelességem, hogy valamennyit fenntartásáról én gondoskodjak. Anyátok például ribizlit szokott nyáron eladni. Kinek a kezéhez kerül ez a pénz? Az én kezemhez. A családfő dolga, hogy a család jövedelmét beossza, saját belátása szerint döntson a kiadásokról, a maga egészséges elgondolása szerint szavazzon meg, vagy tagadjon meg költségeket. Ennélfogva én adtam ki az utasítást Ladányinak, hogy a te fizetésedet is nekem számolja el. Nagyon csodálkozom, hogy ezt nem találod természetesnek.

- Nem találom természetesnek, mert felnőtt ember vagyok. Már rég elszoktam az óvodától. Az a pénz az enyém. Megdolgozom érte.

- Megdolgozol? Még ki mered ejteni a szádon azt a szót, hogy dolgozol? Mégér havi tíz fillért a te munkád a banknak? Hiszen, ha külön fizetném annak a munkadíját, amit a munkádon javítani kell, külön embert kellene felvennem a bankhoz.

- Rendben van. Vegyél fel külön embert.

- Azt, sajnos, nem tehetem, mert ha ezt részletes jelentésben felterjeszteném a központhoz, meg kellene azt is magyaráznom, hogy milyen hanyagul dolgozol, akkor pedig a központ úgy váгна ki innen, mint egy rongyot. Hát csak ne beszéljünk erről, mert rögtön szó lesz a te pesti viselt dolgaidról, azt pedig most már ne bolygassuk.

- De bocsáss meg, hiszen én például dohányos ember vagyok. Szeretem elolvasni az összes lapokat, tehát kávéházba járok. Az ilyen semmiségekre talán zsebpénzt kérjek tőled?

- Természetesen. Az összeget megállapítjuk. Először is olcsóbb cigarettát fogsz szívni. Másodszor, ne járj a Széchenyibe, mert az drága, járj te csak a Papramorgóba, az ide a második sarok. Legalább hamarabb hazaérsz. Eddig nem szóltam, de már háromszor megtörtént, hogy vacsora után is elmentél kávéházba. Egy lapot nem kell kétszer kiolvasni. És vacsora után egy fiatal férjnek a felesége mellett a helye.

Galgó felállott a családi asztalnál.

- Tiltakozom. Jogaim megcsorbítása ellen már eleve hangosan tiltakozom. Én Terit szívem mélyéből, legszentebb érzéseimmel imádom, de hogy mik az én házastársi kötelességeim, azt magam fogom megszabni. Magam döntöm el, hogy mik lesznek a mindennapos szokásaim. Magam szabom meg, hogy milyen cigarettát szívok, milyen nyakkendőt kötök, hány cukrot teszek a kávéba. Természetesen szó nélkül alávetem magam a te családfői tekintélyednek. Én téged mélységesen tisztellek, papa, de a legmélyebb tiszteletnek is van határa. A katona felesküszik arra, hogy életét adja a királyért, de nem arra, hogy mindennap a fejére lépjenek. A szabadság a legszentebb emberi jogok egyike. Én szabadság nélkül nem tudok élni.

- Csak ülj vissza és ne szavalj. A házasember nem szabad ember. Ha nem tudsz élni szabadság nélkül, nem kellett volna megházasodni.

- Azzal, hogy mi jár a házassággal, én teljesen tisztában vagyok. A házasságomban, amíg egy álmodott eszmény mellett élek, nincs is szükségem semmiféle szabadságra. De itt az emberi életéről van szó. Kivihetőnek tartod, hogy mindennap leolvassál nekem az asztalra iksz pengő ipszilon fillért, mint borraivalót a borbélyinasnak: nesze fiam, mehetsz a kávéházba, de háromnegyed négy után itthon légy, mert különben kukoricára térdelsz?

- Kukoricára nem fogsz térdelni, de ezt különben nagyon is kivihetőnek tartom. Most mindjárt ki is számíthatjuk, mennyi lesz a zsebpénzed... Számítsunk egy napra tíz cigarettát, az összesen...

- Tiltakozom! Hevesen tiltakozom! Nekem a szükségletem napi harminc cigaretta. Aki erről alkuszik velem, emberi méltóságomat alázza meg. Elvből tiltakozom az alkunak még kísérlete ellen is! Hogy családfő vagy, azt elismerem. Hogy a bankban vezérigazgató vagy, azt is elismerem. De hogy itthon is hivatalfőnök légy, az lehetetlen.

- Hogyne. Én itthon após vagyok. Minden seregben kell vezér. Itthon én vagyok a természetes vezér. Harminc cigaretta, az beteges dolog. Hogy magad ásd alá az egészségedet, abba nem mehetek bele. Ha már naponként tizenkét cigarettát mondok, akkor óriási engedményt tettem önmagamnak.

Kárász ezalatt gondos vizsgálat után egy fogpiszkálót mélyesztett a fülébe, amely nagyon megnyerte tetszését. Az ebédet befejezték és Teri váratlanul felállott.

- Kezicsókolom, köszönöm az ebédet. Ti csak vitatkozzatok, én visszavonulok levelet írni. Irminek hosszú levéllel tartozom.

- Egészségekre, - mondta Kárászné is, - csak beszéljete, én leszedem az asztalt.

Kárász kéjes nyögéssel turkált a fülében, majd ceruzát és papírt vett elő.

- Tehát, - mondotta határozottan, - mondtunk napi tizenkét cigarettát. És annak egyáltalában nem kell Extrának lenni.

Teri nem nézett oda, férje mellett gögösen elhaladván, bement új szobájába. Kéjesen gondolt arra, hogy apja most alaposan megtáncoltatja a család új tagját.

Az új szobát az eddigi fehér leányszobából csinálták. Nem könnyen, mert Lóránt számára ágyat, szekrényt és íróasztalt kellett elhelyezni. Ez nem ment könnyen, a fehér leányszoba most zsúfolt bútorraktárnak látszott. De hogy a női íróasztal kikerüljön belőle, az ellen Teri kezdettől fogva szenvedélyesen tiltakozott. Esküvője óta is ehhez az asztalhoz szokott leülni, hogy levelezzen. Egész délelőttje megvolt hozzá: Lóránt hivatalban ült és ő kedvére csaponghatott a levélpapíron, akármilyen bizalmas közléseket óhajtott Irméhez eljuttatni. De még a legbiztosabb helyzetben is megmaradt leánykorának az a csökevénye, hogy egy megkezdett és ártalmatlan levelet mindig kéznél tartott, azt bármikor elővehette, ha megzavarták. Most is elévette az írómappát, kikészítette az állevél megkezdett árkusát, aztán bemártotta a tollat és egy másik papíron folytatta az igazit.

Csütörtök. Folytatom tegnap abbahagyott levelemet. Férjem és a papa anyagi tárgyalást folytatnak. A papa mindenáron zsebpénzre akarja szorítani Lórántot, aki körömszakadtig védi álláspontját és saját maga akar fizetése fölött (dissep) disponálni, de a papa úgy óhajtja, hogy a Lóránt fizetését is ő maga veszi fel a bankban, aztán zsebpénzt ad neki, melybe én nem szólok bele, hiszen a papát jól ismered, majd ők valahogyan elintézik, de jövődő életem nem lesz az, amit leányálmaimban magam elé képzeltem, hiszen én fényről és pompáról álmodoztam egy eszményi élettárs oldalán, mert az természetes, hogy a takarékoságot fontosnak tartom, de ha már férjhez mentem, szociális helyzetemet is élvezni akarom, tehát ragyogni óhajtok a társaságban, maga Lóránt hangoztatta a legtöbbet, hogy milyen tündérszép vagyok, tehát természetes az a vágyam, hogy csodáljanak, de ebben az ügyben már másnap, mikor Lilláról hazaérkeztünk, éles összetűzés kezdődött Lóránt és a papa között, mert ebéd után én cédulát hoztam, hogy írjuk fel, hogy kiknél fogunk vizitálni, mert felháborodott lelki világom nemes haragja úgy hozta magával, hogy ezen cédulából Herminékat szándékosan kihagyjam, de erre a papa közbeszólt és kijelentette, hogy semmiféle vizitelésnek nem látja szükségét, mert akit meg fogunk vizitálni, az vissza fogja a vizitet adni, már pedig ő arra nem ér rá, mert hivatalban van, a mama pedig ne hanyagolja el az ebédet, erre Lóránt azt mondta, hogy a vendégeket majd fogadom én, hiszen a vizit nekünk szól és nem a szülőknek, mire a papa mérges lett és kiabálni kezdett, hogy ez a ház még mindig az ő háza és ha mi benne lakunk, az semmit ezen nem változtat és a vizitelésekről ne is álmodjunk, mert annak az lesz a vége, hogy vendégeket kell hívni vacsorára, már pedig neki eszéágában sincs költeni és a leányát (ez t. i. én vagyok) nem arra nevelte, hogy léha és üres vendégeskedéssel foglalkozzék, és Lóránt egyáltalában nem állott az én pártomra, mert neki természetesen mindegy az egész, mert előre látom, hogy mire számít, ő kávéházba akar járni, de hogy velem mi történik életem tavaszán, az neki közömbös, tehát tudomásul vette a papa érveléseit a vizitelés dolgában és még hízelgett is neki és helyeselt, ami egy férj részéről jellemtelen eljárás, de én nem szóltam semmit, csak dacosan hallgattam, hogy ebből mindenki lássa álláspontomat, csak hogy senki sem figyelt a fentemlített dacos némaságra, mert a mama az egészbe nem szólt bele, a papa csak a maga zsarnoki autocratista álláspontját hangoztatta, Lóránt pedig, aki esküvő előtt maga volt a megtestesült arisztokratikus figyelem, esküvő óta nem törődik ilyen (nuensz) nüancokkal, mondhatom hogy mélységesen csalódtam az ő titokzatos egyéniségében, mert én azt hittem, hogy folyton új és új szépségeket fog felfedezni lelki világomban és magnetikus összeköttetéseinél fogva, mint a Csákyak és ennél fogva az egész magyar arisztokrácia vér szerinti rokona, felhelyezteti magát a központba és én ragyogni fogok

a budapesti társadalomban és elfoglalom az engem megillető helyet, de már látom, hogy ez neki nem komoly szándéka, mert állítólag, amit, jelzem, nem is vagyok hajlandó elhinni, az a Csáky-féle származás nem is igazolható és őt az arisztokratikus élet fényes tobzódása és díszes hullámozása saját vallomása szerint nem vonzza, mert teljesen tarthatatlan elvei vannak, most már tisztán látom és óh, milyen helyesen írta a költő, hogy ábrándozás az élet megrontója, mely belenéz a kancsalul festett egekbe, én bizony az egészet másképpen képzeltem az én régi hófehér kis leányszobámban, ábrándjaim folyamán, mert a társadalmi élet bűvös kavargása messzebb van tőlem, mint valaha, és tulajdonképpen szegényebben élünk, mint házasságom előtt, mert a papa fukarabb és idegesebb lett, melyben szerepe van annak is, hogy a kormányfőtanácsosság egyelőre vízbe esett, de erről nem beszélhetünk, mert a papa rendkívül ingerlékeny lesz, ha valaki csak céloz is erre, így folyik az én szegény, szomorú, csalódott életem, mert lelki világom parlagon hever, és Lóránt nem hajlandó velem vitatkozni, csak befordul a fal felé és máris horkol, vagy erőszakosan ölelget, melytől én ösztönszerűen visszariadok és ha ölelget, magamban azon imádkozom, hogy ó, csak már hagyna békében, mert ha hozzám ér, már azt is unalmasnak és tűrhetetlennek találom, én igazán nem tudtam, hogy a leányálmokban ennyire lehet csalódni; és a mamával ezt szégyellem közölni, de neked...

Itt gyorsan abba kellett hagyni a levelet és villámgyors mozdulattal elővenni a megkezdett másikat, amelyet akárki elolvashatott, mert Lóránt erős és határozott léptekkel belépett a szobába.

- Kérem a kalapomat. Dolgom van a kávéházban.

- Dolgod?

- Igen, dolgom. Meg kell néznem a lapokban, hogy a politikában mi újság. Nem tudsz adni tíz pengőt kölcsön?

- Sajnos, nem tudok, semmi pénzem nincsen.

- Hát ez tarthatatlan állapot. Ott van a pénzem apádnál és nem ad. A saját pénzemet visszatartja, ilyet még nem láttam. Kedvem volna bepörölni. De majd adja ő olcsóbban is. Ha adós maradok a Széchenyiben, az nem nagy eset. De figyelmeztetek, hogy ez soká nem mehet így. Ha rögtön az elején nem állunk a sarkunkra, aztán már késő lesz. Egyelőre összevesztünk.

- Szentisten, összevesztetek?

- Alaposan. A hernyónak is van önérzete. Vacsorára hazajövök. Szervusz.

Galgó hitvesi csókot lehelt felesége homlokára s mivel eszébe jutott, hogy kalapja kint van a fogason, távozott. Teri újra elészdedte az abbahagyott titkos levelet, férje pedig kilépett a kapun és azonnal öt évet fiatalodott. A pénzzel nem törődött, hiszen most még könnyebben kaphatott hitelt, mint azelőtt, lévén Kárász vezérigazgató veje. Este vetődött haza, kissé késetten. Apósa szigorú megjegyzésére könnyedén azt felelte, hogy a vonat késett a lapokkal, egész vacsoránál egy szót sem szólt, utána mindjárt visszavonult és kirakván az éjjeli szekrényre az újonnan vásárolt skatulya Extrát, belemerült a «Hét narancsmag» című érdekesítő detektívtörténetbe, melyet Schenkertől kapott kölcsön. Mikor Teri eloltotta a maga lámpáját, és jó éjszakát kívánt, szórakozottan felelt vissza az olvasmányból:

- Szervusz, fiam.

És ha már megzavarták, kényelmesebbre igazította könyöke alatt a párnát, hogy jobban tudjon olvasni. Jó félóra múlva apósa kopogtatott az ajtón:

- Teri, későn van, ok nélkül ne pazarold a villanyt.

Galgó hangosan kiszólt:

- Teri mélyen alszik. Én pedig éppen befejezem az olvasást.

Az após hangja morgott valamit, aztán papucsai tovacsoszogtak. Galgó olvasott tovább. Jó húsz perc múlva megint arra neszelt fel az olvasásból, hogy az apósi papucskok az ajtóhoz csoszognak. De akkor rövid kopogtatás után ki is nyílt az ajtó. Ott állt az ajtónyílás négyszögében Kárász vezérigazgató, talpig fehérén.

- Van valami baj? - kérdezte tettetett érdeklődéssel.

- Dehogyan van, - felelt Galgó felülve, - miért volna?

- Az előbb azt mondtad, hogy befejezed az olvasást. Azt gondoltam, hogy ha még mindig ég a villany, valamelyitek rosszul van.

- Dehogyan. Nincs itt rosszul senki. A fejezetet akarom végigolvasni.

- Azt nappal is végig lehetne olvasni, mikor nem fogy a villany. Vagy este a kávéházban, ahol ingyen világítanak.

Kárász nem volt tekintettel alvó leányára. Becsapta az ajtót, hogy csak úgy durrant. A csoszogást ismét csend váltotta fel. Galgó átnézett a másik ágyra. Ott aludt Teri, de alig látszott ki a feje is a paplan alól. Hajas, kócos tarkóját fordította férje felé. Galgó jó darabig elnézte a mozdulatlan fejet és elcsodálkozott, mintha egy vadidegent nézett volna. Szinte meglepetve kérdezte magától, hogy ki ez a nő, kicsoda ez az idegen, akihez a világon semmi köze, hogyan kerül ez a szomszéd ágyba? Úgy találta, hogy ez a lény neki tökéletesen közömbös. Mindegy, hogy ott van. De aztán hirtelen arra gondolt, hogy nem Teri alszik ott, hanem Elvira, aki egyébként már rég nem jutott eszébe. Vajon közömbösnek találná azt is? Valószínűleg. De mikor Elvira után ismét Terire pillantott, hirtelen észrevette, hogy ez a haj neki roppant ellenszenves. Mi volna most jó? Megfogni a hálóinges idegen nő torkát és határozott, erős szorítással megfojtani. Aztán eloltani a villanyt és kényelmesen elfészkelődni a párnák között, hogy nyugodtan alhassék. Tudnék embert ölni? kérdezte magától. Mindjárt felelt rá: nem tudna. Ahhoz az erő nem elég, ahhoz elszántság és bátorság is kellene. Furcsa, hogy ez a nő itt alszik, fiatal testén még a mézeshetek csókjainak nem érdekes emlékével, és nem is sejti, hogy valaki a másik ágyban haláláról gondolkodik. A gondolat furcsa módon izgatta. Elkezdte maga elé képzelni a jelenetet: hogyan is lenne, ha megfojtaná? A paplant kissé lejjebb kellene óvatosan húznia, hogy Teri fel ne ébredjen, aztán két markát hirtelen erősen rászorítani a torkára, hogy ne tudjon hörögni. Az áldozat bizonyára elkezdené hánykolódni... Eddig bírta képzelőtehetsége, tovább nem. Megrázkódott és elfordult. Nem, sohasem tudná megcsinálni. Az volna az ideális, ha Teri valami gyors betegségben hirtelen meghalna, miután ő könnyes szemmel, megrendülve ápolná. Erre nincs kilátás, Teri olyan egészséges, mint a makk. Vállat vont, megkereste, hogy a Hét narancsmag olvasását hol hagyta abba, aztán belemerült a detektív-rejtélybe. S mikor nagysokára mégis eloltotta a villanyt, gyorsan és kényelmesen elaludt.

A zsebpénzzel úgy maradtak, ahogy Kárász az egészet elkezdte. A következő elsején megint Kárász vette fel mindkettőjük fizetését. Erre ő tehetetlenül azzal felelt, hogy még aznap vacsora után fogta a kalapját és elment kávéházba. Ott soká billiárdozott. Későn ment haza; tudta, hogy a szakácsné záraskor a kapurács belső oldalára szokta felakasztani a kulcsot. Nem kellett senkit felköltenie. Másnap reggelinél Kárász igen nagy patáliát csapott a kimaradásért.

- Semmi okom sem volt kávéházba menni, - mondta Galgó, - csak jelképesen mentem el hazulról.

- Mi az, hogy jelképesen?

- Az emberi szabadságomat akartam dokumentálni. Én imádom a feleségemet, a lelki harmónia közöttünk teljes, de ha már a fizetésemet is más veszi fel és ezt az emberi szabadságot sárba tiporja, akkor úgy érzem, hogy megbecstelenítették az emberiség legszentebb eszméit. Erre én csak tiltakozással felelhetek.

Hosszú vita következett, amely semmiféle eredménnyel nem végződött. Vacsora után Galgó megint elment. Éjfél tájban jött haza, de ezúttal hiába kereste rendes helyén a kapukulcsot, az nem volt ott. Galgó eltűnődött a téli éjszakában a kapu előtt és megállapította, hogy kicsukták. Némi tünődés után megkerülte a sarkot, megint oldalt fordult a hóban kuporgó házak mentén és megállott a Soltész háza előtt. Mióta hazajött nászútjáról, csak futólag találkozott az öreggel, de tomboló örömmel üdvözölte és megígérte, hogy hosszabb és kimerítőbb beszélgetés céljából fel fogja keresni. Most tehát addig zörgetett, amíg Soltész a téli éjszakában kiadta a kapukulcsot az ablakon. Bement és hevesen ölelgette Soltészt, sőt ezúttal sírva fakadni is szükségesnek látta. Soltész dermedten pislogott. Ő férfiasan szégyelte könnyeit.

- Mondd, ugye megkaptad rendesen a részletet Kárásztól mindkét elsején?

- Nem, kérlek, - szégyenkezett Soltész, hogy anyagiokról kell beszélnie, - nem kaptam semmit.

- Nem kaptál? Ez lehetetlen. Kárász nem küldte el rendesen a részlettörlesztést?

- Nem. Mondtam, hogy nem küldött semmit.

- Hallatlan. Itt meg kell örülni. Tudod, mit csinál velem ez a Kárász? Rátette a kezét a fizetésemre. Elsikkasztja a pénzem. Sőt a tiedet is. Tehát becsületbeli adósságaimat sem törleszti. Szeplőtlen jóhíremet a sárba tapossa!

- De kérlek, majd rendbe jön ez... hiszen még nem vagytok túl a mézeshetekken... korainak is tartottam szólni...

- Te igen, te igazi barátom vagy, hozzád hasonló önzetlen barát nincs is a világon. De mit szóljon más? Megbízhatatlannak fognak tartani, aki az ilyen pénzdolgokra olyan nagyon kényes vagyok. Elsikkasztja a pénzem és nyugodtan pompázik a makulátlan családfő szerepében. Hallatlan.

- De várjál csak... ha nem tudsz gazdálkodni a saját pénzeddel, hogyan teszel eleget a... szóval neked van egy kegyeletes kötelességed Budapesten... annak most hogyan teszel eleget?

Galgó jó darabig hallgatott. Hirtelen nem tudta eldönteni, hogy most mit praktikus mondani. És úgy döntött, hogy ezt a témát kiirtja. Arca eltorzult. Tompán felelte:

- A gyerek meghalt. Kegyeletes kötelességem megszűnt. Ó, Berci, te nem tudod, hogy miken mentem keresztül. Kívülről semmi sem látszik rajtam. De a lelkemen gyászruhát hordok. Neked is van egy felejthetetlen halottad. Nekem is van. Senki más nem tudja, csak te.

Ismét megtörölgette szemét. Aztán gyorsan elfogadta Soltész meghívását, s míg a házigazda valahogyan ágyat rögtönzött az emlékezetes, sőt végzetes szoba díványára, ő maga kényelmesen befeküdt az ágyba. A lámpát eloltották, s ő reggel negyed négyig szüntelen ontotta magából a panaszokat. Elmondta méltatlan rabszolgahelyzetét és elmondta azt is, hogy Teriben milyen mélységesen és fájdalmasan csalódott, mert ő most is Teriben látja a teremtés tökéletességét, de Terinek sajnálatosan semmi érzéke nincs egy férfilélek finomabb árnyalatai iránt. Teri éppen csak férjhez akart menni. Soltész meghökkent részvétellel hallgatta barátja kálváriáját.

Galgó másnap fél tizenkettőkor állított be a hivatalba. Soltésznál jól kialudta magát, aztán kávéházban reggelizett. Később kényelmesen megérkezvén íróasztalához, apósához be sem ment, de fél kettőkor indultak haza együtt, mint rendesen. Kárász már az úton rákezdte. Ő végighallgatta a filippikát, aztán nyugodtan és derűlten felelt:

- Mivel a kulcsot nem találtam a helyén, elhatároztam, hogy takarékos leszek és szálló helyett egy barátomnál alszom. Úgy gondoltam, papa, hogy úgyis elég adósságot csinállok a kávéházban, miért legyen ezzel is több? Ennélfogva Soltészhoz kvártélyoztam be magam éjszakára.

- Már megint Soltész, - robbant ki Kárász pulykavörösen, - ez valaha egész rendes ember volt, most veled együtt átka az életemnek. És mi az, hogy adósságot csinálsz?

- Közöltem a főpincérrel, hogy a számlámat te fogod kifizetni az én pénzemből, ha majd jónak látod.

Az após újabb szónoki beszéddel felelt. Kifejtette annak a tempónak hajmeresztő és botrányos voltát, ha a városban elterjed, hogy egy fiatal férj házon kívül alszik. Ezt Galgó hevesen helyeselte. A maga részéről még hosszabb fejtegetéssel válaszolt: valóban botrányos félre-magyarázásokra adhat okot, ha egy fiatal férjet - bizonyára csak sajnálatos szórakozottságból - kicsuknak. Otthon aztán túlradó nyájassággal üdvözölte feleségét és érdeklődött éjszakai pihenése felől. Teri nem fogadta férje köszönését, kérdéseire nem válaszolt. Az ebéd halálos csendben folyt le. Utána Kárászné és Teri külön vonultak, mint akik meg akarnak beszélni valamit. Galgó visszavonult a maga és felesége lakosztályába. Paszianszot rakott és olvasott. Tudta, hogy azok most róla tárgyalnak a családfővel. A tárgyalás jó soká tartott. Négy óra után belépett Kárászné kisírt szemmel. Megállt Galgó előtt.

- Drága fiam, - mondta pityeregve, - ez így nem lesz jó.

- Nem, drága mama, - felelte ő, fel sem nézve, - ez így nem lesz jó.

Az anyós habozott még egy darabig, aztán hangos sírásra fakadt, lecsapta Galgó elé az asztalra a kapukulcsot, lecsapott egy összegyűrött ötven pengős bankjegyet és kiszaladt. Galgó tovább rakta a kártyát. Teri nem jött be. Galgó várt egy darabig, aztán kiment az előszobába, nem látott senkit, tehát nem köszönt senkinek. Ment a Széchenyibe. Ott billiárdozott és olvasott vacsoráig. Akkor hazament. A családtagok mindegyike nyilván azt várta, hogy a végleges békét szerző kibeszélést a vő fogja elkezdni. Kísérteties némaságban ettek. Utána Galgó felkelt.

- Én most megyek egy kicsit a kávéházba.

Nem várt választ, elment. Éjjel félegykor jött haza, Teri a másik ágyban feküdt, nem aludt, de úgy tett, mintha aludnék. Ő tehát még egy kissé «pocsékolta a villanyt», aztán lecsavarta a világítást és oldalt fordult. Biztosan tudta, hogy Teri a szomszéd ágyban még mindig nem alszik. Figyelmesen hallgatta éber lélekzését, sőt olykor nyilvánvalóan éber köhögését is. De elkezdett úgy szuszogni, mint aki alszik. Az is nyilvánvaló volt, hogy Teri hallgatja őt. Konokul néma maradt mind a kettő. Aztán hosszú idő múlva elnyomta őket az álom.

Így éldegélt tovább, mint valaki, akit okatlanul összezsúrtak egy vadidegen családdal. A következő elsején a bankban Ladányi elébe tett ötven pengőt és egy nyugtát.

- Nem veszem át, - felelt ő könnyedén és eltolta a pénzt, - apósom még azt hihetné, hogy ezzel a borralalóval kifizette havi szükségleteimet.

Ebédnél anyagiakról semmit sem beszéltek, de Kárász dühös volt és fülpiszkálás közben félszemmel némán figyelte vejét. Ő ebéd után ment a kávéházba. Ott ült egész vacsoráig. Akkor a főpincér megszólította:

- Nagyságos uram, tessék megbocsátani: tudom én jól, hogy a pénzem biztos, de a fiamat kórházba kellett vinni. Középfülgyulladás van. Tisztelettel kérném a nagyságos uramat, hogy azt a kis tartozást, ha megtetszenék adni, nekem most fontos volna a pénz, mert a műtét, meg az egyéb orvosi költség, hiszen tetszik ismerni az egész dolgot... de ugye nem tetszik haragudni?

- Jó, jó, nem kell annyit prézsmitálni, holnap megkapja a pénzét.

Vacsora után kávéház helyett elment Soltészhoz. Adósságai megint jócskán megnövekedtek. Drogériában, szabónál, vargánál, borbélynál megint tetemes összegekkel tartozott. Hosszasan elmondta az egészet. Soltész kissé kedvetlen arcot vágott. De azért fenntartotta az áldozatkész jóbarát pózát.

- Tudod, - mondta Galgó, - az apósom ki akar éhezteni engem. Meg kell neki mutatnom, hogy csak azért is nekem lesz igazam. Fő a kitartás. Tudom jól, hogy rád megint biztosan számíthatok. Ő azt várja, hogy térdre roskadjak előtte és könyörgésre fogjam a dolgot. Kíváncsi ugyan, hogy miből veszem a fogpasztát, miből fizetem ki a csíkos ruhám igazítását, de én csak fütyörészek, mint akinek teljesen rendben van a szénája. A kellő pillanatban aztán rácsapok. Az én apósom vérkönnyeket fog sírni. Tőled pedig - ez lesz az első követelésem - alázatosan bocsánatot fog kérni. Aztán kifizeti a pénzedet. Mi is lenne belőlem, ha te nem állnál mellettem?

Másnap fizetett a főpincérnek. Új számlát nyitott, az élet zavartalanul folyt tovább. Ekkortájt történt, hogy a bankban megismerkedett Firtossal. Firtos nyiszlett, köhögős emberke volt, vékonydongájú idegen. Azért jött a bankba, hogy felváltson egy ezrest. Valami földbirtokot akart megnézni a püspökcsanádi határban, reggel érkezett, a birtokot már meg is nézte és megvehetetlennek találta, aprópénz dolgában elszámította magát és nem maradt, csak egyetlenegy ezres bankója. De Ladányi átszaladt valami katonai ügyben a Káderhez, pár percre lezárta a pénztárt, várni kellett rá. Galgó leültette és beszélgetni kezdett vele. Az idegen elmondta, hogy Firtos Elemérnek hívják, fuvarozó vállalata van Tiszagyarmaton és úgy megszédte magát, hogy valahol alkalmas kis birtokot szeretne venni. Ladányi megjött, felváltotta az ezrest, az idegen pedig, akinek Galgó rendkívül megnyerte tetszését, elévett egy kártyát, amely nevét, cégét és címét tartalmazta. Ezt átadta, majd rendkívül nyájasan elbúcsúzott. Galgó zsebetette a kártyát. Aztán az igen rokonszenves fuvarozó ember mindjárt el is felejtette.

Körülbelül öthónapos volt már Galgó házassége, mikor az após elunta a várakozást. Egy elsején bejelentette otthon, hogy ebéd után hosszasan akar értekezni vejével.

- Unom én már a te dolgaidat, - kezdte egyenesen a tárgyra térve, - rendet szeretnék itt teremteni. Terivel részletesen beszéltem. Kifaggattam. Teri a házasságban csalódottnak érzi magát. Az pedig nekem nem célo, hogy itt foldozgassam a lányom boldogtalanságát. Ezt tisztázni kell. Vagy rendet csinálsz a házasságodban, vagy kipenderítelek a bankból, aztán fel is út, le is út.

Galgó álmétkodó arcot vágott. Miért ne volna Teri boldog, hiszen mindene megvan a világon? Most már csak Isten áldása hiányzik, a gyermek, de ez nem sürgős, hiszen van eset rá, hogy húsz év múlva jön az első gyerek. Terinek semmi oka sincs panaszkodni. Erre Kárász cédulát vett elő és behivatta Terit. A céduláról esetenként olvasta fel Galgó bünlajstromát és Terivel mondatta el az egyes, csak vezérszavakkal jelzett, eseteket. A beszélgetés a feljegyzett esetekből elfogyasztott esti félhatig összesen négyet, pedig még legalább ötven volt hátra. Kárász felolvasta a céduláról az ügy címét, aztán Teri kipakolt a részletes elmondással, a vádaskodással, elpocsékolt ifjúsága jellemzésével, lelkiéletének tökéletes elhanyagoltságával. Erre Galgó nyomban részletesen válaszolt. Csodálatosképpen, gyakran az apát is a maga pártján találta, mert Teri igen bután, a pesti utazások, a több estélyi ruha és a gyakori nyilvános szereplés hiányát panaszolta, már pedig ez a költsékezés és fényűző élet olyan fenyegető jövőjét nyitotta meg az apa előtt, hogy Kárász azonnal leánya ellen fordult. Egyebekben az ifjú férj égre-földre esküdözött, hogy halálosan szerelmes feleségébe, semmi hibát a maga részéről nem ismert el, de amennyiben akaratlanul mégis megsértett volna valakit, nemes javulást ígért, sőt becsületszavát is többször emlegette. Kárász a még hátramaradt ötven pont megvitatását fölöslegesnek tartotta, a béke kedvéért nagyvonalúan kijelentette, hogy veje havi

zsebpénzét húsz pengővel felemeli és kifejezte azt a reményét, hogy a fiatalok között mától kezdve új élet kezdődik. Galgó tüntető forrósággal megcsókolta feleségét, elment a kávéházba, ott megkereste a zsebébe rakott kacat között Firtos névjegyét, meg is találta és rögtön levelet írt neki. Arról, hogy házas ember, nem szólt semmit, hanem orvosaira hivatkozott, akik a püspökcsanádi klimát végzetesnek tartják rá nézve, el kell innen költöznie, szeretne tehát Firtos fuvarozó vállalatánál valami szerény, de nem méltatlan alkalmazást kapni. Aztán még billiárdozott, hazament és este lendületes hévvel játszotta ujjáébredt szerelmét Terinek, aki a régi leányszoba csendjében minden jel szerint maga is rágyulladt a régi szerelemre.

A fiatal férj most már megszüntette egy időre a kávéházbajárását. A Kárász-ház mennyboltján külső szemlélő csak báránypelleget láthatott. Galgó még arra is képes volt, hogy sétálni vitte feleségét. Karonfogva mentek az utcán és mély társalgásba merültek. Galgó olyan modort tanusított, mint egy esküvő előtti udvarló. De elszörnyedve állapította meg, hogy széles a földön kevés butább nőt találhatott volna élettársul, mint Teri. Sóváran várta tehát a vadidegen Firtos levelét Tiszagyarmatról, amelyet a bank címére kért elküldeni.

Nem telt bele három nap, a válasz megérkezett. Gyászkeretes borítékban.

Mélyen tisztelt Galgó Úr! Megszomorodott szívvel értesítem, hogy szeretett férjem, Firtos Elemér, átfúródásos vakbélgyulladás következtében már három hónappal ezelőtt elhunyt. Isten kezét látom az ön szíves levelében. Férjemnek senkije sem maradt hátra és itt hagyott engem kis húgommal és egy idegbajos fivérrel, aki a vállalat vezetésére nem alkalmas, én pedig őszintén szólva nem értek hozzá, mert szegény férjem velem semmiféle üzleti ügyét nem szokta közölni. Kérem tehát postafordultával szíves válaszát, hogyan képzelné üzleti összeköttetésünket, hogy arra választ adhassak. Nehéz ugyan levélben tárgyalgatni az ilyet és nekünk a megoldás sürgős lenne, de érzem a felelősséget, hogy ön egy remek bankállást hagyjon oda a bizonytalanért. Két automobil felett rendelkezünk, ezek tehermentesek, és az üzlet folytatására bizonyos készpénzzel rendelkezünk, ezt megnyugtató céljából máris közlöm. Várja sürgős válaszát

özv. Firtos Elemérné, sz. Gálóss Dóra.

Galgó csak pár percig töprengett a levélen. Aztán döntött. Délután maga ment el a főpostára és feladott egy táviratot, melyben jelezte, hogy személyes tárgyalás végett holnapután, esti gyorsal érkezik. Hazamenve, nagy hévvel és gyengeséggel üdvözölte feleségét, aki azonban súlyos fejfájására hivatkozott és elhárította a férji csókokat. Másnap a bankban a legnagyobb munkaidőben Kárász hívatta. Bement.

- Azonnal menjünk haza, - mondta Kárász sápadtan, - Teri elszökött.

- Mit csinált?

- A délelőtti gyorsal elutazott Németországba. Anyósodnak levelet hagyott. Szaladjunk haza, de feltűnés nélkül.

Otthagyták a bankot. Kárászné otthon sírva várta őket. Kitűnt, hogy Teri hosszú ideje készült a szökésre. Megbeszélte az egészet Drezdában lakó nővérével. Irma legutóbbi leveleit meg is találták. Teri reggel azzal a szósszal, hogy elmegy a tisztítóba, kis bőröndöt vitt magával. Jóval később, mikor a vonat már rég elment, egy ácsorgó kisfiúval levelet küldött haza, amelyben csak ennyi állott: «Bocsássatok meg, hogy Irmához elutaztam, onnan részletesen megírok mindent, Lóránról többet nem akarok tudni. Csókol szerencsétlen lányotok Terry».

Galgó nem vett részt az általános kétségbeesésben. Még aznap éjjel, mikor az após és anyós mélyen aludtak, két nagy bőröndbe becsomagolt, aztán azokat kikészítette az ablakpárkányra. Azután kisurrant a lakásból, elment az első bérkocsiállomásig, lakásához hajtatott, kiemelte az

ablakon át a bőröndöket és folytatta útját a pályaudvar felé. Ott még maradt ideje, hogy Soltésznek levelet írjon.

Drága egyetlen barátom! Feleségem hálátlanul elhagyott. Vagy végzek magammal, vagy keresek a nagyvilágban egy zugot, ahol mélységes sebeim meggyógyulhatnak. Részletes levélben fogom elmondani golgothámat. Szívből köszönök mindent, amit értem tettél. Tartozásom felől ne aggódjál, ismered mocsoktalan jellememet. Szeretettel köszönt barátod a sírig, Lóránt.

A még nyitott restiben bélyeget vett s a levelet feladta. Aztán elutazott. Jóformán nem is tudta, hova. Ezzel ért véget Galgó első házassága.

Második rész NÓRA

VIII.

Éjjel a vonaton még eszébe jött Teri, de mivel Isten csodálatos rugalmassággal áldotta meg képzeletét, másnap reggel Terivel együtt egész Püspökcsanád elfeledte. Életének ez a része most már csak olyan emlék gyanánt élt benne, amelyre vissza tudott gondolni, ha akart. De nem akart. Képzelete előre futkosott, mint a gazdáját kísérő kiskutya, kíváncsian ábrándozott arról, mik lesznek lehetőségei, aztán visszajött a jelenbe, és kibámészkodott a vonat ablakán át a távolba tűnedező földekre. Olykor könnyedén elmosolyodott. Ez a mosoly a megkönnyebbülés mosolya volt. Püspökcsanád eltűnt életéből. Mintha a térképről is leradírozták volna. Nem létezett többé!

Reggel kilenckor érkezett meg. Az állomáson nem várta senki. Holmiját ruhatárba akarta tenni, de a kis állomáson nem talált ruhatárat. Két bőrröndjét végül is egy kedvetlen asszonyságra bízta, aki az állomás ujságos pavillonjában székel, aztán nekivágott a községnek. Az az állomástól jó messze esett apró, bogárhátú házak egyhangú sora adta két oldalról a végtelen hosszúnak tetsző Kossuth Lajos-utat, amely csak haladt befelé anélkül, hogy a kép változni akart volna. Számos szemközt jövő járókelőt megállított azzal a kérdéssel, hogy hol van a Firtos-féle fuvarozó telep, de azok mindig csak előre biztatták. Keresztülment egész Tiszagyarmaton, a kálvinista templom és a községháza mellett is elhaladt, megállt egy vadonatúj épület előtt, hogy betekintsen különösen gondozott udvarára, ott virágokból kirakta valaki az országcímert s alatta a szavakat: «Nem, nem, soha!» De megunta ezt is, csak visszatekintve látta az épületen a felírást: Református elemi népiskola. A házak fogatkozni kezdtek: Firtosék kívül laktak a községen, sőt egészen a Tiszaparton. Végre hosszú gyaloglás után megtalálta az országút mentén. Két ház állott itt egymás mellett: először is a révész háza, amely előtt az országút meredek rézsúton leszaladt az éppen most induló kompig, mellette pedig mindjárt meg lehetett látni a cégtáblát: «Firtos E. fuvarozó-vállalata». Ez vadonatúj cseréppel pirosló, kedves, idilli ház volt, de tágas, kaputlan udvarán a fuvarozásnak semmi nyoma. Tanácstalanul nézegetett és forgolódott, hogy hova kopogtasson be, mikor a cserepes házból egy leány lépett ki, tetőtől-talpig fürdőruhában, karján viaszos vászonból való kosárral, lábán gyékénypapucs, amelyet piros szalagok fűztek bokájához. Szemrevaló lány volt, magas és igen nyulánk. Ahogy a házból kilépett, két kerek keble ringva követte a fekete trikóban a lépések ütemét.

- Tisza! Hol vagy, Tisza?

A keresett kutya sehonnan sem került elő, s a leány bosszankodva körülnézván, most pillantotta meg Galgót. Különösen sötétkék szeme kíváncsian szegeződött a jövevényre. Galgó némán köszönt.

- Nem Galgó úr? - kérdezte a leány.

- De én vagyok.

- Én pedig a Firtosné nővére vagyok, Nóra. Jónapot.

Elfogulatlanul kezet nyújtott. Nyugodtan nézett Galgó szeme közé. Fürdőruhája éppen úgy nem feszélyezte, mint nem feszélyezett volna egy meztelen táncosnőt, akinek ruhátlansága közömbös és a mesterségéhez tartozik. Sőt kiegyenesedett és mellét kissé kidülsztve, vendéglátó tartást öltött.

- Gondoltuk, hogy holnap-holnapután érkezik, de hogy ma, arra nem számítottunk. A nővéremnek dolga van a község házában, bement. Evett valamit?

- Őszintén szólva még nem volt alkalmam.

- Hát várjon csak. Illendőbb lenne, ha most leültetném és megkínálnám valamivel, de nekem itt a kosaramban van elemózsia. Jöjjön velem a Tiszához, ott majd megkínálom.

- Ez remek volna, de nincs ruhám. Minden holmimat kint hagytam az állomáson.

- Az nem tesz semmit. Visszük a szegény Elemér trikóját. Várjon itt egy pillanatra.

Került-fordult és már itt is volt a trikóval.

- Na jöjjön. Itt a Tisza közvetlen a telkünk alatt. Erre kerülünk a füzesbe. Ott egészen sekély a parti víz.

Előre indult. Galgó engedelmesen követte. Azon tűnődött, hogy mivel kezdje a társalgást, de a leány azonnal a tárgyra tért.

- Dóra nővérem azt reméli, és azt remélem én is, hogy ki fog húzni bennünket a csávából. Hogy a lényegét máris megmondjam: boldogult Elemér sógorom minden üzleti szakértelem nélkül vágott bele ebbe a fuvarozásba. A Dóra hozományából és az én vagyonomból egész jól megélhettünk volna, de ő, szegény feje, folyton azt mondogatta, hogy tisztességes ember és nem akar másnak a nyakán élni. Ezért csinálta ezt az üzletet, mert motorhoz, géphez kitűnően értett. Csak éppen az üzlethez nem értett semmit az égvilágon. Elöl-hátul becsapták. Aki csak szóbaállott vele, becsapta. Mindent a legnagyobb rendetlenségben hagyott itt, mikor a szerencsétlenség megtörtént. Dóra még kevésbé értett az üzlethez, mint ő értett. Ma az a helyzet, hogy alaposan el vagyunk adósodva, a helyzetünket most vizsgálja át az ügyvédünk, a gépek pedig nem dolgoznak.

- Miért nem dolgoznak?

- A sofförök sztrájkba léptek. Azonfelül az egyik kocsiban eltört a golyóscsapágy. Azonfelül Dórát belerántották valami benzin-visszaélésbe. Aláírt valamit, amiről nem tudta, hogy micso-da. Hát majd ezekkel a dolgokkal meg fog ismerkedni. Most megérkeztünk. Maga itt letelepszik a füzesben és hamar felveszi az úszónadrágot. Én máris belemegyek a vízbe, de nem megyek messze. Majd kiáltson egyet, visszajövök, adok magának enni, a kezét már a Tiszában moshatja meg utána. Viszontlátásra.

A leány letette a kosarat, kikereste belőle és a földre dobta a kék-fehér úszónadrágot, lekapta két papucsát és elszaladt. Egyenesen be a Tiszába. Pár lépés volt onnan a víz. Aranyozott szeptemberi reggel mosolygott a világra, a vénasszonyok nyara még bírta a fény és meleg ragyogásával. Galgó leült a homokos talajra, a füzek közé és vetkezett. Közben igyekezett kipillantani a szabad vízre, hogy a leány izgalmas alakját lássa, de a fák sűrűje elfedte előle. Csak prüszkölését hallotta. Végül elkészült az úszónadrággal. A puha homokon, a dúsan fűtös öreg füzek között frissen sietett a vízhez. Nóra ott állott nem messze, derékig a vízben.

- Tud úszni, Galgó?

- Tudok.

- Hát csak ne elégedjék meg azzal a tudattal, hogy tud. Nálunk nagyon örvényes a Tisza. Ha beljebb merészkedik, valamelyik örvény könnyen elkaphatja. Amíg a lába éri a feneket, addig lubickolhat kedvére. De mindig álljon le. Különben vigyázok magára, én úgyszólván a Tiszában nőttem fel.

Galgó szó nélkül begázolt a vízbe és ordítani szeretett volna annak hűvös frissességétől, de nem akart férfiatlannak feltűnni. Odagázolt a leány mellé, ahol neki is derekáig ért a víz. Körülbelül egyforma termetűek voltak. Most szembefordultak. A leány nyíltan és nyugodtan nézett rá.

- Mit nevet?

- Nem nevettem. Mosolyogtam. Az más. Örömben mosolyogtam, hogy betoppantam ide és éppen magát találtam itt.

- Mit akar azzal mondani, hogy éppen engem? Csak azt ne mondja, hogy ilyennek képzelte az álmok álmát és most megtalálta. Mind így kezdik és én ezt halálosan unom.

Galgó nyomban megérezte, hogy itt hangot kell változtatni. Ez a lány okosabb, mint gondolta volna. Hirtelen meglepődött arcot vágott.

- Honnan képzelte, hogy valami romantikus butaságot akartam mondani? Eszem ágában sem volt. Egész másra akartam kilyukadni.

- No mire? Halljuk.

- Örültem, hogy betoppantam ide és éppen magát találtam itt. Ha szabad magamat kissé közvetlenebbül kifejeznem, maga nagyon jó pofának látszik. Magával úgy látszik, lehet barát-kozni. Egész életemben mindig azzal üldözött a sors, hogy ahova kerültem, ott a házikis-asszony vagy nagyon szép volt, vagy nagyon csúnya, de mindenesetre veszettül romantikus. Maga se nem nagyon szép, se nem nagyon csúnya, romantikusnak pedig egyáltalán nem az.

- Maga olyan jó emberismerő? - kérdezte féloldalról Nóra, enyhe lenézéssel, de érdeklődve.

- Semmilyen. Nem vagyok emberismerő, csak ösztöneim vannak. De azok egészségesek. Most például azért jöttem ide a Tiszába, hogy enni hívjam magát. Olyan éhes vagyok, mint a farkas.

A lány nevetett.

- Helyes. Megyünk. De minek várt? Belenyúlhatott volna abba a táskába egyedül is.

- Akkor magának nem maradt volna semmi. Mindent megettem volna.

Már gázoltak kifelé. A lány azon nedvesen leült a füzek közt a gyepre. Kibontotta a kosarat. Abban volt ennivaló bőven.

- Tudniillik napszálltáig itt szoktam tanyázni. Kora délután már ismerősök is jönnek. Itt vagyunk egészen hat óra tájig. Ebédet is hozok magammal. De miután most a helyzet megváltozott, még délelőtt hazamegyünk. Remélem, nálunk ebédel. Dórának sürgős lesz a megállapodás. Tárgyalhatnak egész délután. Remélem, jól végeznek.

- Maga nem vesz részt a tárgyalásban?

- Nem, - felelt a lány szokatlan ridegséggel - én ettől az egész vállalkozástól távol tartom magam. Csavarja csak le ennek az izének a nyakát, jégbehűtött fröccs van benne. Amit lecsavar róla, az a pohár. Töltsön magának. Ha ivott belőle, öblítse ki a poharat a Tiszában, aztán adjon nekem is inni. Most mit néz?

- Hány éves maga, Nóra?

- Huszonöt. Miért?

- Mert így intézkedik és rendelkezik. Magában van valami anyai vonás. Sőt valami férfias.

- Az ösztönei, ha emberismerete nincs is, nem rosszak. Csakugyan sok férfias tulajdonság van bennem. Magában viszont sok nőies van. Igaz?

- Igaz. Én úgynevezett anyavágyó természet vagyok. Anyámat alig ismertem és korán elvesztettem. Azóta is mindig őt keresem. Tehát nem nőies vagyok, hanem gyerekes. Már tudniillik a lelkem mélyén. De nem hittem volna, hogy ez ilyen nyilvánvalóan kiüt rajtam.

- Nekem jó szemem van. De akkor maga nem nagyon lesz alkalmas Dóra számára. Ő maga is gyerekes, a segélytelenségig és élhetetlenségig az.

- Bocsánat, nem látott még praktikus és élelmes gyereket? Attól még lehet valaki gyerekes. Én attól még nagyon alkalmas lehetek a maguk cége számára.

- Bocsánat, nem az én cégem. A cég teljesen a Dóráé. És hogy maguk miben fognak megállapodni, ahhoz nekem semmi közöm. Ha most foglalkozom magával, az csak társadalmi udvariasság. Jóllakott?

- Köszönöm, úgy érzem magam, mint rendes havi étkezése után az óriáskígyó. Szívből köszönöm, az éhenhalástól mentett meg. Rágyujthatok?

- Természetesen. De ott van a cigarettatárcám a kosárban. Ott az öngyújtóm is. Adja ide, kérem.

A lány rágyujtott és mélyen leszívta a füstöt. Rágyujtott Galgó is. A leány hanyattdőlt a gyepen és magasra húzta meztelen térdét. Ezt tette Galgó is. A füzek lombja között fehér báránfyellegek fodrai néztek le rá. Jódarabig mind a ketten hallgattak. Akkor Galgó felgyenesedett félkönyökére.

- Mondja, Nóra, ha ugyan szabad így szólítanom...

- Hogyne. Hát hogyan szólítson különben?

- Szóval, mondja kedves Nóra, maga valamiért haragszik erre a cégre. Legalább azt sejtem ki a hangsúlyából. Miért haragszik rá? Csak azért, mert rosszul megy? Vagy van valami egyéb oka is?

A lány hallgatott. Nagyot szívott a cigarettán. Csak aztán felelt.

- Nincs semmi okom. Nem érdekel és kész. Én és Dóra kezdettől fogva szigorúan elkülönítettük a vagyonunkat. Együtt élünk, mint igen kitűnő viszonyt fenntartó testvérek, de vagyoni dolgokban én nem szeretem a rendetlenséget. Dóra ezt a férjével a maga szakállára csinálta, még pedig az én lebeszélésem ellenére. Most viháncolnom kellene az örömtől, hogy úgy-e mennyire megmondtam? De én ki nem állhatom a «lámmegmondtam» embereket és magam sem szeretnék annak látszani. Dóra majd rendbehozza magát, ahogy tudja, én ebbe az ügybe nem akarok beleszólni. Ha nem tudja rendbehozni, elvesztette a pénzét. Nem baj, a maradékból meg tud élni. Legfeljebb jóval szegényebb lesz, mint én.

- És az nem érdekli közelebbről, hogy a testvérnénje gazdagabb lesz, vagy szegényebb?

- Nem, - felelte Nóra keményen, - az nem érdek. Legfeljebb az érdek, hogy Kázmér vagyonával mi lesz. Ja, igaz, maga nem is tud Kázmérról...

- De igen, nővére írt róla.

- Azt is, hogy...

- Azt is.

- Hát akkor jó. Most eldobom a cigarettát és még egyszer megmártom magam, maga addig öltözködjék fel. Ha készen van, kiáltson.

Nóra feltérdelt, aztán futásnak eredt. Galgó sietve felöltözködött, aztán kilépett a partra. De hiába tekintett körül, a leányt nem tudta felfedezni a vízben. A komp közben már jött vissza a másik oldalról. Két szénásszekér volt rajta, az ökrök békésen lógatták fejüket. A komp szélén övig meztelenül dolgozott a cigányszínűre sült öreg révész. Csavargatta a nyeles kereket, felette pedig a kifeszített huzalon forgott a fekete csavarkerék. Galgó azon tűnődött, hogy sohasem képzelte ilyen lassúnak a kompot, az úgyszólván állott a világos sárga folyón és orrával egyáltalán nem az innenső partot látszott keresni, hanem engedett a víz sodrának. Ekkor a komp mellől kapaszkodva bukkant fel Nóra feje. A leány könnyűszerrel felhúzta magát a korlát alatt, lehasalt az alkotmány szélén, aztán féltérdével segítve magán, feldobta magát az egyik szekér mellé.

- Halló! - kiáltott a parti homokban álló Galgó. Csodálkozott, hogy a víztükör felett milyen meglepően erős az akusztika.

- Halló, - felelt vissza Nóra a természetes társalgási hangon, amely ilyen messziről valószínűtlennek látszott, - átúsztam a Tiszán és visszafelé felkapaszkodtam a kompra. Mindjárt ott leszünk.

Galgónak eszébe jutott valami. Visszafutott a füzesbe, felvette Nóra papucsát, amely megmaradt emlékében. Odahozta a komphoz. A lány éppen kiért. Leült a komp szélére, megmártotta lábát a Tiszában, aztán felkötötte a papucsot.

- Jó, hogy eszébe jutott, mert én elfelejtettem.

- Lássá, milyen jó az öreg a háznál. Most sáros lett volna a lába.

- Az éppen nem. Ez a mi homokunk olyan, mint a tenger fövénye. Ha megszárad, leperreg. De ez nem von le a maga figyelméből semmit.

- Születési hiba, - tréfált Galgó. De ugyanakkor az jutott eszébe, hogy ő soha nem volt figyelmes. Természetből sem volt figyelmes, az ilyen apró részletek sohasem jutottak eszébe. De ha eszébe jutottak is, végtelen lustasága mindenben meggátolta. Mi ütött hozzá, hogy most mégis figyelmeskedett? S míg a révész odatolta a komp és part érintkező vonalára a pallót, az a gondolat suhant át rajta, hogy ez a figyelmesség hajlandóság nem belőle ered, hanem a leányból, aki pusztán létezésével az ilyet parancsolólag megkívánja.

Mentek felfelé a fuvarozó-telepre. Firtosné még mindig nem volt otthon. A lány betessékelte a vendéget a lakásba. Tágas lakás volt ez, inkább egy régimódi nemesember otthonának látszott, semmint egy modern üzletemberének. Sok volt a régi bútor, a falakon tojásdad, fekete keretben silhouette-képek, egy furcsán fakó tájkép, amelyről kitűnt, hogy alkotója hajszálakból készítette, egy biedermeier-konzolon üvegbúra alatt egy viaszból készült keresztfa és kellékei: létra, lándzsa a hegyére tűzött szivaccsal, az Üdvöztetőnek a feszület alá tett köntöse, játékkocka, minden viaszból. Aztán régi képek sorakoztak a falakon, némelyik kép meglepően jó festőtől származott, némelyik holmi vándor mázolótól, aki valaha nyilván bekopogtatott a portán és munkát kért s amíg két-három napig elpepecselt a házaspár arcásain, enni kapott és elalhatott valami fészében. A kályha mellett viszont ellenző állott, amelynek kézimunkáján egy évig is eldolgozhatott valamely kegyelemkenyéren itt éldegelő távoli rokon. Aztán ott függött a képek között a Káváss-család nemesi címere olyan kivitelben, ahogyan a címereket a temetkezési vállalatok szokták megfesteni. A tükör alatti széles polcon mindenféle régi fénykép sorakozott, köztük Kossuth Lajos fehérszakállú arcképe, turini dedikálással és sajátkezű névaláírással.

- Egyelőre foglaljon helyet. Dórával majd bizonyára ott a harmadik szobában fognak tárgyalni. Ha megállapodnak, este már itt is alhatik, mert Dóra úgy képzelte, hogy a vezérigazgató, vagy főnök, vagy üzemvezető, vagy ahogy magát hívni fogják, itt lakik a házban. Feltéve, hogy nőtlen ember.

- Persze, hogy nőtlen vagyok, - vágta rá Galgó, nem is gondolkozott rajta.

- Annál jobb. Talán jó lenne a holmiját elhozatni az állomásról. Legfeljebb, ha a nővéremmel nem tudnak megállapodni, majd a csomagok tovább utaznak magával. Mi a pontos szakmája?

- Bankember vagyok. A pesti központ arra használt, hogy a vidéki fiókokhoz küldözött, ahol éppen rendbe kellett hozni a dolgokat. Így ismerkedtem meg boldogult sógorával is. De most már nagyon meguntam a bankot. Unalmas munka, valóságos taposómalom olyan ember számára, akinek fantáziája van. Szeretnék már kedvemre dolgozni valahol.

- Ha rendbejönnek, itt lesz módja benne. Mert itt különben nem dolgozik senki, legfeljebb az ügyvéd. De az nem ért hozzá. Az nagyon derék ember és mindenáron segíteni akar rajtunk, de csak a lapon jár az esze.

- A lapon?

- Igen, lapot alapított. Az övé a «Tiszagyarmat» című hetilap. Na végre, jön Dóra.

Firtosné lépett be a szobába. Hugának éppen az ellenkezője: jóval alacsonyabb, szőke, és fáradt külsejű. Harminc évesnek látszott, ha a szemlélő meggondolta, hogy ezt az asszonyt a gondok megviselték és idő előtt összegyűrték. Nóra cigarettára gyujtott.

- Itt van a te Galgód. Most tárgyalhatsz vele. Én már levittem a Tiszához. A poggyászát az állomáson hagyta, azt el kell hozatni. Én most megyek olvasni.

- Nem akarsz átöltözni? Nem készítettél ki valamit?

Nóra már az ajtóból szólt vissza:

- Nem, köszönöm, így maradok, majd estefelé magamra kapok valamit. Majd küldök nektek bort.

És már el is tűnt a fekete-trikós alak. Galgó emlékében pompás termete maradt és a gyékény-papucs szalagjának rikító pirossága. Most magára maradt az özvegyel.

- Nagyságos asszonyom, - kezdte mindjárt, - első kötelességemnek érzem, hogy kifejezzem mélységes részvétemet. Már rég megtettem volna írásban, de a lesújtó esetről csak leveléből értesültem. A szegény boldogulttal csak rövid ideig érintkezhettem annakidején, de az a rövid idő is elég volt arra, hogy megismerjem végtelenül rokonszenves, úri lényét, és fogalmam lehessen arról a pótolhatatlan és tragikus veszteségről, amely nagyságos asszonyomat érte...

Firtosné mindezt mozdulatlanul és fokozatosan homályosodó szemmel hallgatta, most pedig elékapta zsebkendőjét és zokogni kezdett. Arcát a zsebkendőbe rejtette. Galgó részvétteljesen, de egyszersmind általános elvből, az asszony kezére tette a kezét.

- Ne sírjon, asszonyom, én szívem mélyéből magával gyászolom szegényt.

Az asszony megnyomkodta két szemét és felnézett. Náthás hangon mondta:

- Ó, hiszen amit Isten akar, abba bele kell nyugodni. Nem ezért sírtam. Hanem a keserves helyzetem jutott eszembe. Így maradtam itt... nincs senkim ezen a kerek világon...

- No, no, talán mégis csak van. Hiszen mindenekelőtt itt van a nővére, aki olyan józan és önálló...

- Nórára én nem számíthatok. Így voltunk már kiskorunkban is... ő élte a maga életét és mással keveset törődött... hagyjuk ezt.

- Jó, hagyjuk ezt. De hallom, nagyon derék és kitűnő ügyvédje van...

- Van, hogyne. Ő nekünk nagyon hűséges és kitűnő emberünk. De mi is csak egy ügy vagyunk az irodájában. Az nincs nekem, aki kellene. Akire ezekben a nehéz ügyekben teljes odaadással és nyugalommal támaszkodni tudnék. Olyan magam vagyok és olyan nehéz így minden támasz nélkül... A minap szőlőkarót kértek tőlem kölcsön. Volt egy kis szőleje az uramnak, azt most eladtam. Azzal töltöttem be a legsürgősebb lyukakat. De néhány karó, nem tudom hogyan, maradt itt az udvar végében. Ezen elkezdtem gondolkozni. Milyen jó a szőlőnek, ha karót adnak neki. És akkor elkezdtem sírni...

Firtosné Káváss Dóra megint szükségét érezte, hogy két szemét megszárogassa. Galgó pedig előrehajolt és elévette hangja legbehízalgóbb zengését. Ilyenkor halkabbra fogta és melegebbre. Úgy tudott ezzel a hanggal fuvolázni, mint a hammelni patkányfogó.

- Nézze, asszonyom, mondanom kell valamit magának. Összesen öt perce ismerjük egymást. Magát joggal bizalmatlanná tehetné, ha öt percnyi ismeretség után a kelleténél melegebb húrokat pengetné. Mégis őszintén meg kell mondanom, hogy nagyságos asszony iránt valami mélységes testvéri vonzalmat érzek. Ennek az okát is meg tudom mondani. Nekem volt egy ikernővérem, Leona. Soha két testvér még úgy nem imádta egymást, mint mi ketten. Annyira egyek voltunk, hogy ha egyikünk elkezdett egy mondatot, a másik befejezte. Még az eszünk is teljesen egyformán járt. Bár erről nem szívesen beszélek, mert túlfelízgat. Tizenhét éves korunkban Leona... ki kell mondanom, ha már belekezdtem megölte magát. Ezzel a borzasztó és kitörölhetetlen emlékekkel mentem neki az életnek. Még most is előttem áll a látvány: Leona ott fekszik a pamlagon halálsápadtan, mozdulatlanul, és a halántékán egy kis piros pont, az a pont mutatta, hogy a golyó... Kérem, ne haragudjék...

Galgó kezébe temette arcát és elnémult. Firtosné megrendült némasággal tisztelte vendége fájdalmát. Kis idő múlva gyengéden megszólalt:

- Szent Isten. És miért... mi volt az oka?

- Egy lelkiismeretlen csirkefogó... Kérem, nagyságos asszonyom, engedje meg, hogy erről az ügyről ne beszéljek többet. Borzasztó emlékeket kelt bennem életre. Ez most úgy ráncsapott, mikor ide beléptem, mint valami vihar: nagyságos asszonyom rendkívül hasonlít szegény Leonához. Ennek tulajdonítsa, ha azon a rokonszenven túl, amelyet egyénisége, sorsa, lénye különben is felkelthet akárkiben, bennem még egy felejthetetlen emlék nagyságos asszonyomat külön fénnel ragyogja körül. És ha magáért tehetek valamit, nem is annyira magának teszem, hanem valakinek, aki nekem a legtöbbet jelenti a világon még most is, amikor már rég halott. Kérem, engedje meg, hogy segítek magának. Az a pillanat, mikor maga belépett ide, akkora hatással volt rám, hogy üzletet, állást, boldogulást, mindent elfelejtettem. Nem vagyok üzletfél többé, barát vagyok. Akarja?

És nyújtotta kezét az asszony felé. Az pedig kissé habozva tette bele a maga kezét a feléje nyújtott tenyérbe.

- Köszönöm. De mondja... amit most nekem mondott... azt mondta már valakinek?

- Nem értem a kérdést. Magát most láttam meg először életemben. Azóta nem beszéltem senkivel, csak magával. Kinek mondtam volna?

- Nem mondta Nórának?

- Kedves nővérét gondolja? Ismétlem, hogy ezt csak azóta mondhattam volna bárkinek, mióta magát először megláttam. Különben is ez az ügy senki másra nem tartozik, mint kettőnkre.

Tulajdonképpen most joggal meg lehetnék sértve. Azt hiszi, hogy legbelső ügyeimből pletykaanyagot csinállok a nyilvánosság számára? Hogy ami olyan szent nekem, mint boldogult kis hugom emléke, azt sietek a piacon dobra verni? Ilyen hitvány embernek képzel engem?

- Bocsásson meg, nem gondoltam végig, ami eszembe jutott. Igaz, nem is mondhatta senkinek. Kérem, ne haragudjék rám. Bocsánatot kérek. Ugye, nem haragszik?

- Mihelyt bocsánatot kér, már nem. De az egész kérdést nem értem. Mi történt volna, ha Nóra önágységának elmondom, hogy magához rendkívüli testvéri vonzódás fűz, mert rendkívül hasonlít megboldogult nővéremhez?

Dóra vállat vont. Tehetetlenül kereste a szavakat zavarában. Aztán ennyit tudott kidagogni:

- Talán... félreértette volna... vagy másképpen magyarázta volna... Nóra nagyszerű leány, sokkal különb ember, mint én vagyok. De nagyon bizalmatlan és gyanakvó...

Aztán hirtelen kitört:

- Nem, erről ne beszéljünk többet. Ok nélkül elszóltam magam. Sok minden történt ebben a házban... nem, nem, erről ne beszéljünk többet. A lényeg tehát az, hogy maga segíteni akar nekem?

- Teljes szívemből és minden tehetségemhez képest.

- Köszönöm. Az érdekes az, hogy...

E pillanatban cselédlány nyitott be. Tálcat hozott a kezében, azon két poharat, bort és szódavizet.

- Köszönöm, Emer, - mondta Dóra, aztán Galgóhoz fordult, - most legalább megihatjuk az áldomást.

- Emer? - nézett rá a cselédlányra Galgó, - milyen szép név. Miféle név az, hogy Emer?

- Szabó Emerencia, szolgálatjára.

A szolgáló letette a tálcat és fülig pirosan ment kifelé. Csinos, jól épített leány volt, meztelen, de formás lábára harisnyát kívánt Galgó képzelete. És rögtön elhatározta magában, hogy ebben a házban fog lakni. Közben töltött és koccintott. Ittak egy-egy kortyot.

- Szóval az az érdekes, - folytatta az asszony, - hogy már volt három komoly ajánlkozó, mikor a maga levele megjött. Az volt a szándékom, hogy mind a hárommal részletesen tárgyalni fogok. Mikor a maga levele megjött, rögtön válaszoltam. A másik háromnak még csak ezután fogok írni. Ez a sors keze. Miért érdekelt azonnal a maga ajánlata? És a többi nem?

- Igen, vannak az életben ilyen megmagyarázhatatlan dolgok. Boldogult férje nem beszélt rólam?

- De beszélt. Elmondta, hogy megismerkedett egy rendkívül kedves emberrel, aki ritka erős benyomást tett rá. Bocsánat, hogy szembe dícsérem, de ezt mondta.

- Talán ezért döntött az én segítségem mellett?

- Ezért is. De nemcsak ezért. Az én szegény boldogult uram sajátmagának sem tudott jó tanácsokat adni, nemhogy másnak. Amit mondott, megmondom őszintén, azon nem lehetett elmenni. Az érzései nem voltak megbízhatóak. Tudja, minduntalan elkezdett valakiért rajongani, nem ismert határt a bizalomban és barátságban, ez eltartott egy ideig, aztán mintha csak kicserélték volna, egyszerre mást választott. Emlékszem, hogy dolgozott nálunk egy soffőr. Milák nevezetű. Ebbe valósággal beleszeretett. Három hónapig Milák volt minden. Milákkal

beszélte meg legfontosabb dolgait, Milák lángeszű üzletember volt, Milák volt az első a világon. Akkor jött ide egy másik soffőr. Milák egyszerre nem volt sehol. Gráner volt az új kedvenc, Gráner lett az üzleti lángelme, Gráner volt a mulatságos, eredeti, érdekes. Pedig mind a kettő egyformán lopott. Így ment ez folyton. Nem csoda, ha ott tartok, ahol tartok. Szóval az ő elragadtatott véleménye keveset nyomott a latban. De valami sugallat tanácsolta, hogy a maga levelére válaszoljak. És most itt ülünk egymással szemközt és el van döntve, hogy maga fog engem megmenteni. Hát nem furcsa az élet?

- Furcsa, de inkább rejtelmes. Talán szegény kis húgom sugallta magának, hogy mit csináljon.

- Lehet. Hisz maga a lélekvándorlásban?

Firtosné hevesen hitt a lélekvándorlásban. Hosszú és buzgó beszélgetés indult meg köztük, melynek folyamán az asszony részletesen elmondta azt az angol könyvet, amelyet ő német fordításban olvasott. Galgó viszont titokzatos és érthetetlen történeteket mondott el, amelyek a távolérzést bizonyították, és a túlvilági élet megmagyarázhatatlan jelenségeit ismertette, például valaki Bombayban egy tiszta papírlapot borítékba tett és leragasztotta, másnap pedig felbontotta a levelet és arra titokzatos kéz az éj folyamán üzenetet írt neki, hogy azonnal utazzék Londonba. Azonnal utazott is és apja halálos ágyához érkezett. Egy ilyen lélegzet-állítóan érdekes esetben nyitott be Nóra, még mindig fürdőruhában.

- A csomagok megjöttek. Én azt hiszem, Galgó, hogy akárhol fog lakni, mára mindenképpen kényelembe teheti itt magát. Ebédig ledőlhetne egy kicsit aludni. Egész éjjel utazott, a fürdő is meg szokta szívni, aki nem szokott a Tiszához.

Galgó kérdően nézett a háziasszonyra. De Nóra nem várta nővére véleményét.

- Megágyaztattam apa szobájában. Ebédre felkeltjük.

- Bocsánat, milyen szobában?

- Apánk, - felelte Nóra, - közjegyző volt itt Tiszagyarmaton. Három éve vesztettük el. A volt szobája most vendégszoba. Ha le akar feküdni, Emer majd odakíséri.

Galgó ment lefeküdni. A csomagolást ebéd utánra halasztotta, mert csakugyan érezte magán a tiszai fürdés hatását. A ház különálló részében vendégszobába vezették, ahol ingerlően csábító vetett ágy várta. Mikor aztán felébresztették, nehezen szokott hozzá, hogy még mindig más képzeljen holnap helyett. Az álomtól még kótyagosan ment a kis cseléd lány után, aki érte jött. A két nővér mellett egy esetlenül és vigyorogva hajlongó fiatalember várta. Ez a fiatalember úgy mutatkozott be, mint valami meghunyászkodó kutya. Amit mondott, nem lehetett érteni. A nővérek gépiesen tették hozzá:

- Káváss Kázmér.

Ez volt tehát a hülye. Galgó nyájasan kezét szorította vele. Ettől a hülye hangosan felkacagott, mintha valami igen sikerült élcet közölték volna vele. A nővérek nem törődtek vele. Eszelős Kázmér nem sok vizet zavart, ült csendesen a helyén, míg nővérei a vendéggel teljesen közömbös dolgokról beszélgettek ő csak evett, mégpedig az elmebajosok ijesztő élvágásával. Tetésen szedte magának az adagokat, az ételt mintha vasvillával hánnya volna magába, aztán gyorsan még egyszer vett, legalább ugyanannyit. Beszélni nem beszélt semmit. Csak a rántott húsnál kezdett figyelni Galgó nyakkendőjére. Nézte, nézte a nyakkendőt, kés-villa megállott a kezében, szája tátva maradt, mígnem összerezett és hatalmas lendülettel újra enni kezdett. Aztán figyelmét megint csak megigézte a nyakkendő. Mélázva nézegette, aztán végül egyszerre csak nagyot kacagott.

- Zöld nyakkendő, - mondta váratlanul harsányan, - pettyes. Zöld nyakkendő. Szép.

Galgó nyájasan feléje fordult.

- Tetszik?

Kázmér hirtelen megszeppent. Szemében rémület jelent meg, nyilván megjegyzése esetleges következményeitől ijedt meg, Galgó meg akarta simítani a bolond arcát, de az riadtan húzódott vissza a mozdulattól, mint aki fél, hogy megütik. És minden átmenet nélkül sírni kezdett. De nem mint a felnőttek, hanem óbégatva, panaszosan, a kisgyerekek módján. Galgó udvariasan bocsánatot kért a hölgyektől és leoldotta a nyakkendőt.

- Igen, ez nagyon szép nyakkendő, én csak azért utaztam ide, hogy neked elhozzam. Ez a nyakkendő ezentúl a jó kis Kázméré. Kösd fel, hadd lássuk, milyen nagyszerűen illik neked.

Kázmér elhallgatott és könnyes arcán angyali derűvel a nyakkendő után kapott. Ő maga amolyan hintáslegényeknél jártas trikóínget hordott kukoricandrágjához, a trikónak nem volt nyaka. De azért meztelen nyakára rögtön kötözni kezdte.

- Pettyes, - mondta boldogan.

Felpattant és egyszerre eltűnt.

- Nem kell vele törődni, - mondta Dóra.

- Tükörért ment, - tette hozzá Nóra, - nem csinál semmi rosszat.

Valóban kisvártatva megint bejött Kázmér, kezében törötsarkú kékítőkörrrel, amelyet többnyire a fecsegőfajta kis papagájok kalitkájában lát az ember. A tükröt nekitámasztotta az asztalon a vizes palacknak, hogy kedvére nézegethesse magát, és hevesen enni kezdett, hogy pótolja az elmulasztottakat. Az ebédet befejezték, asztalra került a feketét főző üveglombik, Kázmér teljes figyelmével a nyakkendő felé fordult és elsomfordált szó nélkül. De nem figyelt rá senki, mert megszólalt a telefon az irodában, mint ezt a meztláb besiető Emer jelentette. Dóra sietett a telefonhoz és azzal a hírrel tért vissza, hogy Petrik doktor, aki feketére jelentette be magát, csak uzsonnaidőben jöhet tárgyalni.

- Ez a Petrik a maguk ügyvédje?

- Az, - felelte Nóra. - Pedig egész biztosan megígérte, hogy feketére jön. Na nem baj, maga úgylis ki akar csomagolni. Uzsonnáig elvégezheti.

Dóra felkelt. Csak úgy mellékesen szólt oda, mialatt készülődött vissza a Tiszához.

- Szóval megállapodtatok?

- Még nem, - válaszolt Dóra, - de semmi kétségem nincs, hogy a részleteket Petrikkel tisztázni fogjuk.

- Úgy. Hát csak csináljátok. Én vacsorára biztosan itthon leszek. Vizszontlátásra.

Galgó ment csomagolni. Jó sokáig elpepecselt vele, cipőit, ruháit, fehérneműjét gondos és rendes kézzel szétosztotta a vendégszoba két szekrényében. De közben tűnődött a két nővér viszonyán. Látnivaló volt, hogy az asszonyt és a leányt valami homályos és hosszú mult regényes viharai tették lappangó ellenségekké. Mivel minden jel arra mutatott, hogy a meg-egyezés ma délután meglesz, s ő minden rázkódtatás nélkül lép át a püspökcsanádi életéből a tiszagyarmati élet új szakaszába, most már azon gondolkozott, hogy sorsa hová fogja őt állítani a két nő között. Pontosabban: melyik nő fog érte nyúlni? Alighanem az asszony. Az támaszt keres, romantikára hajlamos, árván és tehetetlenül hanyódik bajai között. De jobb volna a leány? Arról is feltehető, hogy erős és hatalomkívánó egyéniség lévén, kinyújtja kezét a rendelkezésére álló, símulékony, könnyen kormányozható férfi után.

Melyik lesz tehát? Nóra, vagy Dóra?

Éppen az utolsó szemlét tartotta rakosgatási munkája felett, éppen jövő sorsa kérdését tette fel töprengései közepette, mikor Emer jött jelenteni, hogy az uzsonna kész és Petrik doktor is megérkezett.

- Köszönöm, angyalom, - mondta Galgó, - mondd csak, Emer, ha most adnék neked egy pengőt, mit csinálnál vele?

A parasztlány nevetett és gondolkozott.

- Nem tudom. Vennék cukrot.

- Úgy szereted?

- Igen. A cukort, aztat nagyon szeretem.

Galgó megsímogatta Emer kicsattanó, piros arcát.

- Hát akkor nesze két pengő. Vegyél kétannyi cukrot. Hát a szeretődnek mit veszel?

A leányból kibuggyant a nevetés.

- Majd adna nekem az uram.

- Az urad? Hát neked urad van? Asszony vagy?

- Igenis. A révészlegény az én férjem.

- Ejnye, az ördög a dolgát. Elvitt az orrom elől. Hagyd ott, gyere hozzám.

Egy pillanat alatt megkapta Emer fejét és szájon csókolta. És máris indult befelé az uzsonnához tárgyalni.

IX.

Petrik doktor olyan hízásra hajlamos, idősebb úr volt, akinek szőkeességét ősznek is lehetett tekinteni. Ha az ember ősznek érezte, akkor csodálta, hogy nini, milyen kitűnően konzervált ez az öreg úr, ha pedig szőkének nézte, akkor sajnálta, hogy ilyen korán megrokkant. Aranykeretes pápaszemet hordott és ha gondolkodóba esett valamin, akkor, mintha valami szer-tartást követne, letette a pápaszemet és haját buzgón símogatni kezdte a tarkóján.

A bemutatkozásnál alaposan szemügyre vette Galgót s arcára rá volt írva a kérdés: «te vagy az, akiről akkora rajongással beszéltek nekem?» De rá volt írva a felelet is: «csakugyan, igen jóképű ember vagy». Egyelőre uzsonnáztak és társadalmilag társalogtak, mégpedig rendkívüli szívéllyességgel és nyájasan. Galgó azonnal a sajtóra terelte a beszélgetést és érezte, hogy a *Tiszagyarmat* szerkesztőjét fontos és tiszteletreméltó személynek tekinti, akinek a közéletbe döntő beleszólása van. Petrik szerény méltósággal fogadta a fontosságának járó tiszteletet és néhány odavetett megjegyzést tett, hogy a magyar közéletre súlyos átok nehezedik, mert a közélet legfontosabb helyeit az arravaló tehetségek elől haszontalan és üres stréberek foglalják el, de majd a következő választásra - lehet remélni - tisztázódnak a dolgok s a törvényhozásban hivatott és önzetlen emberek fognak részt venni. Majd családjáról is beszélt Dóra udvarias érdeklődésére és elmondta, hogy mind a két fia túl van a számárköhögésen.

- Neked van családod? - kérdezte váratlanul Galgótól.

- Nincs, - felelte rögtön Galgó. De észrevette Petrik pillantását. Az a Galgó kezefejét nézte. Ott vékony sáv mutatta az egyik ujjon, hogy az az ujj valamikor gyűrűt hordott. Szükségét látta feleletét kiegészíteni:

- Nincs és nem is volt, mert azt a hölgyet, aki rövid ideig a feleségem volt, nem lehetett családnak nevezni.

- Óh, - szólt közbe mohó érdeklődéssel Dóra, - maga özvegyember?

- Talán özvegy, abban az értelemben, hogy az illető hölgy számomra meghalt. Elváltam. Most már túl vagyok rajta és örülök, ha nem kell rágondolnom. Soha nem is jut eszembe. Mintha rossz álmom lett volna az egész. Hagyjuk.

A másik kettő udvariasan egyéb témára tért át. Petrik nyilván mindjárt az egészet elfelejtette, de az asszonyon látszott, hogy a kérdés erősen tovább foglalkoztatja. Uzsonna után aztán, bár Petrik minden jel szerint szívesen folytatta volna még a könnyű beszélgetést, Firtosné felállott:

- Azt hiszem, hogy most talán térjünk a tárgyra. Ha úgy tetszik, menjünk át az irodába.

Bementek egy kényelmetlen helyiségbe, amely az udvarról kapta volna a világosságot, de közvetlen az ablakok előtt kerti növény zsinórokra felfutott lombja olyan sűrű falat alkotott, hogy a szoba sötét maradt. Két íróasztal volt ebben az irodában, de az egyikén egy regény hevert, gyűszű és varróholmi, ezt tehát Dóra használta, a másiknál nyilvánvalóan nem dolgozott senki. Dóra elfoglalta a helyét, a férfiak leültek az íróasztal mellett kétoldalt.

- Talán az volna a leghelyesebb sorrend, - mondta Petrik, - ha előbb feltárnám a vállalkozás jelenlegi helyzetét, hogy fogalmat alkoss magadnak, milyen munkát kívánna tőled a vezetés.

- Nem, nem, - szólt rögtön közbe Dóra, mintha aggódnék, hogy a beszélgetés rossz mederbe terelődik, - Galgó majd meggyőződik az üzlet helyzetéről és megcsinálja a legsürgősebb tennivalók sorrendjét, ha már megállapodtunk.

Petrik letette az asztalra az aranykeretű szemüveget és símogatni kezdte tarkóját.

- Igen. Lehet így is. Hát akkor felmerül a kérdés, hogy mik az igényeid?

Galgó hanyagul cigarettára gyujtott. A levegőben nagyot legyintett az égő gyujtóval, hogy az elaludjék. Aztán így felelt:

- Nekem igényem egyáltalában semmi nincsen.

Azok elámultak. Petrik visszatette pápaszemét, hogy a tárgyaló felet jobban szemügyre vehesse.

- Hogy-hogy semmi? Ingyen akarsz dolgozni?

- Igen. Ingyen akarok dolgozni. Erről Dóra nagyságos asszonnyal már beszélgettünk. Én teljes szívemből és teljes erőmből óhajtok neki segíteni. Ezt meg is teszem. Mihelyt itt letelepedtem, egész életemet ennek a feladatnak szentelem. Közben itt lakom, itt étkezem, mi kell nekem egyéb? Valami zsebpénz. Hogy mennyi, arról fogalmam sincs. Még sohasem vetettem azzal számot életemben, hogy mennyibe kerülök magamnak.

Dóra bámult és nem szólt semmit. Petrik letette szemüvegét és a haját símogatta.

- Szóval bele vesszük a megállapodásba, hogy teljes ellátást kapsz. Ez rendben van. Ugye rendben van, Dóra?

- Teljesen rendben.

- De ha magad sem tudod megmondani, hogy mennyi legyen emellett a készpénzjavalmazásod, akkor mit vegyek be a megállapodásba? Akkor nem tudunk továbbmenni. Magának van valami gondolata, Dóra?

- Nincs. Én maguktól várom a gondolatot.

Galgó mosolygott.

- Ha megengedik, én átveszem a szót. Én a teljes ellátáson kívül nem kérek fizetést, hanem részt a jövedelemből. Természetesen csak a tiszta jövedelemből. Ki részes az egész vállalatban? Tudtommal mindent a nagyságos asszony örökölt...

- Ne mondja nekem, hogy nagyságos asszony. Még hallgatni is fárasztó. Mondja egyszerűen, hogy Dóra.

- Hálásan köszönöm. Tehát a jövedelem a Dóráé, azt nem terheli semmi. Legfeljebb annak a fele, ami a háztartásból Kázmér ellátására esik. Azt a jogtanácsos van hivatva...

- Ne fáradj, - szólt Petrik, - ezt eddig is így csináltuk.

- Nos tehát, mondjuk úgy, hogy én ennek a jövedelemnek egy hányadát, mondjuk: tíz százalékat, még elveszem magamnak, mert máskülönben nem tudok nyíratkozni és cigarettázni. A megállapodásba be vesszük, hogy ezt évenként utólag számoljuk el. Erre az összegre olykor felveszek némi ákontót, a mutatkozó szükség szerint. Különben pedig légy szíves bevenni a megállapodásba, amit óhajtasz, én mindent aláírok.

- Vaktában? - mosolygott Petrik.

- Dehogyan vaktában. Nekem megvannak a garanciáim. Először is maga Dóra, akiről tudom, hogy nem rideg üzletfél, hanem, ha szabad eddigi jószágáról és bizalmáról következtetnem, egyszerűen igaz barát. Te pedig, kedves barátom, aki - remélem - szintén kitüntetsz nekem különösen értékes rokonszenveddel, mint kitűnő jogász, bizonyára nem arra törekszel, hogy lehetetlen részletekkel elvedd a kedvét valakinek, aki minden igyekezetét egy gyönyörű célnak akarja szentelni, hanem arra, hogy a munka lehetőségének meleg és tiszta légkörét megteremtse. Láthatod, hogy józanul mérlegelem a dolgokat. Mindent lehet rám mondani, bizonyára én sem vagyok hibátlan ember, de egy vádat nem emelhet ellenem senki: egészen bizonyos, hogy nem vagyok könnyelmű. Hogy mikor teszed írásba e megállapodást, az nekem közömbös. De a munkát rögtön el szeretném kezdeni.

Dóra úgy tekintett a lelkes Galgóra, mint aki tizenkét karátos gyémántot talált a porban. A gyémánt pedig új cigarettára gyujtott.

- Van itt egy szempont, amely eddig, úgy látom, figyelmen kívül maradt. Isten őrizze, hogy kritikával illessem a megboldogult Firtos Elemér mocsoktalan emlékét, de azt hiszem, neki kellett volna észrevennie azt a lehetőséget, amely ott hevert előtte a földön, csak érte kellett volna nyúlni. Lehet, hogy gondolt rá, de valami oka volt nem élni az adott helyzetben rejlő erőforrásokkal. Abból indulok ki, hogy egy üzleti vállalatnak óriási segítsége lehet a nyilvánosság. Ez azonban drága és körülményes dolog. Sok vállalat elvérzik azon, hogy vagy túlméretezi, vagy elhanyagolja a nyilvánosságot. Egyik vállalat nem figyel a reklámra, a másik viszont annyit költ rá, hogy ez elemészti jövedelmeit. Itt a helyzet roppant szerencsés. A vállalat jogtanácsosának ujság áll rendelkezésére. Miért nem hasznosította ezt eddig a cég? Hiszen a *Tiszagyarmat* című lapnak a reklám nem kerül semmijébe, sokkal olcsóbban adhatja cégünknek, mint bármilyen plakát, vagy egyéb hirdetés. Mi volna, ha a cég megalkudnék saját jogtanácsosával bizonyos hírlapi díjtételekre vonatkozólag? Felteszem, hogy mi a reklámot a *Tiszagyarmat*-ban sokkal olcsóbban kapjuk, mint bárki más. És tudunk arról is gondoskodni, hogy a felmerülő csekély költséget sem kell fizetnünk készpénzzel. Mivel fizetjük? Mi is reklámmal. Két teherkocsival dolgozunk, ez a számítás alapja, ugyebár. Mi van rájuk festve? Felteszem, hogy csak a cég.

- Nincs rájuk festve semmi, - szólt Petrik, aki még pápaszemét is letette, hogy jobban figyelhessen.

- Nos tehát, rá fogjuk festeni mind a kettőre, hogy «Firtos-szállítóvállalat», odafestjük a telefonszámunkat is. Viszont odafestjük nagy, kiabáló piros betűkkel, hogy «Fizessen elő a

Tiszagyarmat-ra. Főszerkesztő: dr. Petrik Géza». A nap minden órájában hirdetjük tehát a lapot. Amerre a kocsik járnak, mindenki olvassa ezt a reklámot. S mit fizet ezért a *Tiszagyarmat*? Ugyanezt. Minden számában hirdetést tesz közzé a Firtos-szállítóvállalatról, a szövegrészben pedig állandóan ébrentartja az érdeklődést ügyeink iránt. Csak úgy a levegőből kapom a példákat. A hírek között ezt olvassa a közönség: «Könnyen végzetessé válható baleset történt az ilyen és ilyen országúton. A Firtos-szállítóvállalat egy teherautója szállítmánnyal dúsan megrakodva haladt, mit tudom én, milyen község felé a megengedett sebességgel. A kocsinak két gyermek került útjába, akik a porban játszottak. A soffőr az utolsó pillanatban vette őket észre a fordulónál, de még volt annyi ideje, hogy a kormánykereket elrántsa és megmentse a gyermekeket a biztos haláltól. A kocsi aztán zavartalanul folytatta útját. A vállalat a kocsivezetőt külön jutalomban részesítette, annál is inkább, mert az értékes áru is hibátlanul érkezett rendeltetési helyére». Mit szólsz egy ilyen közleményhez? A lapot az olvasók kapkodni fogják, a cégnek pedig remek reklám.

- Ez zseniális, - kiáltott Dóra.

- Kitűnő, - járult hozzá Petrik, - ezt csakugyan meg lehetne csinálni, ezt a kölcsönös hirdetést. Te voltál valaha ujságíró?

- Nem voltam én soha. De ilyen apróságokért még nem megyek a szomszédba. Fő az, hogy remekül használ neked is, a cégnek is és senkinek semmijébe nem kerül. Az ilyen csekélységek megfogalmazását természetesen szívesen vállalom. Mindenesetre meg kell ismerkednem magával a lapoddal. Ha megengeded, majd meglátogatlak szerkesztőségben. Hol a szerkesztőség?

- A nyomdában. Megvásároltam Tiszagyarmat egyetlen nyomdáját, a Goldstein-nyomdát. A neve most Bocskay-nyomda. Ott készítjük a lapot. Nagyon hasznos lesz, ha ellátogatsz.

- Feltétlenül. Ha átveszem az állást Dóránál, és voltaképpen ezzel a szóbeli megállapodással már át is vettem, ez egyik legelső dolgom. A másik, biztosítani a különböző összeköttetéseket. Mint jogtanácsosunkra, rád hárul a feladat, hogy bemutass a legfontosabb hatóságoknál. Közjegyzőnél, csendőrségnél, satöbbi, majd feljegyezzük, hogy ki mindenkinél kell látogatást tenni Tiszagyarmaton. Mindezt csak ötletszerűen sorolom fel, hiszen még meg sem melegedtem.

Itt tartottak, mikor Nóra lépett be az irodába. Olyan arccal, mint az angol katonai parancsnok a négerek közé a gyarmati kupaktanácsba.

- Jó napot. Dóra, kérlek, vacsora után vendégeket kapunk. Szőnyiék, meg az egész kompániájuk, mind átjönnek. Gondoskodni kell valami harapnivalóról. Megjegyzem, én nagyon unom őket, ne marasztalj senkit. Mennyire vagytok a tárgyalással?

- Körülbelül készen is vagyunk, - felelt Petrik, - azt hiszem, megtaláltuk azt az embert, aki a céget rendbehozza. Én most már ajánlani is fogom magamat. Holnap sok dolog lesz. A fejemben már lassanként alakul is a szöveg, amellyel a nagy eseményt a közönségnek bejelentem. «Rohamosan fejlődő községünk életében nagy változás történt. A Firtos-féle szállítócég az eddigi vezető helyét dr. Galgó...»

- Nem, nem vagyok doktor, - szólt Lóránt szerényen, - egyszerűen Galgó Lóránt vagyok.

- Jó. Hát akkor egyszerűen «...Galgó Lóránttal töltötte be, aki vezérigazgatói minőségben már át is vette a cég vezetését.» És majd még írok hozzá egy-két közvetlen szót, rám kell bízni.

- Én pedig most már vacsora után nézek, - szólt boldogan Dóra.

- Várj, - mondta Nóra, - én magamra kapok valamit, aztán majd Galgót átveszem.

Egy negyedóra múlva Galgó és Nóra ott ültek ketten a ház háta mögött. Itt is volt homlokzata a háznak, amely voltaképpen büszkén hátat fordított a tiszagyarmati utcának, és arccal a Tiszára tekintett. A folyó a korai, de még nem hűvös sötétedésben fekete tömeg gyanánt, szinte mozdulatlanul állt előttük odalent. A komp már elpihent, a Tisza csendes volt és nyugodt, mint az igavonó, amelyet végre szabadon hagynak az istállóban. Közel-távol egy-egy szórványos fénypont mutatta, hogy ott már meggyújtották a lámpát. Valahol harmonikáztak, de csak alig hallhatóan. Ők egy verandán ültek, amelynek az építész gondolata szerint kertre kellett volna néznie, de nem volt kert előtte, csak meredek földszakadék le a Tiszáig.

- Mostanig fürdött? - kérdezte Galgó.

- Inkább csak örültem a napnak, meg a levegőnek. Sokan jöttek később ismerősök, volt egy kiránduló társaság is, gramofont hoztak, szalámit, meg bort. Az ember beúszik a Tiszába, aztán kijön öt perc múlva száradni, szárad egy óráig, aztán öt percre megint beúszik. Némelyik még táncol is a homokon, és vannak férfiak, akik úszónadrágban kártyáznak. Az idő eltelik.

- Magát ez mulattatja?

Nóra csodálkozva bámult rá az új vezérigazgatóra.

- Furcsa kérdés. Magát mulattatja, hogy ebédel? Hozzá tartozik az élethez. Ahogy mondtam: az idő eltelik. Az ember nem akar egyebet.

- Ez az. Ezért tettem fel a furcsa kérdést. Maga nem akar egyebet?

- Csak, hogy az idő elteljék? Nem, nem akarok egyebet. Mesterségem nincs, mert tudom, hogy hiányzik hozzá az üzleti tehetségem. Nem szeretem, ha más dolgozik helyettem. A magam ura szeretek lenni, és még a munkától sem szeretek függeni. Nem tudom megérteni az olyan természetű lényeket, akik függni szeretnek. Ezért nem fogom soha megérteni Dórát, ő csak függni szeret. De hát, ha neki így jó, akkor neki van igaza. Csak az a baj, hogy nem mindig nézi meg jól, kitől függjön.

- Nekem úgy tűnik fel, hogy maguk között van valami elintézetlen kérdés.

A lány hallgatott egy darabig. Aztán nyugodtan és határozottan válaszolt:

- Nézze, Galgó. Maga itt idegen, ma érkezett ehhez a házhoz és természetesnek tartom, hogy tájékozódni igyekszik. Hogy köztem és nővérem között van-e valami elintézetlen ügy, azt nagyon szeretné tudni, ezt megértem. Én nem felelek rá. Lehet, hogy van valami. Lehet, hogy nincs. De úgy találom, hogy összesen tizenkét óra múltán ezt kissé korai dolog megkérdeznie tőlem.

- Kérem, - felelte Galgó a sértett emberek túlzott udvariasságával, - ha túlságosan bizalmas voltam, bocsásson meg. Jogosan tette, ha figyelmeztetett rá. Ez most történik velem először életemben.

- Nagyon hihető, hogy most történik először életében. És ez is a hiba. Úgy látom, magát egész életében túlságosan elkényeztették. Akarja, hogy én is bizalmasan mondjak valamit? Maga igen csinos és igen kellemes ember, a lényében van valami vonzó. Ez tagadhatatlan. De nagyon önhitt. Erről le kell szoknia.

Galgó ültében meghajolt, noha ez a kitűnő mozdulat kárbaveszett, mert most már besötétedett és Nóra nem láthatta.

- Mindent el fogok követni, Nóra nagysád. Erős akarattal talán le lehet szoknom egy olyan hibáról, amely különben csak a maga képzeletében létezik. Egyáltalában nem vagyok önhitt. Nem becsülöm magam többre, mint amennyit érek.

- Mint amennyit gondolja, hogy ér. Éppen ez az. Hát majd módja lesz megmutatni, mennyit ér. Akkor majd kiderül, hogy tévedtem. Mint ahogy az is kiderülhet, hogy maga tévedett. Maradjunk ennyiben. Szeretem a tiszta helyzeteket.

- Én is. És nehogy félreértés essék, közölhetem, hogy elvált ember vagyok.

- Elvált ember. Helyes. De mennyiben tartozik ez a tárgyra?

- Mert már említettem magának, hogy nőtlen ember vagyok. Ez úgy is hangozhatik, mintha legényember volnék és sohasem lett volna feleségem. Nem akarom, hogy ebből a homályos mondatból félreértés származzék. Volt idő, mikor rövid ideig nős voltam. Elváltam, kész. A részletekről nem szeretnék bővebben nyilatkozni.

- Na igen, de miért mondja ezt? Nekem úgy tetszik, hogy ezt a kérdést a hajánál fogva ráncigálja elő. Miért fontos az, hogy elvált ember? Ez csak arra a hölgyre tartozik, aki majd magához akar menni. Rám nem. Itt a vidéken elég népes birtokosság van, és ha maga itt gyökeret ver, bizonyára talál valakit, akit el akar venni. Majd annak magyarázza meg. Az aztán vagy magához megy, vagy nem.

Galgó mindenáron felül akart kerekedni. A leányon olyasmi látszott, hogy a nővéreire vonatkozó egyenes kérdés kihozta a sodrából. Esetleg délután történt vele valami. Mindenesetre egészen más lett, mint délelőtt volt. Nyers volt, tartózkodó, sőt rendreutasító. Amellett eszesnek látszott. Itt résen kell lenni. Galgó tehát a könnyed jókedvet választotta.

- Nem áltatom magam illúziókkal. Lehet, hogy nem akar hozzámjönni az illető. Egyelőre vagyontalan vagyok. Csak a családom jó, de ez nem mindenkinél hat. Kapornyaki Galgónak születtem, dédanyám Csáky-leány volt.

- Ah, igazán, - szólt közbe élénken, de még mindig idegenül Nóra, - hiszen akkor rokonok vagyunk. Nekem a nagyanyám volt Csáky-leány, az anyám édesanyja. Bent majd megmutatom a képét. Melyik ágból való a maga dédanyja?

- Azt nem tudnám könyv nélkül megmondani. A családfát nem tartom magamnál. De majd megkérdelem. Nagyon örvendének, ha kisülne a rokonság. Pesti atyámfiái majd megírják. Én, őszintén szólva, keveset adok rangokra és címekre. Az előkelőség szerintem nem a származástól függ. Csak éppen mondtam, mert éppen erről volt szó...

- Bocsánat, erről nem volt szó. Hogy maga milyen családból való, arról nem beszéltünk. Maga hozakodott elő vele. De ha már szó van róla, nagyon könnyű lesz a rokonsági fokot megállapítani, mert hányódik itt a góthai almanach egy régi kötete; még szegény apámé volt, aki sokat adott az ilyesmire. Ezt Dóra örökölte tőle. Én bizony nem. Hát majd utána nézünk. Mindenesetre érdekes véletlen.

- Ugyan kérem, - vetette oda legyintő hangon Galgó, - hagyjuk az egészet. Csak úgy kicsúszott a számon, sohasem szoktam erről beszélni. Nem fontos az egész.

- Magának nem fontos, hogy rokonunk-e, vagy sem?

Galgó egészen a sarokba szorult. Ilyenkor ellentámadással szokott segíteni magán. Ezt tette most is.

- Kérem, ez méltatlan vád, hogyan vethet ilyet a szememre? Természetes, hogy rokonságunk kérdése nekem óriási fontosságú. Nem szokásom a hízélgés, de hogy kalandos életem éppen ide vetett maguk közé, a Tisza partjára, hogy új élet nyílt meg előttem, éppen két ilyen hölgy közvetlen közelében, hogy végre otthont találhatok, én, aki éppen az otthont mindig nélkülöztem, ez nekem rendkívüli és csodálatos áldás. Most még hozzá megvillan a lehetősége annak, hogy éppen rokonok közé kerültem. Én, akinek egész élete család és rokonok nélkül telt el, rokonokat találok. Ha ismerné sivár és szenvedésekkel teli árva multamat, jól tudná,

hogy nekem ez mit jelent. És akkor azt vágja hozzám, hogy a magukkal való rokonság nekem nem fontos? Bocsásson meg, erre nem szolgáltam rá. Majd lesz egyszer idő, mikor a vállamra teszi a két kezét, szemem közé néz, és azt fogja mondani: «kedves Lóránt, most már megértem, hogy nagy fájdalmat okoztam magának. Bocsásson meg».

- Én azt fogom magának mondani, hogy kedves Lóránt?

- Mért ne mondhatná? A nővére már rendreutasított, hogy nagyságosasszonyoztam és felszólított, hogy szólítsam Dórának. Következésképpen ő Lórántnak szólít engem. A világ nem dőlne össze, ha... ha Nóra nagysád szintén ilyen bizalomra ragadtatná magát. Nem most rögtön. A világért sem. Majd egyszer. Ha majd megismert.

- Kedves Galgó, maga rendkívül ügyesen csüri-csavarja a dolgokat. Először is túlbizalmas kérdéseket intéz hozzám. Aztán, anélkül, hogy erről szó volna, hangoztatja, hogy elvált ember. Aztán előhozakodik származásával s kitálalja, hogy Csáky-rokon. Mikor kitűnik, hogy mi is Csáky-származékok vagyunk, egyszerre nem törődik vele és az előkelőséget nem a származásban látja. Aztán azt mímeli, hogy én megbántottam. Mindezt ritka svádával csinálja, meg kell hagyni. Szóval a nővéremmel már ilyen Dóra-Lóránt lábon állanak? Úgy. Na, ez elég gyorsan ment, ami azt illeti.

Galgó megkönnyebbülten fellelékezett önmagában. Megtalálta azt a nyelet, amelynél fogva a helyzetet megfoghatta. Itt kellett volna kezdenie. A nővérek gyűlölik egymást. De most majd behozza, amit elmulasztott.

- Hogy tartózkodó és bizalmatlan, az nagyon helyes jellemvonás. De az imént engem utasított rendre, hogy túlbizalmas vagyok, most pedig a saját nővérét találja túlbizalmasnak. Kérem, ne kívánja, hogy az egész világ kövesse a maga tiszteletreméltó ridegségét. Vannak a világon meleg és közvetlen egyéniségek is, hagyja meg azoknak a nyíltság, a közlékenység, a barátság örömét. Lehet, hogy csalódni fognak, de az a csalódás megéri az addigi melegség örömét.

Nóra hirtelen hangot változtatott. Kellemetlenül, élesen felkacagott.

- Megéri? Meg tudnám mondani, kitől kérdezze meg, megéri-e.

Ebben a pillanatban Emer a sötétből érkezvén, vacsorázni hívta őket. Mivel mezítláb járt, nem hallották, mikor jött.

- Hálaistennek, - mondta keményen Nóra, - mert még többet is mondtam volna. Emer, add a kezed a nagyságos úrnak, mert még nem ismeri a járást és megbotlik.

Az ebédlőben hunyorogva ültek asztalhoz, a hirtelen fény bántotta szemüket. Kázmér már ott ült a helyén és farkaséhségében türelmetlenül várt. Meztelen nyakán ott volt a zöld nyakkendő, de Galgó nagy meglepetésére rózsaszínű pamutszállal vastagon hímzett ábrák díszlettek benne. Kázmér nyilván azzal töltötte a délutánt, hogy valahonnan ilyen fagyaltszínű pamutot szerzett és a selyemnyakkendőt kiteremtettézte.

- Gyönyörű a nyakkendő, - mondta Galgó.

Kázmér hangosan felkacagott a diadaltól. Állandóan nézte magát a törött tükörben, mely most is ott támaszkodott előtte a vizespohárnak. A nők rendre akarták inteni a vendég holmijában tett kárért, de Galgó jelentős szempillantással mind a kettőt leszerelte.

- Csíkos, - ragyogott Kázmér és megint hatalmasan felkacagott, majd nekilátott az evésnek s a világ megszűnt számára. A két nő és Galgó elég szótlanul eddegéltek. Galgó folyton Nóra legutolsó szavait forgatta fejében, amelyekbe Emer éppen a legkényesebb ponton lépett be. Ezek szerint meg lehetne kérdezni valakitől: megéri-e a csalódást a meleg bizalom és barátság öröme. De ki az, akitől meg lehelne kérdezni? Valakitől, aki csalódott, az nyilvánvaló. Nóra a kaján káröröm hangján beszélt erről a csalódásról. Ezt latolgatta a felületes társalgás alatt és

keresgelte magában a megoldást. S ez aligha lehetett más, mint Dóra. Lopva meg-megnézte a tányér fölé hajló két nővér arcát. Mind a két arcon volt valami dacos és szenvedélyes kifejezés, az egyik en puha és romantikus módon, a másikon keményen és kérlelhetetlenül. De az volt: két ellenség kérlelhetetlen indulata, sírig tartó élet-halál háború.

A vacsorát még be sem fejezték, mikor jöttek a vendégek. Egész kis banda. Valahol együtt vacsoráztak a tiszai fürdő után és ott alaposan nekilendülhettek az itálnak, mert kivétel nélkül mindnek csillogott a szeme és békótlan volt a hangulata. Legfeltűnőbb volt és Galgó figyelmét legelőször kötötte le egy Pityu nevű hatalmas termetű fiatalember, aki másképpen nem is tudott beszélgetni senkivel, ha meg nem ölelgette. Igen nagy volt benne a természet, homlokán és halántékán nyirkosan csapott ki a verejték, a lélekzet szuszogva járta hatalmas mellkasát és a beszélgetés minden percnyi szünetét erre a mondatra használta fel:

- Én csak azt mondom, magyarok vagyunk, vagy nem vagyunk magyarok!

Ehhez rendesen vagy az asztalra ütött, vagy a legközelebbi férfiismerős vállára. A másik egy nyaktalan ember volt, aki már teljesen becsípve érkezett. Ez két palackot tett ki a két külső zsebéből az asztalra. Jambónak szólította mindenki. A két palack a «havasi székely borókapárlat» nevet viselte a ráragasztott címkén. Hamar kiderült, hogy eredetileg három palackkal kezdték az élénk társalgást, de egyet már a Tisza partján délután elkezdtek és mostanáig a nyakára is hágtak. Ez a Jambó bevette magát az asztal sarkára, szüntelenül ivott és bárki bármit mondott, megvetően motyogta maga elé:

- Be van rúgva.

Volt egy tejfehér arcú, szőke legény köztük, akit Marconának becéztek. Ez nagy tisztelője volt a székelységnek, minden más fajtát lenézett, szüntelenül erdélyi emlékeiből adott elő, olyankor is, ha senki nem hallgatott rá. Lassanként kiderült, hogy szepességi eredetű, vasutas ember, állomásfőnöknek került ide, székely leányt vett volt el Aranyosgyéresen. Itt volt a hitvese is, jókedvű, igen hangos dáma, aki minduntalan harsányan kacagott, és kacagtak színei is: haja szénfekete volt, arca kicsattanóan piros, termete feltűnően karcsú, de válla és csípője terjedelmesen széles. És nagyokat sikongott, mindenkinek vaskos gorombaságokat mondott és megjegyzéseit rendszerint így kezdte:

- Ami a szívemen, az a nyelvemen, hiszen ti már ismertek engem.

Volt még egy másik asszony is, egy rosszkedvű, férjénél jóval idősebb, szikkadt családanya, aki, ha szólt, állandóan a kormányt becsmérelte az állami fizetések lehetetlen színvonala miatt, és egy gumilabdaszerű, vastaglábú, gömbölyű kis özvegy, akinek viszont a vadászat volt a kedvenc témája és nevezetesebb Nimród-eseteit «az őzem», «a szarvasom», a «tizenkettesem» néven emlegette. Ez az egész társaság öt perc alatt féktelen zivajjal töltötte meg az eddig fojtott hallgatagságú ebédlőt. Mindenki tudta a járást, régi esetekre célozgattak, s a célzásokat mindenki értette, csak Galgó nem. Őt «vezérigazgató» gyanánt vették be eleinte az általános társalgásba, de a férfiak mindjárt tegezni kezdték, édes öregemnek szólították, mígnem Pityu harsogva így kiáltott:

- Hát te mit üldögélsz ott a sarokban, nem iszol semmit és csak illatozol csendesen, mint az erdei árvácska?

Hogy miként illatozik az árvácska, egyáltalában van-e erdei árvácska, annak semmi értelme nem volt, de az árvácska nyomában rajta ragadt az új vezérigazgató. Buzgón diktálták bele a havasi székely borókapárlatot, de ő nem szeretett inni, különböző ürügyek alatt elült hol ettől, hol attól az itatótól, míg végre Dóra mellett találta magát.

- Ez a maguk rendes társasága?

- Nem az enyém, Nóráé. Én az ilyen zajos összejöveteleken csak muszájból veszek részt, de végig ki kell tartanom, hiszen háziasszony vagyok.

- Ezen csodálkozom.

- Kin? Rajtam?

- Dehogy, Nóra önagyságán. Hiszen eszes nő, hogyan érezheti jól magát ilyen társaságban?

- Édes Istenem, eltréfál velük. Jó ember ez valamennyi. Nórának öröme telik benne, ha egyikkel-másikkal udvaroltat magának. Ott van például ez a Pityu. Ez másfél évvel ezelőtt mellbe-lőtte magát Nóráért. Nem lett semmi különös baja, hat hétig feküdt a debreceni klinikán. Most jóbarátok. Pityu a tavasszal házassodik, de ebből a kompániából nem akar elmaradni.

Kicsit hallgatott, aztán hozzátette:

- Ezek már mind átestek a Nóra-mérgezésen. Ez lesz a maga sorsa is.

Galgó szelíden mosolygott és megcsóválta a fejét.

- Azt nem hiszem. Nem fogok én arra ráérni. Nagyon sok dolgom lesz a céggel. Az ilyen járványok különben sem fognak rajtam. Én nagyon komoly ember vagyok, kedves Dóra. Nóra önagyságát szívből tisztetem és nagyrabecsülöm. De hogy mérget jelentene számomra? Nem, ezt nem hiszem. Én nem is szoktam kurizálgatni. Vagy egy életre, ha eljön az életben az illető, vagy sehogy.

- Mondja, érdekel a maga házassága. Mondja el nekem, hogy...

Ekkor azonban már felemelkedett Pityu az asztalnál, poharat tartott a kezében és szónokolni kezdett, sőt szavait egyenesen Galgóhoz intézte.

- Majd erről még beszélünk, - súgta Galgó és teljesen a szónok felé fordult. A beszéd rövid volt, de sikeres. Arra szólította fel Galgót, hogy igyekezzék Tiszagyarmat társadalmában olyan szeretettel elhelyezkedni, mint amilyenel fogadják, mert vagy magyarok vagyunk, vagy nem vagyunk magyarok. Ezt általános éljenzés követte, csak Jambó vádolta meg a szónokot, hogy teljesen be van rúgva. Galgó röviden válaszolt: minden igyekezetével azon lesz, hogy Tiszagyarmat szeretetreméltó társadalmának legszebb érzéseit kivívja. Újabb éljenzés következett, melybe Jambó belerikoltotta:

- Ez is be van rúgva.

Pedig Galgó nem volt berúgva. Éppen nekikészült, hogy házasságáról, kellő és ügyes részletekkel, előadást tartson Dórának, de éppen ekkor megszólalt a gramofon. Most vették elő. A háziasszonyt mindjárt felkérték. Nóra ült le a helyére.

- Most beszéljessen velem, mert Pityu felkért s én nem akarok vele táncolni. Be van csípve.

- Kérem, szívesen. Miről parancsol beszélgetni?

- Tulajdonképpen semmiről. Alkalmas pillanatban el akarok tűnni. Ezeket szívből unom.

- Magam is visszavonuláson gondolkozom. Az éjszakát átutaztam, ideje volna ágyba menni.

- Természetes. Ne is köszönjön senkinek, feltűnés nélkül sompolyogjon ki.

- Köszönöm szépen. De igyuk meg a békepoharat. Inkább megígérem magának, hogy soha sem fogom udvarlással moleztálni.

- Inni nem iszom. Vegye úgy, hogy a békepohár megtörtént. De valamit tudomásul vehet. Hogy velem ki foglalkozik, azt én szoktam elhatározni. És úgy határoztam, hogy maga nem fog. Most várjon egy pillanatra. Szólok Emernek, az majd átkíséri a szobájába.

Galgó elszökött a mulatságból. Emer elkísérte a szobájához. Vaksötét, puha, hűvös éjszaka volt, a gramofon odaát azt bömbölte, hogy «Lesz maga juszt is az enyém». Galgó derékon kapta a sötétben Emert és meg akarta csókolni. De az vihogva kibontakozott és eltűnt a sötétben. A vendég utána nézett és eltűnődött: Dóra, vagy Nóra? Aztán vállat vont és boldog fáradtsággal vetkezni kezdett.

X.

Másnap Petrik sehogysem tudta beleilleszteni órarendjébe Galgó látogatását, ezt tehát el kellett halasztani harmadnapra, mert a közbülső nap ünnepre esett, akkor pedig az ügyvéd táviratozott Újfehértóról, ahova rokonait ment meglátogatni, hogy visszautazása két napot késik. Mikor megjött, olyan égiháború jelezte a nyár végleges elmúltát, hogy nem lehetett kimozdulni az utcára. A szerkesztőségi látogatás egyre húzódott. Galgó olykor színészkedően jelezte türelmetlenségét és munkavágyát, de egyébként igen jól érezte magát. Hogy mégis dolgozni láttassa magát, meglátogatta a csendőrőrs parancsnokát, a református lelkészt, a jegyzőt, s a község egy-két birtokos családját. Önállóan ment el, Petrik támogató jelenlétét meg sem várva. A szállítóvállalatról nem akart bővebb beszélgetésbe belemenni.

- Ó, abból nagy dolgot fogok csinálni, - mondta lelkesen, - csak még nem volt módomban a vállalat pontos helyzetével részletesen megismerkedni. Mihelyt a cég jogtanácsosával nekiülhetek a dolognak, mindjárt elkezdődik a munka. Éppen azért vagyok itt, hogy a te annyira értékes támogatásodat biztosítsam.

Petrikkel egy hét múlva végre le lehetett ülni. Már éppen ideje volt, mert az a pénz, amit Soltész jóvoltából még Püspökcsanádról hozott magával, teljesen elfogyott.

- Mielőtt tovább megyünk, - mondta Galgó, - légy szíves, adj nekem száz pengőt.

- Hogyhogy száz pengőt?

- A tiszta nyereségre előlegül. Úgy állapotunk meg, nem?

- Igaz. Nem jutott eszembe.

Galgónak száz pengő volt a zsebében. Könnyűnek és vidámnak érezte magát.

- Most nézzünk el a szerkesztőségbe. Ráérsz most? A szerződést add ide, rögtön aláírom és már mehetünk is.

- A szerződést még nem értem rá megcsinálni. Rengeteg dolgom volt az utóbbi napokban. De hiszen ezen az egy-két napon nem múlik.

- Akár egy-két héten sem. Gentlemanek vagyunk, öregem, amit kimondtunk, az szentírás. Majd megcsinálod, mikor ráérsz. Messze van ide a szerkesztőség?

A szerkesztőség nem volt messze. Három házzal odébb tanyázott a Bocskay-nyomda. Petrik elmondotta, hogy a volt Goldstein-nyomdát azért keresztelte Bocskayra, mert a Petrik-család 1609-ben Bocskay Istvántól kapta nemességét, a birtokában lévő «Nos Stephanus» kezdetű eredeti kutyabőr szerint. Kötelességének érezte, hogy hálából ilyen emlékkal áldozzék a nagy fejedelemnek. A nyomda két épület közé ékelt földszintes házban tanyázott s egyetlen nagy helyiségből állott, amely gépház, raktár és egyéb volt egyszerre: a terem sarkában üvegketrec választotta el azt az asztalt, amely nyomdairoda volt, mikor Maknics úr, a nyomdavezető, üldögélt mellette, és a *Tiszagyarmat* szerkesztősége volt, mikor Petrik bejött és a szolgálat-készen felpattanó Maknics úr helyét átvette. Rögtön le is ült szerkeszteni. Most szerkesztette a

következő heti számot. Közben az üvegketrecen túl a szedők dolgoztak rézsútos betűszekrények előtt kéziszedéssel, félkézzel az úgynevezett sorzót tartva, abba pedig gyakorlott gyorsasággal rakosgatva a szekrény különböző rekeszeiből kikapkodott betűket, a nagy, nyomott terem másik végében a «flach» gép csattogva nyomott valamit, egyik oldalán a nyomdászlány igazgatta a telenyomtatandó papirosívet, másik oldalán másik nyomdászlány szedegette ki a gép torkából a kész nyomtatvány lapjait. Savanyú antimonszag töltötte meg a levegőt, csörömpölés és csattogás hallatszott egybeömlő folyamként. Az egész soha nem ismert, különös és kéjes gyönyörűséggel érintette meg Galgó lelkét.

Petrik mindenekelőtt nagy újsághalmazba nyúlt; ezek voltak a cserepéldányok, a Hevesvármegyei Hírlaptól kezdve a kolozsvári Ellenzékig. Ezek közül kiszedte a Szeged és Vidékét, átfutotta «Az utolsó pillanatban» című vezércikket és bólintott. Ollót vett elő, kivágta az első cikket, aztán ceruzával ráírta ezt a két titokzatos betűt: cd.

- Mi az, hogy cd? - kérdezte Galgó.

- A c betű azt jelenti, hogy ciceró. Ez a betűfajta neve. A vezércikket mindig ciceróból szedjük. A d betű pedig azt jelenti, hogy «durch». Vagyis a betűket a nyomda ritkítva szedi, úgynevezett Durchschuss-szedésben. Csak a vezércikket illeti a ciceró. A cikkeket általában garmonddal szedjük. Van egész kicsiny, úgynevezett nonpareille-szedésünk is, de ez nagyon nehezen olvasható. A garmondra is ráírjuk, hogy durch-e, vagy kompressz, mert némelyik közlemény ritkított, némelyiket pedig tömött garmonddal szedjük. A vezércikk tehát megvan. Mi a hivatalos, Maknics úr?

- Az a csomó ott balfelől, szerkesztő úr.

A szerkesztő úr baljánál ott volt kezügyben egy iratcsomó, rajta nyomtatékul egy tömör, téglalakú vasdarab. Petrik félretette a vasdarabot és átfutotta a csomót.

- Lássuk csak. Sertésvész. Ez jön, Maknics úr. Ráírjuk, hogy gk. Elejét, végét kihúzzuk, majd a korrektúránál még egyszer átnézem. Ez mi? A koloncai Mansz műsoros ünnepséggel egybekötött zászlóavató estét rendez. Jól van. Gk ez is.

Közben Petrik ceruzája szorgalmasan járt: a különálló sorokat hurkokkal húzta össze folyamatos szöveggé.

- Hát még mi van? Gyászjelentés. Eőri-Szabó Gerzson meghalt. Hát erről külön írunk. Hol a kéziratpapír? Figyelj ide, hogy ezt hogyan csináljuk.

És míg írta, fennhangon mondta is Galgó okulására a szöveget.

- Gyászrovat. Tiszagyarmat gazdátársadalmának színe-java kísérte utolsó útjára Eőri-Szabó Gerzson, a vidék messzeföldön ismert és nagyrabecsült egyéniségét. Elmúlása pótolhatatlan űrt hagy közgazdasági életünkben. Valahányszor gazdasági ügyekről volt szó, mindig ott láttuk tisztességes, hajlott alakját a közélet porondján, mígnem csontujjaival közéletünk e virágját is letépte a kegyetlen halál... Várjál csak, ez nem jó. Virág, de nem jó. Közéletünk e tölgyét is letépte csontujjaival... nem, ez se jó. Kidöntötte! Tehát: mígnem csontujjaival közéletünk e tölgyét is kidöntötte! Tehát: mígnem csontujjaival közéletünk e tölgyét is kidöntötte a kegyetlen halál. No ez elég is lesz. Mi van még itt? Árverési hirdetés. Nonpareille. Így ni. Ez micsoda? Beküldött kézirat. «Álomkirály.» Ez nem megy le a nyakamról, ez az álomkirály. Ez nem más, mint Kvarencsik Róza, egy sánta vénkisasszony, akinek a verselés a szenvedélye. Néha-néha közlöm is. Most nem közlöm, most kap szerkesztői üzenetet. Írom is. Szerkesztői üzenetek. Álomkirály, helyben. Látod, ezt a szót kétszer aláhúzom, akkor a nyomda fett-betűből szedi, vagyis vastagabban. Ha csak egyszer húzom alá, akkor kurzív betűvel szednék, vagyis dőlt szedéssel. Tehát: Álomkirály, helyben. A beküldött művek nem ütnek meg lapunk mértékét. Ez rendben van.

Petrik minden közleményt külön kutyanyelvre írt. Így szerkesztett még tovább is. Zsebébe nyúlt és jegyzeteket szedett elő.

- Hopp, ezt majdnem elfelejtettem. Ezért jó mindent felírni. Figyeld csak ide, mit írok. Tiszagyarmat diadala. Budapesti tudósítónk jelenti, hogy a BAC-Sportklub minap lezajlott sportversenyén az ökölvívás harmadik díját Kokas Menyhért, Tiszagyarmat szülötte, nyerte el. Kokas aranybetűkkel írta be nevét községünk testedzésének történetébe. A győztesnek édesatyját, Kokas Géza helybeli m. kir. állami végrehajtót, a szerencsekívánatok százai keresték fel. Ez is megvan. Mi van még itt felírva? Igen. Figyeld ezt is. Ragyogó karrier. Budapesti tudósítónk jelenti: Mint a hivatalos lap egyik legutóbbi száma közli, a vallás- és közoktatásügyi miniszter Ács Imre óradíjas tanárt a hajdúnánási református gimnáziumhoz rendes tanárnak nevezte ki. Ács Imre pályafutását, amely innen, Tiszagyarmatról indult el, ezentúl is lelkes figyelemmel fogjuk kísérni. Van még valami, Maknics úr?

- Nincs semmi, szerkesztő úr.

- Kész az ujság? - kérdezte Galgó.

- Hohó, most jön a java. Most nekem magamnak kell elmenni három helyre. Először a csendőrorshöz, hogy történt-e valami betörés, lopás, közlekedési baleset, vagy éppen öngyilkosság. Aztán az anyakönyvi hivatalba, hogy mik voltak a születések és a halálozások. Harmadszor pedig a jegyzőtől megkérdezem, hogy nem kell-e közzétenni valami gyűlést, rendeletet, satöbbi. Ez az igazi része az ujságírásnak, barátom. Holnap ezeket végigjáróm, akkor bejövök, megírom, holnapután pedig megcsinálom a korrektúrát. Nem is képezed, mennyi munka van ezzel a kis lappal. Most megcsináljuk a tükröt. Azt persze nem tudod, hogy micsoda az a tükör. Látod, előveszek egy kutyanyelvet és felírom az összes közlemények címét. Mikor már minden fel van írva, tehát ez esetben holnap délután, akkor megszámozom az egyes közleményeket, ezt hívják tükörnek. Ebből a metrompás, vagyis ez esetben Maknics úr tudja, hogy hogyan legyen és milyen sorrendben kell betördelni a lapot. Jaj barátom, bonyolult mesterség ez. Nem olyan könnyű ebbe beletanulni. De remélem, hogy most már körülbelül van valami fogalmad az egésztől.

- Körülbelül van. Már bele is tudok szólni, ha megengeded.

- Parancsolj.

- Mi van azzal a cserehirdetéssel, amit Dóránál megbeszéltünk?

- Már rég megírtam. Remek, félhasábos, feltűnő hirdetés. A harmadik oldalra tördeljük. A levonatot majd megnézheted.

- Megnézem. De tudod, mi jutott eszembe? Miért nem írsz egy pár légből kapott szerkesztői üzenetet? Akik a lapot elolvassák, azt fogják mondani: Mi az, ennyien írnak ennek a *Tiszagyarmat*-nak? Szaporodnak az olvasók. Jobban kell figyelni erre a lapra, ez, úgylátszik, fellendült.

- Mondasz valamit. Például milyen szerkesztői üzenetre gondolsz?

- Hát például csak úgy felhozom, de világért sem azért, hogy éppen ezt írjad, hanem csak úgy példaképpen. Érdeklődő, Dombrád. Ön nyerte meg a fogadást. A Firtos-vállalat új vezérigazgatója azonos a jónevű budapesti pénzemberrel, a bankszakma kiváló művelőjével. Mit szólsz ehhez? De ezt csak úgy példaképpen hozom fel, a reklámtól teljes életemben irtóztam.

- Pedig ez nem volna rossz.

- Ha mindenáron meg akarod írni, nem szólhatok semmit. Vagy például írhatnád ezt. Kisgazda, helyben. Ügyvédi irodát elvből nem ajánlunk, mert főszerkesztőnk, akinek közéleti tisztessége mocsoktalan, ezt az utat saját irodája népszerűsítésére nem óhajtja felhasználni.

- Remek. Te Lóránt, benned egy kitűnő ujságíró veszett el. Mint főszerkesztő mondom, én igazán értek hozzá, emberismeretemben és szaktudásomban megbízhatol. Tudod mit, írd meg nekem még egy pár ilyen. Tízet. De akár többet is.

- Nem, ez nem jó. Ha hirtelen olyan sokat ad a lap, kilátszik a lóláb. Egyelőre adj ötöt. A következő héten nyolcat. Aztán megint ötöt. Aztán tizenötöt. Úgy nem feltűnő. Illetve feltűnő, de nem valószínűtlen. Hiszen éppen az a cél, hogy feltűnő legyen. De ne menjünk ebédelni? Nem szeretném Dórát vártni.

Petrik leadott minden kéziratot, aztán felszedelőzködtek. A főszerkesztő még nagyfontosan és bőbeszédűen rendelkezett távozáskor, mert mutatni kívánta, hogy ő milyen gondokkal terhelt lapvezér és milyen felelősséget hordó nyomdatulajdonos. Az utcán együtt botorkáltak egy darabig.

- A céggel mi lesz?

Galgó felemelte mutatóujját.

- Semmit sem szabad elsietni. Előbb meg kell ismerkednem a tereppel. Ebben az ujság igen nagy segítségemre lesz. Bámulatós, hogy egy ilyen szerkesztőségben milyen közelről meg lehet ismerni az élet képét. Az élet keresztmetszetét. Ha majd pontosan látom a terepet, egy szép napon azt fogom mondani: Géza, Gyerünk! Akkor aztán úgy fogunk dolgozni, mint két motor. A folyó ügyekkel hogyan állunk?

Petrik habozó arcot vágott. Tétován válaszolt.

- Egyelőre nagy a rendetlenség. De ne izgasd szegény Dórát. Boldogult férje annyit értett az üzlethez, mint tyúk az ábécéhez. Ilyen rendetlen hagyatékkal még nem is volt dolgom. A legfontosabb ügyekben hiányoznak a belégek. Minden héten új tartozások merülnek fel, amelyekről eddig senki sem tudott semmit, mert szegény boldogult Elemér annakidején senkinek sem szólt semmit. Csak egy komoly kölcsönnel lehetne mindent rendbehozni. De hogy milyen képtelen dolog ma bankkölcsönt kapni, arról fogalmad sincs.

- Nekem?

- Ja igaz, hiszen bankember vagy. A legfőbb baj, négy szemközt elárulom, Nórával van. Az ő vagyonán semmi teher nincs, komoly értékpapír-vagyonnal rendelkezik, a maga háromszáz holdján, amit bérbeadtunk, szintén nincsen kölcsön, míg a Dóra háromszáz holdján akkora dollárkölcsön nyugszik, mint az óceán. Könnyű volna Dórán segíteni, ha Nóra egy váltócskát aláírna. De hát a nővérek nincsenek olyan viszonyban.

Petrik megállt.

- Hát itt most elválunk. Ezt a beszélgetést majd holnap folytatjuk.

- Szó sincs róla. Hadd várjon az az ebéd. Folytasd csak.

Megálltak a sarkon. Petrik nem nagyon ellenkezett. Amit a legelső tanácskozáskor nyíltan el kellett volna mondania, az nyomta a lelkét. Most ki kellett törnie.

- Kérlek, ezt nem lehet két perc alatt elmondani. A lényeg az, hogy Nóra gyűlöli Dórát, Dóra viszont gyűlöli Nórárt. Vagyis egyszerűbben is megmondhattam volna: gyűlölik egymást. Ha tehát Nóra olyan helyzetbe kerül, hogy rajta fordul meg a Dóra vagyonának megmentése, akkor siet meg nem menteni.

- De miért gyűlölik egymást?

- Ez már hosszabb történet. Ezt muszáj holnapra halasztani. Tudod mit holnap nincs különösebb dolgom, csak a szerkesztőség. Úgyis be akartál jönni. Gyere előbb hozzám, a szerkesztőségben úgysem beszélhetünk.

Ebben megállapodtak. Galgó hazament ebédelni. Dóra és Kázmér már vártak rá, Nóra, mint mostanság majdnem minden nap, lement a Tiszára. Az ebédnél Galgó kimerültséget és gondterheltséget mimelt. Előadta, hogy órákig tartó nehéz tárgyalásai voltak Petrikkel. Dóra részvételtjesen, odaadó rokonérzéssel pillantott a férfitra, aki annyit dolgozik érte és csak ennyit mondott:

- Szegény.

De közben rátette kezét Galgónak az asztalon nyugvó keze fejére. Ez az érintés egy pillanat alatt forróvá tette Galgó véré. Mélyen az asszonyra pillantott. És eljátszotta rendes kis színházi mutatványai egyikét. Úgy tett, mintha élénken mondani készülne valamit, már nyitotta is a száját, de hirtelen meggondolta. Ingatta a fejét és nem szólt semmit. Tovább evett.

- Mit akart most mondani?

- Nem, semmit. Nagyon meleg van odakint. Ilyen kánikulai szeptembert még nem is láttam. Könnyű Nóra önnagyságának. Ő most vidáman lubickol a Tiszában. Mi pedig idefenn gürcölünk.

Kázmér hatalmasan elkacagta magát.

- Gürcölünk, - kiáltotta, - Nóra csupaszon fürdik! Majdnem egészen csupasz.

De harsogó nevetése Dóra zord pillantása következtében hirtelen elnémult. Megrettenve hallgatott el és visszamélyedt a zöldbab-főzelékbe. A hármastársaság hallgatagon evett tovább. Emer jött-ment és Galgó meglepődött, hogy a jóképű menyecske orvul hozzáér kínálás közben, mikor csak lehet. De aztán befejeződött az ebéd, Kázmér jóllakottan sietett kifelé, közben mind a két kabátzsebét még megtömte kenyérrel és ők ketten maradtak.

- Üljön oda a dívánra, - mondta Dóra közvetlenséget tettetve, de remegő hangon, - ott jobban ül, ha annyira elfáradt.

Galgó rágyújtott és leült a díván sarkába. Dóra hanyattvetette magát a másik sarokban. Jó darabig hallgattak. Akkor az asszony megszólalt:

- Most mondja meg, mit akart mondani az előbb az asztalnál.

Galgó tudta, hogy itt a perc.

- Megmondom, ha előbb behúnyja a szemét.

Dóra behúnyta a szemét. Akkor Galgó közel ült hozzá, egyik karját odafúrta a Dóra nyaka mögé, másik kezével megfogta az állát.

- Nem... nem... - sóhajtott Dóra a forma kedvéért.

De Galgó zavartalanul fordította maga felé a lehúnyt szemű fejet. Erősen és sokáig szájon csókolt. Dóra egy pillanatig még próbálta magától eltolni, aztán annál omlóbban adta át magát a csóknak. De szétrebbentek a hosszú csóktól, mert megzördült kint valami. Kázmér suhant el az ajtó előtt.

- Megy le a kertbe, - súgta Dóra megnyugtatóan.

Galgó megint az asszonyi fejért nyúlt és magához vont. Újabb és hosszabb csók következett.

- Ezt akartam mondani, - tette hozzá aztán forró suttogással.

- Ne játsszék velem, - mondta Dóra, - én is ember vagyok.

Felkelt, végigsimította arcát, aztán lihegve az izgalomtól leült egy székre, a dívántól jó távol.

- Nem, ne jöjjön ide, oda a dívánra üljön vissza. Úgy. Maradjon nyugton, mert minden pillanatban bejöhet valaki.

Galgó két tenyerébe rejtette arcát és tíz ujj között kitűnően megjátszott hörgéssel suttogetta:

- Meghalok magáért.

- Minden nőnek ezt mondja.

- Dóra, ez nem volt méltó magához, ez a megjegyzés. Köztünk az ilyen kispolgári megjegyzések hamisan hangzanak. Maga jól tudja, hogy én mélységesen szerelmes vagyok magába.

- Szép volna, ha el tudnám hinni. Alig egy hete ismer.

- Hát számít ez? Van két ember, akik között első látásra nyomban kipattan a szikra. És van két ember, akik egymás mellett élnek közömbösen egy évig, két évig, öt évig, aztán egyszerre csak azon veszik észre magokat, hogy el vannak veszve. Egyik párnál öt évig tart, másiknál egy pillanatig. Ha én egy hét múlva szólok, mi van ezen csodálkozni való? Azt már első nap megmondtam, hogy maga milyen kísértetiesen emlékeztet szegény húgocskámra, akinek emléke szent előttem. De most hozzá kell tennem, hogy amit maga iránt érzek, az egyáltalában nem testvéri.

Azzal felpattant, odalépett a székhöz és magához ölelte Dórát. Ehhez le kellett térdelnie.

- Dóra, legyen az enyém!

Az asszony felugrott és kibontakozott az ölelésből.

- Maga megőrült. Bárki benyithat. Az egész világ engem figyel. Egyéb sem kellene, minthogy rajtakapjanak. Üljön vissza oda a helyére és ne jöjjön hozzám.

- Minden úgy lesz, ahogy maga akarja. Csak legyen az enyém.

- Nem. Erről tegyen le. Én nem vagyok olyan asszony. Engem legfeljebb feleségül lehet venni. De a gyászévem még soká telik le. Az különben is lehetetlen, hogy a magáé legyek. Itt mindenkinek minden lépését figyelik. A maga szobája odaát van az udvar túlsó oldalán. Hogyan képzelem, hogy én oda belopódzzam? Majd egyszer, ha rájöttem, hogy csakugyan szeret engem, gondolkodni fogok erről. De addig sok víz lefolyik a Tiszán.

Galgó már megint ott volt az egyesség megszegésével és már megint csókok közepette sugdosta az asszony fülébe, hajába.

- Dóra, legyen az enyém. Nézze, én már egy hete majd megbolondulok magáért. Ne kényszerítsen arra, hogy megcsaljam. Tiszta akarok maradni magáért. Mióta magát megláttam, azóta számít az életem. Nemcsak egy lánynak van ártatlansága, hanem minden egyes esetben egy fiatalembernek is. Dóra kérem, nézze...

De Dóra csak tolta el magától a férfit, egyre hevesebben.

- Nem, nem, nem... Lóránt, nagyon kérem, ne tegye még nehezebbé a dolgomat... Nem, ez így nem megy... ezt nem bírom...

Kitárta hirtelen a zöld növénnel felfuttatott folyosóra szóló ajtót. Ott megállt és aléltan támaszkodott az ajtófélfának.

- Egyszerre ez elég... arról panaszkodott, hogy milyen fáradt. Menjen a szobájába és feküdjék le.

Galgó ezúttal feladta a küzdelmet. Illetve rövid időre elhalasztotta. Átment az udvaron, be a szobájába. Ott aztán nem tudott mit kezdeni az idejével. Topogott, lehevert, újra felkelt, járt le és fel egy jó darabig. Akkor nagyot gondolt, sebtiben elékereste fürdőruháját és hóna alá csapta. Indult le a Tiszához.

Ott találta Nórát teljesen egyedül. Meztelen háttal feküdt a homokon és napozott. Trikóját hátul egészen a derekáig letolta. Fejét maga elé rakott karján nyugtatta. De nem aludt. Behúnyt szemét a lépések neszéire sem nyitotta ki. Csak úgy kérdezte bele a világba, hogy ki az. Galgó megnevezte magát.

- Hát maga nem dolgozik a cégnél? - kérdezte Nóra anélkül, hogy fejét felemelte volna.

- Nem, most éppen nincs dolgom. Eszembe jutott, hogy megfürdöm. Örülök, hogy egyedül van itt. Már attól tartottam, hogy nagy társaságban találok.

- Az előbb mentek el öten. Egyedül vagyok. Menjen amarra a férfiak oldalára, kapja fel az úszóruháját és jöjjön vissza.

Mire Galgó visszajött, Nóra már felkapcsolta trikóját és ott üldögélt a fövényen. Ő melléje telepedett és lerakta a homokra cigarettatárcáját, gyufáját.

- Nagyon örülök, hogy egyedül találok, Nóra nagysád. Van valami elintézetlen ügy közöttünk, s én azt szeretném elintézni.

- Halljuk.

- Hiszen tudja jól, miről beszélek. Maga úgy találta, hogy egy kérdésem túlbizalmas volt. Én nem annak szántam, de örömmel sietek bocsánatot kérni. Többet nem teszem, a kérdéseimre majd jobban vigyázok. Ha ezzel az ígérettel megelégszik, akkor kijelentheti, hogy szent a béke. Na? Szent a béke?

- Kérem, nekem eszem ágában sincs magára neheztelni. És nyugodtan szólíthat Nórának. Emberek között, akik minden jel szerint soká fognak egy házban lakni, ez természetes. Ha szóltam, nem ezért szóltam.

- Hanem miért?

- Mert van arról valami elképzelésem, hogy milyen messze, vagy ha úgy tetszik, milyen közel legyünk egymáshoz. Ezt a vonalat meg szeretném őrizni. Világért sem óhajtom, hogy tucatszámra nézzen és fraternizáljon velem. Kicsit nyeglén. Magának sok hajlama van a nyegleségre. Mással teheti, velem ne tegye. Ezzel ezt a kérdést elintéztük. Most pedig én is örvendek, hogy négy szemközt beszélgethetünk. Mondanivalóm van.

- Parancsoljon velem.

- Megkerestem azt a Góthát, amiről már szó esett közöttünk. Semmiféle Csáky-leány nincs, akinek Galgó nevű férje lett volna. Tehát legnagyobb sajnálatomra nem lehet kettőnk között a rokonságot felfedezni.

Galgó mindeddig a leány mintaszerű termetét figyelte az úszóruhában. De most hirtelen összeszedte az esztét. Érezte, hogy támadják.

- Azt szívből sajnálom. Tehát nem vagyunk rokonok. Remélem, ez jóviszonyunkon nem változtat semmit. Gondolom, ezzel a témát be is fejeztük.

- Nem, kedves Galgó, nem fejeztük be. Maga éppen olyan jól tudta, mint most én tudom, hogy semmiféle rokonságról szó sem lehet közöttünk. Mégis hanyagul odavágta a felületes megjegyzést. Mondja, Galgó, miért hazudik maga?

- De bocsánatot kérek, ha maga egy ártatlan kérdést túlbizalmasnak talált, nem gondolja, hogy ez a megjegyzés még bizalmasabb?

- Jó, jó, ez nem felelet a kérdésre. Azt kérdezem, hogy miért hazudik. Feleljen tehát, hogy miért hazudik? Én semmit sem tudok magáról, csak azt tudom megállapítani, hogy van magában egy kis iparlovagszerű. Magyarul nem is tudom megmondani, németül ezt úgy

mondják, hogy Bauernfängerei. Ezek olyan kisvárosra való trükkök. Falura nem jók. Biztosítási ügynökök szoktak ezzel fellépni, vagy könyvvigécek. Kisvárosban megbolondultak ettől a kisasszonyok. Nálunk falun nem. Nekem jó fogalmam van arról, hogy ki a Csáky-rokon és ki nem.

- Miért? Késsel eszem a szószot? Nem teszem azt a benyomást, hogy jó rokonaim lehetnek?

- Nézze, ne vitatkozzunk erről. Majd ha a Csákyak jönnek ide és ők hirdetik, hogy van itt egy kedves rokonuk, azoknak elhiszem. Magáról tudom, hogy hazudott. Bizonyára nem először és nem utoljára. Még mindig nem késett el felelni, hogy miért hazudik?

Galgó felállott. Leporolta úszónadrágjáról a fövet. Igyekezett nyugodt, hanyag és fölényes maradni.

- Roppant sajnálom, hogy a barátságra való őszinte készségemet így fogadja. Én ide kenyérkereset céljából jöttem. Egyetmást már hallottam a Káváss-nővérek egymáshoz való viszonyáról. Felteszem, hogy nagyságodnak közömbös, vajjon nővére talál-e arravaló és szakavatott segítséget. Az rendben is van. De ha így sérteget valakit, aki nagyságodnak nem vétett semmit, akkor ezt a segítséget elüldözi a háztól. Rendben van, megértettem. Egyszerűbb megmondania, hogy takarodjam a háztól. Kérem, már holnap nem leszek terhére. Nővérevel közölni fogom, hogy nagyságodnak kifogása van jelenlétem ellen.

Most méltóságteljesen indulnia kellett volna, hogy fent megkérdezze, mikor indul a legközelebbi vonat. De csak állott dacosan és nem mozdult.

- Hiába fenyeget, hogy Dóránál fel fog jelenteni. Mint látja, ennek semmi hatása sincs. Üljön le szépen és feleljen a kérdésemre: miért hazudik.

Most meglepő dolog történt. Galgó szótlanul állt egy jó darabig, aztán egyszerre csak a földre omlott Nóra mellé és sírva fakadt. Úgy sírt, mint egy gyerek, akit megvertek. A könnyek özönlöttek a szeméből. Öklével törölte az arcát. Nem szólt semmit, csak sírt keservesen. Nóra is néma maradt. Nem nézett rá. Aztán kisvártatva megszólalt:

- Van most valami dolga?

Galgó csak a fejét rázta és sírt tovább.

- Akkor elmondhatja, ami a szíven fekszik. Beszéljen akármiről, most már nem muszáj a kérdésre felelni.

De Galgó nem felelt. Még jobban sírt, mint az előbb. Ültőhelyéből lefeküdt a földre, arcát két tenyerébe temette és csak sírt. Nóra odanyúlt és símogatósszerűen megérintette a haját. Furcsa és szokatlan melegség volt a hangjában.

- Szegény gyerek. Megriasztottam. Annál jobb. Az ilyen sírás gyógyít. Csak sírja ki magát, aztán beszéljen.

Galgó még zokogott egy darabig, aztán hirtelen felegyenesedett.

- Mit akar tőlem?

- Semmit, - felelte Nóra puhán és nyugodtan, - de amit mondani akar, azt meghallgatom.

- De mit mondjak?

- Mindent. Gyermekkorát. Rosszaságait. Fájdalmát. Szóval mindent.

- Én nem hazudom. Az nem igaz. Én legfeljebb álmodom. Mindegy, hogy igaz-e, amit álmodom.

Már nem sírt. Összeszedte magát. Meztelen alsókarjával megtörölte nedves arcát. S mintha a könnyekkel együtt azt a gyermekes rémületet is letörölte volna róla, amely eddig meglátszott rajta. Most már nem volt rémült. Elszánt volt és valami nyugalom látszott rajta.

- Nem, rázta a fejét Nóra, - ez már nem jó. Gyerünk csak vissza a síráshoz. Akkor nem hazudik.

Galgó valóban elsírta magát. Megint sokáig könnyezett és két öklével szemét gyömöszölte. Aztán egyszerre panaszosan, gyerekesen kérdezte:

- Mindent elmondjak csakugyan?

- Mindent. Nem baj, ha nehezen megy. Nekem van türelmem akármeddig.

- Jól van. Elmondom. Nem magának, Nóra. Magamnak. Hangosan gondolkozom. És nagyon odafigyelek. Mert magam is kíváncsi vagyok, miket fogok hallani. Hát hallgasson ide. Várjon, előbb rágyujtok, akkor könnyebben megy.

- Amit akar. Én várok akármeddig. De beszéljen. Az ilyen pillanatok nagyon ritkák.

Galgó rágyujtott. A cigarettára is, az élete történetére is.

- Anyámat nem ismertem. Meghalt, mikor én születtem. Nem is hallottam róla, mert apám nem szeretne emlegetni. Első emlékeim egy falusi házhoz fűződnek, de magát a falut nem tudom megmondani. Valami rokonom nevelt itt falun. Ezt a rokont Biri néninek szólítottam. Biri néni két gyereke volt, nálam valamivel idősebb mind a kettő. Türt gyerek voltam, csak éppen nőtem, mint a bogács az országút mentén. A gyerekek néha játszottak velem, néha nem. Ha elmentek, nem vittek magukkal. Viseltes ruhákat kaptam meg. Az asztalnál ettem, az igaz, de kegyelemkenyér volt, amit adtak. Nem igen bántottak, nem is vertek, csak úgy kaptam egy-két pofont, mint Biri néni saját gyerekei. Hogy hol volt az a falu, nem tudom, hogy mit csinál most az a két fiú, és mi lett belőlük, azt sem tudom. Később, mikor már megemberesedtem, kutathattam volna őket, de nem érdekeltek sem ők, sem gyermekkoromnak akkori szétfolyó, határozatlan emlékei. Sohasem vettem magamnak a fáradságot, hogy kérdezősködjem felőlük. Csak azt az egyet tudom, hogy az a bizonyos falu a Dunától vagy egy óra járásnyira fekszik valahol. De nagyon sok falu fekszik a Dunától egy óra járásnyira. Ha eszembe jutott volna is első emlékeim színhelyét felkutatni, nem tudtam volna hol kezdeni hozzá. Szóval egy szép napon Biri néni felhozott Pestre. Elvitt apámhoz, aki a Várban lakott, valami nyomorúságos hónapos szobában. Engem kint hagyott várni az ajtó előtt, jó sokáig beszélgetett odabenn. Én csak vártam. Közben egy magas termetű, igen szigorú és mérges tekintetű úr jött. Pofaszakállja volt s botot hordott a kezében. Ez az úr, mikor engem meglátott az ajtó előtt ácsorogni, kérdezte, hogy mit akarok itt. Nagyon megijedtem és azt feleltem, hogy nem tudom. Erre rámivallt, hogy takarodjam a lépcsőházból és megfenyegetett a bottal. Én riadtan menekültem. Kiszaladtam a ház elé és tanácstalanul várakoztam tovább a kapu előtt. Ez az ember volt az apám. Akkor jött haza. Biri néni a főbérleéssel beszélgetett addig, mint kitűnt. Hogy aztán mi történt közöttük, nem tudom. Biri néni lejött a ház elé, nagyon dühös volt rám, hogy távollétemmel ráijesztettem és kétszer képen ütött. Aztán megint bevitt a házba. Csengetett a lakáson, de nem nyitottak neki ajtót. Akkor kézen fogva kihurcolt a folyosóra, a konyhaajtó felé. Azt belökte és bekiáltott valamit, engem bependerített a konyhába és ott hagyott. Soha azóta nem láttam. Azt sem tudom, hogy kicsoda. Apám kijött a konyhába és éktelenül káromkodott. Hangosan kiabálta, hogy az ő szobájában nincs több hely. Én csak álltam szepegve a sarokban, de mialatt apám a háziakkal kiabált, elkezdtem a macskával játszani. Apám bevágta az ajtót; ez jelezte, hogy távozott. Felőlem azt döntötték, hogy kapok egy kuckót az előszobában, és naponta ehetem a konyhán. Ez lett a sorsom tíz éves koromig. De ami most következett, az olyan kínos és borzasztó, hogy még most is elszorítja a torkomat, ha beszélek róla. Apám beteg lelkű ember volt: uralomra vágyó,

állatian kegyetlen, és körülbelül az a lélek, amelyet szadistának szoktunk nevezni. Minden nap megvert. De nemcsak egyszerűen megpofozott, mint a gyereket szokás. Ököllel ütött szájon, orron, hátba és mellbe, orromon-számon jött a vér. Ha ökölcsapásaitól a földre estem, teljes erejéből rúgott. Ezt nem is tudom felfoghatóan elmondani. Ha újságban kegyetlen szülőkről olvasok, akik válogatott módon kínozzák a terhőkre eső gyereket, csak legyintek a levegőbe. «Ez semmi», - mondom magamban kárörvendően, - «amit én kaptam annakidején, az volt az igazi kínzás.» Okot mindig talált apám, amiért vert. Mindig pontosan jött haza a vendéglőből, ahol evett, mert életmódjában pedáns, józan ember volt. De ha megszólított, akármit feleltem, az már ok volt az első ökölcsapásra. Körülbelül hét éves voltam, amikor elhatároztam, hogy megszököm. A Dunába akartam ugrani. De késő este sírva kószáltam a hídon és nem mertem beugrani a vízbe, mert féltém tőle. A rendőrnek feltűntem, megfogtak és hazavittek. Akkor rettenetes verést kaptam. Nem is tudtam másnap iskolába menni. Betegen henteregtem a vackomon, a testi fájdalom miatt mozdulni sem tudtam, szám és orrom a száradt vérnél fogva hozzáragadt ahhoz a pokróchoz, amelyet a fejem aljának használtam. A háziak feljelentették apámat gyermekkínzásért. A tárgyaláson apám aljasan és kajánul hazudott: javíthatatlanul vásott és gonosz indulatú kölyöknek írt le, boldogtalanságát hangoztatta és könnyezett. Esküdözött, hogy az ilyen gyerekekkel, bár ez neki fáj legjobban, csak testi fenyíték boldogulhat. Kedvesen és hízelgően szólt hozzám a rendőrbíró előtt. Engem magamat is meghatott. Kézenfogva vitt haza, de már az úton pofozott. Otthon megint borzasztóan megvert. Felmondták miattam a lakást. Dühét megint rajtam töltötte ki. Nem akarok hosszas lenni: ez így tartott tíz éves koromig. Elvesztettem minden önálló gondolatra való képességemet örökre. És megtanultam hazudozni. Ezért hazudom. A lelkemben elromlott a gépezet. Most már nem kellene hazudnom, de hazudom, csak úgy, passzióból. Miért ne tegyem? Nem ártok vele senkinek.

- Szegény fiam, - mondta csendesén Nóra, - maga most is hazudik. Mert nem csak passzióból hazudik. Hanem előnyökért.

- Miféle előnyökért? Mi előnyöm az nekem, ha magukkal rokonságban vagyok?

- Nálam nincs is előnye, mert ez nekem mindegy. De például Dóránál, aki hiszékeny és romantikus, már más az eset. Igaz?

- Igaz. Nem bánom. Ilyen vagyok, nem tehetek róla.

- És nem szeretne megváltozni?

- De igen. Hogyne.

- Lássá. Hát erről még fogunk beszélni. Most mondja tovább. Mi történt tíz éves korában?

- Akkor apám beiratott Egerbe a cisztercita gimnáziumba. Mert Egerben akkor működött, - nem tudom, fennáll-e még, - a Foglár nevű intézet, ahol a gimnazisták olcsó bentlakást kaptak. Ott nagyon szerettem lenni, mert nem vert senki. Évközi vakációkon is ott maradtam, mert rettegettem attól a gondolattól, hogy visszakerüljek apámhoz. A nagyvakációt mindig valamely iskolatársamnál töltöttem. Megtanultam, hogy a kiszemelt fiúnak egész éven át hízelegjek. A célomat rendesen elértem. Apámmal egyáltalában nem érintkeztem. Csak annyit tudtam róla, hogy irodaigazgató a kereskedelmi minisztériumban. De ennek egyik felét mindig elhallgattam. Lassanként megtanultam, hogy aki a minisztériumban van, annak nem elegáns dolog a segédhivataliak közé tartozni, csak a fogalmazói karban érdemes dolgoznia. A segédhivatalt tehát elhallgattam. Közben letettem az érettségit. Akkor már sok barátot szereztem iskolatársaim között. Tanítványaim is voltak. Sikerült Budapesten elhelyezkednem. Minden fáradtság nélkül. Volt egy Szőnyi nevű osztálytársam. Annak az apja sógorságban állott egy bank cégjegyzőjével. Náluk töltöttem a nagyvakációt. Mire vége volt, bevonultam egy kész bankállásba. Névjegyet nyomattam Kapornyaki Galgó Lóránt banktisztviselő. Hogy

apám éppen ekkor meghalt, ujságból tudtam meg. Jelentkeztem egy ügyvédnél a hagyaték miatt. Kaptam tizenötezer pengőt. Abból kiruházkodtam, órát vettem és arany cigarettatárcát. Nincs tovább. Élek.

Nóra figyelmesen nézte. Jó darabig hallgattak mind a ketten.

- Nagy gyerek maga, Galgó! De nagyon rossz gyerek.

- Igen, ez körülbelül így van.

- Így. De ezt csak úgy hozzávetőleg mondom. Most már sokat tudok magáról, de sok fontosat még mindig nem. Hiszen maga házas volt. Ennek története is van. Ezt is el kell, hogy mondja egyszer részletesen. Miért nősült meg? Miért vált el? Majd ezt mind elmondja. Természetesen, csak, ha akarja. Figyeljen ide: ha most érzi, hogy megkönnyebbült, ha észrevesz magában valami nagyon-nagyon jó érzést, mint aki hosszú idő után gyónt a templomban, akkor majd rendezünk egy ilyen beszélgetést máskor is. Helyes?

- Igen. Érzek ilyesmit. Mintha megfürödtem volna. És kimondhatatlanul hálás vagyok.

- Szóval mi van a nővére emlékével?

Galgó nagyot legyintett.

- Nekem sohasem volt nővérem. Én csak szerelmes vagyok magába. Teljes lelkemmel.

Nóra megcsóválta a fejét. Felállott.

- Hagyja ezt abba. Mindjárt lerontja az egészset...

Galgó felállott maga is és megragadta a leány kezét. Nagy lélekzetet vett, hogy kellő lendülettel belefogjon a vallomásba, de Nóra nem engedte beszélni.

- Ne tegye magát kómikussá. Hogyan kívánhatja, hogy higgyen magának valaki? Előbb szépen meg kell javulni. Ha nagyon elhatározza és én segítek magának, még sikerülhet is. Ha majd teljesen rendet csinált magában, akkor szólhat megint. De akkor már nem fog szólni. Most öltözködjék fel, vacsoránál találkozunk. Én még úszom egy nagyot. Isten áldja meg.

Galgó soká nézett utána. Szép lány volt, délceg és kíváncsú. Alakja aztán eltűnt a fűzek közt. A fiatalember gondolkozva ült le, hogy öltözködjék. Azon vette észre magát, hogy reszket a keze. Múltján sohasem szokott gondolkozni, s most vallomása teljesen felkavarta. «Hát még ha tovább mentem volna», - gondolta magában, - «hát még ha a tovább következőket is elmondtam volna.» De idegesen megrázta a fejét, hogy a kedve ellen való gondolatokat mintegy kirázza az agyából. Inkább a leányon akart gondolkodni, aki nagy hatást tett rá. Ha lehetett volna, nyomban megkérte volna feleségül. Valami megnyugtató védelmet érzett, ha rá gondolt. Rév, anya, biztonság, jószág: ilyen fogalmak ébredtek benne. Csakugyan valami hálafélét érzett Káváss Nóra iránt. És egyszerre elöntötte a vágyódás, hogy tetőtől-talpig megválttassa magát. Milyen jó lenne tisztességesnek lenni, soha többet nem hazudni, érezni ennek a leánynak megbecsülését és a jó fiú feletti büszkeségét, milyen édes volna ezt a remek termetet karjai közé zárni.

Mire felöltözködött és felment a házhoz, már szerelmes volt Nórába. Érezte, hogy komolyan szerelmes. Annyira vágyódott utána, hogy egyedül kellett maradnia. Messziről kikerülte Kázmért és beosont szobájába. Ott a pamlagra vetette magát és tovább üzte ábrándjait. Kiszínezte a pillanatot: milyen lenne, ha Nóra most valamilyen okból belépne, odaülne a pamlagra melléje, ő felülne és karjai közé venné és a tiltakozó fejet lassan magához vonná...

Elaludt. Mire felébredt, már vaksötét volt. Megnézte az óráját, az félnyolcat mutatott. Világosságot gyújtott, megfésülködött, rendbehozta magát és ment át a házba. Az ebédlőben Dórát találta, aki Emernek segített asztalt teríteni.

- Jaj, maga már itt van? Kicsit elkéstünk a vacsorával. Tudja mit, üljön ki a verandára és várja meg, míg szólunk.

Kiment a verandára. Ott viasszasüllyedt abba az ábrándképbe, amely álomba ringatta. Mennél erősebb színekkel igyekezett lefesteni képzeletében a jelenetet, hogy ott van a pamlagon, a szobában, nyílik az ajtó, besurran Nóra és karjaik összefonódnak. És el sem megy onnan többé. Házasság, szerelem, jó mód, nyugalom örökké... Soká tűnődött így, mígnem arra rezzent fel, hogy a közelben áll valaki. Neszt nem hallott, de ösztönösen megérezte, hogy nincs egyedül a sötétben.

- Nóra? - kérdezte halkan.

- Nem, én vagyok, Dóra, - felelte egy láthatatlan hang halkan, - jöttem, hogy hívjam vacsorázni. Nóra már ott ül az asztalnál. Hol van maga? Meg ne botolják a sötétben. Fogja meg a kezemet, majd vezetem.

Galgó tétován belekaszált a sötétbe, hogy a nyujtott kezet megtalálja. Megtalálta és megragadta. Erősen megfogta és nem eresztette el. Már vont is magához az asszonyt. Az ijedten suttogva tiltakozott.

- Ne... ne... Lóránt... az Isten szerelmére... mit csinál...

De a szó elfulladt, mert Galgó közben megtalálta a keresett fejet és megcsókolta a száját. Dóra a csók közben vergődött kisé, de mindjárt elernyed és más hangot nem tudott kiadni, mint egy hosszú, szinte fájdalmasan boldog nyögést. S ugyanekkor léptek nesze hallatszott. Szétrebbentek. Kázmér volt az, aki szintén a vacsorához jött az udvar felől. Dóra sietve indult előre és elkezdett hangosan beszélni. Hangosan, de alig eltitkolható remegéssel a hangjában.

- Már azt hittem, hogy nincs is itt. Jöjjon csak utánam, mert a többiek már ott ülnek az asztalnál.

És lefolyt a vacsora, közömbös társalgásban, majdnem unalmasan. Mikor befejezték, Galgó indítványt tett, hogy maradjanak még fent, egy kicsit beszélgetni. Nóra azonban nem volt hajlandó. Még olvasni akart a szobájában valamit, ami nagyon érdekelte.

- Maradjon Dórával, - mondta, - beszélgessenek, ha kedvök tartja.

Volt valami kis megvetés a hangjában, amely szinte tüntetett azzal, hogy a nővérel egyáltalában nem törődik. Annál ijedtebb volt Dóra. Nyilván félt attól, hogy a csók után Galgóval kettesben maradjon. Migrént vetett fel okul. Egyedül akart maradni a szobájában. Galgó sem tehetett egyebet, egyszerre köszönt a két nővérnek és átment az udvaron a maga szállására. Ott tétlenül és tanácstalanul leült az égő lámpa mellé. Mit csináljon itt este kilenckor egyedül? Elkérte a paszianszkártyát. Ki akarta vetni, hogy melyik nő lesz az övé. De a pasziansz nem jól viselkedett. Zagyva és egymásnak ellenmondó válaszokat adott. Az is kijött, hogy mindkét nő az övé lesz, az is, hogy csak Dóra, az is, hogy csak Nóra, sőt az is, hogy mind a két ügy teljesen reménytelen. Féltizenkettőre belefáradt a céltalan rakosgatásba és lefeküdt. De előbb még kinézett a holdtalan, vaksötét udvarra: hátha csoda történik és a nővérek valamelyike véletlenül vagy szándékosan éppen arra suhan el. Jó darabig bámészkodott a sötétbe, aztán lefeküdt, de még soká nem tudott elaludni.

Reggel már az íróasztalnál találta Petriket.

- Nagy dolgot sütöttem ki az éjjel, - mondotta az ügyvéd.

- És pedig?

- El szeretném adni a nyomdát. Káeftét lehetne csinálni belőle. Valaki bejönne alaptőkével, egy részt megtartanék én és neked is juthatna valami, mert ha végrehajtanád az eladást, kapnál valami percentet a tranzakcióból és ezzel az összeggel te is belépnél. Vagy ha nem akarnál belépni, akkor kölcsönt adnál a Firtos-vállalatnak és elkezdenél dolgozni.

- És hol a vevő?

- Van nekem egy ügyfelem Karácsondon. Nyomdász. Sok a megrendelése, alig győzi. Azt talán rá lehetne venni, hogy ebbe a Bocskay-nyomdába pénzt tegyen be. Ha megpróbálnád, jócskán tudnál most keresni.

- Igen jó ötlet. Mikor lehet elmenni arra a Karácsondra?

- Közelebbről. Majd a naptáramból kikeressük az alkalmas napot. Akárhogy töröm a fejemet, nincs más mód, hogy tovább menjünk. Nekem forgótőkére van szükségem, megmondom neked őszintén, mert az irodám egyre rosszabbul megy ebben az átkozott esztendőben és te sem tudod tovább vinni a Dóra dolgait. Dórának sürgős pénz kell szerezni. A nővére nem ad neki.

- Na, a tárgynál tartunk. Itt hagytuk el tegnap. Most mondd meg nekem, amibe tegnap már nem akartál belekezdeni, hogy mi baj van itt a két nővér között. De részletesen mondd el. Kicsit elkéstem ugyan, de még mindig van idő elég. És mehetünk a szerkesztőségbe délután is.

- Nem bánom. Parancsolj cigarettát.

Petrik letette a pápaszemét, szorgalmasan simogatta egy darabig a tarkóját, míg gondolatait összegyűjtötte, aztán rákezdte:

- A dolog ott kezdődik, hogy éledgett itt Tiszagyarmaton az öreg Káváss. Földbirtokos volt és közjegyző. Felesége korán meghalt, két leánygyermek maradt utána. Ezek, akiket ismersz. Sok kérésük volt, mert jó módú lányok voltak, de válogattak. Dóra most harminc éves. Nóra huszonhét. Káváss bácsi furcsa ember volt. Jó, mint egy falat kenyér, de megveszekedett zsarnok. Akkor bukkant fel a látóhatáron Firtos. A Dunántúlról vetődött ide szerencsét próbálni. Volt valami kis pénze. Mindjárt beleszeretett Nórába. Kedves fiú volt, erélytelen, életterlen, gyöngé. Nóra, aki furcsa módon az ilyen férfiakat kedveli, szívesen fogadta udvarlását. Firtos egy szép napon megjelent az apánál és kérőként lépett fel. Kicsit sarokba szorult szegény feje, mert elszámította magát: akkor már megvolt cégalapítási terve, megvette a két teherkocsit hitelbe, de közben fogyadozott az a pénzeske, amit magával hozott. Az öreg Káváss hallani sem akart arról, hogy Nórát, a fiatalabbat előbb adja férjhez. Azt felelte a kérőnek, aki embe-rileg nagyon tetszett neki, hogy előbb Dórának kell férjhezmennie. Elő is vette Dórát és beszélt vele. Dóra kibökte, hogy ő apáca lesz, mert olyan emberbe szerelmes, akié nem lehet. Mégpedig éppen Firtosba szerelmes. Az apa kimondta, mint a Kúria a megfellebbezhetetlen ítéletet: Firtosnak Dórát kell elvennie. Firtos kényszerhelyzetben volt, a pénzét már elkölte, a kocsikat csak valami hozományból lehetett kifizetni. Így is történt. Elvette Dórát, a kocsikat kifizették Dóra hozományából. Rögtön az esküvő után az öreg Káváss meghalt. De nem halt meg Firtos szerelme. Ott élt egy háztartásban a sógornőjével. Nem tudott parancsolni magá-nak. Nóra pedig hevesen gyűlölte nővérét, aki szerelmét elvette tőle. Nóra tehát visszavette a férfit, akit szeretett. Egy félévi házasság után Firtosnak viszonya volt Nórával.

- Viszonya?

- Az. Mindenki tudta. Hogy a férj és a két nő között hogyan zajlottak le a részletek, azt nem tudhatja senki. Minden hat szem között zajlott le. De ilyen kis helyen semmit sem lehet sokáig titkolni. Nóra nem törődött semmivel. Bosszúját végrehajtotta. Ha Dóra elvette az ő vőle-gényét, ő most elvette magának a Dóra férjét. Így éltek együtt mindaddig, míg Firtost egy

hirtelen betegség sírba nem vitte. De szegény Firtos halála semmit sem javított a nővérek összeköttetésén. Jobban gyűlölük egymást, mint valaha. Tessék. Most már mindent tudsz.

- Igen, ezt értem. De biztos az, hogy Firtosnak viszonya volt a sógornőjével?

- Öregem, ez köztudomású. Sőt tovább megyek. Firtosnak a sógornőjével viszonya volt, a feleségével nem. A két nő közül az asszony a leány és a leány az asszony.

Galgó elgondolkozott. A forma kedvéért hűledezve csóválta a fejét.

- Nna, - folytatta az ügyvéd befejezően, - hát most az a feladat, hogy ennek a szegény Dórának a vagyonát megmentjük. El kell adni a nyomdát, vagy helyesebben szólva forgótőkét szereznünk hozzá.

- Megpróbáljuk. Hová kell menni ezért?

- Karácsondra.

- Hát majd elmegyek Karácsondra.

- Igen, - szólt Petrik habozva, - de ezt sürgősen kellene megcsinálni. A dolog nem nagyon várhat.

- Micsoda? Annyira nincs pénzed?

- Őszintén szólva, egy kicsit megakadtam. Tíz pengős gondjaim nincsenek, de ezer pengős gondom annál több. Mikor tudsz Karácsondra menni?

- Akár holnap. Milyen a közlekedés?

- Nagyon jó. Egy óra vonaton. Szóval vállalod?

- Hogyne. Holnap megyek.

- Brávó. Hát ezt majd részletesen megbeszéljük. Most talán, ha úgy tetszik, menjünk a szerkesztőségbe.

Elmentek a szerkesztőségbe. Galgó úgy húzott magának széket az íróasztalhoz az üvegkalickában, mintha hosszú évek óta itt dolgozott volna. Petrik számbavette a kész anyagot, aztán elszaladt «riportra». Jegyzőnél, csendőrségnél, satöbbi, be kellett szereznie az újdonságokat. Galgó ezalatt a szerkesztői üzeneteken töprengett. De egyszer csak gondolt egyet. Új kutyanyelvet tett maga elé és ráírta a címet: «Valakihez». Elhatározta, hogy verset ír. Illetve leírja ama versek egyikét, amelyeket szorgosan fabrikált valaha, tizenkilenc- és húszéves korában, mikor a bankpályát kezdte és nemigen volt dolga. A versre még elég jól emlékezett.

Mikor Petrik megjött, hanyagul elébe rakta a költeményt.

- Ha jónak látod, ezt leadhatjuk a következő számban. Csak itt faragtam, nem fontos. Apróság.

Az ügyvéd figyelmesen elolvasta, aztán szinte alázattal pillantott Galgóra.

- Óriási. Hiszen te istenáldotta tehetség vagy! Persze, hogy leadjuk. Maknics úr! Ez garmond durs. A korrektúránál nagyon gondosan vigyázzanak, hogy sajtóhiba ne legyen benne. Te Lóránt, hiszen te még nagyra fogod vinni. Téged az Isten is ujságírónak teremtett. Mióta írsz?

- Ó, ez semmiség. Mióta az eszemet tudom, mindig verselgettem. Örülök, ha tetszik, de most valamit még javítok rajta. Maknics úr, kérem csak vissza a kéziratot.

Visszavette és javított rajta. Eszébe jutott, hogy a sorok kezdőbetűiből ez a szó jött ki: Matild. Valami Matildhoz írta valaha a verset, de hogy milyen Matildhoz, arra nem tudott visszaemlékezni. Némi gondolkodás után a hatodik sor elejét megváltoztatta. Így senkinek sem jutott eszébe, hogy összeolvassa a kezdőbetűket.

Valakihez

Magányos éjjel fenn virrasztok.

Alszol-e most, te bájos hölgy?

Tündéri holdfényben úszik a völgy.

Írom e rajongó sorokat itten.

Lehet, most rólam álmodol.

Vagy álmkarodba más omol?

- gól -

Otthon az ebédnél fáradtan ujságolta a két nővérnek:

- Sokat dolgoztam ma délelőtt. Segítettem a lapnál is Petriknek. Kevés volt az anyag, mellékesen írtam egy kis verset.

- Ó, - kiáltott fel Dóra, - maga verseket is ír?

- Semmiség az egész. Jelentéktelen kis apróság. A címe: «Valakihez».

A két nő ránézett, de egyik sem szólt semmit. Némán ettek tovább. Galgó koronként orv pillantásokkal vette szemügyre a két nővér alakját. A lányét, aki már asszony volt, majd az asszonyét, aki még leány volt. Igen kíváncsnak találta mind a kettőt.

XI.

Az őszi eső vigasztalanul esett már két napja. Galgó egy idegen községben, idegen szobában ült és várakozott. A nyomdatulajdonost várta, akit meg kellett hódítania. Az nem volt otthon, kiment a szőlőbe, de már minden pillanatban érkezhettek vissza. Galgó már egy jó negyed-órája ült ebben a szobában, ahol a cseléd letelepítette. Tétlenül rezgette a lábát és gondolkozott. Korántsem össze-vissza keveredett sorsa mostani állásáról, hanem arról, hogy üvegpalackban egy kis fogpiszkálóból épített templom állott az asztalon, s ő azon tűnődött, hogy ez alighanem fegyencnek vagy valami eféle embernek lehetett a készítménye, aki ezt nyilván valami hosszú csipesszel csinálta; azzal eresztette le az üveg vékony nyakán az egyes fogpiszkálókat, összeenyvezve így ragasztotta őket egymáshoz, míg templom lett az egészből. Vajjon mennyi ideig dolgozhatott rajta? Ezen tűnődött, nem máson. Nórát és Dórát a távolság is elválasztotta most tőle, de látszólag az idő is. Mert ha visszagondolt a két nővérré, akiket Tiszagyarmaton hagyott, úgy érezte, hogy nem tegnap este búcsúzott el tőlük, hanem tíz évvel ezelőtt. Alakjuk körvonalai homályosan elmosódtak, s az alakok belevesztek Galgó multjának rengeteg alakot mozgó tömegébe. Kint esett az eső, hosszú szálak rézsútosan verték az ablaktáblát és valahonnan valami bádogcsatorna egyenletes és lármás csorgása hallatszott. Ebbe a méla csöndbe vágott bele valaki érkezésének lábtörölgető, ajtócsapkodó lármája.

Valaki felszakította az ajtót. Egy fiatal leány lépett be a várakozó Galgóhoz. Ez a lány kicsiny és gömbölydedke volt, és észrevehetően kancsal. Szőke haja olyan világos árnyalatot mutatott, hogy majdnem fehérnek tetszett, legfeltűnőbb volt rajta túlzottan pisze orra, amely a rajzos filmekben látható kis malacokra emlékeztetett. A kenderhajhoz természetesen temérdek szeplő tartozott.

- A papát keresi? - kérdezte szélesen a kanccsal leány. - Én Melinda vagyok, a leánya.

Ekkor jelent meg arcán, a fiatalember külseje felett való meglepett elismerés, amelyet Galgó már siheder-kora óta megszokott. A fiatal lányok, akik először látták, rendszerint ilyen meglepett arcot vágtak, mikor szemügyre vették, aztán elpirultak. Galgó roppant szertartásosan bemutatkozott. Aztán elmondta, hogy üzleti ügyben jött, s rendkívül örvend, hogy mialatt a szőlőben veszteglő papát kell várnia, ilyen elragadó fiatal hölgy társaságát élvezheti. A pizze Melinda azonnal diópálinkát vett elő a szekrényből. Ugyanekkor az asztalra dobta a Színházi Élet most beszerzett legújabb számát.

- Á, á, műértő otthonba vetett a sors, - szólt Galgó, - magam is nagy híve vagyok a színészetnek. Most, hogy vidéki megbízatásban dolgozom, persze távol estem tőle, de rendes körülmények között odafent Pesten a színház a legkedvesebb szórakozásom.

- Maga pesti ember? - sikoltott fel Melinda.

Galgó azonnal értett mindent.

- Igen. Pesti vagyok. Néha üzleti ügyeim arra kényszerítenek, hogy vidéken tartózkodjam, de bár a vidéket eszemágában sincs lenézni, az én igazi életem mégis csak Budapest. Képzelem, hogy maga, akinek minden porcikája elárulja a kultúrszomjúságot, milyen számkivetettnék érezheti magát vidéken.

- Ó, azt ki sem lehet mondani. Valósággal szenvedek. Csak akkor lélekzem fel, ha felmehetek Budapestre. Mert van fent egy rokonom és azt gyakran meglátogatom. Akkor folyton színház és színház és színház. Volt már olyan napom, hogy szombaton délelőtt főpróbán voltam, szombaton délután színházban, utána moziban, este színházban, utána a New Yorkban vacsoráztam és a mellettem való asztalnál evett Fejes Teri, és ott láttam egy másik asztalnál Csörtöst, aztán vasárnap is voltam színházban délután is, este is. Én soha, de soha nem fáradnék bele. Imádom a színészetet. A drámát is szeretem, de még inkább szeretem a bohózatot, de még annál is jobban az operettet. Maga kit szeret legjobban? Én Kabost. Annak vannak a legjobb bemondásai. És Latyit. De Bajor Gizi is jó. Meg Zsazsa. Megjegyzem, van egy fényképem Zsazsától és ismerőseim szereztek rá autogrammot. Most van rá máztatni. Jellem, Rózsahegyi is jó. Csak kár, hogy a Nemzetiben ritkán játszanak operettet. Maga szereti az operettet?

- Hogyne szeretném. Én mindent szeretek, ami az életet vidámmá és gazdaggá teszi.

- Én imádom. Ó, Istenem, egy jó operett. Sok tánccal. És slágerekkel. Mennyit lehet élvezni és szeretni! A legutóbbi darabban Latyi azt mondta, hogy «szeretnék magának udvarlova lenni.» Én úgy nevettem, hogy majd meghaltam.

- Azt mondta, hogy «udvarlova»? Nagyon jó.

- Igen. Szerintem nincs szebb, mint a művészet. Csak azért érdemes élni. Megjegyzem, már sokan mondták, hogy miért nem megyek színészi pályára. Nagyon szép kis hangom van és a megjelenésem... azt hiszem...

- Csak ne szerénykedjék, Melinda. Maga jól tudja, hogy gyönyörű nő. És miért nem megy színészi pályára?

- Ki van zárva. Apám hallani sem akar róla. És a bátyám is nagyon ellene van. Ő most törvényszéki joggyakornok és a művészethez nincs semmi érzéke. Mondja, maga sokat van együtt színészekkel?

- Sajnos, nagyon keveset. A családom élesen ellenzi. Úgy látom, sorstársak vagyunk. A családom olyan szűk látókörű gentry-család, nekik a színész csak aféle csepürágó. A művészetről fogalmuk sincs. Így aztán elmaradok az ilyen barátságoktól. Pedig legszívesebben minden időmet velük tölteném.

- Istenem, milyen igaza van. Mondja csak, hány éves Honthy Hanna? Én most fogadtam egy barátnőmmel.

- Sajnos, nem tudom. De egész biztosan magának van igaza.

- Honnan gondolja?

- Na hallja, hiszen látom, hogy a kisujjában van az egész művészeti világ. Magának csak-ugyan el kellene menni színésznőnek. Óriási pénzt kereshetne. És a siker, az ünneplés, a taps! Autója volna és bundája! Amit egy nő csak álmodhatik magának...

Melinda szomjasan nézte a látogató fiatalembert. Aztán mélyet sóhajtott.

- Ez csak olyan gyermekes álom. Jól ismerem én apámat. Majd férjhez fogok menni, jönnek a gyerekek... eh, ne beszéljünk erről. Vagy legfeljebb csak beszéljünk. Nekem a legitimosabb ábrándképem a színészet. Nem is tudom, honnan veszek annyi bizalmat magához, de úgy érzem, hogy magának elmondhatom... hiszen ebből nem lesz soha semmi...

- Azt sohasem lehet tudni. Elvégre még hozzámehet valaki olyanhoz, aki meg tudja érteni a maga lelkét. Ha már férjhez ment, akkor éppen egy ilyen férj segítheti előre a művészi pályán. Képzeld csak el: az ura nem kérdez semmit, hanem összepakol és felköltözik Pestre. Akkor aztán csak az összeköttetések múlik. Mert, hogy roppant tehetséges, arról meg vagyok győződve.

- Gondolja?

- Egészen biztos.

- Maga jó emberismerőnek látszik, kedves...

- Galgó. De nagyon megtisztelne, ha a keresztnevemen szólítana. Lóránt vagyok. Kapornyaki Galgó Lóránt.

- Lóránt. Milyen szép név. Hát tudja meg, hogy én mióta eszemet tudom, mindig színésznő akartam lenni. Már kicsi koromban függönyökből, szegény boldogult anyám ruháiból, pokrócokból eszkábáltam össze magamnak ruhákat, a darabokat is magam képzeltem el, és színházat játszottam. Maga azt gondolja, hogy ebből az álomból még lehet valami?

- Szentül hiszem. Csak találkoznom a kedves papájával, én majd megmagyaráznám neki...

Hirtelen eszébe ötlött, hogy a kedves papa minden pillanatban betoppanhat. Ezért villámgyorsan fordított egyet a társalgáson.

- Azaz dehogy is. Eleinte látszólag hevesen ellenezném a maga pályaválasztását, hogy a papa bizalmát megnyerjem. Aztán szép lassan úgy fordítanám a dolgot, hogy maga meggyőzzön bennünket. A világon mindent meg lehet csinálni, csak akarni kell.

Melinda áhitatos csodálattal tekintett a szép fiatalemberre.

- Magában igen nagy akaraterő lehet.

- Hát bizony, afelől nem panaszkodhatom. Energiám, vasszorgalmam, akaratom, az van. Akarat, az a fő az életben. A vasakarat.

Ezt bizonyos színészi erővel mondta Galgó, még öklét is összeszorította és térdére ütött vele. Az alakítást Melinda kellő szakértelemmel értékelte. De a rettenetes erejű Galgó már unta

kissé a várakozást és kitekintett a konokul permetező esőre. Már szólni akart, hogy vajjon mikorra várható a ház ura, mikor érkező szekér zaja hallatszott az udvar felől. Melinda felpattant és mindenekelőtt biztonságba helyezte a Színházi Életet.

- Apám nem szereti látni. Úgy szoktam olvasni, hogy ő ne lássa. Lássa, ilyen az én életem.

Gyorsan betette a folyóiratot egy ott heverő és találmányra felnyitott könyv belsejébe, aztán visszasietett a helyére és túlélénken, amolyan áltársalgást kezdett, mintha már régen ezt a beszélgetést folytatta volna.

- Az én apám mindennek maga néz utána, mondhatom, hogy kitűnő gazda...

Ebbe a mondatba nyitott bele a házigazda, névszerint Katufrék János. Lányához egy cseppet sem hasonlított, pocakos, hatalmas, szuszogó ember volt, nehéz járású. Arcvonásaiban semmi a Melinda vonásaiból. A bemutatkozáson hamar túlestek. Melinda eltűnt, hogy magukra hagyja az urakat. Galgó rátért a tárgyra.

- Kérlek, mélyen tisztelt kedves bátyám, tudom, hogy rendkívül elfoglalt ember vagy, kedves leányod részletesen elmondta, milyen páratlan lendülettel veted magadat mindenre, amibe belefogsz, ezért bocsánatodat kérem, hogy értékes percedet jöttem elrabolni. Tanácsot kérni jöttem hozzád.

Katufrék uram makrapipát szedett elő, megtömte és most látható kéjjel rápöfékelt.

- Ó, makrapipa, - rebegte Galgó meghiúsított mosollyal, - nem tudok megindultság nélkül nézni makrapipára. Szegény boldogult apám volt olyan pipás, a minisztériumban nem is hívták másképp, csak «a pipás Galgó». Ez a makrapipa ifjúságom emlékeit hozza vissza.

- Hát igen, - felelte a házigazda, - én már csak ilyen régimódi magyar ember vagyok. Aztán miben kéne tanács, kedves öcsém? Remélem, nem a kövezésről van szó.

- Kövezésről? Miféle kövezésről?

- A Darányi-út kövezéséről. Mióta a luteránus templomnak sikerült megkapni a telket... de ez hosszú történet. A lényeg az, hogy két hete sem éjjelem, sem nappalom a kövezés miatt. Három pályázó a legkülönbözőbb embereket küldi rám, hogy beszéljek az alispánnal. Már az életemet is elátkoztam. Hát nincs nekem egyéb dolgom, mint ezzel az átkozott kövezéssel foglalkozni? Ott egye meg a fene az egész kövezést, ahol van. Ekkora szárazság után most jön ez a nyavalyás kis eső, pedig tízszer annyi kéne, a kukoricának, krumplinak már nem tud használni, ami kapás növényem van, az mind a kutyáké, és én most törődjem a kövezéssel! Ki hallott ilyet? Ha megmérgecskénnek, be sem megyek a kisgyűlésre, tőlem kövezzen, aki akar. Mi vagyok én? Ott pusztítsa el a nehézség a kövezést, ahol éri.

Katufrék e pár mondat alatt annyira belelovalta magát a dologba, hogy arca lilára változott. És mancsával rácsapott az asztalra. Hangosan kiabált. Még dohogott is magának valamit és fejét csóválta.

- De kedves bátyám, kövezésről itt szó sincs. Az egész ügyet nem ismerem. Egészen másért jöttem.

- Másért? Már azt hittem, te is ebben jársz. Te lettél volna a hatodik. Hát nincs nekem egyéb dolgom, mint hogy a Dolomit-részvénytársaság keressen-e, vagy Sótér és társa? A fene látott ilyet. Itt a birtok, itt a nyomda, itt a fiam dolga, és én kövezésen törjem a fejemet. Nem, ezt nem lehet kibírni. Már megmondtam a főjegyzőnek is, hogy nekem hagyjanak békét, mert fogom magam és még a pártelnökségről is lemondok, aztán lássák, mire mennek nélkülem. Hogy a görcs essen valamennyibe.

- Nem a kövezés, kedves bátyám, nem a kövezés!

- No azért. Mert a kövezést már úgy unom, mint a kutya, amelyik kilencet kölykezett, a keservét annak a kövezésnek. Hát ha nem kövezésről van szó, akkor miről van szó?
- Tanácsot kérnék, kedves bátyám. Ujság-ügyben. Nyomdai dolgokban.
- Nyomda? Az más. Azt lehet. Már azt hittem, kövezés. No halljuk, mi az?
- A dolog úgy áll, kedves bátyám, hogy nekem jó barátom a tiszagyarmati Bocskay-nyomda tulajdonosa, Petrik.
- Ajjaj, az nem jó cég. Ez a Petrik derék ember, de a legélhetetlenebb ember az egész országban. A nyomdaüzlethez annyit ért, mint az én pulikutya. Egyébhez sem ért. Az autófuvarozási üzletet is tönkretette. A Káváss leánya ezen ment tönkre. Ahova ez a Petrik nyúl, ott fű nem terem.
- Ez az, kedves bátyám, ez az. Én vállaltam, hogy ezeket az üzleteket szanálom. És nagyon örvendek, hogy a te üzleti éleslátásod, kedves bátyám, azonnal rátapintott a sebezhető pontra. Petrik nem ért semmilyen üzlethez. Mióta Tiszagyarmaton megtelepedtem, természetesen igyekeztem pontos képet kapni ezekről az üzletekről. Akárkit kérdeztem, mindenki azt felelte, hogy ezekben a dolgokban csak egy ember lát tisztán: Katufrék. Mást nem is érdemes kérdezni. Én hát felkerekedtem, kedves bátyám, és eljöttem ide. Nem volt erre nekem semmi jogcímem a világon. De gondoltam, hasonló helyzetben én boldogan és előzékenyen állnék segítségére. Egyik derék ember megsegíti a másikat, ha nem kerül pénzbe. Gondoltam: talán te is megsegíted embertársadat, aki ekkora gondot vett magára. A kérdés ez: mit tudnék én ezzel a Bocskay-nyomdával csinálni? És ha már benne vagyok a tanácskérésben, mit tudnék a Firtos-vállalattal csinálni?
- Firtos? Azzal bizony, kedves öcsém, semmit. Arra vess keresztet. Petrik már a hitelezési csalást is nehezen fogja megúszni. Azonfelül a közterhek is megeszik. Azt a vállalatot sürgősen likvidálni kell. A nyomda? Hát az sem sokkal jobban áll. Régebben még jó boltnak lehetett mondani, de a régi hirdető a Petrik kezén alaposan leolvadtak. Papírja alig van. Már pedig a mi mesterségünkben az tudja vinni a dolgokat, akinek két-három évvel ezelőtt vásárolt papírja van. Mint nekem. Mert mai áron venni a papírt és ma telenyomatni, az reménytelen dolog. Én a te helyedben nem nyúlnék hozzá.
- Helyes. Végre hozzáértő embertől hallok egy okos szót.
- Ez az. A hozzáértés. Huszonöt éve én sem értettem hozzá. De apám vett egy nyomdát, s azóta megtanultam. Petrik is vett egy nyomdát, de nem tanulta meg. Ott egyetlen ember érti a dolgokat. A mettőr. Valami Maknics. Ott van még?
- Hogyne. Igen hozzáértő ember.
- De az egyetlen. Ha nekem nem volnának még jobb embereim, már rég elhoztam volna. Szóval ez az ügy reménytelen. Ha már hozzám fordulsz tanácsért, én csak azt mondhatom, hogy ne is nyúlj hozzá.
- Hát mi kellene hozzá?
- Pénz, öcsém. Pénz. És hozzáértés. Ha a nyomda az enyém volna... de nem, erről kár beszélni. Becsuknám, felszámolnám, kész. Mert el lehetne nagy garral kezdeni az investálást, azokat az elavult flach gépeket kidobni, papírt lekötöni, ha ugyan még nem késő, ez meg az, satöbbi. De minek? Tiszagyarmat nem bír el egy nyomdát úgy, ahogy most csinálják. Te csak azért jöttél ide Gyarmatról, hogy ezt megkérdézd tőlem?
- Azért. És már megyek is vissza. Mert ha lehetetlennek látod, hogy például keressek egy jóval erősebb nyomdavállalatot a közelben, amely egyszerűen lenyelne ezt a Bocskay-nyomdát és fiókvállalatnak tudná használni, akkor itt csakugyan nem lehet csinálni semmit.

Katufrék először mereven ránézett makrapipája füstjére, aztán mereven ránézett Galgóra.

- Mondd, kedves öcsém, ilyen marhának nézel te engem?

Galgó megdöbbenve bámult vissza.

- Nem értem a kérdést, kedves bátyám.

- Dehogy is nem érted. Azzal kezdted, hogy tanácsot akarsz kérni. Pedig eszed ágában sem volt tanácsot kérni. Hanem meg akarod velem vétetni a Bocskay-nyomdát. Ez már régi terve annak a Petriknek. Eddig kétszer utasítottam vissza. Most visszautasítom harmadszor. Ez a Petrik azt hiszi, hogy csak ő az okos, más mindenki számára. Pedig fordítva van. Mindenkinek megvan a magához való esze, csak neki nincs. Mondd meg neki, kedves öcsém, hogy még ha elegendő esze volna, akkor is korábban kellene felkelnie.

Galgó drámai módon felugrott.

- Te már érintkeztél ebben az ügyben Petrikkel? Úri becsületszavamra mondom, hogy nekem erről fogalmam sem volt.

- Mindegy az, édes öcsém, akár volt fogalmad, akár nem volt. A végeredmény mindenképpen az, hogy pénzt nem adok.

- De kedves bátyám, itt félreértés van. Én nem pénzért jöttem, hanem tanácsért. Hogy Petrik tőlem függetlenül miben mesterkedik, miben töri a fejét, az nekem mindegy. Én a magam dolga után megyek. És mi az a hitelezési csalás? Ezt nekem senkisésem mondta.

- Hohó, öcsém, én sem mondtam. Vigyázzunk a szóra. Én nem azt mondtam, hogy Petrik hitelezési csalást követett el, hanem csak annyit, hogy hitelezési csalással vádolják. Lehet, hogy tisztázza magát, lehet, hogy nem. Semmi közöm hozzá. Azonfelül mondtam, hogy rossz ügyvéd. Ezt fenn is tartom. Amit mondok, annak ura vagyok. De amit nem mondok, azért nem tartozom felelősséggel. Még szép volna, ha Petrik felelősségre vonna azért, amit nem mondtam. Természetes, az a legkönnyebb. Perelni rágalmazásért, citálni az embert tárgyalásra, orvosi bizonyítványt küldeni, ha a bíróság akármit mond, fellebbezni, ügyvédi firkákat találni, az embert minden módon macerálni! Hogy a fenébe ne! Hát nincs nekem egyéb dolgom? Itt a birtokom, itt a nyomdám, a fiamat most nevezték ki törvényszéki aljegyzőnek, annak lakást kell most venni, azt sem tudom, hol a fejem. És ennyi munka között tárgyalásokra szaladgáljak? Hát ki vagyok én? Az én időm arra való? És ki az a Petrik? Ismertem, mikor erre a vidékre jött. Annyija nem volt, hogy ügyvédi táblát csináltasson. Egy ilyen ember akar engem meghurcolni? Mikor én minden szavamért helytállok, amit mondtam? Nem, kedves öcsém, nem úgy verik a cigányt! Ha éngem felbosszantanak, nem ismerem se Istent, se embert! Én akkor odavágok, azt megmondom!

És valóban odavágott az asztalra, de akkorát, hogy a hamutartó táncolni kezdett rajta. Hatalmas testével fészkelődött a széken és ingatta fejét. De felháborodott izgalma éppen olyan gyorsan megfogyatkozott, amint keletkezett. Még motyogott magában holmi nem érthető szavakat, amelyekből annyit lehetett kivenni, hogy «hesszenessz», aztán megnyugodott. Galgó nem szólt semmit, csodálkozva várta, hogy Katufrék lelki folyamata magától megoldódjék. Ekkor a másik szobából hirtelen zene hangzott fel. Még pedig cimbalom. Nyilván Melinda igyekezett eleget tenni a művészet iránt érzett olthatatlan ösztönének. Bizonyára a csinos fiatalember előtt is parádézni akart tudományával. Galgó felütötte a fejét.

- Nem Melinda önagyságától származik ez a gyönyörű zene?

- De igen, - bólintott Katufrék atyai büszkeséggel, - elég jól cimbalmozik a kölyök.

- Cimbalom! Milyen gyönyörű hangszer! Zeneakadémiát végzett önagysága?

- Fenét végzett. Magától tanulta, mert kedve volt hozzá. Egy darabig jártam ide Csucsuj bandájából a cimbalmost, az egy-két fogást megmutatott neki.

- Bámulatos. Igazán szívből gratulálnom kell. Az ilyen bámulatos zenei érzék nagyon ritka. Úgy látszik, kedves leányod önegysága határozott tehetség. Más művészetek iránt is mutat valami ilyen tehetséget?

- Mutatni mutat, míg le nem töröm a derekát. Színésznő akar lenni. Na dehát ehhez még nekem is van egy-két szavam.

- Színésznő? Egy előkelő úrileány?

Katufrék belekaszált a levegőbe.

- Ugyan, nem is kell az ilyesmivel törődni. Csak beszéljen. Majd rendesen férjhez adom, jönnek a gyerekek és elfelejti az egészet.

- Ez igen bölcs beszéd. Méltó mindahhoz, amit eddig hallottam rólad, kedves bátyám. Az én családomban is előfordult már hasonló eset. Szegény boldogult kis húgom is egy időben emlegette, hogy színésznő lesz. Apánknak nem mondta, de velem közölte, mert olyan határtalan bizalom és harmónia még testvérek között is alig képzelhető el, amilyenben mi éltünk egymással. Sokszor eszembe jut ma is eszményien szép szőke arca, amint hozzámemelte és hallgatta, amit bohó ábrándjaira feleltem.

- Mit mondtál neki? - kérdezte Katufrék növekvő érdeklődéssel.

- Szépen, szelíden a lelkére beszéltem. Mindenekelőtt megvilágítottam előtte, hogy a színészet egy olyan régimódi gentry-családban, mint a mienk, lehetetlen életpálya. Én magam ugyan édeskeveset adok az ilyen származási dolgokra, de a rokonság annál többet. Egy unokahúgomat elvette egy Bothmer báró, aki azóta már rég meghalt, de akkor még élt és nagyon fent hordta az orrát. Volt a rokonságban több is ilyen ember. Ezek természetesen megtagadták volna. Sokat beszéltem a lelkére szegénykének, végül aztán nem is került apám elé a kérdés.

- Úgy. És aztán mi történt a húgoddal?

Galgó elővette művészi sóhajainak egyikét. Az ilyen sóhajokat pompásan tudta csinálni. A sóhajt elkezdte, aztán elfojtotta, csak hangja remegésén látszott, hogy lelki világában végbe megy valami, de mint szemérmes és tartózkodó férfi, a külvilággal ezt nem óhajtja észrevétni. Katufrék figyelmesen nézett rá.

- Meghalt. Tizennyolc éves korában «galoppierende» támadta meg. Nem lehetett megmenteni. Erről beszélni sem igen szeretek, mert ez volt a legnagyobb csapás, ami valaha ért, és egész életemen eltörölhetetlen nyomot hagyott. Ma is az ő emlékét látom mindenben, s ha ilyen elragadó kedves lény kerül utamba, mint tisztelt leányod, önkéntelenül testvéri gyengédség támad bennem. Úgy tiszteltem, mint szegény kis húgocskámat tiszteltem. De hagyjuk ezt, férfiakhoz nem illik az érzélgés. Mit játszik most? Ja igen, már tudom. Nagyon szép zenedarab. Az a címe, hogy «Párisban huncut a lány, de komilfó.»

- Valami ilyen. Ezt tudja legjobban. Tud ez mindent. Úgy tudja azokat a pesti izéket, hogy órák hosszat nem fogy ki belőle. Egy időben azzal a Színházi Élettel, vagy mivel, teljesen meg volt keveredve, de azt már kivertem belőle. Majd szép lassan elmarad az egész. Ő csak cimbalmozzék, attól nem lesz semmi baja.

Katufréknak látszott az arcán, hogy valami figyelemreméltó dolog ötlött az eszébe.

- Mondd csak, kedves öcsém, - folytatta, - meddig maradsz itt?

- Én bizony a következő vonattal mennék vissza. Van egy vonat fél háromkor, addig valahol eltöltöm az időt.

- Persze, hogy eltöltöd, kedves öcsém, itt fogsz ebédelni. Most már mindjárt tizenkettő, és mi korán szoktunk enni. Az ebédünk rövid lesz, azt előre megmondom. Két órákor szépen elindulsz, fél háromra könnyen kiérsz a vasúthoz. Az eső már kezd is elállni.

- Én nagy megtiszteltetésnek veszem a lekötelező meghívást, kedves bátyám, de igazán nem leszek terhetekre?

- Lárifári, dehogy leszel. Hanem beszélgetés közben, tudod, nem ártana, ha a húgodra terelnéd a szót. Mintha nem is tudnál semmit a Melinda esztelen gondolatairól. Persze, nem szabad úgy feltűnni a dolognak, mintha összebeszéltünk volna.

- Természetes. Nem tudok semmit. Bízd csak rám, kedves bátyám. Meg leszel velem elégedve.

Így történt, hogy Galgó ott maradt ebédre a Katufrék-háznál. Melinda maga terített, sőt maga hordta be az ételt. Ebéd után az apa engedelmet kért, hogy ujságot olvashasson, mert ilyenkor érkezett a Nemzeti Ujság, s ő úgy szokta meg, hogy ebéd utáni alvás helyett, ami ártott a vérnyomásának, azt olvassa. Galgó alkalmat nyert, hogy odasúgjon Melindának:

- Minden jól megy. Bízsa csak rám magát. Helyeseljen.

Melinda csak szemmozdulattal válaszolt. Galgó pedig hangosan a tragikus tüdőbajban elhunyt nővérré vitte a társalgást. És ezzel a színészi pályára. Hosszú előadást tartott és igen eleven, részletes érveléssel azt hozta ki az egészből, hogy a fiatal hölgyek általában szeretik elsietni a dolgot. Mert elvben és általában lehetséges, hogy valakit a sors kétségtelenül a művészi pályára teremtett, de aki ezt hiszi magáról, az még nem dönthet tizennyolc éves korában. Ezzel is úgy van az ember, mintha fejébe vesz egy házasságot, amely ellen nem lehet súlyosabb kifogást felhozni, de a szülőknek mégsem sok kedvük van hozzá. Ilyenkor a fiatalokat váratták egy-két évig. Akkor aztán vagy még erősebb a szerelem és még kevésbé lehet harcolni ellene, vagy elmúlt az egész kérdés.

- Nem, nem, - vágott közbe Katufrék, - én egy év múlva, két év múlva sem mondok egyebet, mint most. Illetve mondanék, ha Melindának ilyen örült gondolatai volnának.

- Bocsáss meg, kedves bátyám, a legnagyobb tisztelettel ellentmondok. Ha véletlenül Melinda önagysága ilyen gondolatokat forgatna a fejében, amit nem hiszek, neki is azt kellene mondani, hogy várjon türelemmel egy évig, két évig. Ő sem kockáztatna semmit, az apa sem. Vagyis ebben az esetben a te tiszteletreméltó személyed, kedves bátyám. Hiszen két év múlva egy apa még mindig élhet a maga hatalmi szavával, mint most. Az olyan családokban, ahol ilyesmi felmerül, legáldásosabb kimondani, hogy egy évig, vagy mondjuk, két évig az illető fiatal hölgy egy szót sem szól az egészről.

- De az apa sem! - vetette közbe Melinda.

- Természetesen az apa sem. A nyugalmas házi béke így teljesen meg van oldva.

- Nna, - mondta megnyugodott és befejező hangon Katufrék, - ti csak beszélgetsetek, én elolvasom az ujságot. Közben figyeljétek az órát.

Galgó és Katufrék a legteljesebb barátságban váltak el. Galgó még utolsó kézszorításkor megkérdezte, hogy szabad-e majd alkalomadtán megint tanácsot kérnie, ha valami főbenjáró ügye merül fel, ahol magától nem tud dönten. Katufrék hangosan adta meg az engedelmet. Még a Galgó vállát is megveregette.

Otthon, Tiszagyarmaton, vacsora előtt még volt annyi idő, hogy el lehetett nézni Petrikhez. Az ügyvéd otthon tartózkodott. Íróasztalánál ült és lábát áztatta.

- Hát veled mi van? - kérdezte Galgó.

- Tisztálkodom. Na, mit végeztél? Széna, vagy szalma?

- Nem megy az ilyen gyorsan. Mit gondoltál? Hogy máris hozom a pénzt?

- Szóval nem hoztál pénzt?

- Nem. Kérdéseket hoztam.

- Mit hoztál?

- Egyetmást kérdezni akarok.

Petrik eddig csendesen lubickoltatta lábát a vízben. A két láb most megállt. A fej pedig Galgóra szegeződött meglepett pillantásával.

- Kérlek, édes öregem, csak kérdezz. Minden kérdésedre felelek.

Galgó cigarettára gyújtott. A cigaretta nem szelelt, Galgó tehát figyelmesen megvizsgálta és felfedezte, hogy a cigaretta oldalán lyuk van, onnan a papír egy darabkája leszakadt, mert nyilván hozzátapadt a skatulya ragasztóanyagához. Galgó tehát a cigaretta végéből lecsípett egy kis pótló-papírt, az ujjja végével gondosan megnyálazta, aztán ráragasztotta a sebre. A cigaretta most már szelelt. És Galgó elkezdte mondókáját:

- Kérlek, én csak azt akarom kérdezni, hogy mi van azzal a hitelezési csalással.

Az ügyvéd hirtelen fel akart ugrani. De a megkezdett mozdulatot visszavonta, mert ráéismélt, hogy lába a mosdótál ingatag talaján pihen. Aztán hosszasan köhögött, kétségtelenül azért, mert a váratlan kérdésre nem jutott rögtön eszébe a kellő felelet.

- Az is el lesz intézve, - felelte végül kényelmetlenül.

- Felteszem, öregem, felteszem. De én mégis szeretném ismerni az egész Firtos-komplexumnak ezt a részét.

- Kérlek, - szólt az ügyvéd idegesen, - nekem írásom van arról, hogy ezt még Firtos csinálta. Én csak az ő utasítása szerint jártam el. Már pedig a polgári perrendtartás idevonatkozó...

- Ne vedd rossznéven, de mihelyst a polgári perrendtartásra hivatkozol, én rögtön kezdem az egészet nem érteni. Mondd meg nekem úgy az igazat, hogy én is értsem. Nagyon nagy baj van itt?

Petrik vállat vont.

- Majd csak lesz valahogy. De mindennek előtt pénz kellene.

- Azt jól tudod, hogy pénz nincs. Legalább egyelőre nincs. Az ilyesmit nem lehet felfujni. Sokszor kell még nekem odautazni, míg Katufrékot leveszem a lábáról. Holnap ebből pénz még nem lesz. Sem a jövő héten. Ha megmondtad volna, hogy Katufrékkal ebben a dologban már tárgyalatl, egészen másképpen fogtam volna hozzá.

- Hiszen megmondtam. Hogyne mondtam volna. Talán elkerülte a figyelmedet.

Galgó gondolatain átvillant, hogy mit kellene most csinálni. Torkon kellene ragadni Petriket és rárivallni, felelősségre vonni hűtlen kezelésért. Kiszorítani belőle fojtogatással az egész ügy még kiderítetlen részleteit. De ettől iktózkodott. Mindenkivel jóban akart lenni. Petrikkel is jóban akart lenni.

- Lehet, hogy mondtad, én nem hallottam. Szóval egyelőre pénz nincs. Légy szíves, mondd meg nekem egyenesen és őszintén: nagy a baj?

- Másképpen nem is tudok beszélni, mint egyenesen és őszintén. A baj persze hogy megvan, de szerintem ki fogunk gázolni belőle. Én a magam részéről mindent el fogok követni, ami emberileg lehetséges. Megússzuk. Szent a hitem, hogy megússzuk. Tudod, sok mindent újra át kell nézmem. Mostanában rengeteg sok dolgom volt, bonyolult tárgyalásaim voltak, az ujság nagyon sok dolgot ad. Elé kell vennem ezt az egész Firtos-dolgot becsületesen és el kell merülnöm benne. Tudod, ez az én munkarendszerem. Így tudok legjobban dolgozni. Húzómalogatom a dolgot, akkor aztán eléveszem, rászánok este, mikor nem zavar senki, hat-nyolc órát, az nekem semmi, az én baromi munkabírásomnak az meg sem kottyán. Reggelre az egész ügy kristálytisza áttekintéssel a fejemben van. Adj még egy-két napot, míg nekiülök, akkor aztán pontosan számot adok az egészeztől.

Galgó rázta a fejét.

- Egy-két nap, az nagyon sok. Nekem magamnak is pénzre van szükségem. Fogalmat kell alkotnom magamnak, hogy vállaltam-e végleg ezt a tiszagyarmati dolgot, vagy fogadjak el valami más megbízást, mert hiszen azt gondolhatod, hogy sok egyéb üzleti terv is van még a tarsolyomban.

- De mire kell neked pénz, Lóránt? Hiszen mindened van a világon. Remek kosztod van, ott lakol a Káváss-házban, mint egy kiskirály. Minek neked pénz?

- Bocsáss meg, arról elfelejtkezel, hogy kultúrember vagyok. Nekem most okvetlen szükségem van száz pengőre. Ha azt megkapom, akkor nem mondom, egy-két napig várhatok. De száz pengő a legkevesebb.

- Jaj, öregem, ha nekem száz pengőm volna, nem ülnék itt Tiszagyarmaton. Egyszerűen nincs. Nemhogy száz, de még húsz sincs.

- Azt nagyon sajnálnám, ha nem volna, mert akkor magad kényszerítenél arra, hogy Dórához forduljak és tiszta képet követeljek tőle. Hiszen én itt egy virágzó, lendületes, óriási üzletet akarok csinálni. Ehhez a legkevesebb, hogy ismerjem a vállalatot, amellyel dolgoznom kell. Már nem tudom, mióta üldögélek itt veled az irodában, meg a nyomdában, de az egész Firtos-vállalatról annyit tudok, mint amikor idejöttem. Így én nem tudok dolgozni. Ezt kötelességem közölni Dórával, mert én tisztességes ember vagyok. Mit bolondítsam, ha látom, hogy úgysem tudok segíteni rajta? Pedig Isten látja a lelkemet, ezt nem szívesen teszem. Csak izgatom vele. Ha elkezdem vele megbeszélni ezt a hitelezési csalás-ügyet, sírni fog, kétségbeesik, nyugösködik. Mi hasznunk van abból?

Petrik ijedten gondolkozott.

- Ötven pengő nem lesz elég? Holnapra ígértem egy ügyfelemnek ötven pengő behajtott pénzt, ő majd vár holnaputánig. Azt az ötvenet odaadhatom.

- Nem, nekem sajnos száz pengőre van szükségem. Sőt, ha nagyon gondolkozom, száz nem is elég. Százhús kell.

- Nem bánom, legyen hatvan.

- Százhús.

Így alkudoztak még egy darabig. Galgó győzött. Megállapodtak százhús pengőben.

- Na, add ide a pénzt, öregem, mert én sietnék haza vacsorázni.

Petrik leigázottan és síró hangon esdekelt:

- Legalább azt várd meg, amíg letörlöm a lábamat. A te százhusz pengőd miatt tüdőgyulladást kapjak?

Gondosan megdörzsölte két lábafejét, felhúzta a kikészített papucsot és kivett az íróasztala fiókjából százhusz pengőt.

- Köszönöm, - szólt Galgó, - most már várhatok egy-két napot. Ha aztán majd összeülünk, én is elmondom részletesen, miben maradtam Katufrékkal. Szervusz.

Vidáman ment vacsorázni. Otthon csak kezet mosott a szobájában, már indult is az ebédlőbe. Ott terített asztal várta, Nóra és Dóra csak az ő érkezésére váraoztak. Belépéskor igyekezett gondterhelt és igen fáradt arcot felvenni. Nagy sóhajjal ereszkedett le a székre, mint a minisztertanácsról hazatérő államférfi. Aztán két tenyerével megsímogatta gyötrött arcát, de vidáman nézett fel.

- Jól vannak? Nincs itthon semmi ujság?

- Sajnos, van.

Az volt az ujság, hogy az idióta fivért megverte két legény. Csúnyán megpofozták a ház előtt, aztán elszaladtak. Nyilván valami nő volt a dologban. Az elmebajos fiatalember, noha ezt szigorúan megtiltották neki, gyakran megcsípkedte a jövő-menő parasztlányokat. Komoly baja nem lett, de tele van kék folttal, le kellett fektetni.

- Ezzel is csinálnom kell valamit, - mondta Galgó, - de majd rendbehozom ezt is.

A leány nem szólt semmit. De az asszony rajongva tekintett Galgóra.

- Nem is tudom, hová lennék maga nélkül, Lóránt.

XII.

Galgó vidáman és könnyedén élte életét Tiszagyarmaton. A felelősségnek még csak az árnyéka sem érintette a Firtos-vállalat miatt. Lelkiismeretében ez a kérdés sohasem bukkant fel, legfőleg az volt a kérdés, hogy mit felelt volna annak, aki történetesen felelősségre vonja. Annak azt felelte volna, hogy kénytelen minden felelősséget Petrikre áthárítani, mert Petrik az, aki még mindig nem adott neki tiszta jogi képet a helyzetről. Petrik az, akinek lelkét többrendbeli görbe és eddig tisztázatlan dolog nyomja az egész ügyben. Petrik az, akivel «nem lehet beszélni». De a felelősséggel így voltak mások is. Petrik azt mondta önmagának, hogy nagyon sok a dolga a szerkesztőséggel, a Galgóval való mélyreható és átütően informáló beszélgetést húzni-halasztani kell, míg ezek valahogyan dűlőre nem kerülnek és egyáltalán, törje a fejét Galgó, hiszen ő vállalta a kátyuba jutott vállalat szanálását, törődjék a dolgokkal ő, mit fájjon neki a Galgó feje. Dóra két férfit tudott maga mellett, akik anyagi sorsát kezükben tartják, azok férfiak, majd csinálnak valamit. Nóra viszont hátat fordított az egész kérdésnek. Kegyetlen közömbösséggel mutatta, hogy őt ebből az ügyből egyetlenegy részlet sem érdekli. Ha Káváss lenézett volna az égből, tétlen, kényelmes és derűs arcokat látott volna mozogni háza táján és joggal azt hihette volna, hogy nyugodtan örvendhet odafent az üdvösségnek, hajdani otthonában nincs semmi baj.

Így tehát Galgó is vígan élte világát, szorgalmasan bejárt a szerkesztőségbe és tevékenyen részt vett az ujság megcsinálásában. Esze csak azon járt, hogy az útjába került új hölgyek közül hogyan és kinek fogja megnyerni hajlandóságát. Az idő már ősze fordult, Nóra nem

járhatott le a Tiszára, fent maradt a házban, többnyire bezárkózott és olvasott. Dóra jött-ment, mondván csinált okokon elment valami üzletfélhez és megtárgyalt olyan dolgokat, amelyeken már nem volt semmi tárgyalnivaló. Galgó hol az egyikkel, hol a másikkal ült le beszélgetni, de a dolgok sehogyan sem mentek előre. Az asszony komolyan vette a gyászévet és gondosan vigyázott arra, hogy kísértésbe ne jöjjön; másként nem volt hajlandó leülni beszélgetni, mint nyitott ajtók mellett. A lány pedig minden alkalommal unalmas lelki problémákba kezdett, Galgó múltját faggatta és őszinteségét akarta kitudni.

Történt egy alkalommal, hogy miután együtt megvacsoráztak és kiki aludni tért, Galgó keresztülhaladván az udvaron, előszobájában beleütközött Emerbe, aki akkor fejezte be az ágyazást. Galgó szó nélkül átölelte és meg akarta csókolni. Emer fojtottan kacagott és nem hagyta magát. Fejét vihogva hajtotta erre-arra, csak hogy szájához ne lehessen jutni. Ebből néma és jókedvű dulakodás következett. Egyszerre Emer felsikoltott és elengedte magát, rémült tekintete a bejáratra szegeződött. Galgó meglepetten hátrafordult, az ajtóban ott állt Nóra. Emer sunyin lehajtott fejjel iszkolt kifelé és már nem is volt sehol.

- Kérem, - mondta Nóra könnyedén, - a házirendnek ezt a pontját talán még senki sem közölte magával: a személyzettel évdni ebben a házban tilos. De nem is nagyon ajánlatos, az itteni legények nagyon verekedősek. Kínos volna nekünk, ha e háznál véres botrány történnék. Elég nekem az öcsémre vigyázni. Úgy látszik, magának sincs több esze, mint neki.

- Én dühömben fordultam ehhez a lépéshez, - felelt Galgó azonnal, - dachból és kétségbeesésből. Már hetek óta ostromlom magát és nem kapok egyebet, mint prédikációkat. Elkese-redésemben az öngyilkosságnak ezt a fajtát választottam. Elkezdtem udvarolni Emernek.

- Bámulatos, hogy mennyire azonnal készen áll a hazugságra. Nem baj, én már lemondtam magáról. Csak folytassa Emert nyugodtan tovább. Fő, hogy én se vegyem észre és más se. Különben azért jöttem, mert egész délután kerestem az öngyújtómat és most jutott eszembe, hogy maga délben szórakozottan zsebrerakta. Legyen szíves visszaadni és ne vegye rossznéven, hogy a szórakozását megzavartam.

Galgó belépett a szobájába és meggyújtotta az éjjeliszekrényen a gyertyacsonkot. Alig volt egy ujjnyi. És valóban ott volt az öngyújtó az éjjeliszekrény márványlapján. Nóra átvette.

- Harag azért nincs, - mondta mosolyogva, - ne vegye rossznéven, amit mondtam.

- Köszönöm. Sokkal nagyobb dologról van itt szó, mint valami apró neheztelésről, amit holnapra úgylis elfelejt az ember.

- Nagyobbról? Ugyan. Vajon miről?

- Ne mondja ezt ilyen cinikusan. Nagyon sokról van szó. Maga megválthatta volna az életét, ha akarja. Nem akarta. Hát jó. Majd még lesz, aki szeret engem. Odaszegődöm valakihez, hű leszek hozzá és odaadó. És őszinte. Majd megmutatom én magának, hogy ki vagyok. Véres könnyeket fog maga sírni, hogy ilyen könnyelműen eldobott magától. De akkor már késő lesz.

Nóra rápillantott az imbolygó gyertyafényben. Tekintete érdeklődést mutatott.

- Csukja be az ajtót és ne beszéljen ilyen hangosan, mert minden szó kihallatszik az udvarra.

Galgó becsukta az ajtót. Nóra leült arra a székre, amely a vetett ágy tövében a lakó levetendő ruháit várta.

- Szóval hozzászegődik valakihez és ahhoz őszinte lesz. Miért nem kezdte ezt rajtam?

- Én magához mindig őszinte voltam.

- Ugyan ne hazudozzon most is. Elejéről kezdi. Maga egyszer volt hozzám őszinte. Mikor lenn a Tiszánál elmondta, hogy apja milyen brutálisan kegyetlen volt magához. Akkor ez az őszinteség úgy felkavarta, hogy sírt is. Onnan láttam, hogy maga nem igen nyitotta ki a lelkét senkinek, ha egyetlen vallomás ennyire kihozza a sodrából. A maga egész élete csupa hazugság. És ez az oka, hogy nem én vesztettem el magát, hanem maga veszített el engem.

- Végleg?

- Végleg, kedves Lóránt, végleg.

- Úgy. Akkor ez az én halálbüntetésem.

- Ugyan, ne mondjon ilyen nagy szavakat. Ördögöt fog maga meghalni.

- Elmegyek az útjából örökre. Elmegyek innen.

- Mi a manónak menne el innen? Engem nem zavar. Különben is, hogy elmegy-e, vagy itt marad-e, ez nem rám tartozik, hanem Dórára. Ha elmegy, őt hozza zavarba. Ámbár nem tudom, hogy Dórának nem volna-e hasznosabb, ha gyökeres tisztogatást csinálna az ügyei körül és túladna azon a mamlasz Petriken, sőt magán is. Maga nem az az ember, aki őt meg tudja menteni. De erről én nem beszélek vele. Dóra azt csinál, amit akar.

Nóra felállott.

- Én csak itt ülök, odabent pedig vár a könyvem.

- Nóra, - mondta Galgó színésziiesen, - ha most elmegy innen, én becsületszavamra mondom, öngyilkos leszek.

A leány elnevette magát és visszaült.

- Maga képes egy álló percig visszatartani a lélekzetét, hogy megfulladjon. Hazugságból. De egy perc múlva meggondolja és mégis elkezd lélekzeni. Mi célja van annak, hogy most visszaültem a székre? Mi mondanivalója lehet még számomra, mikor nyilvánvaló, hogy menthetetlen ember? Az elején azt hittem, hogy jó matéria, csak rossz útra tévedt. De nyilván rosszul ítélt meg. Magának véreben van a haszontalanság. Egy időben még arról ábrándoztam, hogy visszavezetem önmagához. De kezdem látni, hogy az aféle kékharisnyás rögeszme volt. Felejsük el az egészet. Maga szépen lefekszik, én pedig visszamegyek aludni. Nem kell akkora hűhót csapni az egészből.

- Hogyan érti azt, hogy visszavezet engem önmagamhoz?

- Úgy értem, ahogy mondom. Ha maga a lelke mélyén derék és tiszta ember volna, ahhoz az emberhez vissza tudnám vezetni. Akkor képes lenne arra is, hogy igazán beleszeressen valakibe. Így nem. Tele hazugsággal, szélhámossággal, lustasággal, könnyelműséggel nem lehet szeretni. Én tudom, hogyan kell. Én már egyszer szerettem valakit. De előbb visszavezettem önmagához.

- A sógorát?

- Azt. Mindegy. Esendő ember volt, de csupa melegség és jóság. Maga csak üres. Szívből sajnálom.

Galgó hirtelen letérdelt Nóra mellé. Az az ijedelem, hogy a leány itthagya, váratlanul olyan ellágyulással töltötte meg, amelyről maga sem tudott. Térdelő helyéből úgy nézett fel Nóra arcára, mintha imázsámolýról tekintett volna fel.

- Ne menjen el, Nóra. Beszélgetni akarok magával. Úgy érzem, hogy most dől el az életem.

Két kezét rátette a lány két térdére. De mozdulatában nem volt semmi érzéki. Úgy érezte, hogy benne is most egyszerre végtelen képesség van melegségre és jóságra. Ez a felfedezés édes hiúsággal és meghatottsággal töltötte el. Szeme könnybe lábadt. Sietett teljes arccal tekinteni Nóra arcára, hogy könnyei kellő benyomást gyakoroljanak. Saját megindulását most még ápolni igyekezett és kevés lelki munka után csakugyan sikerült kiadósan sírva fakadnia. Ezt azután színészileg szépen fel is díszítette: arcával leborult Nóra ölébe és formásan kidolgozott ziháló zokogásra fakadt. Két karját segélykérően terjesztette maga elé és ezzel a mozdulattal, amely összezáródott, megölelte a leány derekát. Így zokogott bele a leány ölébe, válla és melle rázkódott. Haján női kezet érzett.

- No, szegény fiú, - hallatszott a leány vígasztaló és szelíd suttogása, - csak sírja ki magát. Úgy-e, milyen jó? Mondjon el mindent, ami a szívét nyomja.

A kéz lassan cirógatta a haját. Ettől még lágyabban és odaadóbban tudott zokogni. Mintha valami cigánymelódia ostoba szövege kavarta volna fel, amelynek butaságát egészen jól látja az ember, de annál jobban megindul tőle.

- Csak szép lassan, - folytatta a leány, - sírja ki magát, aztán majd beszélhet.

A cirógató kéz tovább becézte. Ő csak sírt tovább, úgyszólván kényelmesen és kedvére, míg aztán elcsendesedett s felemelte a leány öléből könnyes arcát.

- Beszéljen, - súgta a leány és most már arcát simította végig, - beszéljen. Rossz volt eddig így élni?

- Nagyon rossz volt. Árva voltam és boldogtalan.

- Láss, láss. Nem volt senkije?

- Soha. Mindenkinél mindig hazudtam. Én nem tudom, miért. Azt hiszem, lustaságból. Kényelmesebb volt hazudni, mint nem.

- Annak is hazudott, akit szeretett?

- Mindenkinél. Akit szerettem, azt lenéztem, mert olyan könnyű volt félrevezetni. Még meg is haragudtam rá, mert becsaphattam. Ez az én apai örökségem. Neki mindig hazudnom kellett. Rásiklottam erre a kényelmes útra. Pedig nem akartam rosszat. Mit akartam? Egyszerűen a nyavalyás kis életemet. Egy kis békességet, tetőt a fejem fölé, nyugalmas üldögélést a kávéházban, egy jóformájú nőt, akinek kellemes szagú a haja. Olyan sok ez? Semmi. Alamizna az élettől. És könnyen ment, miért ne csináltam volna! Dolgozni nem tudok, mert sohasem tanultam...

- Várjon csak, Lóránt, hadd szakítom félbe. A munka nem való magának. Ismernie kell saját-magát: kezdeményező gondolata nincs, szervezésről fogalma sincs. Nem tud mást, csak szemlélni. És a lelke mélyén gyerek. Vásott, gonosz gyerek, de gyerek. Hiába is határozná el, hogy ezentúl megembereli magát. Maga arra nem való. Maga mellé anya kell, aki játszani hagyja és gondozza. Maga mellé én kellenék.

- Nóra, - hördült fel Galgó, - legyen a feleségem!

- Lennék, - súgta nyugodtan Nóra, - ha tudnám, hogy holnap...

Itt hirtelen abbahagyta a mondatot, mintha hallott volna valamit. De miután a levegőbe figyelt egy-két pillanattal, megnyugodott. Folytatta a mondatot:

- ...hogyan is tart még ez a hangulata.

A leégett gyertya lángja most kezdett haldokolni: nagyokat lobbant és ugráló árnyékokat vetett a falra.

- Hogy holnap tart-e még? Hogyan mondhat ilyet? Kérdezze meg akár mához öt évre. Vagy mához húsz évre! Ilyenkor irigylem a költőket. Olyan jó érzés lehet elmondani, hogy mi van az ember lelkében...

- Mondja csak, Lóránt, mikor írta maga azt a verset, ami megjelent a lapban?

Ebben a pillanatban heves mozdulattal felszakították az ajtót. Dóra állott annak sötét négyszögében. Galgó felpattant a Nóra lába mellől és felállott. Még egy pillanatig egymásra meredtek, de akkor a gyertya utolsót lobbant és elaludt. Vaksötétben maradtak. És a sötétben Nóra hangja szólalt meg:

- Mi járatban vagy itt, Dóra?

Nyugodtan beszélt, nyugalmaiban volt valami lebecsülés és gúny.

- Mindent hallottam, - felelte a vaksötétben Dóra hangja.

- Akkor mégsem képzelődtem az imént. Azt hiszem, a te lépésed recsegését hallottam. Nekem úgy tetszik, angyalom, hogy hallgatództál.

Ugyanekkor gyújtó nesze is hallatszott. Galgó az éjjeliszekrény mellett állott és új gyertyát keresett, hogy meggyujtsa.

- Nem látjuk egymást, - mondotta, - így nem lehet beszélgetni.

Lassan piszmogott a gyertyával, amelynek érintetlen hegye csak lassan pedzette a tüzet, mígnem kékes, alig látható lángja lassan belekapott a szövétnekbe.

- Nagyon rosszul tetted, hogy mindent hallottál, - mondta Nóra, - mert ez az én magánügyem, ezt nem illik kihallgatnod. Tisztára olyan, mintha a levelemet orvul felbontottad volna.

Dóra hirtelen élesen hangosra fordította a szót. Izgalmában akadozott. Szinte kiáltotta:

- Ez nem csak a te magánügyed. Ez az én magánügyem is! Akarom tudni, hogy Lóránt mit mond a fülem hallatára!

A leány felállt és szembefordult nővérével. Galgó nem szólt semmit, hallgatott a sarokban és szeretett volna seholsem lenni. A nővérek jó darabig mereven nézték egymást. Akkor Nóra válaszolt:

- Dóra, te egyszer elvetted tőlem, akit szerettem. Hozzámentél feleségül. Ezt most visszaadom neked. Te szerelmes vagy ebbe az emberbe. Ezt én ezennel elveszem tőled. Hozzá fogok menni feleségül. Most mondhatsz, amit akarsz, az engem már nem érdekel. Maradsz még? Mert én még maradok. Be akarom fejezni Lóránttal a beszélgetést. De ha akarod hallgatni, csak foglalj helyet. Kényelmesebben hallod, mintha az ajtóban fülelsz. Bennünket nem zavarasz.

Az asszony meredten bámult hol nővérére, hol Galgóra. Mondani akart valamit és lendületet is vett hozzá, de néma maradt. Akkor egyszerre viharosan sarkonfordult, elsírta magát, feltépte az ajtót és elrohant.

- Ez most már rendben van, - mondta Nóra nyugodtan és kegyetlen elégtelenséggel.

Galgó érkezettnek látta a pillanatot. Odalépett, magához ölelte a leányt és száját kereste. De az kiszabadította magát.

- Nem, Lóránt, most hagyjon békében. Fontosabb, hogy megmondjam magának: a felesége leszek. Semmi értelme sokat várakozni, megtartjuk az esküvőt, amilyen hamar csak lehet. Most fáradtak vagyunk mind a ketten, holnap reggel majd megbeszéljük, milyen írásokat kell beszerezni. Holnap meg is csókolhat. Ma nem.

Két keze közé fogta Galgó fejét könnyedén és lehelletszerűen megcsókolta az arcát. És már ki is suhant a szobából. Galgó szoborszerű ámulattal ott maradt a szoba közepén és csak lassan tért magához. Odahúzta a széket és leült. Soká gondolkozott. Aztán elhatározta, hogy lefekszik. Lassan levetkőzött és elfújta a gyertyát. Jó félóraig hánykolódott az ágyban, akkor megint meggyújtotta a gyertyát és lábát papucsba bujtatta. Odaült asztalához, írószerszámot keresett elő és miután fejét félkönyökre támasztva soká gondolkozott a szövegről, nekikezdett a levélnek.

Drága Teri! Bizonyára meg fog lepni, hogy annyi idő múltán felbukkanok a multból. Semmi haragot nem érzek irántad, s ha valaha megbántottál, azt elfelejtettem. Keblemben mindig őrizni fogom vonzó emlékedet. Most azzal a kéréssel fordulok hozzád, hogy segíts házasságunk fordulását jogilag is rendezni. Az együttélést te szüntetted meg, a válókereset beadásához szükséges félesztendő most múlt el, tehát a bíróság minden nehézség nélkül kimondja a válást, ha mindketten válni akarunk. Arra kérek, nevezd meg egy ügyvédet, akivel tárgyalni lehet és közöld ezen jogász címét, mégpedig Soltész címére, mert bizonyára tudod, hogy új életet kezdtem és a címem még bizonytalan, mert a rengeteg ajánlat között még most kell választanom, mert arisztokrata pártfogóim elhalmoznak ajánlatokkal, mert a vér nem válik vízzé. Tehát válaszolj express levélben postafordultával. Bizony másként képzeltem el frigyünket, mikor az esküvőn az igen szót elrebegeted, de távol legyen tőlem a multak felhánytorgatása. Tehát egy örökszép dallal zárom leveletem, adjon Isten szebbet, jobbat nálamnál, de énnekem csak olyat, mint te voltál. Maradok szeretettel hűséges volt férjed, Lóránt.

Ehhez egy másik levelet is kellett írni. Még pedig Soltésznek.

Kedves egyetlen jóbarátom, te megtestesült Jóság és Szeretet! Végre teméntelen munka közepette hozzájutok, hogy írhasak neked, miután már hetek óta óráról-óra halogatom a levélírást, de hiszen te bizonyára tudtad és megérezted a távolból, hogy baráti szívem minden melegével csak rád gondolok, és most is alvásomból veszem el az időt, hogy legalább futólag beszélgessek veled. Első közlendőm, amit kétségkívül kitörő örömmel fogsz olvasni, hogy végre rámtekintett a Gondviselés és oly sok balszerencse után sorsom jelentékenyen megjavult. Vezérigazgatója lettem egy hatalmas közlekedési vállalatnak. Hajnaltól késő éjszakáig megfeszített erővel dolgozom, képzelj el lelki szemekkel, amint egy nagy cég emberei élén hatalmas szervezőmunkát végzek, szigorúan, de igazságosan. Anyagi helyzetem is teljesen megváltozott. Apránként minden adósságomat kifizetem, ezért most már neked is meg fogom hiánytalanul küldeni azt a bizonyos csekélységet, de ehhez feltétlen szükséges, hogy a pontos összeget közöld velem, mert olyan rút hálátlanságra, hogy esetleg kevesebbet adok vissza, mint amennyit egy magasztos barát nagylelkűségével bocsátottál életem legizgalmasabb idején rendelkezésemre, az én belémnevelt úri természetem folytán nem vagyok kapható. A mellékelt levelet juttasd el volt nőmnek, lehetőleg express, a postaköltséget is kegyeskedjél tartozásomhoz hozzáírni. A borítékot címezd meg, címe Drezda, Lange-Gasse. Ezt a jelen leveletem csak futólagos híradásnak vedd, rövidesen hosszú levelet írok, részletesen hírt adok lelkiállapotomról, amely minden várákozást kielégít. Várom híradásodat, tudósíts a galambokról, munkádról, minden részletről, általában a legcsekélyebb részletek is érdekelnek, amelyek veled vannak összefüggésben. Képzeletben most válladra borulok, és most jobban érzem, mint valaha, hogy Isten azért rendelt nekem, hogy a hiányzó édesapát pótolj nekem. Végtelen szeretettel és a síron túl is viruló barátsággal ölel és csókol szerető barátod, Lóránt. Címem: G. L. vezérigazgató úrnak, Tiszagyarmat, Káváss-kastély.

A borítékot megcímezte Soltésznek, leragasztotta és újra lefeküdt. Most már nem hanykólódott többé, egy perc múlva az igazak álmát aludta.

Reggelijét rendszerint behozták. Most is arra riadt fel, hogy Emer motoszkál éjjeliszekrényén. Felébredt, kifordult a fal felől és arca mosolyra húzódott. Kinyúlt az ágyból és éppen elérte Emert. De a menyecske elhúzódott.

- Elmegyek, - mondta röviden.

- Ne szaladj, hova mégy már?

- Nem úgy megyek el, hanem elmegyek. Nóra kisasszony ma reggel felmondott.

Galgó felült az ágyban. Most jutott eszébe az elmúlt éjszaka története. Csodálkozva bámult maga elé egy pillanatra.

- Elmégy? - mondta aztán gyáván.

- El. Most még nem állok be sehová, a kisasszony kiadta egész hónapra a fizetésemet, csak pusztuljak mennél hamarább. Most hazamegyek az uramhoz, oszt majd elsején beállok valahová. Hát az én Istenem áldja meg a nagyságos urat.

- Isten áldjon meg, Emer. Várjál csak egy kicsit. Add ide a kabátomat.

Elővette Petrik százását. Még fel sem váltotta.

- Hozzál vissza nekem kilencvenöt pengőt.

- Köszönöm szépen. Egy levelet is hoztam a nagyságos úrnak.

Galgó odanézett az ezüsttálcára. Valóban levél támaszkodott a kávéscsészéhez. Mindjárt megismerte az írást: Dóra írása. Feltépte a borítékot és olvasni kezdte a levelet. Dóra hosszú, szálkás, lilatintas betűi ezt mondták:

Tisztelt Uram! A tegnap történtek után nem marad más hátra, mint az ön meglepő döntését tudomásul vennem. Azt beláthatja, hogy bizalmas természetű üzleti összeköttetésben nincs módomban maradni önnel. Ezért már értesítettem ügyvédemet, hogy önnel a cég felmondását közölje. Éljen boldogul. Kiváló tisztelettel, Firtos Dóra.

- Jól van, - felelt hangosan Galgó, - van még valami ujság?

- Igenis, a kisasszony azt izeni, hogy az ebédlőben várja a nagyságos urat. Isten áldja meg, nagyságos úr.

Emer elment. Az ajtóból alamuszi mosollyal még visszanézett, mint kacér és rosszhiszemű ígéret, amely nem fog visszatérni többé. Galgó megreggelizett, aztán kényelmesen felöltözött. Mivel kint esős és hideg szél fújt, vállára kapta felöltőjét és átment az udvaron keresztül az ebédlőbe.

- Jó reggelt, angyalom, - mondta Nóra, aki olvasott az asztal mellett.

- Jó reggelt, kezét csókolom. Mondja, ez igaz?

- Micsoda?

- Ez a hihetetlen boldogság. Azt hiszem, hogy még mindig álmodom. Félek, hogy felébredek.

- Ki korán kel, aranyat lel. Tessék kilencvenöt pengő. Emer már elment. És mihez tartás végett közlöm magával, hogy ezentúl ilyen Emer-dolgok nem léteznek. Ha rájövök valamire, Isten irgalmazzon magának.

Galgó nevetett.

- Hálistennek. Eddig is ez hiányzott nekem. Hogy valaki keményen rendben tartson. Különben pedig állástalan úriember vagyok. Olvassa el ezt a levelet.

Nóra csak rápillantott a levélre és bólintott.

- Joga van. Viszont magának jár egyesztendei felmondás. Minden elsején szépen fel fogja venni a pénzt. Ha nem kapja meg, pöröl. Mi itt a fizetése magának?

- Ezt bajos megmondani. Talán Petrik tisztázhatná.

- Nem Petrik, hanem a bíróság. Ki kell majd kényszeríteni egy ítéletet, akkor aztán nincs veszekedés. Mert ha volna, ismétlem, akkor rögtön pörölni kell. Mihelyst ítélet van, azonnal végrehajtani. Egyévi felmondás jár, ennél többet nem követel, de ezt aztán az utolsó krajcárig. Persze más ügyvéddel.

- Hogy tud maga Petrikkel szakítani?

- Ez már rég esedékes. És Petrik jól tudja. Ő csak maradjon a Dóra ügyvédje, hozzám semmi köze. A földbirtokot bérbe adtuk, a bérlő rendesen fizet, a szerződés még négy évig tart, addig nincs bajom vele. Az egész Firtos-dologhoz semmi közöm, Dóra csak egye meg, amit főzött.

Galgó zavartan dobolt az asztalon. Félénken kockáztatta meg a kérdést:

- Hol van Dóra?

- Fogalmam sincs, de nem is érdekel. Magát miért érdekli olyan nagyon?

A vőlegény csodálkozva kapta fel a fejét. Ez a Nóra teljesen más volt, mint az eddigi Nóra. Arcán valami leplezetlenül támadó jellegű kegyetlenség jelent meg. És bizonyos erő, amely a szemlélőben félelmet keltett. Galgó az egészszet nem így képzelte. Azt várta az elmúlt éjszaka után, hogy miután most már szerelmes mátkái egymásnak, Nórának első dolga lesz megbújni és bezárkózni vele valahol a házban és karjai közé repülni, hogy az egész világot elfelejtsék. Az a kép élt képzeletében, hogy Nóra behúnyott szemmel hátrahajtja a fejét és aléltan adja át magát a boldogságnak. Ehelyett józanul itt ülnek ketten az ebédlőben és egyévi felmondásról beszélgetnek.

- Engem sem érdekel különösebben, de attól tartok, hogy kényszeredett napokat fogunk átélni, míg a helyzet valahogy ki nem alakul.

- Miért? Ezt nem látom be. Dórának kétségkívül joga van felmondani. Ezt megtette. A maguk személyes viszonyát ennek nem kell zavarnia. Hacsak nincsenek olyan szempontjaik, amelyeket én nem ismerek. De ha így van is, most már nem törődöm vele. Ahogy Emert tegnap este megölelgette, lehet, hogy titokban ugyanígy szédítette egy kissé ezt a boldogtalan Dórát is. Mindezek után az éjszaka pontot tettem. Ami volt, az elmúlt. Maga az én vőlegényem és egy házban él a leendő sógornőjével. Ez nem olyan csodálatos helyzet, hogy külön kellene beszélni róla. Majd megszokják.

- Természetesen, de mégis... Nem én fogom nehezen viselni ezt a helyzetet, hanem ő. Neki a közös étkezés nagyon is kényelmetlen lesz...

- Nem lesz. Efelől már intézkedtem. Mi ketten külön fogunk étkezni, még pedig az én szobámban. Ő az öcsénkel fog étkezni a saját szobájában. Ez az ebédlő egyelőre üzemen kívül marad. Ha majd megtörtént az esküvő, új beosztás következik az egész házban. Az új beosztás meg fog felelni a vagyoni arányoknak. Dóra elspekulálta a saját pénzét, tele van adóssággal és nem tudom, hogy végleges leszámolás esetén marad-e valamije egyáltalában. Az én vagyonrészem hiánytalan. Sőt készpénzem van. Ha kénytelen eladni valamit, én meg tudom venni.

Galgó figyelmesen nézte menyasszonyát. Érdekesnek és félelmesnek találta.

- Nem szeretném, angyalom, ha maga elkezdené üldözni engem. Maga ellenségnek egyenesen félelmetes. Ennyire gyűlöli Dórát?

- Én nem gyűlölök senkit. Mindenki vigyázzon a magáéra. Én is vigyázok arra, ami az enyém, és ami az enyém, azt nem adom senkinek. Az élet olyan, mint az őserdő. Az antilop lelegeli a virágot, a tigris lelegeli az antilopot. Aki érzeleg, annak nincs igaza. Maga most mit csinál?

- Megyek a szerkesztőségbe.

- Helyes. Ha kedve van, csinálja ezt. De Petriknek semmit ne csináljon ingyen. Ha maga jól tud segíteni neki, akkor Petrik úr ezt fizesse meg.

Galgó agyafúrt arcot vágott és belekaszált a levegőbe.

- Megvan nekem erre a tervem, ne féljen.

- Miféle terve van?

- Petrik teljesen kifogyott a pénzből. Ez a nyomda ölébe fog hullani annak, aki érte nyúl. Én már tudom is, hogy ki lesz az.

- Remélem, nem maga.

- Ó, nem.

- Azért. Mert magának az üzletről fogalma sincs. Én ezt a nyomdát bármely pillanatban megvehetném. Csak meg kellene billenteni ezt a Petriket. Csak meg kellene kezdeni a végleges elszámolást. De nem teszem. A nyomdához nem nyúlok. A nyomda csak fizessen magának, de ne legyen a magáé. Mi a maga terve?

- Rábeszélek egy szakembert, hogy tegyen bele pénzt. Egyelőre nem akar. De ez sváda kérdése. Majd akar. Közben én úgy beledolgozom magam a lapba, hogy lassanként nem lehet nélkülözni. Szerkesztő leszek. Egy újsággal mindent meg lehet csinálni a világon. Képviselő leszek. Aztán főispán. Amit akarok. Ezt Petrik is érzi az újságról, de a buta fejével nem tudja használni a lapot. Majd én tudom. Mindenesetre pénzt kell szereznem hozzá. És már tudom is, kitől fogom szerezni. Egy bizonyos Katufrék nevű embertől, aki...

- Ne mondja tovább, mindent tudok róla. Az a csúnya kancsal lánya van. Hogyne, hogyne. Jól ismerem. Itt is járt. Apámmal volt egyszer-kétszer üzleti tárgyalása. Igen kemény ember. Azt bele akarja sodorni valamibe? Az nehéz falat lesz magának.

- Majd felkötöm a lábravalót. Most megyek a szerkesztőségbe dolgozni.

Felálltak. Nóra kezét nyújtott. Galgó megragadta a leány kezét. Mélyen a szemébe nézett. És erős elhatározással magához akarta rántani menyasszonyát. Nóra nyugodtan maga elé tartotta két kifeszített karját.

- Ne ízetlenkedjék, Lóránt. Most már igazán várhat addig, míg megesküszünk. Semmi szükség nincs arra, hogy valaki benyisson és dulakodni lásson bennünket.

- Nóra, maga nem szeret engem. Maga csak Dórát gyűlöli.

- Dehogy nem szeretem. Hiszen a magáé leszek. És magától is függ, hogy ez milyen gyorsan fog bekövetkezni. Az én írásaim rendben vannak. A maga okmányaira vonatkozólag azt találnám helyesnek, ha ezzel megbízna valakit. Semmiesetre sem Petriket. El fog menni, és pedig még ma délelőtt, egy ügyvédhez... nem, ezt majd magam intézem el. Maga csak menjen a szerkesztőségbe, én rendbeszedem magam és később én is bemegyek a községbe. Milyen iratai vannak meg magának?

- Nekem? Pontosan meg kellene nézni. Őszintén szólva, nem sokat értek az egészhez.

- Na, majd én mindent tisztázok az ügyvéddel. Hát akkor most menjen, angyalom. Pont kettőkor ebédelünk. Az sem baj, ha korábban jön haza. Az sem baj, ha dolga van és késik valamit, de ha sokat késik, előbb izenje meg. Vízontlításra, drágám.

Könnyedén és felületesen megcsókolta Galgó arcát. Mire Galgó kinyújtotta két karját, hogy menyasszonyát magához szorítsa, már nem érte el.

- Legalább egyszer, egyetlenegyszer hadd csókolom meg alaposan.

- Hogyne, az ilyet már ismerem. Elkezd csókolódzni, felizgatja magát, aztán elkezd dulakodni. Csak menjen a szerkesztőségbe. Jöjjön.

Együtt léptek ki az udvarra. Ott pontosan ekkor ment keresztül Dóra. Galgó megemberelte magát és utána szólt:

- Jó reggelt, Dóra.

Dóra némán, alig észrevehetően biccentett. Aztán felvetette a fejét és merev, gőgös tartással sietett be az éléskamrába. Galgó mondani akart valamit, de Nóra elhallgattatta.

- Nem kell észrevenni. Most menjen. Gyorsan, mert én is sietek.

Ha Dóra megállt volna beszélgetni és néhány közömbös szót váltott volna, a családi élet látszatát meg lehetett volna menteni. Így nem lehetett. A nővérek még jobban távolodtak egymástól. S az egyik távolodó hajón ott ülén, Galgó még csak nem is integethetett a másinak.

A Püspökcsanádra küldött levél gyorsan választ termelt. De olyat, amely Galgót meghökken-tette. Levele visszaérkezett a hivatalos felbontás nyomaival. A posta kénytelen volt felbontani a levelet, hogy a feladó személyét és címét megállapítsa belőle. S a levélen egy pici zöld-nyomású cédula ezt jelentette: meghalt. Magyarul és még külön franciául: mort.

Soltész tehát meghalt. Ezen nem volt mit csodálkozni: eléggé megöregedett ahhoz, hogy a világnak búcsút mondhasson. De lépése gyengédten volt: Galgót igen kínos helyzetbe hozta. Galgó ezek után kénytelen volt közvetlenül Terihez fordulni. És hogy választ kaphasson, teljes címét közölni különélő feleségével. A válasz postafordultával megjött Németországból. Szólt pedig a következőképpen:

Tisztelt Lóránt! Egy vérig sértett női önérzet méltó haragja hördül fel e sorokban. Azóta, hogy kénytelen voltam életem hajójának e kikötőt keresni és nővéremhez fordulni, akit rajongva imádok, levélben kibékültem kedves szüleimmel, akiket rajongva imádok. Tőlük értesültem, hogy elhagytad Püspökcsanádot. Igaz, hogy az én távozásom után, de minden jel arra mutat, hogy utazásodat kétszínű módon hosszabb ideje elő-készítetted, tehát joggal mondhatom, hogy a házassági együttélés megszüntetése a te agyadból pattant ki, tehát te követted el a hűtlen elhagyást. Ez jellemző a te szerel-medre. Én amaz (asr) azrák törzséből származom, kik meghalnak, ha szeretnek. Én tehát nem akarok elválni. Csak akkor válnék el, ha közjegyzői okiratban te nekem olyan anyagi jövőt biztosítanál, amely társadalmi rangomhoz méltó volna, de akkor azt vála-szolnám, hogy csak ezt akartam, most lábaimnál heversz és én megvető mosollyal nézem vergődésedet, mint egy királynő, de válásról hallani sem akarok. Tehát vedd tudomásul, hogy semmiesetre sem fogok a válásba beleegyezni. Szívélyes üdvözléssel Terry.

Galgó, a vőlegény, belső zsebében ezzel a levéllel jött-ment a Káváss-kúrián. Egyelőre nem tudta, mit fog csinálni a levéllel. Azt sem tudta, hogy Nórával hogyan intézi el a kérdést. A legkényelmesebb lett volna Nórának nem szólni semmit, és az esküvőt annak rendje és módja szerint Tiszagyarmaton megtartani. De ettől idegenkedett. Tudta, hogy bigámiáért lecsukják az embert. Már tudniillik olyan bigámiáért, amely kiderül. Ez pedig biztosan kiderülne, mert

lapokba jutna, meg aztán Teri bármely pillanatban itthon teremhet Németországból és elérhető: hohó, ennek az úrnak már van felesége, még pedig én. Ezt nem lehetett megkockáztatni. Nem maradt más hátra, mint Nórának mindent elmondani.

Két napot szánt az előkészületekre. Ezeket szép rendszeresen kidolgozta. Mindenekelőtt a Teri levelét követő reggelen, mikor Nórával együtt kávéztak, kissé megerőltette magát, hogy megeredjenek a könnyei. Mikor már sírt, elővette zsebkendőjét.

- Hát magának mi baja? - kérdezte Nóra.

Galgó könnyei között elmosolyodott és náthás hangon felelt:

- Bocsásson meg, Nóra. Igazán resteltem, hogy erőt vett rajtam a meghatottság. Azon gondolkodtam, milyen mély igazság, amit maga az őszinteségről mondott nekem. Nem szabad, hogy a lelkemnek bármilyen kis rejteke legyen, ami eldugva marad maga előtt. Van az életemben valami, amit maga még nem tud. Az éjjel tűnődés közben eszembe jutott. Elhatároztam, hogy elmondom. Én egyszer váltót hamisítottam.

Nóra figyelmesen felnézett a zsemléről, amelyet éppen megkent vajjal.

- Mondja el.

- Sohasem derült ki. Huszonegy éves voltam. Velem szolgált egy örmény fiú a bankban, Derszib nevű. Pénzre volt szükségünk. Száz koronáról volt szó. Uzorástól vettük fel. Az uzorás kikötötte, hogy akkori hivatalfőnököm aláírása rajta legyen a váltón. Odavettem hanyagul, hogy én majd megszerzem. Másnap hoztam.

- Borzasztó. És mi baj lett belőle?

- Az a szörnyű, hogy semmi. A száz korona helyett három hónap múlva százötvenet kellett visszafizetni. Derszib bevonult tüzerönkéntesnek, s az apja nagyobb összeget bocsátott rendelkezésére, hogy kiruházkodjék. Abból nyomban kifizettük a váltót, még a lejárat határideje előtt. Én az összeg feléről külön írást adtam Derszibnek. Azt hiszem, ő ezt rég elfelejtette. A hamis váltót eltéptük. Soha senki meg nem tudta. Maga most már tudja. És én nem tudom elmondani, milyen hallatlan lelki könnyebbség, hogy elmondtam magának.

- Gondolkozzék, van-e még elmondani valója. Én magából egész embert akarok csinálni, Lóránt.

- Gondolkozom. Mindent el fogok mondani.

Forrón kezét csókolt Nórának. A kézcsóktól tűzbe jött és átkarolta a leányt. De az eltolta magától.

- Nem, Lóránt. Míg meg nem esküdtünk, nem. Most már nem messze van, addig várhatunk. És nem szeretném, ha ezt félreértené. Én az úgynevezett világgal nem törődöm semmit. Tőlem az emberek mondhatnak, amit akarnak. De maga a jövő életem alapját jelenti. Maga nézzon annak, ami vagyok: tisztességes úrinőnek. Ha már benne vagyunk, nem fog ártani, ha beszélünk erről először és utoljára. Nekem már volt az életemben egy nagy szerelem. Akit szerettem, viszonyszeretett. Dóra elvette tőlem. Minden jel azt mutatta, hogy ez most már életünk végéig így marad. És mi megállapodtunk abban, hogy fellázadunk. A polgári tisztesség, a társadalmi rend ellen. Nyitott szemmel, mindent meggondolva tettem meg, amit elhatároztam. Firtos Elemér egy naptól kezdve nem a Dóra férje volt, hanem az enyém. Nem szégyeltem, amit tettem. Hű asszonya voltam, s mikor meghalt, úgy gyászoltam, ahogy egy igazi férjet csak gyászolni lehet. A seb most már begyógyult. Erről nyíltan eddig nem beszélünk, s ezentúl sem fogunk beszélni. De maga előtt meg kell mutatnom, hogy nem vagyok a Csáky szalmája. Nem a könnyelműség hajtott az Elemér karjai közé. Magának tudnia kell, hogy én tudok parancsolni magamnak. Mennyire vagyunk az okmányokkal?

Ez a pillanat igen alkalmas lett volna, hogy Galgó kirukkoljon a titokkal. De nem akaródzott neki. Lusta is volt, várni is akart még kissé. Ezért hanyagul felelte:

- Most már rövid idő kérdése, hogy minden rendben legyen. Számításom szerint egy hónapon belül esküdhetünk.

Nóra bólintott. Naptárt hozott és abban keresgéltek a napot. Ugyanaznap délután lementek sétálni a Tiszaparra. Ott Galgó nekifogott egy újabb vallomásnak: neki már volt menyasszonya. Éspedig a püspökcsanádi postáskisasszony.

- És végeredményben miért nem vette el?

- Nem szerettem eléggé. Úgy látszik, ösztönösen vártam, míg eljön az, akibe teljesen és tökéletesen beleszeretek. Az el is jött.

- És énbelém teljesen és tökéletesen szerelmes?

- Úgy van.

- Semmi titka nincs előttem?

Galgó szándékosan egy kis szünetet tartott, hogy erre majd hivatkozhassek. Aztán kiszámított bizonytalansággal válaszolta:

- Nincs. Ami volt, elmondtam.

- De nekem úgy tetszik, hogy még rejteget előlem valamit.

- Ugyanezt mondhatnám én is magának, Nóra. Biztos, hogy nem rejteget előttem valamit?

Nóra beugrott az ellentámadásnak. A vallomás egyelőre elmaradt. Galgó azonban nem szünt meg porhanyóvá tenni a talajt. Másnap délután alkalmasnak találta az időt a döntő tüzéségi előkészítésre.

- Bámulom a maga lelki nagyságát, Nóra. Más nő pironkodnék a maga helyén, letagadna mindent, lebeszelné a csillagokat az égről, maga pedig önérzetesen és nobilisan kiáll a nagyvilág elé: igen, azé voltam, akit szeretek, akinek nem tetszik, tegyen róla.

- Én még ezt sem mondom. Ez már vita. Én pedig nem vitatkozom senkivel.

- Brávó. Nem tudom kimondani, hogy a maga erkölcsi bátorsága mennyire tetszik nekem. Meg vagyok győződve, hogy maga ebben az ügyben nem bánt meg a világon semmit.

- A világon semmit.

- És ha előlről kellene kezdeni, maga pontosan ugyanazt tenné még egyszer.

- Pontosan ugyanazt.

Galgó bólintott. Nem szólt semmit, de az arca azt a kifejezést hordta, mint az arisztokratáké a francia forradalom börtönében. Aztán nyugodtan várta az estét, mert elhatározta, hogy ma éjszaka fogja megtenni a nagy vallomást. És ezt a vallomást váratlan fordulat tette sokkal könnyebbé. Galgó és Nóra kettesben vacsoráztak. Dóra Petriket látta vendégül vacsorára. Petrik korán távozott és bár Dóra szobájából lett volna kijárata az udvarra, ő az ebédlőn került keresztül.

- Csak jöttem köszönni, - mondta könnyedén.

Nóra bólintott. Galgó azonban felkelt és kezet nyújtott.

- Hogy vagy? - kérdezte nyájasan.

- Jól. Sokat nevettünk vacsora alatt. Dórának igen jó kedve van. Nem volna szabad elpletykáznom, de hatszemközt elmondom: Dóra mostanában folyton paszianszt rak és ma délután kirakta, hogy ti nem tartjátok meg az esküvőt. Szegény elég babonás természetű, kivált ilyen feszült lelkiállapotban. Most szentül hiszi, amit kivetett.

- Annyira, hogy megizeni magával ezt az ostoba ijesztgetést, - szólt fagyosan Nóra.

- De biztosítom, kedves Nóra...

- Jó, jó. Közölheti Dórával, hogy pontosan mához négy hétre esküszünk. Egyszersmind közölje vele azt is, hogy a szobáját lesz szíves átadni Lórántnak, ő pedig foglalja el a vendégszobát. Jó éjszakát, kedves Petrik.

Petrik meghökkenve és idegesen kezdte símogatni tarkóját. Egy pillanatig tétován, habozva kereste a szavakat, aztán mégis a némaság mellett döntött és röviden távozott. Most jött a kiváló pillanat a vallomásra. Nóra megcsóválta a fejét.

- Szerencsétlen. Még most is rugdosódni próbál a tények ellen.

- Drága Nóra, - mondta most hirtelen elnedvesedő szemmel Galgó, - a Dóra kártyája igazat mondott. Hallgattam, ameddig lehetett, de most már nem hallgathatok többé. El kell mondanom az egyetlen titkot, amely még közöttünk áll. Mi nem esküdhetünk mához négy hétre.

Nóra felpattant a székről. Elsápadt. Úgy állt az asztal mellett, mint valami sóbálvány.

- Tessék?

- Én halálosan szerelmes vagyok magába. De én még nem váltam el a feleségemtől.

- Micsoda?

- Ahogy mondom. A szívem vérzik, mikor ezt őszintén és alázatosan meg kell mondanom: nem váltam el a feleségemtől, csak külön élünk. Már írtam neki, hogy adjon válást. Nem ad. Meg vagyok győződve, hogy ad, de ezt mához négy hétig aligha lehet elintézni. Az esküvő nem lehet meg.

Nóra halálos sápadtságát hirtelen pipacspirosság váltotta fel. A dühtől. Odalépett Galgóhoz és teljes erejéből arculütötte.

- Piszok csirkefogó! Ezt most mondja?

A pofonra Galgó is felugrott. Ott állottak egymással szemközt, lihegve és felindultan. Farkaszemet néztek. De Nóra hirtelen összeomlott. A düh sírásban tört ki belőle. Leborult az asztalra és dühösen zokogott. Galgó bölcsen várakozott, míg a zokogó roham elmúlik. Közben rágyújtott és türelmesen fujta maga elé a füstöt. Végre Nóra megtörölte a szemét és felegyenesedett.

- Beszéljen, - vezényelte röviden.

Galgó tehát elmondta első házassága történetét. Kellőképpen kiszínezte, ahol kellett, kivált azt a kényszerhelyzetet domborította ki, amelybe mint kifogástalan gavallér került, mikor az atya rányitotta a néhai Soltész hálósobájának ajtaját. Aztán elmondta sanyarú és boldogtalan házassága történetét, Teri szökését, sajátmaga itteni megjelenését.

- Most itt vagyok, - mondta színésziesen, - öljön meg. Utolsó lehelletemmel is azt fogom mondani, hogy magát szeretem.

- Ugyan, ne drámázzon ilyen pillanatban. Inkább mondja meg, hogy mit csinálhatok. Mert-hogy Dóra most körüljárjon és diadalünnepet üljön, azt én nem engedhetem. Mindent inkább, csak azt nem. Mellesleg szólva, ez ugyan nem segít, de miért nem indította meg máris a válópert a felesége ellen? Ő hagyta ott magát!

- Azért, mert ilyenkor jön a békéltetési kísérlet. A feleségem nyomban kész lesz visszaállítani a házastársi közösséget, csak hogy engem zaklasson. Akkor aztán nem hogy elváltam volna, hanem visszakaptam feleségül egy vidéki szakácsnét. Ezt másképpen nem lehet elintézni, csak anyagilag. Írást kell venni tőle, hogy ennyiért és ennyiért nem gördít akadályokat. A pénzt a válás kimondásakor kapja meg.

- Hogyisne. Még fizessek. Abból önagysága nem eszik. Ez különben is mellékösvény, ez a válás. A fontos az, hogy mához négy hétre meg legyen az esküvő.

Ezt hányták-vetették hajnalig. Akkor Galgó végre megtalálta a megoldást. Papírt, ceruzát vett elő és írt valamit. A kéziratot odanyújtotta Nórának.

- Tessék. Ez fog megjelenni a Petrik újságjának legközelebbi számában.

Nóra olvasta. «Szenzációs esküvő. A jövő hó tizenhetedikén igen érdekes esküvő színhelye lesz a kapornyak-tanyai kegyúri kápolna. Ez a festői szépségű kápolna a kapornyaki Galgó-család ősi birtokán fekszik és arról nevezetes, hogy a XVI. század óta minden Galgó itt esküdött örök hűséget szíve választottjának. A Galgó-családban ez már történelmi hagyomány. Itt fog tehát lezajlani az esküvő, amelynek erejével községünk társadalmának tekintélyes és népszerű tagja, Galgó Lóránt, magához láncolja Káváss Nóra úrhölgyet. A kápolnát színültig meg fogja tölni az előkelő násznép, ezért helyi vendégeket a kápolna csekély befogadó képessége miatt nem is hívnak. Esküvő után a fiatal pár rövid nászútra utazik. A magunk részéről lelkes szeretettel gratulálunk.»

A leány ölébe eresztette a kéziratot és gondolkodott.

- Hol van az a Kapornyak-tanya?

- Nem mindegy az? Nem tudom. Elutazunk és visszajövünk. Én majd elmesélem mindenkinek az esküvő részleteit, ha maga nem akar hazudni. Én majd életemben utoljára hazudom. És megy minden, mintha semmisem történt volna. Addig majd kieszelem, miféle állást csinállok magamnak a Petrik nyomdájánál. Nem leszek ingyenélő a maga pénzén. Azt már az önérdetem sem engedné. És boldogan élünk, míg meg nem halunk. Közben a válás egész biztosan sikerül valahogy. És akkor a legnagyobb titokban majd pótoljuk az elmaradt esküvőt.

- De mi lesz, ha Dóra rájön a turpisságra?

- Hogyan jöhet rá? Detektíveket küld utánunk, mikor elutazunk Kapornyak-tanyára?

Nóra töprengve hallgatott. Hiába igyekezett ellentámadást kieszelni, el kellett ismernie, hogy Galgó terve az egyetlen használható terv az adott helyzetben... Úgy mentek tehát aludni, hogy elvben a Galgó-ötlet mellett döntöttek. A részleteket a következő napokra halasztották.

A kitűzött esküvő határideje előtt két nappal elutaztak. Mindenekelőtt Budapestre. Ott meg szálltak a Gellértben. Aztán elutaztak Radványba. Ott Nóra már határozott és erős vonalakkal írta a bejelentő cédulára: Galgó Lórántné, sz. Káváss Nóra.

XIII.

Fiatal házasoknál a frigy két típusát lehet leggyakrabban megfigyelni. Vannak szerelmesek, akik az esküvő táján a közgúny tárgyává teszik magukat bolondulásig forró viselkedésükkel. Folyton rajongó áhitattal lesik egymást, majd elolvadnak egymás imádatos pillantásától, társaságban egymás kezét fogják az asztal alatt, és az esküvő után szerelmi görbéjük zuhanás-szerűen esik a közöny mélypontjára. Csak az udvariasság tartja fent köztük a szerelmi érintkezés látszatát. Néha még az sem. Viszont vannak párok, amelyek nyugodtan mennek bele a házasságba, az egyesülés után tüzet fognak, és két-három hét múlva úgy néznek egymásra, mint az újonnan felfedezett ámulatos csodákra. Ezek szerelmi görbéje lent kezdődik, magasra szökken és olyan jeleket mutat, hogy csak most kezd az igazi emelkedést.

Galgó esküvőtlen frigye az utóbbi fajtából való volt. Összesen három hétig voltak távol. Mikor elutaztak, Galgó égre-földre esküdözött, hogy halálosan szerelmes, de orvul minden fiatal nő után megfordult, Nóra pedig anyáskodó és hivatszerű kötelességteljesítéssel beszélgetett érzelmeikről, de nem titkolta, hogy Galgó csókolódzási ösztöne idegessé teszi. Mikor megjöttek, folyton egymást nézték ragyogó pillantással, gyerekes becenevek áradatát ontották egymásra, és mivel restellték nyilvánosan nyalni-falni egymást, legjobban szerettek napközben is bezárkózni. Tiszagyarmati otthonuk rázkódtatás nélkül kialakult: Dóra símán és csendesen átköltözött a vendégszobába, Galgó elfoglalta az ő eddigi helyét. Külön hálós-zobája volt a Nóráé szomszédságában, Nóra a külön hálós-zobát az ápoltság és tisztaság sarkalatos elvének tartotta. Az idióta öccs teljesen Dórára maradt, aki dacosan és panasz nélkül tűrte a terhet.

A nővérek viszonya végleg megromlott, sőt azt lehet mondani, hogy megsemmisült; semmiféle érintkezést nem tartottak fent egymással. Az ilyesmi magától adódik. A reggeli köszönéssel kezdődött. Dóra volt az idősebbik, viszont most már Nóra volt a férjes asszony, és így mind a kettő számot tartott rá, hogy rangidősnek tekintessék. Kiki a másiktól várta a jóreggeltet, ha találkoztak. Lassanként odafejlődött a dolog, hogy egyáltalában nem köszöntötték egymást. Dóra igyekezett mennél kevésbé látható lenni, olykor napokig azt hihették volna, hogy elutazott. A háztartás dolgait teljesen Nóra ragadta magához, ami különben anyagi különbségüknek is megfelelt: Dórának a bérbeadott birtokból származó jövedelemrészét már többé-kevésbé lefoglalták, s a kommenciós cselédekét részint a bérlő elégítette ki, akit sohasem láttak, részint Nóra. Az anyagi nehézségek tárgyalásokat tettek szükségessé, s ezeket Petrik útján bonyolították le. Dóra rohamosan szegényedett, mert az autófuvarozás átkos emlékei egyre jobban nyomták. Nóra konokul vigyázott a maga érdekeire és ha Petrik néha célzást tett, hogy rendkívül jövedelmező feltételek mellett konverziós kölcsönt keres Dóra szanálására, Nóra még a célzást is csökönyösen és mereven elutasította.

Galgó vígan élte mindezalatt gondtalan életét. Az elvben még létező Firtos-céget beperelte végkielégítésért. Jó darabig hevesen tiltakozott, mikor Nóra ezt az ellenséges lépést követelte tőle, de aztán beadta a derekát. Hónapokat, talán éveket kellett várnia, míg ebből pénzt kaphatott, de módját ejtette, hogy Petrik egy-egy kisebb összeggel előlegképen kisegítette. Tiszagyarmaton nem volt kávéház és nem volt használható férfiszabó. Itt nem tudott költeni. Ruhája, fehérneműje, cipője még sokáig bőven futotta csináltatás nélkül. Új névjegyet csináltatott, amelyről már hiányzott a Firtos-cég. Egyszerűen szerkesztőnek nevezte magát. Hogy ő szerkesztő lehessen, ahhoz Petriknek főszerkesztővé kellett előlépnie. Sőt még azt a tündéri szép szót is odanyomták a lapra, hogy «lapvezér». Maknics úr a nyomdában elkezdte Petriket lapvezér úrnak szólítani, Galgó pedig maga részéről sohasem szólította másként Petriket, mint a «vezérem» szóval. Viszont ő maga végérvényesen szerkesztő lett, most már pontosan ismerte a kéziszedés nyomdai műszavait. Most már olyan szavakat tudott, mint «verzár» és «antikva» és «eltördelés». Tudta, hogy a kéziszédők azt a kis vasszerszámot,

amelybe az egyes betűket kapkodják bele, sorzónak hívják s hogy az összeborult szedésnek, amelynek betűit külön fáradsággal kell visszaválogatni a szedőszekrény egyes rekeszeibe, «fis» a neve. Szerette beszélgetés közben úgy kezdeni a mondatokat, hogy «mi régi ujság-írók», a korrekturát nagy szakavatottsággal kezelte és már pontosan tudta a javítás egyes szabályait. Ha a hibás szedésből törölnie kellett egy betűt, a kefelevonat oldalán görög thétát jelzett, s ha egy másik betűt meg kellett fordítani, jel gyanánt odaírta a nyomtatott V betűt. A szakember hiúságával szerette ezt a nyomdai tolvajnyelvet és bizonyos bajtársias örömet érzett afelett, hogy a revízió számára a szedő nem görög thétát szedett bele a szövegbe, sem V betűt, hanem a betűt kilökte, vagy megfordította.

A Firtos-féle reklám rég kimaradt a lapból. Petrik tudta legjobban, és most már Galgó is tudta, hogy nincs semmi értelme. De Petrik felvilágosította, hogy hirdetésekkel lehet pénzt keresni. Aki hirdetést szerez a lapnak, az megkapja a hirdetési összeg húsz százalékát. Azonkívül az ellenszámlát is megtanulta. Ha nyakkendőt vásárolt a Róth-féle divatüzletben, hirdetéssel fizetett. A hirdetést viszont Petrik «millimétersoronként» rendkívül kedvezményes áron szám-lázta neki. Üzleti működése egyre kiterjedtebb és serényebb lett, s kitűnt, hogy mint hirdetési ügynök, kivételesen ügyes. Olyan ötleteket termelt, amelyek Petriknek sohasem jutottak eszébe, pedig a földön heverték, csak értük kellett nyúlni. S ha elment a kiszemelt áldozathoz, elővette rábeszélő képességének egész lendületét. A hirdetések dolgát nem restellte a szöveg-gel is segíteni. Gyakran írt panaszos levelet saját lapjának. Ilyen levelekben szóvátette, hogy a tiszai komp drótkötele már avult, és az állítólagos olvasó azt a félelmét fejezte ki, hogy a komp egy szép napon elszakad. A révéstet bérlőjének azonban esze ágában sem volt új drót-kötelet beszerezni, tehát felkereste Galgót és négyszemközt beszélgetést folytatott vele a nyomda egyik sarkában. Ott hagyott harminc pengőt. Galgó nyomban írt a közönség köréből egy ellenlevelet, amelyben a drótkötél megnyugtató tartósságát magasztalta és keményen megróta az olyan felelőtlen elemeket, amelyek nem restellnek pánikot kelteni a kompot használó jóhiszemű közönség körében. A harminc pengőből mindjárt zsebetett hatot, azonkívül levelet írt annak a budapesti cégnek, amely a drótkötelet szállította, mellékelte a támpéldányokat és felajánlotta a lap további szolgálatait. A cég feladott egy húsz milliméter-soros hirdetést, de jelezte, hogy ebben az ügyben több áldozatra nem hajlandó. Galgó nem is óhajtott több áldozatot. Panaszos levelet írt, amelyben szóvátette, hogy a csendőrlaktanya előtti árkon átvezető híd igen rozoga és azon szekérrel áthaladni egyenesen életveszélyes. Aztán levelet írt annak az útépítő cégnek, amelynek tulajdonosa sógorsági viszonyban volt a jegyzővel, hogy a csendőrségi híd «botránya» ügyében helyes volna egy személyes találko-záson a közönség jogos érdekeinek biztosítását megkeresni.

Galgó életében először dolgozott. Szerette is ezt a munkát, mert találékonysággal járt, amellet otthon minden este szélesen eldicsekedhetett Nórának aznapi eredményei felől. Nóra nem győzte dicsérni és biztatni.

- Ez mind semmi, - legyintett Galgó, - akkor leszek igazán dominó, ha az öreg Katufrékot bele tudom húzni készpénzzel az üzletbe. Akkor úgy csinálom, hogy egyszer csak magam is részes leszek a lapvállalatban, Petrik most már lejjebb van a kutyáknál, nem lesz nehéz a részét megvásárolni, akkor aztán én leszek a lapvezér, a Katufrék vállalat a hátam mögött.

Nóra ezt nem nagyon szerette hallani. Mert annyit már tudott az egész elképzelésből, hogy a Petrik tervében Dóra megsegítése is benne van. Ez pedig nem tetszett neki. De ezt nem vallhatta meg. Ezért csak tessék-lássék helyeselt, mikor Galgó egy napon bejelentette, hogy egy napra elutazik és meglátogatja Katufrékot.

Galgó ugyanazzal a vonattal érkezett, amellyel a multkor és szinte ugyanazt a helyzetet talál-ta. Csak most nem eső esett, hanem sűrűn hullott a hó. Katufrék pedig nem a szőlő megtekintése végett volt távol otthonától, hanem kiment megnézni a rókacsapdákat. Melinda minden-

esetre otthon volt. Azzal foglalkozott, hogy a Színházi Élet kottamellékletét, amely természetesen zongorára szólt, igyekezett cimbalomra lefordítani. De bármit csinált volna, semmi sem vonhatta volna el a látogató figyelmét a kancsal házikisasszony hajáról. Melinda új hajszínt választott. Haja bronzvörösben pompázott, még pedig egy olyan leírhatatlan árnyalatban, amelyet csak játékkereskedésbeli bábuk hordanak. Csakhogy a bábuk haja nem nő. Melinda haja pedig, mint ezt a választék tövéénél már meg lehetett állapítani, az alapszín fakó színét hordta.

- Micsoda gyönyörű hajszín, - álmélkodott Galgó, - az ember csak álmában láthat ilyen haját.

- Tetszik? - vágta hátra fürtös fejét Melinda.

- Fejedelmi, - rajongott Galgó, - nem használhatok más szót, mint azt, hogy fejedelmi. A maga egyéniségében általában van valami hercegnői. Ez a hajszín éppen ezt a vonást húzza alá. Gyönyörű. Mit szólt hozzá a kedves papa?

- Kész tények elé állítottam. Eleinte lármázott, aztán megszokta. De én már unom. Kitaláltam egy sokkal jobb színt. Most legközelebb világosszökegre fogom festetni. Különben hogy van? Igaz, hogy megházasodott?

- Igaz. Kitől hallotta?

- A papától. Hogy ő kitől hallotta, azt nem tudom. De azt is hallotta, hogy maga újabban sokat dolgozik és pedig sikerrel.

- Igazán? Azt mondta a papa, hogy sikerrel?

- Azt.

- Nem ismételné a szavakat? A papa véleménye nekem nagyon fontos és rendkívül érdekel.

- Várjon csak, hogy is mondta: «Ez a Galgó, úgy látszik, nem olyan vasaltnadrágos szélkakas, amilyennek néztem. Hallottam, hogy üzleteket csinál, mégpedig nagyon tüchtig üzleteket». Azt, hogy tüchtig, ő szereti használni. Ami nagyon tetszik neki, arra az mondja: tüchtig.

- Ennek igazán örülök. És mi van a színészettel?

- Tudja, sokat gondolkoztam azon, amit maga mondott a multkor. Pestre kéne férjhez mennem. Valaki kellene mellém, aki hisz bennem. Aki arra áldozná az életét, hogy segítsen egy briliáns-ékszert kiköszörölni. De hol talállok én olyat?

- Kedves Melinda, - szólt Galgó ünnepélyesen, - magának egy kötelessége van önmagával szemben: vakon és törhetetlenül bízni kell a Gondviselésben. A Gondviselés nem áldotta volna meg magát ilyen pikáns külsővel és színpadi tehetséggel, ha mindezzel nem volna valami célja. A Gondviselés akar magával valamit. Ezt nyugodtan és türelmesen ki kell várni. Közben persze már készülhet jövődő hivatására úgy, hogy ne tudja senki.

- Magának elmondhatom, - szólt Melinda hirtelen titokzatossá vált hangon, - én csakugyan készülök a legnagyobb titokban. Csak még azt nem döntöttem el, hogy szubrett legyek-e, vagy dizőz. Már több számot egészen jól tudok, teljesen kidolgozva. Például tudom a banánhéjat. Nem ismeri?

- A banánhéjat? Sajnos nem. Tudja, már elég régóta vidéken élek és ezért mindentől elmaradok.

- Én tudom végig. Ez most elég divatos, bár már régebbi. Hallgassa meg.

Melinda nekiesett a cimbalomnak és vékony, de erős hangján énekelni kezdett. A számot, amelyet nagy meggyőződéssel adott elő, Galgó nem ismerte. S bár az egyes szavakat értette,

az egész szöveget annál kevésbé. Valami olyanról volt szó ebben a költeményben, hogy a banánhéjon igen kellemes táncolni, mert jól csúszik. Az a szerencsés táncos, aki bátran elcsúszik a bálteremben a banánhéjon. Melinda lelkesen sikította:

Jaj csak ne nagyon félj.
Dobd el valahova,
Jaj csak ne nagyon félj.

Ezt nyilván úgy kellett érteni, hogy a datolyát is el lehet dobni és azon is el lehet csúszni, de a banánhéjon elcsúszni hasonlíthatatlanul jobb, és akinek alkalma van banánhéjat eldobni ott, ahol táncolnak, annak nem kell félnie. A dal szövege általában nagyon magasztalta a banánhéjon való elcsúszást és elragadtatva zengte, hogy igen-finom az ilyen banánhéj, ezen elcsúszni «babám, kéj». Melinda sipító előadásából a belső meggyőződés heve sugárzott. S mikor befejezte, ragyogva fordult Galgóhoz.

- Tetszett?

- Remek. Nem mondhatok egyebet: remek.

- Hát ezt én bármilyen bizottság, vagy bármilyen színigazgató előtt hajlandó vagyok előadni. Ilyen helyen pláne karmester is van, aki kíséri az embert, tehát táncudást is lehet mutatni. Mert tudja meg, hogy a legnagyobb titokban megtanultam dzsiggelni. Várjon, majd megmutatom. Tudja azt, hogy «van egy kis házam Pomázon»? Nem? Hát majd elénekelem magam.

Melinda gyorsan felhajtotta a szőnyeget, kiállt a szabad parkettrészre és elkezdett dzsiggelni. Közben énekelt:

Van egy kis házam Pomázon,
Ott füvel-fával komázom.
Tarampam, pampam, parampam,
Mert bennszülött vagyok.

Ahol a szövegre nem emlékezett pontosan, ott zenei indulatszavakkal töltötte ki a melódiát. Különben úgy táncolt, hogy akár cirkuszban is produkálhatta volna, talpa szaporán kopogott a parketten, két karját kétfelé nyujtva úgy lebegtette, mint a kötél táncosnő. A tánc nyilván fárasztó megerőltetésébe került, mert elég hamar lihegni kezdett, sőt a lihegés közben nagyokat nyelt és ilyenkor a sorok felét elsikkasztotta. Végül halálfáradtan, de megdicsőült mosolygással omlott a legközelebbi karosszékre.

- Ezt Póveltől tanultam.

- Póveltől? Szóval rendszeresen tanul valakitől?

- Dehogy. Póvel, az egy filmszínésznő. Egyszerűen isteni Eleánor Póvel. Mindig ilyen szerepeket játszik. Neki már könnyű, felfedezték.

- Ne féljen, Melinda. Magát is fel fogják fedezni. A maga tehetségére üzletet lehet alapítani. Aki így táncol, azon vagyont lehet keresni. Én csak azt mondom, hogy magának Budapesten kell elkezdenie. És nem szabad az első balsikernél rögtön elcsüggednie. Maga mellé olyan ember kell, aki egész életét ráteszi a maga boldogulására. Minden megjön, csak ki kell várni.

- Tudom én, hogy minden megjön, csak az a kérdés, hogy mikor. Én most tizenkilenc éves vagyok. Öt évet kell várnom, amíg nagykorú leszek...

- Hohó. Mihelyt férjhezmegy, mindjárt nagykorú! Tudtommal anyai öröksége van, azt a férje mindjárt megkaphatja. És az tudtommal elég tekintélyes összeg.

- Háromszázötvenezer pengő. Ugyanennyi a bátyámé.

- Lássá. Ha maga egy arravaló, ügyes üzletember kezébe kerül, az rögtön vásárolhat egy színházat. Maga a primadonna. Az egész bevétel a magáé. Mondjuk, esténként marad ezer pengő. Egy év alatt már bekereste a háromszázötvenezer pengő alaptőkét, amit ezentúl keres, az már tiszta ajándék. És közben világhír, minden este virágerdő, az imádók ezrei, lépni sem tud az autogrammkérőktől, tapsok között folyik az élete.

- De hol vegyem azt az embert? Hol az az ember?

- Várni kell. Majd eljön. Lássá, ez volt az én álmom: arra használni az üzleti tehetségemet, hogy egy ilyen tüneményel, mint maga, meghódítsam a világot. Sajnos, akibe beleszerettem, annak semmi színpadi tehetsége nincs.

- Későn találkoztunk, - rebegte Melinda.

Érdekes lett volna megállapítani, hogy e pillanatban hová néz, de azt nem lehetett.

A diskurzust különben is félbeszakította Katufrék, aki éppen úgy, mint a multkor, szabályosan beérkezett.

- Na, mi járatban vagy, kedves öcsém, mit süttött ki megint az a számár Petrik azzal a pihent eszével?

- De bocsánat, kedves bátyám, én nem vagyok fizetett üzletközvetítő...

- Jó, jó, tudom: tanácsot kérni jöttél. Hát csak ki vele. Mit szeretnél hallani, mit tanácsoljak? Vagy csak úgy erre jártál? Azt nem hiszem. Valamit akarsz, az biztos.

Galgó szerényen mosolygott, annak az embernek arckifejezésével, aki másnak nem nézné el ezt a bizalmatlan humort, de a kedvencnek elnézi.

- Hogyne akarnék. Meg akarok élni. Felelősséget vettem a nyakamba.

Katufrék bólintott.

- Hallottam hírét. Elvetted Káváss Nórát. Az apját jól ismertem. Ezt a két lányt is ismertem, mikor még ilyen kicsinyek voltak.

Tenyerét bizonytalan magasságban a föld felé emelte. Ha a Káváss-lányok akkorák voltak, mikor már ismerte őket, akkor Dóra is, Nóra is nagyon kicsik voltak.

- Hát csak igyekezzél, barátja az erénynek, aztán az első gyerek fiú legyen. Ha a többi lány lesz, az már nem olyan nagy baj. Hanem beszélj csak arról a hirdetési üzletről, akarom hallani, hogyan megy ez Tiszagyarmaton.

Galgó nyomban rákezdté. Hosszan és szélesen fogott neki, elmagyarázta az egész tiszagyarmati piacot, az egyes hirdetőket külön is jellemezte. Katufrék figyelmesen hallgatott, hagyta a látogatót beszélni, csak néha szúrt bele a társalgásba egyetlen szót, amely Galgóban a mondanivalók egészen új áradata elől rántotta fel a zsilipeket. Másfél órai beszélgetés után Katufrék elégedetten bólintott:

- Hát ezt nem hittem volna. A végén még talpraállítod azt a Bocskay-nyomdát.

- Én már messzebbre nézek, kedves bátyám. Ha már felfedeztem magamban ezt a tehetséget, akkor vinni is akarom valamire. Nekem kicsi Macedónia. Pesten szeretnék én valami ilyet, ahol nem húsz pengőkről volna szó, hanem kétszázás províziókról. Csakhogy ezzel egy kis baj van. A feleségem birtoka odaköt Tiszagyarmathoz. Igaz, hogy a birtok bérbe van adva, és a feleségem nem is menne bele abba, hogy saját kézbe vegyük. A bérösszeget Pesten is fel lehetne venni. De nehezen tudnánk a háztól elszakadni, meg a Tiszától.

- Ha nincs Tisza, ott a Duna.

- Hát igen, de a feleségem nehezen tudná magát erre elszánni. Rögtön minden másképpen volna, ha Petriktől megválthatnám a nyomda egy részét. Ő most egyre jobban belekeveredik a hurokba. Nem tud elszámolni. Egyik lyukat tömi a másikkal. És a lyukak egyre nagyobbak. A hitelezési csalás hullámai már az állát verdesik. Ha nekem most huszonötezer pengő készpénzem volna, rögtön megvehetném tőle a Bocskay-nyomda felét.

- Vagyis ötven percentjét?

- Annyit.

- Az rossz. Tanuld meg öcsém, hogy ötven százalékot semmiből sem szabad megvenni. Az kevés. És ötvenkét százalékot sem. Az sok. Csak ötvenegyet szabad megvenni.

- Az lehet, kedves bátyám. De én ennél sokkal jobb üzletet tudok, ha már erről van szó. Megvenni az egészet szőröstül-bőröstül annyiért, amennyibe tíz százalék kerülne, ha az eladó nem volna megszorulva.

- Nem rossz. De én még ennél is jobbat tudok. Nem venni semmit. Ebben maradunk.

Katufrék felállott. Jelezte, hogy eleget tréfálkozott, a látogatásnak vége s neki semmi kedve nincs Galgót meghívni ebédre. Galgó elkeseredve próbálkozott még egyet utoljára:

- Kedves bátyám, az a Bocskay-nyomda nagyon olcsó.

- Tudom, öcsém, tudom, - mondta Katufrék kifelé indulva és mintegy maga előtt hajtva a látogatót, - de mennyivel olcsóbb lesz még! Hát Isten áldjon meg, kedves öcsém, barátja az erőnyeknek, nagyon örvendtem, hogy erre jártál és benéztél, mikor semmit sem akartál mondani.

- Kézcsókomat, kedves Melinda, sokszor üdvözlöm!

Galgó ezt már csak az utolsó pillanatban tudta odadobni a bandzsi leánynak. Azon vette magát észre, hogy kint volt a lakásból. Katufrék magyarán szólva kidobta. Savanyúan ugyan, de elmosolyogta magát. Aztán vállat vont. Lassú lépésekkel ment ki a kapun, aztán nem tehetvén egyebet, a vasút felé indult. A Katufrék-házból hangos cimbalomszó hallatszott.

Van egy kis házam Pomázon,
Ott füvel-fával komázom,
Tarampam, pampam, parampam,
Mert bennszülött vagyok.

A hangok tűnődésre indították. Tulajdonképpen nem is olyan csúnya ez a leány. Ha megszűnnék haját festeni, nem is lenne nevetséges, azonfelül a kancsalságot műtéti úton állítólag már gyógyítani is tudják, azonkívül az a kis kancsalság bizonyos pikantériát ad egy fiatal leányarcnak. Mennyi pénze lehet ennek a Melindának? Ha mindent összead az ember, az egész Katufrék-vagyon felülmúlja a millió pengőt, mert a házon, nyomdán, szeszgyáron, gyümölcsösön felül még értékpapírok is vannak. Petrik az értékpapír-vagyont magát kétszáz-ezer pengőre becsüli. Ha Katufrék behúnyja a szemét, Melinda számot tarthat egy félmillióra. És ez a liba még színésznő akar lenni. De nem mindegy most már? Otthon várja őt Nóra. Annak is van bőven. Dórának nincs semmije. Dórát el fogják árverezni. És Petrik, ha nem vigyáz, nagyon megégeti a száját. A szilenciumos ügyvéd szomorú jelenség. De hát ilyen a világ. Aki nem vigyáz eléggé, az megbotlik a szalmaszálaban is.

- Az élet az erőseké! - mondta biztatóan önmagának, s még mellét is kifeszítette, ahogy a vasút felé bandukolt.

De érezte, hogy önmagának hazudik. Hiszen önmagát éppen erősnek nevezhette a legkevésbé.

- Az élet a szerencséseké! - javította ki hencegését.

Ez már nem volt hazugság. Boldogan elmosolyodott és elhatározta, hogy két hét múlva megint meglátogatja Katufréket. Katufréknak meg kell a Bocskay-nyomdát vásárolnia Tiszagyarmaton, ha törik, ha szakad.

XIV.

Dóra úgy élt a házban, mint egy kísértet. Váratlan pillanatokban bukkant fel az udvaron, nem nézett sem jobbra, sem balra, magasra tartotta a fejét és úgy vonult tovább, mint valami lábon járó vád. A fiatal férjnek ezek voltak a legkellemetlenebb pillanatai. Elfordult, hogy úgy tehessen, mintha a kísérletet nem venné észre. De ha Dóra elhaladt, lopva utána nézett. Az örökké éhes érzéki férfi nyughatatlanságával nézte és most kezdte felfedezni. Nemcsak arra jött rá, hogy Dóra szebb, mint Nóra, hanem ennél is sokkal fontosabb dologra jött rá. Arra, hogy más. És ez, hogy más, magasra gyújtotta képzeletét. Nóra az övé volt, nyugodt és megállapodott házaseletet éltek. De éppen ebben a nyugalomban és megállapodottságban lassanként szegek ütköztek ki az együttélés édes paplanából. Nóra zsarnok volt, mégpedig kérlelhetetlen. Átvette az egész vezetést, Galgó meg sem mukkanhatott. Úgy éldegélt a Káváss-házban, mint valami dísz tárgy, amelyet gyönyörködve nézegetnek, mint az akvárium-beli aranyhalat, de egyébként nem törődnek vele. Erre nem sok ügyet vetett, állapotának ez a része kényelmes és kellemes volt neki. De Nóra zsarnoki szelleme kérlelhetetlenül nehezedett rá. És Dórát mértéktelen vággyal megkívánta.

Egyszer megszólította. Nóra nem volt otthon, elment valahova vásárolni. Galgó benyitott a fészerbe, ahol a nem használatos lim-lomot tartotta a ház. Dóra pedig éppen akkor lépett ki onnan. Szemtől-szemben állottak egymással, lehetetlen volt a találkozásról tudomást nem venni. Zavartan néztek egymás szemébe. Galgó félkézzel megfogta a fészer ajtaját. Dóra kínos zavarában a fűrészporos talajt nézte.

- Dóra, - mondta legbehízalgóbb hangján Galgó ekkor, - én nem tudok így élni. Én ezt nem bírom tovább.

- Maga kereste, - felelte az asszony felvetve a fejét, - amit keresett, azt meg is kapta. Engedjen kimenni.

De mozdulattal semmi kísérletet nem tett, hogy ebből a helyzetből kiszabaduljon. Galgó szeme felvillant. Elhatározta, hogy üti a vasat, míg meleg.

- Én vagyok mindennek az oka, tudom. Elrontottam mindkettőnk életét. Beszélnem kell magával, Dóra.

- Hol? Ez lehetetlen. Ez el van rontva örökre. Eresszen.

- Hallgasson ide. Jövő kedden megint elutazom Karácsondra. Ott tárgyalnivalóm van. Utazzék maga is reggel a hatórás vonattal. A vonatban nem vesszük észre egymást. Nyírpető állomáson mindketten leszállunk. Én a féltizessel megyek tovább, maga felül az ellenkező vonatra. Senkisé tudhatja meg, hogy beszélgettünk. De okvetlen beszélnem kell magával, különben belehalok ebbe az állapotba.

- Ez képtelenség. Nem megyek. Most eresszen. Akárki benyithat ide véletlenül.

Ettől Galgó is rettegett. Nóra parancsuralma lebegett felette. Félreállott az útból. Dóra indult kifelé. De ő még utánaszólt:

- Kedden a hatórással.

Az asszony eltűnt. Kint az udvaron nem volt senki. Hogy véletlenül találkoztak és beszéltek, azt egy lélek sem tudhatta. Nóra nemsokára hazajött. Arcán valami különös öröm sugárzását lehetett látni. Galgót beintette maga után a szobába. Kissé ünnepélyesen mutatott neki helyet.

- Nagy ujságom van számodra. Én nem vásárolni voltam.

Galgó nevetett.

- Hol mászkálsz a hátam mögött? Ha megtudom, hogy kacérkodol valakivel, a pusztá kezemmel megfojtalak. Hol voltál?

- Orvosnál voltam. Lóránt, nekünk gyermekünk lesz.

A leendő apa felugrott a székről. Viharosan megölelte és megcsókolta Nórát. Meghatott gyengédséget játszott. Mindig rendelkezésre álló tehetségével azt is meg tudta csinálni, hogy könnyes lett a szeme. Részletesen faggatta Nórát e nagy ujságról. Az asszony sebtiben elmondott mindent, amit tudott, de aztán kijelentette, hogy ebédig lepihen. Szigorúan meg akarta tartani az orvos parancsait. Galgó tehát egyedül maradt és gondolkodóba esett. Mindenekelőtt azt a kérdést intézte magához, vajjon nagy örömet érez-e a gyerek miatt. És mindjárt azt felelte sajátmagának, hogy nem. A gyerek igen kényelmetlen lesz, hiszen törvénytelen. El kell majd menni a községházára és bejelenteni, hogy az anyakönyvi kivonatot kiadhassák. De ahhoz fel kell mutatni a házasságlevelet. Ki fog derülni minden. Itt csak csoda segíthet, kész a botrány. Sokáig latolgatta ezt magában, aztán vállat vont. A gyerek születéséig Nóra előadása szerint még hét hónap van hátra. Addig még történhetik valami. És ha nem történik, majd megússzák a dolgot valahogy. A lényeg az, hogy Nóra vagyona érintetlen. Az a gyerek el van látva. Igazi felesége még meg is halhat, vagy beleszerethet valakibe ott Drezdában, akkor csakugyan elveheti Nórát. Lesz, ami lesz. Van idő. Galgó vállat vont és nem gondolt többé a gyerekekre.

Hétfőn azonban volt egy kis jelenete. Mikor bejelentette, hogy másnap utazni akar, Nóra veszekedni kezdett. Mostanában ingerlékeny volt, gyakori émelygés és rosszullét kínozta.

- Nekem elég volt ebből a Melindából. Rendes ember ilyenkor a felesége mellett ül. Azt az üzleti ügyet már rég el lehetett volna intézni. Háromszor voltál már Karácsondon tárgyalni. A fene látott ilyen tárgyalást.

- Tudod jól, hogy Petriknek pénz kell. Az ilyesmi nem megy öt perc alatt.

- De miért még reggel hatkor? Eddig a féltizessel mentél.

- Mert Petrikkel így beszéltem meg. Általában mélyen meg vagyok sértve. Mit akarsz azzal a festetthajú, kancsal Melindával? Aki arra féltékeny, az nem beszámítható.

- Én féltékeny? Haha. Félremagyarázod a helyzetet. Én akár összezsuknálak vele egy üres szobába és rátok fordítanám a kulcsot. Én csak azt nem tűröm, hogy nevetséges legyek. Ennek a karácsondi dolognak vége legyen, különben olyat csinállok, hogy öregapád is megemlegeti. Igazán hallatlan, hogy ilyen felindulást okozol nekem, mikor az orvos megmondta, hogy a gyerekeknek a legkisebb izgalom is árt.

Nóra elkezdett sírni. Ő is tudott sírni, ha akart. A legtöbb nő tud sírni, ha ez szükséges ahhoz, hogy elérjen valamit. Másfél óráig tartott a szóváltás és eldöntetlenül végződött. Galgó megesküdt, hogy Melindát kitörli életéből, most az egyszer azonban még utoljára elmegy Karácsondra, hogy az üzleti ügyet végleg és udvariasan befejezze a nyomdával és Dóra dolgaival legyen, ami lesz.

Dórát nem látta a vonaton. De amikor Nyírpetőn leszállott zuhogó esőben, a szaporán igyekvő parasztasszonyok között meglátta az asszony alakját. Kicsiny állomás volt ez a Nyírpető, majdnem csak őrház. Szép időben kellemes lett volna itt tartózkodni, mert az állomástól üde

jegenyesor húzódott a Gencsy-kastélyig, sétára kínálkozóan. De most mintha cseberből öntötték volna a vizet. Másutt nem lehetett beszélgetni, mint a váróteremben. Az pedig kis lyuknál nem volt több, egyesítette magában az összes osztályokat, a poggyász-feladást és a pénztárlakot. Menetrendet hirdető falragaszok álltak a falon, a hely nagy részét egy megkopott mázsa foglalta el, a helyiségben nem volt senki, ide szorultak beszélgetni.

- Biztosan tudtam, hogy eljön, - mondta Galgó, forrón kezetsókolva.

- Honnan tudta? Nem akartam eljönni, mert maga nem érdemli meg. Csak azért jöttem el, hogy utoljára még elmondjak egyetmást. Tegnap estig úgy volt, hogy nem jövök, akkor mégis elhatároztam. Meg voltam győződve, hogy hiába, hiszen azt a megbeszélést maga nem vette komolyan, és úgysem fog leszállni.

- Ha földrengés van és tűzhányó tör ki a közelemben, akkor is leszálltam volna. Dóra, én nagyon boldogtalan vagyok.

Az asszony aggodalmasan körülnézett.

- Nem hall itt bennünket senki?

- Senki. A pénztárlakon semmi sem hallatszik át. Az utasok nem láthattak, mert szándékosan az utolsó percben szálltam le, és különben is annyira esett, hogy mindenki szaladt. Maga melyik kocsiban utazott?

- Az elsőben. Nagyon korán kint voltam. Láttam magát megérkezni és beszállni. Az utolsó kocsiban utazott.

- Sőt harmadik osztályon. Pedig második osztályú jegyem van Karácsondig. De szándékosan nem szálltam második osztályba. Láthatja, hogy az egész dolog teljesen veszélytelen.

Galgó lassan lehúzta a kesztyűjét. Mikor elkészült vele, nyugodtan megfogta Dóra fejét, magához vonta és megcsókolta. Az asszony egy pillanatig sem tétozódott. Nyilván hetek óta erről a pillanatról álmodozott. És a csók közben rögtön sírva fakadt.

- Lóránt, - mondta panaszosan, - miért tette ezt velem?

Galgó az egész dolgot nem szerette. Felsőruhája vizes volt, kalapja, amelyet maga mellé a székre tett, csurgó pocsolót hagyott a földön. Ez a falusi váróterem is idegessé tette. Bármely pillanatban bárki bejöhetett: zavartalanságra nem lehetett számítani, mert hiába tanulmányozta volna a menetrendet, a falusi közönségnek édeskevés az időérzéke, a féltizes vonathoz már hét órakor betoppanhatott valami anyóka attól való félelmében, hogy elfogy a jegy. A tehervonatokról nem is beszélt a Galgó menetrendje. A váróteremben hideg volt, sebtiben kieszt találkájuk levegőjében volt valami kínosan feszengő, kényelmetlen és bizonytalan. Galgó függönyös, zárt, puha szobát szeretett volna, ahol kedvére csókolódzhatnak. Az esőbe nem mehetett ki, hogy vaktában és reménytelenül valami jótékony fedelet keressen a faluban. Átkozta a helyzetet és időjárást és haragját átvitte Dórára, mint az élvezetvágyó és önző emberek szokták.

- Maga nagyon jól tudja, hogy tehetetlen voltam. Ismeri Nórát.

- Igen, ismerem Nórát. De azt vártam volna, hogy lesz férfi, aki szeret engem és szembeszáll vele.

- Ezzel azt akarja mondani, hogy én nem vagyok férfi?

- Nem. Azt akarom mondani, hogy nem szeret engem eléggé.

- Dóra, hogy mondhat ilyet? Hiszen hónapok óta minden gondolatom maga.

- Én vagyok minden gondolata? Az esküvőjén rám gondolt? A násztűjén rám gondolt?

- Úriember nem beszél az esküvőjéről és nem beszél a nászútjáról. Kivált ha tudja, hogy azzal fájdalmat okoz valakinek. Erről én nem tehetek, ez már gyermekkorom óta belémidegződött. Úrnak és gyengédnek neveltek. Ha úri vagyok és gyengéd, az már nem érdemem, öntudatlanul vagyok az. Esküvőről és nászútról nem beszélek. Ami azóta történt, arról beszélhetek. Azóta igenis minden gondolatom maga. Mondjak el valamit? Egészen apró csacsiság, biztosan csak legyinteni fog rá, nem is törődik vele. De az én mélységes érzelmi életemben, az én mélyen érző bolond szívem érzelmi életében az ilyen apró csacsiságok alkotják a világot. Hallgassa ezt meg és nevéssen ki. Petriknek van egy macskája. Szép nagy cirmos cica. Én ugyan az állatot nem szeretem, kutyát-macskát ki nem állhatok, de tudom, hogy maga nagyon-nagyon szereti őket. Szóval a cirmos cicának kölykei lettek. Összesen négy.

- Tudom. Kettőt a Tiszába dobtak. Barbárság.

- Kettőt a Tiszába dobtak, maradt kettő. Petrik elhatározta, hogy egyet megtart, egyet pedig ajándékba ad Nórának...

- Minek, - szólt hevesen Dóra, - hiszen Nóra nem szenvedheti a macskát.

- Nem, de a cselédek panaszkodtak, hogy sok az egér. Tehát a padláson megtűri. Szóval elhatározta, hogy neki adja. Mindjárt el is nevezte Nórának. A másik otthon marad. Most jövök én. Mindjárt ki fogja nevetni az én bolond, gyerekes szívemet, de nem törődöm vele, azért csak elmondom. Elgondoltam, hogy én gyakran járok a Petrik lakására. A szerkesztőségbe mindennap, hiszen, ugyebár, hírlapíró vagyok, de majdnem minden másod-harmadnap a lakására is. Azt a kis macskát igen sokszor fogom látni. Én megkértem Petriket, hogy a másik kis cicát az én kedvemért nevezze el Dórának. Azt a gondolatot dédelgettem magamban, hadd legyen az én árva, elrontott életemben az a kis puha jószág a maga szimbóluma. Ha meglátom, hadd jusson maga még külön is mindig eszembe. Ha megsímogatom, hadd képzeljem, hogy a maga kezét érintem a tenyeremmel, hadd képzeljem magam elé a kis cica láttára a maga örökre felejtethetlen...

Tovább kár lett volna beszélnie, mert Dóra szeme már előbb homályosodni kezdett, most meg egyszerűen és nyíltan sírva fakadt. Galgó ezt szívből várta. De mint a kecske csak mekegni tud, a seprő pedig csak seperni, ő is gépiesen fordult a maga iparához. Ő csak szédíteni tudott akkor is, ha kedvetlen volt. Ennélfogva szédített. Halk, suttogó hangot vett elő.

- Ha tudná, hogy most milyen szép. Ezt a gyönyörű arcot a rajta pergő két könnyecseppet festeni kellene. Miért is nem vagyok én híres festő, hogy egy világraszóló Madonna-kép modelljéül használhatnám! Most kimondhatatlanul édes az arca...

Dóra hirtelen erős sírásra fakadt. Elővette zsebkendőjét és abba temette arcát.

- Miért vette el, - zokogta panaszosan, - miért vette el?

- Mert szerelmes vagyok magába.

Az asszony értetlenül felpillantott a zsebkendőből.

- Tessék?

- Maga sok mindent nem tud, angyalom. Maga nem volt jelen, mikor én Nórának férfias egyenességgel megvallottam, hogy magát szeretem. Ez hosszú, három óráig tartó jelenet volt köztünk. Ő lopódzott be hozzám, maga eddig ezt nem is tudta. Igenis, megmondtam, hogy a lelkem legmélyéből szeretem magát szent és tiszta szerelemmel. Mihelyt a gyászév letelik, el is fogom venni. Erre ő megfogta a két kezemet és a szemembe sziszegte: «tudja meg, hogy ha Dórát elveszi és nem engem, akkor én azonnal szíven lövöm magam. Esküszöm az életemre.» Másnap történt az a jelenet, mikor maga Nórát nálam találta. Mondja, mit tehettem volna? Nóra egész biztosan szíven lőtte volna magát, ha nem mellette döntök. Képzelje el az

életemet. A borzasztó tragédia után talán boldogok lettünk volna, de örökre köztünk lebegett volna egy átlótt szívű, véres árnyék. Még hozzá a maga nővére. Akármilyen viszonyban vannak, mégis csak a nővére. Maga áldott jóságú lélek. Hogyan élhetett volna egy életen keresztül azzal, aki megölte a nővérét. Én számot vettem magamban mindennel. Azon a két éjszakán semmit sem aludtam. Gondoltam: magának fájni fog. De jön majd az idő, ez a nagy regényíró, és begyógyítja a sebeket. Én mindhalálig elviselhetetlenül fogok szenvedni, ezt sohasem heverem ki többet, de ez a mártírium megéri a maga lelki nyugalját. Eldöntöttem magamban, hogy vértanú leszek. Így is lett. Kimondhatatlanul szenvedek, maga nélkül nem ér semmit az élet. Így is fogok meghalni. Tudja-e, mitől? A szívemtől. A szívem nem bírja ezt a borzasztó megpróbáltatást. Nekem már nem sok van hátra, Dóra.

- Lóránt! - sikoltotta az asszony és belekapaszkodott a férfi nedves felöltőjébe, mintha védte volna valamitől.

Galgó fáradtan mosolygott. Fájdalomban ragyogva, mint az őszi verőfény. Legyintett.

- Hagyjuk. Szép halál. Azért halok meg, akit szeretek, akiért feláldoztam ezt a szép, szomorú életemet. Az orvosok azt mondták, - mert hiszen több ízben alaposan megvizsgáltattam magam...

- Hát ezért utazott el maga többször is. Ne higgye, hogy nem vettem észre.

- Ezért. Ürügynek azt vettem, hogy az öreg Katufrékkal van fontos tárgyalásom. Ismeri Katufrékot?

- Hogyne. Akinek az a begyes, kancsal lánya van. Petrik említette.

- Tárgyaltam vele, de csak a maga kedvéért. Tíz perc volt mindig az egész. Az idő arra kellett nekem, hogy kivizsgáltsam magam. Dóra, én szívbeteg vagyok.

- Rettenetes, - mondta Dóra ömlő könnyek között, - de hát mit mondanak az orvosok? Milyen fokú a veszély? És mi baja?

- Hagyjuk ezt, Dóra. Lehet, hogy tíz év, lehet, hogy egy negyedóra múlva, de eljőhet az utolsó perc. Én most már úgy élek, mint a halálraítélt a siralomházban, csak éppen a kivégzés idejét nem közölték velem. Lehet így is élni.

- De mégis, mit mondanak az orvosok? Nem írtak valami orvosságot? Nem szabtak ki valami diétát?

- Megtiltottak minden izgalmat. De hát ez a nyugalom kivihetetlen. Az embert mindig éri valami izgalom. Találkoztam magával, úgy, nem kis nehézségek árán, lelkem mélyéből sóvárgok a pillanatért, mikor a szemébe nézhetek, mikor megfoghatom remegve a kezét és akkor az első szó, amit kapok, a brutális vád, hogy nem szeretem eléggé. Ez bizony éppen elég izgalom. De mindegy. Hagyjuk.

Galgó arcán a vértanú extatikus gyönyöre jelent meg, a végtelen jóság dicsfénye ömlött el szelíd szomorúságán. Dóra mélyen megatottan érezte magát. Azonkívül a szívbetegség híréből meglepetten. Lelkiismerete is szurkálta, hogy izgalom okoz ennek az imádott szép embernek és ezzel életét veszélyezteti. Csak sírdogált csendesen.

- Lóránt, mi lesz velünk?

- Istenem, az élet szép csendesen elmúlik. Aztán már minden mindegy. Ha meghalok, gyönyörű utazalom lesz ez az emlék, hogy szerettem magát. Életem utolsó pillanatában erre fogok gondolni.

- Mondja, Lóránt, ha maga szabad volna, elvenne engem? Isten őrizz, hogy Nórának valami baja essék, de ha mégis megtörténnék, vagy ha mondjuk valaha elválnának, elvenne akkor?

- Reggeltől estig csak erre gondolok.

- Most őszintén beszél? Hihetek én magának. Lóránt?

- A bizalmat én nem kérhetem magától. Az vagy van, vagy nincs. Mit érne egy közjegyzői okirattal, vagy a becsületszavammal, hogy mihelyt szabad vagyok, a menyasszonyomnak tekintem? A bizalom a szívbe van írva. Aki igazán szeret, az bízik. Nekem soha egy pillanatra sem támadtak kétségeim maga iránt. Mert szeretem.

- Könnyű magának. Akinek ilyen emelkedett lelke van. Maga csakugyan tetőtől-talpig férfi. De én nő vagyok. Azt sem bánom, ha kicsinyesnek tart. Szavát adja, hogy ha egyszer lehet, elvesz engem feleségül?

Galgó bánatosan mosolygott.

- Akár ezerszer egymásután. Hiszen nincsen nagyobb vágyam a világon.

- De csak bajt venne a nyakába és gondot. Hiszen én most már szegény vagyok. Tele vagyok adóssággal. Tönkrementem. Az élet azzal fenyeget, hogy összezsapnak felettem a hullámok. Nóra nem segít, Petrik tehetetlen. Ennek tudatában is elvenne?

- Akkor mutatnám meg csak igazán, hogy ki vagyok. Dolgozni azért, aki életem egyetlen célja és értelme... Hát van ennél szebb egy igazi férfi számára? Itt ez a dolgos két kezem, ez mirevaló? Ó, én nem is tudok szebbet elképzelni, mint este halálra fáradtan hazajönni a munkából és tudni, hogy otthon ölelő karokkal vár az, akit szeretek. Volna ennél szebb élet? Soha. De hát ez csak csalóka lidérc. Igen, csak így nevezhetem. Csalóka lidérc. Talán oktalan dolog is ebbe beleizgatni magunkat, mert aztán még fájdalmasabb a valóra ébredni. Ennek a gyönyörű szép álomnak reménye semmi. De ha ez magának csak egy pillanatnyi boldogságot ad is, szívesen kimondom, amit szívesen hall: imádom magát, Dóra. Nincs szebb álmom, mint magával együtt élni. Ha lehetne, most rögtön elvinném. Ezt becsületem szent szavára mondom. Még mindig nem hisz nekem?

- Nem tudom... szeretnék hinni magának, Lóránt, de úgy félek...

- Miért habozik? Ha szeret, akkor az enyém akar lenni. Máris menyasszonyomnak tekintheti magát. Ez a kettőnk titka, senki másé. Lehet, hogy reményeink sohasem válnak valóra. De lehet, hogy igen. Hiszen olyan csodálatos fordulatok történnek az életben. Ha pedig a lelke mélyén az enyémmek tekinti magát, akkor miért habozunk? Legyen igazán az enyém. A gyászéve letelt, amiért eddig vonakodott hozzám jönni. Nem tartozik felelősséggel senkinek. Miért nem lesz az enyém?

- Előbb váljon el.

- Nagyon szeretnék elválni, megmondhatom őszintén. De maga a lelkére venné, hogy a nővére megölje magát? Ugye, nem? Itt nincs más teendő, mint szépen lassan, rendkívül óvatosan megindítani az én házasságom likvidálását. Ha pedig már elhatároztuk, hogy Nórához nem köt semmi, és úgyis egymáséi leszünk, mire várunk? Miért nem lesz az enyém, ha szeret? Majd én valahogy úgy forgatom a dolgot, hogy üzleti ügyben be kelljen mennem Nyíregyházára. Ugyanakkor maga is odautazhatik.

- Az feltűnő.

- Nem feltűnő, ha nem Nyíregyházára indul, hanem Pestre. Senki sem tudhatja meg, hogy egy félnapra leszál Nyíregyházán. Hogy ott hol találkozunk a legnagyobb titokban, az az én dolgom lesz. Kapunk egy olyan félnapot az élettől, amely magát az életet is megéri.

- Nagyon szép volna... de én úgy félek...

- Mitől fél? Legyen elég bátor. Tekintse magát örök élettársamnak. Hogy ehhez apró formások hiányzanak, azzal ne törődjék. Most tehát adjon előlegül egy csókot.

A csókból nem lett semmi. Szomjasan egymáshoz hajoltak ugyan, de rögtön szét is rebbentek, mert egy sötétkék alak nyitotta rájuk a váróterem ajtaját. Ez a sötétkék alak csepegett a kint csurgó esőtől. Szuszogva bekémlelt és kedvetlenül adta meg a felvilágosítást: a vegyesvonat most indul vissza Tiszagyarmat felé. Dóra felugrott, mennél hamarabb otthon akart lenni. Galgó nem mozdult.

- Én nem mozdulok innen. A maga hírneve nekem mindennél szentebb.

Nem sok kedve volt kimenni az esőbe, inkább a sarokba húzódott és tudta, hogy Dóra ezalatt a zuhogó istenáldásban várja a vonatot, csuromvizesen felkapaszkodik a beérkező szerelvényre, aztán bánatával, testvéri gyűlöletével, szerelmével és reményeivel együtt eltűnik a világból. Mire a későbbi és ellenkező vonat Karácsondra ért, már megállt az eső. Galgó megkönnyebbülve tocsogott a Kalufrék-ház felé.

Már a bejáratnál látta, hogy itt valami rendkívüli dolog történt. Egész sor idegen kabát lógott az előszobában, az egész lakás légköre valami szokatlan és kényelmetlen érzéssel töltötte el. Két idegen ember ült az ebédlőben, Melinda azokkal beszélgetett. Ugyanekkor két másik idegen jött máshonnan. Köszönetés, búcsúzás, jövés-menés. Melinda urakat kísért ki, majd visszajött. Summa summárum: Katufréket három nappal ezelőtt megütötte a guta. Fia bent volt a betegágyánál, Melinda idekint fogadta az érdeklődőket.

- Bemehetnék kedves atyja urához?

- Azt hiszem, jobb, ha most nem megy be, - válaszolta a festett hajú Melinda, - az orvosok a legteljesebb nyugalmat ajánlották, a bátyám bent van mellette és mindenre vigyáz. Én idekűn maradok magával, jól is fog esni, hogy ebben a nagy szomorúságban beszélhetek egy kicsit valakivel. Igazán hálát adok Istennek, hogy éppen maga jött, legalább egy megértő lélekkel egy-két szót tudok váltani.

Kitűnt, hogy a baj három nappal azelőtt úgy érte a családot, mint Melinda kifejezése szerint «a derült égből lecsapó villám». Katufrék hazajött ebédelni, előzőleg egy bizottsági ülésen vett részt, ahol valami kövezési ügyet tárgyaltak az új luteránus templom számára adományozott városi telekkel összefüggésben. Az ülésen Katufrék alaposan felindult, mert heves támadásban részesítették. Szerepe azonnal tisztázódott, de ez a felindulást nem tette kisebbé. Hazaérkezvén, cipőjét papuccsal óhajtotta felcserélni. Mikor a pamlagon ülve lehajlott egyik cipőjéhez, hogy annak zsinórját megoldja, hirtelen előre esett, mint egy zsák. Melinda rémülten kiabált a személyzetért, mert egyedül nem tudta a súlyos testet felnyalábolni a földről és lefektetni. Azonnal orvost hívtak, aki megállapította, hogy a beteget féloldali szélhűdés érte, és állapota igen komoly. Rögtön táviratoztak a fiáért Debrecenbe; az még aznap éjjel meg is érkezett. Most is ott van a beteg mellett. A szélütött ember állapota súlyos és változatlan.

- Mi lesz most a maga sorsa, Melinda? - kérdezte Galgó.

- Isten kezében vagyok, - mondta a leány, - a magam részéről, sajnos, azt hiszem, hogy a leg-súlyosabbtól kell tartanom. Akkor pedig, ha ez - Isten őrizz - bekövetkezik, bátyám lesz a családfő. Anyagilag rendben maradunk itt, bátyámmal egyenlő arányban örököljük a vagyont. Amennyi rámesik, az bőségesen biztosítja életemet. A saját életemet magam akarom a kezembe venni. Elég szomorú, hogy apám még él és nekem ilyen dolgokon kell törnöm a fejemet, de Isten akaratában mindnyájunknak meg kell nyugodnunk. Az én küzdelmeim elől-ről kezdődnek. Bátyám éppen olyan hevesen ellenez mindent, ami művészet, mint szegény apám tette. De én nem hagyom magamat. Apámat meggyászolom és a művészetért harcolni fogok a végletekig.

- De nem lehet, hogy még minden jóra fordul?

Melinda megrázta fürtjeit.

- Sajnos, nem tudok már remélni. Az orvosok biztatnak, biztatnak, de én már nem hiszek nekik. Apám féloldala teljesen megbénult. Kezét-lábát mozgatni sem tudja, csak az egyik oldalon. Félarca is megbénult. Beszélni nem tud és etetni kell. És tartani kell attól, hogy rövidesen bekövetkezik a második szélhűdés. Az pedig végzetes lesz. Engem már hiába bolondítanak. Bátyám is teljesen tisztában van azzal, hogy apánkat elvesztjük. Ez az én helyzetem. Egyik zsarnokság után következik a másik. Én csak azt tudom, hogy harcolnom kell. Hát jó, harcolni fogok.

- Harcoljon is. Ne hagyja magát. Az én barátságom, bátorításom és ernyedetlen támogatásom mindig rendelkezésére áll.

Melinda felvetette a fejét és mohón kapott a szón.

- Maga melletttem van? Számíthatok magára?

- Mintha édes testvére volnék. Sőt jobban, mert hiszen látjuk, hogy testvérbátyjára nem számíthat. Az én lelkemben maga nagyobb és fontosabb helyet foglal el, mint képzelné. Békés és harmónikus házasesetet élek a feleségemmel, ezt mindenki tudja. De azokban az érzelmekben, amelyek elárasztanak, bő rész jut a maga iránt való barátságnak. Én magát rendkívüli adományokkal megáldott művészléleknek tartom. Hogy elérje azt a pályát, amelyre a sors jelölte ki, minden rendelkezésemre álló erőt fel akarok használni. Megvallom őszintén, ebben egy kissé a hiúságnak is szerepe van. Mikor maga már elérte a dicsőség csúcspontját, a hazai és a külföldi sajtó óriási cikkekben fogja magasztalni és apróra fel fogja sorolni tündöklő karrierje állomásait. És akkor majd engem is megemlítenek: ez a férfiú volt az, aki csalhatalan éleslátással felfedezte a művészet ragyogó csillagában rejlő tehetséget és éjtnapot összetéve fáradozott az útban álló akadályok elhárításán. Ez a dicsőség lesz az én jutalmam. Egyéb köszönetre nem is számítok.

- Ezért végtelen hálás is vagyok. Jó volna, ha a bátyám is hallotta volna ezt.

- Miért? Ő nem hisz az én önzetlenségemben? Talán igaza is van. Talán számot tartok arra is, hogy majd egyszer, ha úgy elgondolkozik a pályáján, nemcsak futó barátsággal fog rám gondolni, hanem titokban valami kis olyan melegséggel... de nem, hagyjuk ezt. Erről tilos beszélni. Én házas ember vagyok, magát pedig súlyos csapás érte. És úgy látom, hogy a bátyja nem nagyon jó szemmel néz engem maga mellett.

- Ne mondja meg neki, hogy elárultam, de ő máris elkezdte... szóval már beszélt erről... igazán kényelmetlen elmondani...

Galgó szelíden mosolygott.

- Mondja csak el nyugodtan. Én a rágalmak és a világ rosszindulatú pletykái ellen fel vagyok vértézve. Megszoktam. Csak megvető mosolyom van az ilyenek számára. Szóval mi kifogása van ellenem a bátyjának?

- De bizonyísten nem fog engem elárulni? Ő nagyon mérges, hogy maga házasember léte körülöttem legyeskedik. Ő maga mondta így: «körülöttem legyeskedik». Azt mondja, hogy maga pénzt akar.

- Mit? - kacagott Galgó. - Pénzt? Csak nem képzeled, hogy - bármiféle formában - a barátságom eladó? A bátyját most tulajdonképpen provokálnom kellene.

- Az Istenért, hova gondol? Maga ezt nem tudhatja! Én ezt nem mondtam el magának! Ha maga bármilyen lépést tesz, én ezt a beszélgetést letagadom!

- Ne féljen. Nem teszek semmiféle lépést. De nem fér a fejembe, hogy mélyen tisztelt bátyja hogyan képzei ezt a pénz-dolgot. Ha én segítem a maga boldogulását és tanácsokkal szolgállok, egy szép napon előállok és felszámítom a nyers kiadásaimat?

- Nem. Ő egészen mással gyanúsítja magát. Erről tegnap hosszasan beszélünk. Ő attól fél, hogy maga elváll és engem el akar venni, mert sokkal gazdagabb leszek, mint a maga felesége. Rám majdnem egy millió fog jutni. Ő magát... de igazán ne áruljon el... izének tartja. Hozományvadásznak. Kimondtam.

Galgó nagyot kacagott ezen a bohóságon, mint a nábob, akit tíz cigaretta eltulajdonításával vádolnak. De aztán hirtelen elkomolyodott. Gondosan lágyra és behízeltgőre modulálta a hangját.

- Furcsa dolgot mondok magának, drága Melinda. A maga bátyjának igaza van.

- Tessék? - hökkent meg Melinda.

- Ha úgy vesszük, hát igen, én hozományvadász vagyok. Mert feltéve, de meg van engedve, hogy szabad ember volnék, én csakugyan minden erőmet arra fordítanám, hogy a maga vagyona felett ne ő rendelkezék, hanem maga. A művészi pálya előkészületei nagyon drágák. Magának mindenekelőtt fel kellene költöznie Pestre. Ott be kellene rendezkednie. Elvégre színigazgatók, vállalkozók, ügynökök egész tömege előtt nem mutatkozhatik valami nyomorúságos hónapos szobában. Istenadta tehetségeit tovább kellene művelnie, tanulnia kell, természetesen a legjobb mesterektől. Előfordulhat, hogy segítenie kell egy hirtelen zavarba jött színigazgatónak az anyagiakban, hogy létrejöhessen az a vállalkozás, amelyben felléphet. Hiszen sok ilyen amerikai filmet láttunk. Ez a világon mindenütt így van. Láthatja, hogy a pályáján a meginduláshoz komoly pénzre van szüksége. Magának tehát rendelkeznie kell a vagyona felett. A maga bátyja hatalmaskodó zsarnoknak készül. Ismerem ezt a típust. Csak a kereseten, a polgári elképzelés fantáziátlan színvonalán jár az esze. Röviden: meg akarja kaparintani a rendelkezési jogot a maga vagyona felett, hogy magát boldogtalan rabszolgaságban tarthassa. Hát nem? Magának joga van a saját életéhez. Igen, hozományvadász szeretnék lenni, hogy maga aztán szabadon rendelkezék azzal, amije van. Mindez érvényes volna abban az esetben, ha szabad volnék. De nem vagyok szabad, a feleségem belehalna abba, ha elhagynám. Ha véletlenül a hátam mögött másba szeretne bele, rögtön tudnám, hogy mit csináljak.

- Mit csinálna? - kérdezte Melinda hódítónak szánt pillantással.

- Azonnal visszaadnám a feleségem szabadságát. Keresse meg boldogságát az új úton. Én pedig odaállnék a maga bátyja elé és azt mondanám neki, hogy a maga védelmét Isten és ember előtt a kezembe vettem. A többihez semmi köze. Hol akar letelepedni? Azt majd mi ketten megbeszéljük. Milyen pályát akar választani? Azt is megbeszéljük. A nyájas testvéri viszonyt maga feltétlenül megtartja, de megszűnt rabszolga lenni. Ezt mondanám neki.

Melinda diadalmas arccal hallgatta ezt a feltételes vallomást és királynőt játszott, aki előtt az ország nagyjai borulnak térdre, mialatt a nagybeteg öreg fejedelem a szomszéd teremben birkózik a halállal. Csak kancsal szemének pillantása nem illett sehogy ehhez az alakításhoz. Nehéz volt elképzelni, hogy valaki ezzel a kancsalsággal valaha is színi pályára lépjen. De Galgó komoly maradt. A hú kutya ragaszkodásával folytatta:

- De ezt nem mondhatom. Neki általában nem mondhatok semmit. Csak magának mondhatom, hogy ha az életben bármikor egy önzetlen, odaadó baráti kéz segítségére lesz szüksége, sohasem szabad elfelejtenie, hogy arra a kézre hol találhat. Most megyek. Kezeit csókolom, bátyjának kérem tiszteletemet átadni, a betegnek gyors javulást kívánok.

Melinda forrón megszorította a kezét. A kancsal lány forró kézszorítása járt eszében akkor is, mikor a sötétedő alkonyon hazaérkezett a tiszagyarmati házhoz. Ügyet sem vetett arra, hogy a kapuban néhány mezei ember ólálkodik. Sopánkodtak valamin és őt, oldalra tágulva, habozóan köszöntötték. Az udvaron már több embert talált. Csodálkozni kezdett. Mit akarnak ezek az ácsorgók? Ment a bejárat felé, ahonnan Dóra lépett ki zokogva.

- Mi történt itt? - kérdezte köszönés nélkül.

- Borzasztó dolog történt, - felelte a kisírt arcú asszony, - Nórát elütötte egy megbokrosodott ló a patika előtt.

- Hol van Nóra? - kérdezte elhűlve.

- Kiterítettük a szalonban. Meghalt.

Az embereken keresztül rohant a nappali felé. Mindenki utat nyitott neki. A nappaliban ott feküdt a felravatalozott asszony. Fejét bekötözték, olyan sápadt volt, mint a halál. Felkötötték vékony fehér keszkenővel az állkapcsát is. Olyan benyomást tett, mint egy eszméletlen, súlyos sebesült a szanatóriumi ágyon. Galgó leült a ravatal mellé tett székre.

- Hogyan történt? Mikor?

- Délutánban. A patikában járt és jött onnan kifelé. A községháza felől rohanva jött a Szenczi Bálint szekere. Már nem ült rajta senki, mert mikor a lovak elragadták, Szenczit a gyeplőnél fogva lerántották a szekérről. A lovak egyenesen Nórának rohantak. Egy szempillantás volt az egész. A szekérrúd ütötte fejbe. Rögtön elesett, a szekér átment rajta. Később a két megvadult ló nekirohant az iskola palánkjának, az egyik ló összetörte magát, agyon kellett löni. Éppen akkor fordult be a Tisza felől a Rosenberg doktor autója. A patikából emberek rohantak ki. Rosenberg megállt, odasietett Nórához. Még élt. Felrakták a gépkocsira, de mire ideérkeztek, már meghalt. A kocsirúd beszakította a koponyacsontot és megsértette az agyvelőt. A szekér, mikor átment rajta, egyik bokáját is eltörte. Én már csak akkor rohantam be a nagy jajgatásra és kiabálásra, mikor a halottat letették az ágyra.

Galgó hallgatott és mereven nézte a halottat.

- Meghalt? - kérdezte aztán rekedten.

Dóra felzokogott.

- Meg.

- Most hagyjon egyedül a fájdalommal. Ne jöjjön be senki.

Mindenki kiment. Galgó gépiesen cigarettát vett elő és rágyújtott. Akkor homályos érzése támadt, hogy itt nem illik dohányozni. De aztán eszébe jutott, hogy Nórát már nem zavarja semmi. Tovább szívta tehát cigarettáját, elfordult a ravaltól és mélyen gondolkozott. Kintről behallatszott Dóra zokogása.

Harmadik rész

MELINDA

XV.

A temetés idején Galgónak eszébe jutott azon tűnődni, hogy szerette-e Nórát, vagy sem. Nem mintha ez a kérdés erősen érdekelte volna. Csak éppen tűnődött, az eredmény nem is nagyon érdekelte. Tűnődése tétlen időtöltés volt, minden cél nélkül. Mégis megállapította, hogy Nóra sokkal jobban érdekelte, mint Dóra, de ugyanakkor él benne halványan a gyűlölethez hasonló valamilyen érzés Nóra ellen. Mert Nóra korlátozta volt szabadságát, magyarán papucs alatt tartotta, mégpedig elég gyermekes módon. Nem tehetette korlátlanul, amit akart, nem mehetett, ahova kedve lett volna. Most, hogy az asszony ilyen tragikusan kilépett életéből, valami felszabadulásfélét érzett. Ha teljesen egyedül maradt szobájában, letette arcáról a fájdalom kissé színészi maszkját, csendes és vidám arcot öltött. Többnyire keresztrejtvényt fejtett és passziánszot rakott francia kártyával. De a temetésen, ahol igen sokan jelentek meg, gyászt öltött külső magatartására. Hevesen zokogott, zsebkendőbe temette arcát, művészi módon támogattatta magát jobbról balról, s mikor Nóra koporsójára ő dobta az első rögöt, olyan fuldokló zokogásban tört ki, hogy a körülállók megdöbbent moraj futott keresztül.

Rögtön a temetés után felkereste Petriket, hogy a haláleset folytán előállott új helyzetről tárgyaljanak. Nóra után nem maradt végrendelet és miután Galgó gavallérosan kijelentette, hogy nem tart számot felesége hagyatékára, a vagyon törvényesen Dórát illette. Petrik futólagos számításokat végzett, amelyekből kiderült, hogy a hagyaték körülbelül fedezi Dóra kötelezettségeit, nem marad belőle semmi. Dóra birtokrészét a szerencsétlen autó-vállalkozás már rég felemésztette. Azokat az adósságokat, amelyek Petriket már-már bűnügyileg fenyegették, ki lehetett fizetni, de teljes likvidálás esetén Dórának pontosan semmije sem maradt. Vállalata is eltűnt a föld színéről. Összesen csak a régi Káváss-ház tarthatta meg, abból is jó részt minden valószínűség szerint bérbe kellett adni.

A temetést követő napig Galgó és Dóra csak futólag találkoztak. Tanuk nélkül nem igen látták egymást. Galgó bevette magát szobájába, ott elszöszmötölt meddő játékaival, korán feküdt, de mivel nem volt többé Nóra, aki reggel szokás szerint már korán kiverte az ágyból, most hajnalig detektívregényeket olvasott az ágyban. De a temetés másnapján Dóra úgy intézkedett, hogy ezentúl nem kell a két háztartás számára külön főzni. Galgó ezt az intézkedést udvarias helyesléssel vette tudomásul, mert elfogadható ellenérv nem igen állott rendelkezésére. A vacsorát némán költötték el, csak egy-egy mondattal elevenítették fel a dráma százszor tisztázott részleteit. Vacsora után a hülye fívért is aludni küldték, akit a temetés idejére gondosan elzártak, nehogy zavart keltsen idétlen viselkedésével. Mikor aztán már attól sem kellett félni, hogy valaki a személyzetből betoppan, Galgó odaült Dóra mellé a dívánra, csendesen könnyezni kezdett, majd korántsem csendesen magához rántotta az asszonyt és szájon csókolta. De Dóra riadtan eltolta magától.

- Lóránt, az Isten szerelmére...

- Miért? Most már nem jön be senki.

- Nem azért. De mégis csak a nővérem volt. Sokat vétett ellenem, elvette tőlem az uramat, elvette magát, de mégis csak a nővérem volt. Tegnap temettük, csak nem fogunk ma csókolódzni?

- Miért? A lelkünkben tovább gyászoljuk emlékét, de az élet az élőké. Csak nem akarja most megint megtartani az egész gyászévet?

- Nem. Azt nem akarom. Most már leszámoltam mindennel és a magáé akarok lenni. De adjon néhány hetet.

Galgónak Melindán járt az esze. Nem újíttotta meg az ostromot. Mozdulatlan maradt a díván sarkában. Dóra, aki további dulakodásra volt elkészülve és már ellenállása legvégén tartott, békítően hozzátette:

- Vagy legalább néhány napot. Olyan nehezen szerzem vissza a lelki nyugalmamat...

Jó darabig tehát még beszélgettek, mégpedig anyagi dolgokról. Elhatározták, hogy mind a ketten dolgozni fognak. Dóra segédkezni fog Petriknek az irodában, Galgó pedig teljesen a hírlapírói pályára lép s ezt megtoldja a hirdetési ügynökség egészen jól jövedelmező mesteriségével. Kiszámították, hogy a várható házbérrel együtt így lesz annyi jövedelmük, amennyiből szűkösen és összehúzza magokat, különösebb gond nélkül megélhetnek.

- Még mindig nem adtam fel azt a gondolatot, - mondta Galgó, - hogy Katufrék egy kis pénzét behozom a nyomdába. Akkor mindjárt könnyebben lehet lélekzeni. Nagy terveim vannak a lappal. Nem lehetetlen, hogy politikai pályára lépek. Most szükség van az új emberekre, az én multam pedig szeplőtlen. Bolond volnék, ha nem tenném.

Ebből szélesebb beszélgetés következett, de csókolódzás nélkül. Mikor elváltak, Galgó mindössze lehelletszerűen megérintette összecsucsosított ajkával Dóra homlokát. Másnap pedig levelet kapott gyászkeretes borítékban. Mellette gyászjelentés adta tudtára Katufrék halálát. A levelet Melinda írta. Melindának egyenetlen betűkből álló, hozzá hasonlóan kancsal írása volt, amely pazarlóan bánt a hellyel: egyetlen kurta mondattal tele tudott írni egy oldalt. Több oldalra terjedt tehát a lilatintás levél, amely összesen ennyit tartalmazott:

Igen tisztelt kedves Galgó! Abban a fájdalmas gyász esetben, amely engemet ért, nagy szükségem volna megértő baráti tanácsára, ezért felkérem, hogy engem lehetőleg gyorsan felkeresni szíveskedjék. Debrecenbe költöztem, hol bátyámnál lakom, ki keresztezi terveimet, melyek a régiék, tehát vegyen szobát a Bikában, melybe majd telefonálok, mert bátyámhoz jönni közbejött akadályok (fenyegetések stb.) folytán lehetetlen, tehát biztosan elvárom értesítését, tehát a viszontlátásig szívélyesen üdvözli Katufrék Melinda.

Galgó azonnali utazási tervét úgy közölte Dórával, hogy mialatt rögtön csomagolni kezdett, átüzent hozzá: fontos közlendői volnának. Dóra nyomban megjelent.

- A helyzet tisztul. Gyászjelentést kaptam. Katufrékot megütötte a guta, meghalt. Pénze a fiára maradt, azt jól ismerem. Azonnal odautazom és kivágom belőle azt a pénzt, amelyre Petriknek szüksége van, hogy a nyomdát talpraállítsa. Nem lesz könnyű tárgyalás, jó néhány napot rá kell szánni. Maga csak várjon rám nyugodtan és bízzék bennem. Erre a bizalomra szükségem van a küzdelemhez.

- Ó, adná az Isten, hogy sikerüljön. Segítsek a csomagolásnál?

- Bizony, azt nagyon megköszönném.

- Mennyit visz?

- Mindent, hiszen elég kevés holmim van és nem tudom, hány napig húzódik ez a tárgyalás.

- No, de nyári holmit csak nem visz. Minek az?

- De igen, viszek. Utóbbi időben hízásnak ereszkedtem, minden nyári ruhámat át kell alakítani. Most felhasználom az alkalmat, hiszen inkább debreceni szabóval dolgoztatok, mint tiszagyarmatival.

- Ez igaz. De minek viszi a nyári cipőket például?

- Mert bizonyosan sok időt fogok fogadóban tölteni. Ha nem fogadok senkit, akkor kímélem az egyetlen fekete ruhámat, amit a gyászhoz használhatok. Addig a szobában majd hordom a nyári holmit is. Úgysem lát senki. Nyári nadrághoz pedig nem húzhatok téli cipőt, ez természetes. Csak csomagoljunk be mindent, ami itt van.

Galgó átgondolván messzenéző terveit, már tudta, hogy ő ebben az életben aligha jön vissza Tiszagyarmatra. De Dóra nem azon gondolkozott, hogy gyanút fogjon a nyári holmi furcsa dolga miatt. Csak félfüllel hallgatott oda, mert máson járt az esze. Csomagolás közben minduntalan elpirult. Még a keze is reszketett olykor.

- Tudja, - szólalt meg végül, - egy debreceni nap, vagy kettő nekem is jót tenne. Több ruhámat kellene feketére festeni a gyász miatt...

S mikor Galgó csökönyösen hallgatott, hosszabb csend után, rakosgatás közben, hozzátette:

- Maga a Bikába száll?

- Még nem biztos. Valószínűleg. Még nem tudom.

- Mert akkor én is... én is oda... odaszállnék...

Most már nem lehetett meghátrálni. Galgó kénytelen volt, hogy fajankónak ne lássék, megint érzékinek látszani. Odalépett és átkarolta Dórát, hogy megcsókolja. De az asszony kibontakozott az ölelésből.

- Nem, nem... most hagyjon... majd akkor meglátom... Most nem is tudok tovább csomagolni. Reszket a kezem. És mindig Nórára gondolok. Babonás vagyok egy kicsit és félek az éjszaktól, úgy pattognak a bútorok és én félek... fog nekem táviratozni, ha már tudja a lakását?

- Táviratozok, - bólintott Galgó mély pillantással.

Dóra fülig pirosan kiszaladt. Többet nem is találkoztak már, mert nem sok idő maradt a vonatig. Galgó teljes poggyászával késő éjszaka érkezett Debrecenbe és szállást vett az Arany Bikában. Ott első dolga volt megkeresni a telefonkönyvben ifjabb Katufrékot. Meg is találta. Katufrék a Magoss György-téren lakott. A késői óra miatt már nem telefonozhatott. Reggel kilencre kérte szobájába a reggelit, aztán lefeküdt, hogy egészségesen és nyugodtan elaludjék. De a sötétben, már mikor lekattantotta a világítást, eszébe jutott valami. Ettől a valamitől megint világosságot csinált, hálókabátot kapott magára és leült az íróasztalhoz. Levélpapírt és borítékot talált a mappában.

Kedves, felejthetetlen barátnőm! Talán csodálkozni fogsz, hogy ennyi idő multán így szólítalak, de érzéseim azt diktálják, hogy ez az egyetlen megszólítás, amellyel közeledhetem hozzád. A hajdani viharok már lecsillapodtak, s ami ezek után a lelkemben maradt, csak a mélyen átértzett és szeretetteljes barátság, amelyet őszintén érzek irántad. Erre a tiszta barátságra támaszkodva fordulok hozzád nagy-nagy kéréssel. Életem úgy fordult, hogy csendes és szelíd boldogságot alapíthatok magamnak valakinek az oldalán, aki természetesen nem éri utól a te rabul ejtő, babonás szőke szépségedet, nem is áll a te fenkölt lelked szellemi magaslatán, de hát én már megelégszem a sors sokkal szerényebb ajándékaival is. Bizakodó barátsággal kérlek, add vissza a szabadságomat. Azt hiszem, a közöttünk felmerült félreértéseket elfelejtetted és a mi régi nagy összeköttetésünkéből megőriztél egy morzsányi barátságot irántam. Azt se feledd el, hogy a szabadságra egyszer neked is szükséged lehet. A váláshoz természetesen semmi anyagi feltételt nem fűzök, sőt hajlandó vagyok a peres eljárás minden költségét viselni, csak természetesen azt óhajtom jogászi okiratban lefektetni, hogy egymás ellen ezentúl semmi anyagi igényt nem támaszthatunk. Most Debrecenben lakom, postafordultával várt válaszat címez az Arany Bikába. Meg vagyok róla győződve, hogy eljön az

életben az a perc, mikor nem lesz okod megbánni, hogy ezt a kérésemet teljesítetted.
Csókolja szép kezeidet hű barátod a sírig, Lóránt.

Ezt a levelet megcímezte a régi lakáscímre, Drezdába. Aztán lefeküdt és öt perc múlva a jól végzett munka tudatával érezte, hogy kezd elaludni.

Másnap kiszámítván, hogy kilenc óra már elmúlt, tehát ifjabb Katufrék már elment hivatalba, minél fogva Melindát egyedül találja otthon, felhívta a kikeresett számot. Valóban Melinda jelentkezett.

- Beszélhetek nyugodtan?

- A legnyugodtabban. A bátyám éppen tegnap utazott vissza Karácsondra, mert az ottani közjegyzőnél kell valamit aláírni. Éppen az imént beszéltem vele telefonon. Csak holnapután lesz megint Debrecenben.

- Szóval hol beszélhetünk?

- Itt, nálam. A bátyám bejárót tart, az már elvégezte a dolgát, mert itt az a házirend, hogy a bátyám hatkor kel. Jöhet nyugodtan, én fogok ajtót nyitni.

Galgó feladta a drezdai levelet expressz-ajánlva. Aztán taxit hozatott és indult Melindához.

Pár perc múlva a fiatalok szemtől-szemben állottak egymással. Galgó nem sokat teketóriázott, egyszerűen magához rántotta a kancsal leányt, harapófogószerűen magához szorította és elkezdte csókolni. A gyászruhás leány vadul viszonzta a csókokat. Mikor megint egymás szemébe néztek, Melinda lihegve szólt:

- Hát szeret?

- Édes angyalom, hát nem vette észre, hogy attól a pillanattól kezdve, hogy megláttam, halálosan szerelmes vagyok magába? Igen, szeretem. Életem legnagyobb vágya magát boldoggá tenni.

- De miért van maga gyászban?

- Szegény feleségem meghalt. Közlekedési baleset érte, már el is temettük. Az egész dolog olyan borzasztó, hogy elmondani is rémes.

Leültek egymás mellé a hencserre - ifjabb Katufrék szemmel láthatólag ezen a hencseren töltötte éjszakáit - és egymás szájából kapkodták a szavakat. Galgó elmondta Nóra tragikus balesetének részleteit, Melinda pedig elmondta, hogy atyját a szélhűdés után pár nappal újabb hűdés érte, s ezt már nem bírta ki. Az orvosok apróra megmagyarázták magas vérnyomását, a lappangó trombózt, mindent, - szóval Katufrék a betegség normái szerint távozott az árnyékvilágból. Mire idejutott, Melinda már sírt.

- A bátyám egy percre nem hagyott egyedül. Nem elég nekem ez a fájdalom, most még ő is folyton azt magyarázza, hogy ő a családfő, ő felelős az én egyéni tisztességemért, a művészetet örökre verjem ki a fejemből, mert különben ő veri ki belőle. És rövid időn belül férjhez fog adni engem. De én inkább meghalok, semhogy férjhez menjek. Én apámat nagyon szerettem és az illő gyászt meg is fogom tartani, de az én életem az enyém. Ha nem hagynak elmenni színésznőnek, én öngyilkos leszek.

Dühösen és keservesen elkezdett sírni. Galgó símogatta és vigasztalta.

- Fel a fejjel, angyalkám. Én beszerezem a szükséges iratokat és azonnal elveszem magát feleségül. Akkor maga azt csinál a vagyonával, amit akar. Ha művészeti pályára akar menni, akkor én testtel-lélekkel maga mellett állok. Majd akkor meglátja, hogy mire vagyok képes. A poklokat megmozgatom magáért. De maga világhírű sztár lesz, azt én megmutatom!

Melinda most már csendesesen sírdogált, de ezért a kijelentésért ráért hálásan megszorítani a Galgó kezét, mely az övét fogta.

- Milyen furcsa az élet, - mondta halkán és merengve Galgó, - ma tíz napja én még házasember voltam és vad küzdelmet vívtam magamban azzal az esztelen szerelemmel, amely feltámadt bennem maga iránt. Magának pedig élt az édesapja, robusztus, erős, makkegészséges ember, akinek bárki még harminc évet jósolt volna. Most mind a ketten nyugosznak a hant alatt, ahol már nem fáj semmi. Mi pedig itt ülünk egymás mellett mély gyászban. Tudom, hogy maga imádta az édesapját, ha némely kérdésben nem értettek is egyet. Én is őszintén és becsületesen ragaszkodtam szegény feleségemhez, ha a szerelmem máshova húzott is. Ezt az egészet nem tudom kifejezni másképp, mint hogy a Gondviselés csodát tett velünk és egymásnak adott bennünket.

- Még nem vagyunk egymáséi, - sóhajtott aggodalmasan gondolkodva Melinda.

- Rövid idő kérdése, én mondom magának. Térjünk csak a dolog gyakorlati részére. Felteszem, hogy a bátyja, akit amolyan rettentő fukar kispolgárnak képzelek, koplaltatja magát. Mennyi pénze van?

- Semmi. Tizenöt pengő.

- Hát ez tarthatatlan. Holnapra én szerzek magának. De figyelmeztetem, hogy ebben az egész vakmerő akcióban magának is részt kell venni. Nekem rendkívüli gyorsasággal be kell szereznem okmányaimat, hogy összeházasodhassunk. Lehet, hogy közben el is kell szökni. Bízok bennem? Jön, ahova én mondom, ahová a művészet örök csillaga mutat?

- Megyek.

- Akkor most szétnézek a városban. Délután megint visszajövök. Akkorra hírt hozok. Nem kell semmi, csak írjon egy pár sor felhatalmazást. Hogy a pénzt maga helyett felvehessem. Megjegyzem, hogy ha bizalmatlan, majd próbálok szerezni az én nevemre.

- Nem, nem, csak mennél gyorsabban. Mit írjak?

Melinda gyorsan megírta és aláírta a meghatalmazást. Galgó leitatta, aztán zsebetette az írást. Melindát többízben megcsókolta és a viszonzásban olyan hevet vett észre, hogy magában, mialatt ment kifelé, csak ennyit mondott.

- Hm. Ez már igen.

Visszament a szállóba. Felment a szobájába, sokáig le se fel járt, aztán becsengette a szobapincért. A pincért figyelmesen szemügyre vette.

- Mondja, fiam. Nekem tanácsra volna szükségem.

- Igenis. Tessék parancsolni.

- Jól ismeri maga a várost?

- Idevalósi vagyok, nagyságos uram.

- Akkor mondjon nekem egy jó uzsorást.

A pincért egyáltalában nem lepte meg a kérdés. Galgó csinos és elegáns ember volt, bőrdíszű elsőrangúak. Erről fel lehetett tenni, hogy komoly kártyapartiba keveredett, most nagyobb összeg kell neki.

- A legjobban ajánlhatom, nagyságos uram, Zelki urat... Annak mindig van tőkéje, de nagyon tessék rá vigyázni.

- Azt csak bízva rám. Hol lehet találni azt a Zelki urat? Ide nem jár?

- Ó, nem, kérem, ide nem jár. De tudtommal meg lehet találni a Chaperon-kávéházban, minden ebéd után ott alsózik. Vagy ő, vagy az apja biztosan ott lesz. Az apját Selignek hívják. Mindenki ismeri őket.

- Helyes, köszönöm. Ha nem megy a dolog ezzel a Zelkivel, vagy hogy hívják, megint magától kérek tanácsot. Tud még másokat is?

- Hogyne, nagyságos uram, többet is. De az urak ehhez fordulnak legszívesebben.

- Jól van, köszönöm. Fogja, ez a magáé.

A pincér arcán látszott, hogy a borralalóval meg van elégedve. Galgó hanyattfeküdt a kanapén és tovább gondolkozott. Sokat tűnődött így és mindent végiggondolt, ami tervéhez tartozott. Aztán lement a földszintre. A portásnál bejelentette, hogy holnap eltávozik. Kért egy távirati blankettát, megkérdezte a portást, hogy vajon lehet-e most Lillafüreden szobát kapni, tanakodott vele egy-két mondat erejéig, aztán úgy döntött, hogy mégis csak jobb lesz szobát rendelni. Megírta a rendelőtáviratot és meghagyta, hogy adják fel. Majd elment ebédelni. Kényelmesen evett, remek marhahúst adtak neki, a szomszédban egy már hervadó, de még mindig nagyon szép asszony ült egy férfi társaságában. Arra rászánt néhány bővölő pillantást. Veszélytelenül tehette, mert a férfi háttal ült neki. De azok hamarabb elmentek, s ő nem talált a teremben a szemezésre alkalmas új anyagot. Kényelmes feketézéssel és cigarettával kihúzta az időt két óráig. Akkor megmagyaráztatta magának, hol a Chaperon-kávéház. Nekivágott gyalog. Jó messzire feküdt ez a gyanús helyiség, amelynek bejáratán rikító tábla hirdette, hogy ott vendégszerepel most esténként Arday Böske, a világhírű hegedűművész és szalonzenekara. De a hölgyek most nem voltak sehol. Galgó helyetfoglalt egy üres asztalnál a homályos háttérben és egy konyakot kért. S mindjárt megkérdezte, hogy nincs-e itt Zelki úr. A pincér bólintott és megmutatta Zelki urat, aki kibicelt egy kalábriász-játszmának. Az urak feltett kalappal játszottak. De Galgó most nem erre figyelt. Mikor a pincér figyelmeztetésére az illető fiatalember felállott, álmélkodva felállott ő is. És a feléje igyekvő urat kitárt karokkal fogadta.

- Selig! Te vagy az?

- Galgó! Nahát ilyet.

Felismerte osztálytársát, akivel együtt vették le húsz másik gyerkőccel az érettségi képen. Selignek csak a neve változott, különben pontosan olyan volt, mint érettségi idején. Gyapjas fekete feje nyak nélkül, egyenesen két váll között eredt. Apró két szemével most is sűrűn pislogott. Tenyerét, mielőtt kezét nyújtott volna, gyors mozdulattal kabátja elejéhez törölte.

Leültek Galgó asztalához és egy jó negyedórát az iskola emlékeivel töltöttek. Galgó elmondta, hogy banktisztviselő, de most egy nagyobb önálló vállalkozásba kezd. Zelki elmondta, hogy apja jólmenő kötött-szövöttárú kereskedést vásárolt itt Debrecenben, fiát maga mellé vette társnak és most ketten vezetik.

- Hát mi szél fujt erre, komám?

Galgó szó nélkül kivette a Melinda meghatalmazását és Zelki elé tette.

- Ismered ezt a hölgyet?

Zelki megnézte az írást, aztán meglepetve Galgóra pillantott.

- Lánya annak a Katufréknak, akit nemrég ütött meg Karácsondon a guta?

- Úgy van. Menyasszonyom. Mennyi pénzre jó neked ez a meghatalmazás?

- Akármennyire.

- Hát erről van szó. Nekem előleg kellene a hozományra, de rögtön, mert leendő sógorom nagyon nehézkes ember és sokat okoskodik a hagyaték körül. Nászútra kellene a pénz. Ha a leányt elvettem, azonnal nagykorú lesz, a hagyatékot rögtön megkapja és azonnal fizetek. Kellene úgy... mennyit mondjak, hát elég volna úgy húsz darab ezres.

Zelkinek a szeme sem rebbent meg.

- Lehet róla csevegni. Mindjárt megbeszélem apámmal a dolgot. Pardon egy pillanatra.

Felkelt és átment a kártyázókhoz. Ott felállította a játékosok egyikét, egy teljesen kopasz öreg embert, az pedig átadta lapját egy tétlen kibicnek. Ketten külön ültek. Minden feltűnés nélkül tárgyaltak, mintha valami kötött-szövött dolgot tárgyalnának. Az öreg figyelmesen nézegette a meghatalmazást. Aztán biccentett és visszaült a játszamába. Zelki visszaült osztálytársához.

- Sajnos, olyan rögtön nem lehet. A pénzünket egy biztos üzletbe fektettük, ha onnan ki vesszük, veszünk nyolcezer pengőt. Azt nem kívánhatod, hogy...

- Jó, jó, a károkat megtérítem, de nekem a pénz rögtön kell.

- Akkor is meg kell beszélni a jutalékokat, meg a különböző levonásokat. A pénzt nem mi adjuk, hanem egy társunk. Nem bennünket kell kárpótolni, hanem az illetőt. Már pedig mi is akarunk valamit keresni. Aztán az illető csak váltóra adhat pénzt. A váltón pedig, ezt beláthatod, a hölgy nevének is szerepelnie kell. Legfőképpen pedig leendő sógorodnak.

- Az lehetetlen. A sógoromat ebbe az ügybe nem árthatom bele.

- Miért? Van valami oka a sógorodnak, hogy megtagadja az aláírást?

Galgó gondolkozott. De csak egy pillanatig.

- Rendben van. Aláíratom vele a váltót. De nekem a pénzre holnap reggelig szükségem van. Holnap reggel kilenckor itt vagyok a váltóval.

- Jó. De az összeget még ne töltsd ki, a levonásokat előbb ki kell számítani. Tehát bianco-váltót kell hoznod a hölgy és a sógorod aláírásával. Hát én megyek vissza, mert apámnak csak akkor megy a lapja, ha én ülök mögötte.

Elbúcsúztak. Galgó fizetett és elment. Egyenesen Melindához. De az ajtót zárva találta. Csengetett mégegyszer. Senki. Dörömbölt. Semmi válasz. Tanácstalanul megállt a folyosón. Ebben a pillanatban azt hitte, hogy valamilyen okból minden terve összeomlott. Sebaj, - mondta magában, - vissza kell menni Tiszagyarmatra. De azért még vár egy-két percig. Rágyújtott egy cigarettára. Ugyanekkor Melinda mély gyászban, lihegve sietett a kapu felől.

- Cigarettáért mentem le a trafikba. Milyen átkozott véletlen, hogy maga nem öt perccel előbb jött, vagy nem öt perccel később.

- Az a fő, hogy most gyorsan nyissa azt az ajtót.

Már bent voltak a lakásban.

- Biztonságban vagyunk?

- Teljesen. Az előbb beszéltem a bátyámmal telefonon. Holnap érkezik.

- Akkor mi már Félixfürdőn leszünk. Hadd mondjam el az egészszet, csak előbb megcsókolom.

Hosszú csók következett és vad ölekezés. Melinda a csókokat olyan dühvel adta vissza, mint egy harapós fenevad, de ugyanolyan energiával utasította el az ölelő kezeket. Végre kibontakoztak egymás dulakodó karjaiból. Galgó abbahagyta a hiábavaló ostromot, pedig a kancsal Melindát most szerfelett kíváncsúnak találta.

- Hallgasson ide, angyalom. Holnap reggel kilenckor megkapom a pénzt. Aztán idejövök és elutazunk. A bátyjának levelet hagyunk, hogy ne is keressen bennünket. Élünk és boldogok vagyunk. Én itt nyomokat hagyok a szállóban, hogy Lillafüreden keressenek. Mi azonban nem oda megyünk, hanem Nagyváradra. Ott még egyszer elveszítik a nyomunkat, ha valahogyan mégis odatalálnának utánunk. Mert mi nem maradunk Nagyváradon, hanem elutazunk Félixfürdőre, amely nincs messzebb egy félóránál. Én már jártam ott egyszer, budapesti banktisztviselő koromban odaküldtek, hogy a vezérigazgatómmal irassak alá valamit. Csak egy félnapig voltam ott, de a hely egészen elbűvölt. Melegforrás van, édes hotelek egymás mellett. Az egész telep a premontrei rendé. Ott akarok megesküdni magával. Mikor ez megtörtént, megyünk a fővárosba. Azonnal, minden késedelem nélkül megkezdjük a terepszemlét, hogy maga művészi pályára léphessen. Úgy fogok harcolni magáért, mint az oroszán. Maga világraszóló primadonna lesz, erre esküszöm. Meg van velem elégedve? Ha igen, akkor rögtön csókoljon meg.

Ismét elkezdtek szenvedélyesen csókolódzni. Akkor Melinda lihegve és kacagva széket húzott kettejük közé. Beszélgettek a gyönyörű jövőről. Színház, taps, újságcikkek szerepeltek ebben a beszélgetésben. Egyszerre Melinda sírva fakadt.

- Ó, hogy szegény apám ezt nem érthette meg.

Galgó rögtön elkezdte vigasztalni a könnyezőt. Gyengéden átkarolta és arcát simogatta. Becéző szavakat sugdosott a fülébe. Ebből természetesen ismét szerelmi ostrom származott. Mint a dúvadak estek egymásnak és mikor szívdobogva szünetet tartottak, hogy elfogyott lélekzetüket pótolják, még akkor is kifulladt ellenségeknek tűntek fel. Addig tomboltak így egymás szájára tapadva, míg Melinda meg nem ijedt egy-egy túlheves öleléstől és megelégtelven Galgó ostromát, kettejük csoportját szét nem ültette a szoba két különös pontjára. Akkor beszélgetni kezdtek színházi ügynökökről, műfajról, színésziskoláról. Galgó rajongva fogadkozott, Melinda pedig úszott gyermekes ábrándjainak cukorrengetegében. Halottaikat mennél ritkábban és óvatosabban emlegették. Gyászruhában ültek ott mind a ketten, a két temetés óta alig telt el pár nap, és szívükben nem volt az őszinte gyásznak semmi jele. Így tépték, izgatták, csókolták, marcangolták egymást este kilenc óráig. Melindára előre elkészített hideg vacsora várt a jégszekrényben. Galgó pedig maga is megéhezett. Ideje volt mennie.

- Angyalom, - mondta az ajtóban, - holnap kilencre legyen készen minden holmijával. Mielőtt a pénzért megyek, még felugrom ide, valami aláírásokra még szükség van.

És telhetetlenül még egy csókot váltottak. Még kettőt. Aztán Galgó behúzódott a nyitott ajtóból és még egy negyedóraig gyönyörűségesen gyötörték egymást. Másnap reggel kilenckor a fiatalember megint ott volt a lakásban.

- Maga nincs gyászban? - szólt első pillantásra Melinda.

- Ezt az egy napot ajándékba adtam magamnak. Ha a bátyja kerestetni fog, ne segítsünk a nyomozásnak azzal, hogy én is gyászruhát veszek. Most figyeljen ide. Én ezeket a váltókat aláírom, legyen szíves maga is. Aztán én elmegyek a pénzért. Maga külön kocsit hozat és felrakatja a poggyászát. Az állomáson találkozunk. De csak pár szóra. Más-más kocsiba fogunk szállni. Tehát lássuk csak.

Galgó kiteregette a váltókat az asztalra. Mert több volt. Valamennyit aláírta. Aztán átnyújtotta a tollat Melindának.

- Hova kell írni?

- Ide. Előbb a maga nevét, aztán a bátyját. Míg maga ír, addig én taxit rendelek.

Melinda semmi különöset nem talált abban, hogy bátyja nevét is oda kell írnia. A szökés összes részleteit rábízta szöktetőjére; Galgó így mondta, ő tehát így csinálta. Írta a váltókat, amelyeken az összeg még nem volt kitöltve, egymásután. Galgó közben telefonált. Aztán visszajött.

- A Bika rögtön küldi a kocsit. Tessék húsz pengő, ebből fizesse ki. A második osztályú váróteremben találkozunk.

- Második? Hát ezentúl nem elsőn fogunk utazni?

- Igaza van. Az elsőben találkozunk. Most már rohanok. Nem csókolom meg, mert akkor még egy félórát itt maradnék. Néhány sort hagyjon itt az asztalon, a bátyjának. Ne keressen bennünket, maga hozzámert ahhoz, akit szeret. Viszontlátásra, angyalom!

Szaladt a Chaperon-kávéházba a markába ragadott váltókkal. Zelki pontosan várta. Galgó elébe rakta a váltókat. A volt osztálytárs bólintott.

- A fiatal Katufrékkal mégis alá tudad iratni? Ezt előre láttam. Meg mertem volna esküdni.

- Nem volt olyan könnyű. Miért mertél volna megesküdni?

- Mert tudom, hogy Katufrék elutazott Karácsondra. Hanem egy kis baj van. Az, aki a te számodra kivette a pénzt abból a biztos üzletből, kevesli a nyolcezer pengő kártérítést. Ki tudja mutatni, hogy...

- Ne prédikálj annyit, kedves Selig. Mennyit akartok ezen az üzleten keresni? A váltók, amint látod, elbírnak harmincezer pengőt. Én is akarok valamit keresni, nemcsak te. Ezenfelül kell nekem netto húszezer. És ne hidd, hogy olyan nagyon sietek. Tégy le összesen huszonegyezret, a váltókat kiállítjuk harmincezerről. Többet egy vasat sem adok. Na gyerünk, különben nincs üzlet.

- Kilencezret kínálsz? Azt már nem. Vedd azt, hogy a mai világban...

Galgó félbeszakította. Összemarkolta a váltókat és felállott.

- Nem veszek semmit. Uzsorakölcsönökkel más is foglalkozik Debrecenben. Valahol vár engem huszonegy lepedő. Én nem érek rá veled csevegni.

Zelki felugrott és karonfogta az indulót.

- Na mi az, mi az, veled már viccelni sem lehet? Tedd le azokat a váltókat.

- Csak akkor, ha pénzt látok.

És leült az asztalhoz. Kivette a váltókat és tartotta a kezében. Zelki leszámolt kétszázöt darab százast egy kis táskából, amelyet a derekára csatolva hordott kabátja alatt, mint a főpincérek. Tekintélyes, vastag köteg sült ki a huszonegyezer pengőből. Galgó csak két felé osztva, télikabátja két belső zsebébe tudta belegyűrni. Aztán átengedte Zelkinek a váltókat.

- Szervusz, most már nagyon sietek, - vetette oda, de Zelki sem igen törődött vele, azonnal elmerült a váltók részletes szemléletébe. Galgó polgári állása, állandó lakáscíme, leendő tartózkodási helye egyáltalán nem érdekelte. Galgó beugrott a kocsiba, egyik zsebéből kiolvasott tíz darab százast, saját külön üzletét, és szépen elhelyezte levéltárcája belső rekeszébe. Az állomáson megváltotta a két jegyet. A váróteremben megtalálta az izgatott Melindát, aki egyedül üldögélt ott és várt.

- Minden rendben van, angyalom. Majd a vonaton én megkeresem magát. Viszontlátásra.

Igyekezett magát láthatatlanná tenni. Teherárú-épületek között kuncsorgott és várta a vonatot. Az még soká jött. De végre mégis berobogott. Óvatosan szállt fel és látta messziről Melindát

fellépni egy távolabbi kocsi lépcsőjére. Mikor a vonat elindult, kényelmesen elkezdett ujságot olvasni. A negyedik állomáson lezáratta a fél fülkét a kalauzzal, aztán átment a gyér közönségű folyosón Melindát megkeresni. Kevesen utaztak. Melinda egyedül ült egy szakaszban. Természetesen rögtön csókolódzni kezdtek. Aztán beszélgetni.

- Ott hagyta az asztalon a levelet?

- Ott. Kíváncsi vagyok a bátyám arcára, ha elolvassa. Vajon mit fog csinálni?

- Megmondhatom. Első dolga lesz a szállókat végigjárni, nem akad-e nyomomra. Először a Bikába megy, ott rögtön megállapíthatja, hogy ott laktam. Ki fogja hallgatni a portást, akitől megtudja, hogy Lillafüredre utaztam. Azonnal elmegy tehát Lillafüredre, vagy ha nem ér rá, odaküld valakit. Ott aztán megakad a tudománya. Sejtelve sem lesz, hol keressen bennünket. Közben nyugodtan ráérünk összeesküdni.

- De ahhoz okmányok is kellenek.

- Ne törődjék semmivel, bízzon mindent rám! Esküvő után kezdődik a maga igazi élete. Felmegyünk Pestre. Már a színpadon érezheti magát.

Melinda hálás kézzorítással felelt. A nagyvárad állomáson már karonfogva járkáltak le és fel, várva a kis szárnyvonat kávédarálóját. Abban is alig volt utas. Megérkezéskor Galgó már úgy adogatta le a csomagokat a hordárnak, mint egy szolgálatkész és buzgó férj. A poggyászt tragacson tolták előttük, gyalog mentek. Pár lépésnyire volt az iroda. Itt Galgó bocsánatot kért egy percre. Bement és az ott talált fürdőtisztviselőnek bemutatkozott.

- Kapornyaki Galgó Lóránt vagyok, bankigazgató Budapestről. Kérem, nem rendeltem szobát. Kaphatnék egy kétágyast? A feleségemmel jöttem, néhány napot szeretnék itt tölteni.

A tisztviselő bólintott, tudott szobát adni. A középponti épületben a hetest. Mindjárt embert is adott, aki az igazgató úrékat odakalauzolja. Galgó kiment a várakozó Melindához. Együtt mentek tovább, mellettük baktatott a poggyászos furik.

- Csak rakja le a poggyászt, mi egyenesen vacsorázni megyünk. Merre is van az étterem?

Melinda engedelmesen követte szerelmesét akárhová. Az étteremben alig volt még valaki. Galgó gyors vacsorát kért és pezsgőt bontatott. De vizeskancsóba kitöltve kérte, nem hűtődézsában.

- Pezsgő, - ujjongott Melinda, - én eddig életemben kétszer ittam pezsgőt.

Nem nagyon kínáltatta magát, éhgyomorral felhajtott egy egész pohárral. Aztán ettek, de Galgó szorgalmasan töltögetett. Melindának azonnal a fejébe szállt a ital. Szeme gyanúsán ragyogott. Galgó minden megjegyzésén hangosan kacagott. Az a néhány ember, aki közel-távol üldögélt, nagyon meg is nézte a különös hölgyet, aki mélygyászt hord és ehhez ilyen feltűnően viselkedik. Az egy üveg pezsgőből kettő lett. Mire ez elfogyott, Melinda már körülbelül be volt csípve.

- Most gyerünk tovább egy házzal, angyalom, - szólt Galgó, - sok volt az izgalom és az utazástól is elég fáradt lehet.

Karonfogva vonultak a kijáráshoz. Melinda már nem nagyon szilárd lépésekkel. A hetes szoba előtt ott állt a szobaasszony. Kinyitotta az ajtót.

- Hát most, - szólt könnyedén Galgó, - nézzünk a bőröndök után.

Az ajtó becsukódott. Vad csók következett. Hosszú, szenvedélyes, pezsgőtől fűtött. Melinda érezte, hogy most már nagyon kell vigyáznia magára.

- Én hol lakom? Át kell vitetni a csomagomat.

És pillantása az ajtó felé fordult, hogy a csengőt megkeresse. De Galgó magához szorította.

- Drága angyalom, mindketten itt lakunk. Férjnek és feleségnek írtam be magunkat.

Melinda úgy lökte el magától, mint akit vipera csípett meg.

- Maga megbolondult?

- Angyalom, hiszen úgy veheti, mintha már el is vettem volna. Ne csináljon botrányt, ne kockáztasson mindent az utolsó pillanatban.

Azzal megint magához vonta és forrón megcsókolta. Ugyanebben a pillanatban kopogtak és bekukkantott a szobalány.

- Bocsánatot kérek, tetszik még valamit parancsolni?

- Nem kérünk semmit, - felelte rendreutasítóan Galgó.

Az ajtó rögtön becsukódott. Galgó szája visszatapadt Melinda szájára. És a mámoros Melinda rémülten rebegette:

- Végem van.

Aztán a csókot olyan vad elhatározással adta vissza, hogy Galgó foga belekoccant.

XVI.

A szerelmes pár úgy élt Félixfürdön, mint a hal a vízben. Késő délelőtt keltek fel, fürdő után soká öltözködtek, aztán ebédig már csak kurta sétára maradt idejük. Ebéd után szundítottak egy kicsit, utána megint sétáltak, de most már kiadósan. Aztán olvastak vacsoráig. Vacsoránál kivétel nélkül mindig pezsgőhűtő állt az asztal mellett, derekasan ittak és tovább fűzték a délutáni séta alatt már melengetett eszméket a Melinda jövőjéről. Színház dolgában Melinda volt a tapasztaltabb, ő már olyan részleteket ismert, mint a Színészegyesületi Iskola tandíja, a felvételhez szükséges okmányok, a legalkalmasabb tánctanárok címe. Körös-körül a fürdővendégek már rég felkerekedtek az asztaltól, ők ketten egyedül maradtak az egész étteremben és pezsgőzés közben vitatták tovább Melinda jövőjét. Csak miattuk tartották nyitva az egész helyiséget, de a pincérek nem zúgolódtak: Galgó az első ebédnél mindegyikkel külön beszélt és fedelmi borraivalókat osztott ki közöttük.

A házasság kérdésére, hogy Melinda meg ne előzze, Galgó mindennap magától rátért. Minden alkalommal elmondta, hogy várja okmányait, azok legkésőbb holnapra megjönnek, ő tehát holnap de legkésőbb holnapután reggel bemegy Nagyváradra és a hatóságokkal rendbehozza a dispenzációt, úgy hogy a legrövidebb időn belül meg fognak esküdni. De ezenkívül még örök szerelmet is esküdött Melindának a pezsgő mellett, otthon pedig, a szerelem zárt ajtó mögött megbujó óráin, rábeszélő és meggyőző lendületét felcsavarta a legerősebb fokra. Erre nem is volt tulajdonképpen okvetlen szükség; Melinda annak rendje és módja szerint szerelmes volt, életének álma, a színpadi pálya kéznyújtásnyi távolságban ott lebegett előtte, mindenképpen hinni akart szerelmének, tehát hitt is. A jelenlegi állapotot igen kellemesnek érezte. A személyzet a borraivalóktól kábultan méltóságos asszonynak címezte. Ő maga nem tiltakozott, de a forma kedvéért megemlítette a dolgot Galgónak. Galgó bölcs arckifejezéssel legyintett.

- Nekik öröm, hogy megszólíthatnak egy méltóságos asszonyt. Kár volna ezeknek a szegény embereknek az örömét elrontani. Magának ez mindegy, hiszen jól ismerem a maga fenkölt művészi lelkét, maga az ilyen kérdéseknek fölötte áll. Ha meg mindegy, akkor hagyja őket.

Már jó néhány napja édegettek Félixfürdön, ilyen mámoros gondtalanságban, mikor Galgó levelet kapott. A levelek dolgában már első napon intézkedett lakásán a postával ne zavarják, ő majd mindennap benéz az igazgatósági irodába. Címét nem tudta senki, tehát nem is kaphatott levelet. Csak egyvalaki tudta: különélő felesége. Annak megtáviratozta címét a legnagyobb titokban már az első napon. Ezt az egy levelet várta. És ez meg is jött.

Kedves Lóránt! Értesítlek, hogy életemben nagy fordulópont állott be, amennyiben megismerkedtem egy illető bizonyos nevezetű egyénnel, aki megkérte a kezemet mert örült imádattal vesz körül és ez a frigy különben is a legjobbnak ígérkezik, mert az illető éppen abban a hivatalban dolgozik, amelytől sógorom cégének úgyszólván léte függ, tehát ennek a szerelmi összeköttetésnek bázisát beláthatod, igen kedves ember, meggondolt, józan és igen rokonszenves ember, nagyon gazdag, tud vigyázni a vagyonára, és igazi férfi, valóságos hős, aki a világháborúban saját élete kockáztatásával harcolt hazájáért és balkarját amputálni kellett, tehát hozzámegyek és Hans amellet van, hogy a válópert mennél gyorsabban folytassuk le, tehát felkérek, hogy add be ellenem a válópert és éppen írni akartam neked midőn leveled kapóra jött, tehát hogy gyorsabban menjen, én követtem el a hűtlen elhagyást, tehát így gyorsan le fog (bolonyo) bonyolódni, ezért értesítlek, hogy én neked mindent megbocsátottam, ami a multban történt, lelkemet csak egy magasztos eszményi érzés tölti be, amilyen egyszer van egy életben, tehát innen is látszik, hogy első szerelmem nem volt más, mint a szív tévedése, de most megtaláltam igazi boldogságom útját és még megjegyzem, hogy a költségek kímélése végett elég egy ügyvédet venni, mert ő a jelöltjével el tudja intézni a dolgot, melyben úgy sincsen semmi komplikáció, csak arra kérek, hogy még ma add be a keresetet, mert minden napért kár, mellyel zárom soraimat és maradok szívélyes üdvözlettel Terry.

Galgó nagyot ugrott örömeiben, mikor a levelet végigolvasta. Terve erre az esetre is régen készen állott. Levélpapiroost kért és ott az igazgatósági irodában megírta a régóta elgondolt levelet. Még pedig nem másnak, mint a leendő sógornak, ifjabb Katufréknak.

Kedves barátom! Remélem, nem állsz útjába elhatározásunknak, amely rendíthetetlen. Melinda és én halálosan szeretjük egymást és összekelünk. Egyelőre csak a szerelem örök törvényei szerint, de leghőbb vágyunk ezt a világ törvényei szerint is megpecsételni. Mivel Melinda egyes megjegyzéseiből azt következtetem, hogy a sajnálatos haláleset után az ő törvényes és természetes gyámja lettél, a mi kimondhatatlan boldogságunk törvényes frigyéhez a te beleegyezésed szükséges. Adj alkalmat, hogy ezt személyesen kérhessem tőled azzal a mély szeretettel és tisztelettel, amelyet mindig éreztem irántad és amelyet a jövőben is szeretnék megőrizni. Mi Félixfürdön vagyunk, a főépületben könnyen megtalálsz bennünket. Melinda alig várja a percet, hogy nyakadba borulva kérje elnézésedet váratlan távozásáért. Ami engem illet, én szeretném kettőnk között kiépíteni azt a testvéri viszonyt, amely szerető sógorok között mindig kívánatos. Várja látogatásodat és Melinda nevében is szeretettel köszönt Galgó Lóránt.

A levelet azonnal bedobta, Melindának az egészről nem szólt semmit. Másnap torokfájásról panaszkodott és nem kelt fel. Úgy intézkedett, hogy a szobában ebédeljenek. Melinda aggodalmaskodva sürgette a doktort, de Galgó, akinek a világon semmi baja nem volt, halogatta az orvosi látogatást: majd elmúlik orvos nélkül az egész, semmi ez, csak ki kell feküdni. Titkos gondolata az volt, hogy Katufrék őt ágyban találja, s a beteg ellen erősebb lépésekre ne vetemedjék.

De ez a hiedelme képzelgésnek bizonyult. Katufrék reggel megkapta a levelet, azonnal intézkedett szabadságidő dolgában (egy napot kért mindössze a törvényszéki elnöktől), vonatra ült, ugyanarra, amellyel Melindáék szöktek, és este megérkezett Félixfürdőre. A szökevények

szobáját minden különösebb nehézség nélkül megtalálta. Erősen kopogott. Be is nyitott volna, de az ajtót zárva lelte.

- Ki az? - kérdezte Melinda hangja.

- Katufrék! - mondta a látogató ellenséges hangon.

Melinda felsikoltott. Dermedten és kérdően nézett az ágyban fekvő Galgóra.

- Csak eressze be, - rendelkezett Galgó mindenre elszántan.

Melinda pongyolában, ahogy volt, kinyitotta az ajtót. Szemközt állt vele gyászruhás bátyja. A zord fiatalember nem köszönt, hanem azonnal hatalmasan nyakonteremtette nővérét. Melinda megingott, de jajveszékelni, vagy tiltakozni nem maradt ideje, mert Katufrék a másik oldalról is odakanyarított neki egyet. Aztán a művésznőjelölttel nem is törődött sokat, hanem végzetesen közeledett Galgó felé. Galgó akkorra már felült az ágyban és várta az istenítéletet.

- Szállj ki onnan! - mennydörgött Katufrék.

- Nagyon beteg vagyok, - rebegte Galgó, - magas lázam is van.

- Szállj ki onnan, ha mondom, mert darabokra törlek!

Galgó habozva félretolta a szállodai takarót és lehelyezte meztelen lábát a szőnyegre. Maga piros-fehér selyempizsamája díszében kiült az ágy szélére.

- Nagyon rosszúl vagyok, - mondotta szenvedően, - mit akarsz?

- Felállni! - kiáltott Katufrék. - Állj ide!

- Ne kiabálj! Nem muszáj azért kiabálni! Semmi szükség arra, hogy a folyosón is hallgassák, ha itt jelenetet csinálsz!

Mivel nagyon lassan mozgott, Katufrék forrongó türelmetlensége elunta a várakozást. Tagbaszakadt, zömök legény volt, sokkal inkább henteslegénynek nézhette volna valaki, semmint törvényszéki aljegyzőnek. Galgó elhűlve látta, hogy mennyire hasonlít, bár harminc évvel fiatalabban, boldogult apjához. De tovább nem igen tűnődhetett ezen, mert az aljegyző balkézével mellen kapta az ágy szélén ülőt és állóhelyzetbe rántotta fel. Akkor aztán neki esett. Nem egyszerű pofont adott neki, hanem öklével teljes erejéből orron vágta. Aztán másodszor. Harmadszor. Tizedszer. Galgó hanyattesett az ágyra. Orrán-száján elindult a vér. Melinda kétségbeesetten felszakította az ajtót és segítségért sikoltozott. Katufrék dolgozott, mint a cséphadaró. Ököllal ütötte Galgót, ahol érte. Galgó alaktalan üvöltésben tört ki, de ennek már nem volt beszédformája. A rémült hang, amely kitört belőle, hörgésbe és bugyborékolásba fulladt. Katufrék már a hasán térdelt és szüntelenül ütötte. Most már két ököllel. Majd félkézzel megragadta Galgó félarcát, hogy maga felé fordíthassa és kényelmesebben pofozhassa a másikat. Az ágyat vér öntötte el. A kitárt folyosóajtón a személyzet rohant be, de látván, hogy itt mi folyik, visszahőköltek.

- Agyonveri, - sikoltotta Melinda, - segítsenek neki, mert agyonveri.

A gyáva és visszahökkent nézőközönségből a háziszolga emberelte meg magát és odamerészkedett az ágyhoz.

- Nagyságos úr, - mondta félénken, - ne tessék bántani, nagyságos úr!

Félkézzel megérintette az aljegyző vállát, aki most már fáradtan lihegve végezte a dolgát tovább. Az érintést egyszerűen lerázta magáról, majd mikor a háziszolga most már erélyesebben hozzányult, hogy leszedje zsákmányáról, hirtelen visszafordult és gyors pofont mért le a beavatkozónak. A háziszolga tántorogva botladozott hátra. Katufrék pedig visszafordult, visszatért áldozatára és dühe nemhogy csillapodott volna, hanem újabb erőre lobbant. Most

már megragadta Galgó torkát és fojtogatni kezdte. Dagasztva markolászta a hörgő és vergődő ember torkát. A nézőközönség egyre szaporodott, mert a sikoltozásra, kiáltozásra a közeli szobák lakói is odarohantak, de a vadállati haragú embert látva, ők is visszahőköltek. Katufrék vad haragja volt az a korlát, amely a sopánkodó nézőket mind ott tartotta az ajtónyílásban. Közben Melinda ijedten és levegőért kapkodva kiáltott:

- Ne hagyják, hiszen elvérzik! Miért engedik, hogy megfojtsa? Segítség, segítség!

Ekkor lépett be a szállótitkár. Az ajtóban álldogálók ijedt tömege utat nyitott neki.

- Mi van itt, kérem? - kérdezte szigorúan és hangosan.

Katufrék most megelégette a büntetést. Eleresztette Galgó torkát, felkelt a testről. Aztán kifelé fordult.

- Mindenki menjen ki innét, - szólt parancsoló hangon.

- Ne tessék itt botrányt csinálni, kérem. Ez gyógyfürdő, kérem.

A lihegő Katufrék megtörölte verejtékező homlokát. Aztán a tömeg felé indult.

- Mars ki innen mindenki! Vagy itt is szétüsek?

A kíváncsiak egymást lökdösve tágtak onnan. A háziszolga volt a legfrissebb. De a szállótitkár ottmaradt az ajtónyílásban egyedül.

- Én a szállótitkár vagyok, kérem. Ne tessék itt botrányt csinálni, kérem.

- Nincs már botrány, - felelte Katufrék egyszerre igen csendesen, - egy kis családi ügyem volt itt, már elintéztem. Köszönöm, titkár úr, annak a hölgynek a testvérbátyja vagyok, a részletek nem tartoznak önre. Alászolgája.

És betette az ajtót. Aztán megint megtörölte verejtékes homlokát és nagyot fújt. Melinda sírva várta, hogy mi lesz.

- Ne sápítozz, - rivalt rá az aljegyző, - nem lett ennek a díszes mákvirágnak semmi baja. Ha vérzik az orra, majd megmosdik, mikor elmentem. Most ülj le ide, te vacak.

Maga is helyet foglalt az asztal mellett, míg Melinda szepegve engedelmeskedett.

- Látom, hogy egy szobában laktok. Nem is keresek szót, hogy a szemed közé vágjam. Apánknak még friss a sírja, Isten nyugosztalja, és te már a legaljasabb szégyent hoztad emlékére, amit a leánya hozhatott. Ezt jóvátenni már nem lehet. Tudom, milyen ostoba, hiú, megkergült liba vagy, nem is vitatkozom veled. A főhibás ez a pizok himpellér, aki a tizedrészét kapta annak, amit megérdemelt. Tehetetlen vagyok: elérte a célját, elvehet feleségül. De rögtön vegyen el, különben Isten legyen neki irgalmas. Azzal büntetlek meg, hogy nekiadlak. A vagyonrészedet is kiadom, hadd forgasson ki ez a csirkefogó mindenedből. Itt a gyámhatósági engedély. Most megyek és örökre leveszem rólad a kezemet.

Odadobott egy írást az asztalra, amelyet a belső zsebéből vett ki. Aztán körülnézett, hogy hol a kalapja, télikabátja. De eszébe jutott, hogy azt a folyosón hagyta. Köszönés nélkül hagyta ott a nővérét. Pillantása a még mindig ágyon heverő és vérző Galgóra esett, annak még odavágta a foga között.

- Köszönd, hogy nem haltál meg a kezem között, hitvány gazember.

Aztán eltűnt. Az ajtót bevágta maga után. Melinda ismét sírásra fakadt és az ágyhoz indult:

- Miért hagyta ezt a fenevadat? Miért nem védekezett?

Galgó felült az ágyban. Orrából és szájából szivárgott a vér. Legyintett. Megszólalt valami náthás és furcsára dagadt hangon, megsebesült és máris megduzzadt ajkain selyp érthetetlenséggel jöttek ki a szavak.

- Én a maga testvérét nem üthetem meg. A maga családja nekem szent. Én akkor sem nyúltam volna hozzá, ha agyonver. Eresszen nekem vizet és adjon nekem tiszta pizsamát.

Odaállt a mosdó elé és öblögetni kezdte orrát-száját. Hol orrsövényét tapogatta, hol egyik fogát.

- De kártérítésért be fogom perelni. Egész sereg tanú van. Mind látták, mit csinált velem, mialatt én úri férfiasságomról egy pillanatra sem feledkeztem meg. Angyalom, nagyon kínos, hogy ezt ki kell ejtenem a számon, elvégre a legközelebbi vérrokonáról van szó: a maga bátyja nem úriember.

- De legalább védekezhett volna. Még mindig jön a vér.

- Ismétlem, hogy én a maga bátyját nem üthetem meg. Módomban lett volna, hiszen sokkal erősebb vagyok, mint ő. Tovább megyek: most provokálhatnám, de azt sem teszem, hiszen az eredmény nem volna kétséges. Én világbajnokságot nyertem Bécsben katonatisztek ellen. Az élete annyi volna a kezemben, mint a pehely. De nem teszem. Egyszerűen kártérítésért be fogom perelni. Vagy még azt sem. Én már annyi szenvedésen mentem keresztül az életben, hogy bölcs lettem. Szelid, szomorú bölcs. Félrehajtom szépen a fejemet és azt mondom magamban, hogy még az áldozat is édes, ha magáért hozom. Honnan lehet neki fogalma egy ilyen túlvilági érzésről? Csak szomorúan mosolygok rajta. Kár, hogy nem úriember. Nézze csak itt a felső ajkamat, vérzik még?

Melinda figyelmesen vizsgálta szerelmese felső ajkát.

- Igen, még szivárog. Öblögesse még.

Most jutott eszébe Galgónak, hogy ő nagyon beteg. Erről teljesen megfeledkezett.

- És az ilyen ember helyet kap az úri társadalomban. Egy súlyos lázbeteg embert, aki szándékosan nem védekezik, véresre öklöz. Na mindegy, hagyjuk. Egyszer majd, nem is olyan hosszú idő múlva, mikor maga országos hírvű művész lesz, úgy emlékezünk vissza erre a jelenetre, mint egy rossz álomra. Amíg én tovább öblögetek, csengessen a szobalánynak, angyalom, és huzassa át ezt a véres ágyat.

Melinda csemetett. A szobalány nyomban benn termett, nyilván eddig is hallgatódzott. Némán végezte dolgát, de közben folyton a mosakodó, öblögető Galgót leste félszemmel.

- Bocsánat, - mondta végül, - nem volna jó gulárvizes borogatást tenni a méltóságos úr arcára?

- De az nagyon jó lesz. Majd ha megvacsoráztunk, éjszakára feltesszük a borogatást.

Vacsorázni nem volt éppen kellemes. Mert a vacsora jó volt ugyan, de Galgó a rágás minden szájmozdulatánál sajogva felnyögött. Azonkívül a pezsgő is csípte megghasadt ajka sebeit. De azért megvacsorázott.

- Úgy érzem, hogy nő a lázam. Most helyes volna lefeküdni. Maga leül az ágy szélére, hozatunk még egy üveggel, és elbeszélgetünk a pályájáról.

- Jó, de talán meg kellene mérni azt a lázat.

Galgó legyintett.

- Nem mérem. Nem lesz nekem holnapra semmi bajom. Hanem azt az írást gondosan hajtsa össze, angyalom, és tegye be a belső tárcámba. És most már láthatja, hogyan áldoztam fel magamat a boldogságunkért. Eddig azért nem vehettem el magát, mert a hatóságok nem engedik el a gyámi engedelmet. Ezért kellett a maga bátyját fait accompli elé állítani. Az

engedelmet nem tagadhatta meg. Látja, most itt az okmány, amely egész életünk boldogságát jelenti. Ezért akár agyon is verettem volna magamat.

- De honnan jött rá a bátyám a bűvőhelyünkre?

- Nagyon egyszerűen. A maga tudta nélkül én közöltem vele.

- Pedig tudta, hogy a bátyám inzultálni fogja magát?

- Sőt azt is tudtam, hogy én nem fogok védekezni. Egy kis vértanúságot vállaltam, édes Istenem, semmiség az egész, ha az ember a lelke mélyéből szeret valakit. Meg aztán művészi rajongásból is csináltam. Tántoríthatatlanul hiszek a maga tehetségében.

Melinda kancsi szeme fátyolos lett a meghatottságtól.

- Lóránt, maga csakugyan szeret engem.

Galgó szeliden bólintott, bár a nyaka is fájt, ha fejét megbillentette.

- Én imádom magát, angyalom, - mondotta mélabúsan, - és gyakran küzdök magamban egy fájdalmas látomással. Mikor maga már nagy nő lesz, az egész világ a lábához borul és külföldi igazgatók rimánkodni fognak egy-egy vendéggjátékáért, sőt nagy írók könyveket fognak írni a maga csodálatos művészetéről, hol leszek akkor én? A szürke kis ember, aki ezt a ragyogó gyémántot felfedezte, már rég elhagyottan fog üldögelni szerény, de ízlésesen berendezett kis legénylakásán és vissza fog gondolni arra a tündéri időre, mikor még magának mondhatta a világhírű sztárt. Mert maga előtt akkor már dollármilliomosok és mágnesok fognak térdelni...

- Ó, csacsi... - rebegte Melinda könnyes szemmel és megcsókolta az ábrándos férfit.

A csók azonban fájt. Galgó elnyomta felszisszenését és arra gondolt, hogy elég sok baja van ezzel a testvérpárral. De az a gondolat, hogy a gyámi beleegyezés megvan, kibékítette sorsával.

XVII.

Másnap Galgó arca csúnyán feldagadt és kékre-zöldre változott. Nem mehetett emberek közé. Beletelt egy hét, míg kimehetett a világba. Akkor elutaztak Debrecenbe és a Bikában szálltak meg. Ezúttal egymástól külön, egy-egy szobában. Galgó rögtön a nyakába vette a várost, hogy a dispenzációt megszerezze. Első dolga volt levelet írni Petriknek. Felsorolta neki az okmányokat, melyekre szüksége van, mégpedig nagyon sürgősen.

...Hogy ezekre az okmányokra miért van igen gyorsan szükségem, azt nem közölhetem veled, de talán nem is kell közölnöm azzal, aki magánéletem minden bizalmas részletét ismered. Tartózkodási helyemet egyelőre ne áruld el Dórának. Amit most előkészítek, meglepetésnek szánom.

Petriknek persze első dolga volt Dórához szaladni és megmutatni neki a levelet. Dóra sírva fakadt az örömtől.

- Voltak itt, akik kételkedtek benne. Csak én tudtam mindig, milyen mély érzésű ember. Most mégis elvesz feleségül. Az igazság diadalmaskodik. Roppantul szeretnék írni neki, de nem teszem. Hiszen eljön a nap, mikor végleg és teljesen az övé leszek. Szegény boldogult Nóráról - maga a tanum - sohasem volt egyetlen rossz szavam. De magának meg merem mondani, hogy Nóra sohasem lehetett Lóránttal olyan boldog, amilyen én leszek.

Petrik lóhalálában küldte Debrecenbe a kért okmányokat. Ezekkel és másokkal Galgó megszerezte a dispenzációt és egy csütörtöki napon, délelőtt tizenegy órakor, nőül vette Katufrék Melinda úrnőt. Az ő tanúja Zelki volt, a másik tanú tisztét Zelki egy barátja látta el, akit akkor láttak először. Katufrék a szertartáson nem jelent meg. Sőt Melindának is csak ügyvéddel íratott, hogy hajlandó neki minden bonyodalom nélkül kiadni apai részét, csak az illetékes ügyvéd megnevezését kéri, aki Melindát képviseli. Zelki tanácsára megneveztek egy dr. Kondor Andor nevű fiatal ügyvédet.

- Jó ügyvéd ez a Kondor? - kérdezte Galgó.

- Csak mint felperesi ügyvédet ismerem és mint olyan, életveszélyes.

- Ez kell nekünk, - mondta Galgó és aláírta felesége nevében a meghatalmazást.

Délután levelet írt. Úgy gondolta, hogy jobb lesz, ha Dórának mégis csak ír. Ezt írta neki:

Drága Dórám, lelkemnek jobbik fele! Mire e sorokat olvassa, én már nem vagyok Debrecenben, sőt a maga életéből is örökre kiléptem. Az okokat ne kérdezze. Ismerem a maga gyengéd és jóságos lelkét, az én borzasztó sorsom részletei rettenetesen felkavar-nák, ha ugyan nem vinnék örületbe. Elégedjék meg azzal, hogy azzal a halálos szerelemmel, amelyet maga iránt jobban érzek, mint valaha, a kétségbeesés karmaiban és az öngyilkosság határán örökre eltűnök. Ne keressen, úgysem fog megtalálni. Ha rám gondol, úgy gondoljon rám, mint aki őszinte volt, magát emberfeletti érzéssel szerette, de szerencsétlen csillagzat alatt született. Bárkivel dolgom volt eddig, mindenkire szerencsétlenséget hoztam. Szerelmem parancsolja, hogy megkíméljem magát ettől a szerencsétlenségtől. A Petriktől kapott okmányokat eltéptem és vízbe dobtam. Ezekkel együtt valószínűleg utolsó reménységemet is. Kimondhatatlan szerelmemre mindig emlékezzék, a sors által megátkozott személyemet felejtse el. Milliós kézcsókkal, a sírig hű Lóránt.

Aztán feleségével elutazott Budapestre. Este érkeztek, a Gellértben vettek lakást. Másnap délután azt az ürügyet vetve, hogy kicsit szétnéz informálódni a színházi világban, ismeretlen nevű ügyvédet keresett. Ennek bemutatkozott és megbízta, hogy hűtlen elhagyás címén indítson válókeresetet Teri ellen. Az ügyvédet arra kérte, hogy koronként küldjön jelentést a per állásáról. Az ügyvéd mindezt tudomásul vette és megígérte, hogy a keresetet már másnap megindítja. Ezzel Galgó a Teri válóperét jó úton tudta és most már minden gondját elvetvén, nekiláthatott annak a munkának, amellyel Melinda művészi jövőjét megalapozza. Amelyben természetesen maga hitt legkevésbé. Sőt ez a kifejezés nem is fedti pontosan a valóságot. Galgó nem kétséget érzett, hogy Melinda viheti-e valamire, Galgó teljes bizonyossággal tudta, hogy nem viheti semmire. De azért elhatározta, hogy nekivág a dolognak. Őt magát is érdekelni kezdte a festett világ, képzeletében tarka felvonulást tartottak primadonnák, színigazgatók, kulisszák, színházi bankettek, híres emberek. A langyos fürdő kellemességével kecsgettették a főpróbák, az igazgatói irodák, a művészekről látogatott törzsasztalok. Életét anyagilag rendbehozta a Katufrék-vagyonnal. Teri remélhetőleg hamar lebonyolódó válásával az utolsó gond is megszűnéssel bízatta, azt lehetett mondania, hogy körülbelül révbe ért. Most már csak meg kellett fognia a dolog végét, hogy Melinda bőszt művészi vágyainak valahogyan enni adjon.

- Angyalom, holnaptól kezdve munkához látunk. A legelső dolgunk lesz szétnézni egy kicsit.

Ez azt jelentette, hogy minden este, sőt lehetőleg délután is, színházba mennek, azonkívül minden lehető időben moziba. Galgó úgy találta célirányosnak, ha mindenekelőtt megismerik a terepet. Melinda az induló paripa módjára prüszkölni kezdett erre a varázslatos vezényszóra. Első szava az volt, hogy ruhát kell csináltatnia, kalapokat kell vásárolnia, általában fel kell frissítenie egész ruhátárát, mert «nincs mit felvennie». Galgó rábízta, csinálja, ahogy akarja. Melinda már reggel nyakába vette a várost és járta a szalónokat, gyakran hazatelefonált

délben, hogy nem tud otthon ebédelni, majd kutyafuttában a Belvárosban eszik valahol valamit. A gyászt folyton csökkentette, sőt rohamosan színesedett. Galgó ezt hallgatólag tudomásul vette. Valamelyik korai mozielőadáson találkoztak, utána többször megtörtént, hogy taxin hazarohantak átöltözni és ugyanazzal a taxival robogtak színházba. Hogy hova menjenek, afelől sok vita volt köztük, mert Melinda csak a zenés darabokat szerette, míg Galgó szívesen nézett meg egy-egy vígjátékot. De türelmesen vetette alá magát a Melinda szeszélyeinek. Előadás után divatos helyeken vacsoráztak és vacsora után mindig elmentek valami mulatóhelyre, ahol Galgó pezsgőt rendelt. Azzal áltatták magukat, hogy ilyen helyeken táncot lehet látni a parketten, amiből Melinda sokat tanul, azonfelül Melinda jövőjének érdeke, hogy mennél többet mutassa magát a világ előtt, ismerjék meg és beszéljenek róla.

Galgó a gőzfürdőben megismerkedett egy magas, borotvált fiatalemberrel. Kitűnt róla, mikor beszélgetésbe elegyedtek, hogy ez a fiatalember ujságíró, még pedig az Esti Hírlap színházrovatának vezetője. Galgó úgy ráugrott, mint csibére a héja. Lantos Alfréd - így hívták a fiatalembert - gőzfürdő után sietett be a szerkesztőségbe. Nem ért rá többet beszélgetni.

- Mikor végzi a munkáját, szerkesztő úr? - kérdezte Galgó.

- Kettőre körülbelül készen vagyok.

- Kérem, szeretném, ha holnap délben megtisztelne bennünket ebédre, a feleségem nagyon fog örülni. A feleségem a színipályára készül és tisztában van azzal, mit jelent egy ilyen kitűnő és fontos ember ismeretsége. Kettőkor eszünk, a Gellértben lakunk. Számíthatunk kedves megjelenésére?

- Köszönöm, hogyne. Kettőkor ott leszek.

- Kitűnő. Csak addig el ne felejtse a nevemet. Galgó. Kapornyaki Galgó. Szóval kettőkor.

- Ott leszek. Sohasem szoktam elkésni. Kérem ismeretlenül is átadni kézcsókomat a nagyságos asszonynak.

Melinda úgy örült a befolyásos ismeretség hírének, hogy majd kibújt a bőréből. Összevissza csókolta férjét, aki a hálát szerényen hártotta el magától.

- Szót sem érdemel, angyalom. Amíg maga készülődik a jövőjére, én is dolgozom. Csak keveset beszélek róla. Ez a Lantos igen fontos ember, melegen kell tartani. El kell bájozni. Ez a helyes kifejezés: el kell bájozni.

- Azt rámbízhatja, - vágta fel fejét Galgóné, nőiessége összes fegyvereinek téves tudatával.

Másnap megjelent Lantos. Lihegve jött, mert kissé elkésett. Azzal mentette ki magát, hogy sok baj volt a kiadóhivatalban.

- Te a kiadóban is dolgozol, - vetette oda Galgó rögtöni tegezéssel, - nemcsak a szerkesztőségben, kérlek?

- Ott is, kérlek, - nyugtázta Lantos azonnal a tegezést, az étterem felé haladva, - én kezelem a színházi kommunikéket és az egyes színházak hirdetéseit is.

A Galgó-házaspár sokatmondóan összecsillant. Ez csakugyan nagy ember, ez a Lantos.

- Mondja, - szólt elhelyezkedés közben Melinda, - maguknál nincsenek illusztrációk, úgye?

- De bizony vannak. A mi melléklapunk a Látcső. Vasárnapi számunk melléklete. Éppen van egy a zsebemben, ha parancsolja, megnézheti.

És benyúlván belső zsebébe, előhúzott egy Látcsövet.

- Óriási példányszámban jelenik meg. Nyolc oldal az egész, de jóval több olvasója van, mint a Színházi Életnek. Ebben én szerkesztem a képeket. Az aláírásokat is.

Melinda félkézzel evett, másik kezével és két szemével a Látcsövet nézte. Hogy a férfiak mit társalognak, az elveszett számára. Koronként fel-felkiáltott:

- Hiszen ez Fedák! Jaj, de gusztá!

Majd figyelmesen tovább nézte a nyolcoldalas mellékletet és megint felhőrdült:

- Hacsek és Sajó, esküszöm! Jaj, de imádom őket. Micsoda felséges humoruk van! Lóránt, mikor nézzük meg Hacsek és Sajót? Én valósággal úszom a boldogságban, hogy annyit járunk színházba. A férjecském mindennap elvisz, néha két helyre is. Hiába, nincs szebb, mint a művészet. Mondja, Lantos, ebben a Látcsőben ki jelenik meg?

- Aki a közönséget érdekli.

- Igen. De ki ez a Gino és Ginette!

- Táncospár. A Grill jövő havi műsorán fognak szerepelni. Kitűnő artisták, én tavaly láttam őket Bécsben. Most jönnek először Pestre. A közönség még nem ismeri őket.

- Úgy. De ha még nem ismeri őket, akkor miért érdeklik a közönséget?

- Ez más, ez hirdetés. A Grill rendes havi hirdetése. Ezek fizetnek.

- Hát akárki megjelenhetik a maga szerkesztésében, aki fizet?

- Hogyne, ha fellép.

Melinda izgatottan lapozta a Látcsövet vissza az elejére, aztán megint végig. A férfiak ettek és beszélgettek. Melinda csak félfoggal evett, hirtelen olyan izgalom vett erőt rajta, amely elvette minden étvágyát.

- Mondja, Fedák is fizetett?

- Nem, nem, dehogyis fizetett. Ő már túl van azon. Sőt mi fizetünk a fényképészünknek.

- Hát hol van az megszabva, hogy ki fizet és ki nem?

- Az a szerkesztő egyéni mérlegelésének dolga. Van fiatal színésznő, aki már majdnem beérkezettnek tekinthető, de a pályáján még szüksége van a reklámra. Annak a képe pénzért jelenik meg. Vagy a színház fizeti, vagy a barátja.

- A színház barátja?

- Nem, a hölgy barátja.

- Persze. Először nem értettem. Azért ne gondolja, hogy én aféle vidéki liba vagyok. Tudom én jól, hogyan megy az ebben a világban. Különben én férjes asszony vagyok. De nekem már nem kell barát, mert vagyonom is van, és megvan a férjecském. Maga is házasember?

Lantos nevetett.

- Nem, nagyságos asszony, én barát vagyok. A színház barátja.

Ezt a szellemességet Galgó igen magasrendűnek és elmésnek találta. Hahotázva nevetett. A hangulat mégis valahogyan nyomottnak tetszett. Még az első üveg pezsgő után is.

- Hát most kimegyünk feketézni, - mondta végül Galgó, - maga, angyalom, engedélyt kap, hogy a Látcsőben elolvashassa a szövegrészt, úgyis látom, hogy alig várja. Én meg Alfréd azalatt beszélgetünk.

Melinda asztalt bontott. Valamennyien kiköltöztek a félemeleti kávéasztalkákhoz. Melinda valóban nekiesett a Látcső szövegrészének, a két férfi pedig a beszélgetésnek. Lantos már tudta, miről lesz szó.

- Húzd közelebb a székedet, - mondta Galgó, - nem akarom, hogy a feleségem hallja.

- Parancsolj, - szólt Lantos és székét közelebb tolván, váratlanul elévette ceruzáját.

Elkezdtek félhangon beszélgetni. Lantos azonnal jegyzett. Melinda mélyen elmerülve olvasta a mellékletet. Elég hosszasan folyt ez a duruzsolás, mikor egyszer Galgó hirtelen felállott és megint leült. Lantos abbahagyta közepén a mondatot.

- Mi az? - kérdezte megütődve.

Galgó csak a kezével intette csendre. Mereven lenézett a portáshoz. A portán ott állott a gyászruhás Katufrék. Galgó kissé hátrahúzódott ültében, hogy ő lelásson, de őt ne láthassa, aki történetesen felnéz. Feszülten figyelte, hogy Katufrék mit végez a portással. A portás oda-pillantott a szobakulcsok óriási táblájára, majd visszafordult és felelt valamit. Nyilván ezt: «a kulcs nincs itt, itthon vannak». Katufrék bólintott és elindult a felvonó felé. Galgó most felállott. Kissé sápadt volt.

- Jobb volna ezt a beszélgetést a szerkesztőségben folytatni.

Lantos valami ellenvetést akart tenni, de Galgó félbeszakította. Melindához fordult.

- Angyalom, mi most elmegyünk, maga szépen várjon meg engem. Ez a dolog nagyon sürgős.

Azzal már indult is a ruhatár felé. Lantos semmit sem értett az egészből, de engedelmesen követte a vendéglátó házigazdát. Az most egyszerre nagyon elkezdett sietni. A ruhatárosnak odavetett egy pengőt.

- A fürdő felé jobb volna kimenni. De különben várjál egy pillanatra. Gyere utánam.

A lépcsőn óvatosan lassított, hogy letekinthessen a felvonóhoz. Katufrék már nem állt ott. Nyilván már felment a lifttel. Galgó nekieredt és átsietett az előcsarnokon. Lantos utána.

- Láttam valakit, - mondta Galgó, - aki bizonyára engem keres és akivel nekem nagyon kényelmetlen találkozni. Siessünk.

Ketten kiléptek az utcára. Ezalatt Melinda elképpervedve ült az asztalnál. El nem tudta képzelni, mi ütött az urához. De körülbelül tudta, hogy ura miről tárgyal félhangon ezzel a Lantos nevű újságíróval. Kétségkívül arról, hogy az ő képe megjelenjen az Esti Hírlap mellékletén. Ez gyönyörűséges izgalommal töltötte el. Nyomban mérlegelni kezdte, hogy milyen fényképet válasszon közlési célra. Ami kép rendelkezésére állott, abból egy sem tetszett neki. Elhatározta tehát, hogy rögtön elmegy valamelyik divatos fényképészhez és csináltat egy modern, közlésre alkalmas felvételt. Lehetőleg profilt, mert arcélén nem lehet a zavaró szemhibát észrevenni. Majd ez a kép megjelenik, az egész ország nézegetni fogja, Debrecenben is ezer és ezer példány forog majd közkezen, bátyja is látni fogja.

Ebben a pillanatban valaki megállt előtte. Melinda felnézett és halkán felsikoltott. Bátyja állt előtte.

- Hol van a férjed? - kérdezte köszönés helyett.

Melinda felállott, hogy hátrálni tudjon.

- Elment egy szerkesztőségbe.

- Jól van. Azonnal gyere fel a szobádba.

- Mit akarsz?

- Majd fenn mindent elmondok. Szerencséje annak a csirkefogónak, hogy nem találtam itthon. Tulajdonképpen nekem szerencsém, mert ha most megtalálom, a pusztá kezemmel megfojtottam volna. De itt nem beszélek többet. Azonnal gyere a szobádba.

Az asszony vonakodott.

- Nem megyek. Egy ilyen vadállattal, amilyen te vagy, nem merek egyedül maradni.

- Ne félj, nem bántalak. Anélkül is megvert téged eléggé a jó Isten. Na, egy-kettő.

Melinda elszánta magát. Előre indult, bátyja követte. Útközben nem szóltak egy szót sem. Az ajtó előtt azonban kitűnt, hogy a szobakulcs Galgó zsebében maradt. A szobalányt kellett hívni, hogy az kinyissa a szobát. Végre ott álltak egymással szemközt a szobában. Katufrék szavának állott: csakugyan békésen viselkedett, semmi jelét sem adta annak, hogy most neki akar esni Melindának és összevissza akarja pofozni. Ahelyett leült és várta, míg Melinda is elhelyezkedik. De Melinda megelőzte.

- Kérlek, akármit akarsz mondani, én felszólítalak, hogy hagyjál nekünk békét. Én szerelmes vagyok a férjecskémbe és ő is imád engem. A művészi pályáról pedig semmi körülmények között nem mondok le. A karrierem megkezdődött. Az Esti Hírlap rimánkodik, hogy az arcképet közölhesse. Lóránt most éppen ezzel a lappal tárgyal, ha akarod tudni.

De ennek a hírnek nem volt meg a várt hatása. Katufrék végigvárta, aztán nyugodtan megszólalt:

- Befejezted?

- Be.

- Akkor most te hallgass végig engem, és kérlek, ne szólj közbe. Nekem most hivatalos ügyem van Pesten, ma reggel még eszem ágában sem volt, hogy felkeresselek. Én tirátok, édes Melinda, keresztet vetettem. Ma délben el kellett mennem a bíróságra. Csatár Lajost kerestem. Tudtam, hogy nincs ma tárgyalási napja, de azért bemegy a hivatalba. Mialatt tárgyaltam vele, az elnök sürgősen kerestette. Egy darabig egyedül hagyott. Amíg magam voltam a szobájában és vártam, a pillantásom véletlenül ráesett a legfelső aktára. Megütötte a szememet a férjed neve. Ez kíváncsivá tett. Akár illik, akár nem, odanyúltam az aktáért és elolvastam. A kezem reszketett, mikor az aktát visszatettem. Te egy bigamista kezébe kerültél.

- Minek a kezébe?

- Egy bigamista kezébe. Galgónak már van egy felesége. Ezt a házasságát most akarja felbontani. De még mielőtt felbontotta volna, téged is elvett feleségül. Ez egy utolsó, aljas hozományvadász. Megmondtam neked előre.

- De hiszen az a nő meghalt.

- Fenét halt meg. Él. Drezdában lakik. A válóper hűtlen elhagyás miatt folyik.

- Ugyan ne beszélj, ez valami félreértés. A Káváss-lány meghalt, elütötte valami szekér.

- Az lehet. De a Káváss-lány előtt volt már egy felesége, attól még a mai napig sem vált el. Mikor Csatár visszajött a szobájába, megvallottam neki, hogy az aktát elolvastam. Ő eleinte haragudott. De aztán már nem énrám haragudott, hanem erre a címeres gazemberre. Én azonnal elmentem a rendőrségre és a férjedet, vagyis azt a csirkefogót, aki férjednek mondja magát, rögtön feljelentettem.

- Majd tisztázza magát. Itt valami félreértés van.
 - Nincs itt semmi félreértés. Ezt a jómadarat le fogják tartóztatni. Most arra felelj, hajlandó vagy-e velem rögtön hazajönni. A válópert haladéktalanul be kell adni. Amíg az lefolyik, ellehetsz nálam.
 - És a pályám?
 - Ne dühösíts, mert azzal kihozol a sodromból. Hogyan akarsz te ezzel a kancsalsággal színésznő lenni?
 - Az csak olyan beszéd. Darvas Lili is kancsalít, mégis nagyszerű színésznő, és Reinhardt szerződtette.
 - Hát csinálj, amit akarsz. Mi van a pénzeddel? Mert valamit én már kiadtam annak a Kondor nevű ügyvédnek.
 - Nem tudom. Az anyagi ügyeket Lóránt intézi. És vedd tudomásul, hogy nagyon ügyesen csinálja.
 - Nagyon ügyesen. El tudom képzelni. Hiszen erre ment ki az egész. Hogy elpezsgőzze a pénzedet, amit szegény apánk egy egész életen keresztül gyűjtögetett. Így gyászolod te az édesapádat? Nem sül le az arcodról a bőr, hogy már levetted a gyászruhát?
 - Én már elindultam a pályámon. Apámat, igenis, mélyen gyászolom a szívemben. A ruha csak külsőség, az nem számít.
 - Hallatlan, mennyire megkeveredté a színpadtól. Most érdemelnéd csak meg, hogy elverjelek, mint a kétfenekű dobót. Csak az hiányzik, hogy elkezdjél színházba, meg mulatóhelyekre menni.
 - Én a pályámat komolyan veszem. Tanulni akarok. Hol tanuljak, ha nem színházban? És oda talán gyászruhában menjek?
- A hangulat kezdett mérgesedni. Katufrék, aki más szándékkal jött ide, most már kezdte magát átadni a felháborodásnak. De ebben a pillanatban megszólalt a telefon. Melinda azonnal felkapta a kagylót.
- Maga az, Lóránt? Hálistennek. Kérem, azonnal jöjjön haza és védjen meg...
 - Ki ellen? A bátyja ott van még?
 - Igen, itt van. Megint fenyegetően viselkedik...
- Katufrék kirántotta nővére kezéből a kagylót és átvette a beszélgetést.
- Halló, itt Katufrék. Kérlek azonnal beszélnem kell veled. Szavamra kijelentem, hogy egy ujjal sem nyúlok hozzád.
 - Kérlek. Ha így van a dolog, akkor állok rendelkezésedre. Meggyőződéseim szerint mindent el lehet békés tárgyalással intézni. Én úriember vagyok és irtózom a botránytól.
 - Honnan beszélsz?
 - Én a Gresham-kávéházból. Ide jöttem be telefonálni, miután sikeresen elintéztem Melinda ügyében egy tárgyalást. Különb, neked is gratulálok: Melinda arcképét igen hízelgő aláírással két hét múlva az egész ország fogja csodálni az Esti Hírlap képes mellékletén. Szóval, ha tanácskozni akarsz velem, itt megvárlak a Gresham-kávéházban. Megtalálsz a kassza közvetlen közelében.
 - Hát csak ülj ott. Én egy percen belül indulok.

Katufrék letette a kagylót, aztán azonnal ismét felvette. A házi központtól vonalat kért, elévette noteszét és abból kinézett egy számot. Feltárcsázta.

- Halló, itt Katufrék. Bozzay úr? Kérem, legyen szíves átmenni a Gresham-kávéházba. Az illető úr e pillanatban ott ül. Az asztala ott van a kassza mellett. Könnyű felismerni, feltűnően csinos szőke ember, elegáns, magas és nyúlánk. Igen... lesz szíves ide megtelefonálni. A Gellért-szállóban vagyok, a százhuszonötös szobában. Köszönöm, Bozzay úr, alászolgája.

Letette a készüléket. Aztán megtörölte az izgalomtól verejtékes homlokát.

- Kinek telefonáltál? - kérdezte rosszat sejtve Melinda.

- Ahhoz semmi közöd. Azt hiszem, öt perc múlva megtudod úgyis. Most megint felteszem a kérdést: hajlandó vagy-e azonnal velem jönni Debrecenbe és haladék nélkül beadni a válópert?

- Eszem ágában sincs. Ez az ember nekem kincset ér. Egy ilyen férjtől váljak el?

- De értsd meg, hogy nem férjed. A bíróság ki fogja mondani, hogy a házasságod érvénytelen.

- Akkor meg semmi értelme beadni a válópert. Ha ez a házasság érvénytelen, hozzámegek még egyszer.

- Hát nem akarsz engem megérteni? Az érdek az, hogy mire a bíróság a bigámia-ügyben kimondja az ítéletet, te már ne légy a felesége. Ezzel a botrányt nem lehet elkerülni, de csökkenti még lehet.

- Csakhogy én nem hiszek ebben a botrányban. Lóránt tisztázni fogja magát. A napnál fényesebben be fogja bizonyítani, hogy ártatlan. Aztán tovább csinálja a karrieremet. Hiába intrikálsz a művészetem ellen, én csak azért is világhírű nő leszek. Nekem máris gyönyörű életem van. Ezt hagyjam itt és menjek a lakásodra? Debreceni szobaáristomba? Azt már nem.

- Gyönyörű szép életed van? Ezt akkor mondod, mikor apád sírján még el sem száradtak a koszorúk?

- A gyászom az én magánügyem. Aki a szívembe lát, tudja, mekkora a fájdalmam. És éppen apámnak akarom megmutatni, hogy igenis, nekem volt igazam.

- Jól van. Látom, hogy veled nem lehet beszélni. Szédült tyúk vagy.

A telefon megint megszólalt.

- Halló, Katufrék jegyző úr? Hát, kérem, az ipsét megfogtuk. Először nagyon felháborodott és kiabált, hogy ő a miniszterelnök közeli rokona és elintézi az egész társaságot. Aztán könnyörgőre fogta a dolgot. Ahogy szokás. A kihallgatása most folyik.

- Köszönöm, Bozzay úr. Holnap bemegyek a rendőrségre. De lehet, hogy még ma. Alászolgája.

Katufrék felállott. Kemény léptekkel ment kifelé. Az ajtóból visszaszólt:

- A férjedet letartóztatták. Én az örökségedet kiadom és soha az életben többé nem akarlak látni. Isten áldjon meg.

Elment.

XVIII.

Mindez évekkel ezelőtt történt.

Nemrég egy svábhegyi telek ügyében találkoznom kellett Aladár barátommal, aki jogi kérdésekben van segítségemre. Megbeszéltük, hogy együtt ebédelünk. Megbeszéljük az adásvételi dolgot, amelyről szó van, aztán felszaladok vele az irodájába, hogy aláírjak valami meghatalmazást. Az ügyről kitűnt, hogy roppant egyszerű. Tüstént átestünk rajta.

- Most már csak a meghatalmazás van hátra, - mondta Aladár, - egy-kettőre túl leszel az egészen. Valószínűleg találkozni fogsz Galgóval. Nem meséltem még neked Galgóról?

- Nem. Ezt a nevet nem hallottam.

- Úgy. Azt hittem, hogy már elmondtam. Hát akkor hegyezd a füled, elmondom az egész történetet. Talán érdekelni fog.

És befészkelve magát a kényelmes karosszékbe, iszogatva az ebédutáni fröccsöt, elmondta Galgó történetét. Ez a regény tehát, amelyet a fentiekben az olvasó elé tártam, nem az enyém, hanem Aladáré, vagy még az övé sem, hanem az életé, amelyről általában azt szokták mondani, hogy igen gazdag regénytermelő.

- Szóval letartóztatták Galgót?

- Le bizony alaposan. Nem is engedték többé szabadlábra. Én úgy jutottam Galgó képviselőéhez, hogy hivatalból rendelték ki. Elejétől kezdve igen sok bajom volt vele. Rögtön azzal kezdte, hogy hazudozott nekem. Hiába mondtam neki, hogy saját dolgát nehezíti, ha nekem hazudik. Legyen egészen őszinte, aztán én majd eldöntöm, hogy a bíróság előtt mit kell hazudni, mit nem. Két ízben is reménytelennek tartottam a védelem munkáját, összeszidtam, faképnél hagytam. Végre megemberelte magát és amit aztán elmondott, elég közel járt az őszinteséghez. A legérdekesebb az volt a dologban, hogy tökéletesen ártatlannak tartotta magát. A főtárgyalás elnöke okos ember volt és véghetetlenül türelmes. De Galgó még őt is kihozta a sodrából. Az elnök nem győzte már svádával és türelemmel, mikor Galgó még csak kezdett belejönni az érvelésbe.

- Mivel érvelt?

- Ő abból indult ki, hogy mikor Melindát elvette, özvegy ember volt, mert előző felesége egyfelől meghalt, másfelől sohasem volt a felesége, tehát nem követhetett el bigámiát. De a Káváss-lánnyal sem követett el bigámiát éppen ezért, mert nem vette el, csak együtt élt vele. Ami pedig Terit illeti, azt ugyan elvette, de maga az asszony egyezett bele, hogy most már váljanak el, elvben már elváltak voltaképpen, csak formaságok voltak hátra. Ugyanilyen szívósan védte magát a váltóhamisítási ügyben. Ő nem írta alá soha a más nevét. Melinda aláírt ugyan idegen nevet, de arra meghatalmazása volt. Persze hiába beszélt és érvelt, a bíróság összbüntetésül négy és fél évre csukta be.

- Melindát is pörbe fogták?

- Hogyne. Katufrék nem ismerte a tréfát, mindent elkövetett, mikor a hamis váltók ki-pattantak, hogy nővérét elítéljék. Melinda csak hat hónapot kapott, de azt le is ülte.

- És most mi van vele?

- Elzüllött. A pénzének az utolsó krajcárig a nyakára hágott. Szerződést persze nem kapott. Amíg volt pénze, addig talált lelkiismeretlen ügynököket, akik bolondították. De aztán elfogyott a pénz, elfogytak a lelkes ügynökök is. Melinda eltűnt az éjszakában. Nem tudok róla semmit.

- És mi lett a másik Káváss-lánnyal?

- Félfüllel hallottam, hogy hozzámment valami ismeretlenhez. Nem tudom, igaz-e. De Petrikről mondta valaki, hogy nagy kellemetlenségei voltak az ügyvédi kamarával. Egy évi szilenciumot kapott. A nyomdája tönkrement, idegen kézbe került, sőt éppen a fiatal Katufrék vette meg. Most kitűnően megy a nyomda. Az egész vidék nyomdaiparát behabzsolta.

- A válóperekkel mi történt?

- Azok rendesen lefolytak. Galgót elválasztották a feleségétől, Melindával kötött házasságát pedig érvénytelennek mondták ki. De most, azt hiszem, induljunk, Galgót nem akarom vártni. Őszintén megvallva, kíváncsi vagyok, mit akarhat tőlem. Ha úgy tetszik, fizessünk.

Fizettünk és mentünk az Aladár irodájába. Galgó még nem volt ott. Aláírtam a meghatalmazást és még kitöltöttem valami nyomtatványokat. Ekkor lépett be a kisasszony és jelentette Galgót.

- Jöjjön be.

És előttem állott Galgó Lóránt. Tagadhatatlanul nagyon csinos ember volt. Körülbelül olyan, amilyenek ponyvaművek képzelete a grófot rajzolja. Első pillanatra le is néztem azokat, akik Aladár elképzelése szerint beugrottak neki, de amikor megszólalt, mindjárt megbocsátottam nekik. Galgónak ellenállhatatlanul kellemes hangja van, modora behízelgő. Nem nagyon kerülgeti az ember tekintetét, egyenesen szeme közé néz annak, akivel beszél. És tekintetében annyi az őszinteség, a szerény, de megingathatatlan szilárdság, hogy szinte lehetetlen elképzelni: ez az ember nem jár igaz úton.

- Kedves Galgó úr, - mondta Aladár, - azért kérttem be, mert attól tartok, hogy ezzel a barátommal, akinek ezennel bemutatom önt, igen hosszú dologom lesz. Ezért, hogy ne válassam, ha nem muszáj, megkérdezem, bizalmas természetű dolog-e az, amiről beszélni akar velem, mert ha nem túlságosan bizalmas, azonnal elintézhethük.

Galgóval tehát személyesen is megismerkedtem. Hozzám lépett, melegen kezét szorított és bókokkal halmozott el. Biztosított, hogy nincs ember az országban, aki ne ismerné a nevemet, az ő számára az a remek könyvem, amelynek «Varjú a toronyórán» a címe, felejthetetlen élmény marad, amíg él. Ez kissé zavarba hozott, mert ezt a könyvet nem én írtam, hanem Csathó Kálmán. De ugyanilyen zavarba hozott volna, ha kénytelen-kelletlen rá kellett volna sütnöm Galgóra, hogy téved. S mialatt azon tűnődtem, hogy ilyenkor mi a teendő, Galgó már visszafordult Aladárhoz.

- Egyáltalában nem bizalmas a dolog és egészen rövid. Azonnal elintézhethük. De ez esetben engedelmet kérek, hogy bemutathassam a menyasszonyomat, aki kint várakozik az előszobában.

Választ nem is várt, kinyitotta az előszobaajtót és kiszólt:

- Parancsoljon befáradni, Pindurkám.

Galgó menyasszonya belépett. Pindurka hatalmas nő volt és láthatólag legalább tíz évvel idősebb Galgónál. Walküri termet, erősen festett haj, sok púder és sok rúzs. De el lehet képzelni, hogy akad férfi, aki csinosnak tartja. Galgó mindenekelőtt bemutatott bennünket. Kezeltünk a menyasszonnyal, aki egymásután kétszer, rendkívül vastag hangon mondta:

- Özvegy Kádárné. Özvegy Kádárné.

Galgó udvariasan széket tolt neki.

- Parancsoljon helyet foglalni, Pindurka. Elég kényelmes? Ne hozzak talán egy párnát? Jó, hát akkor nem. Drága doktor úr, úgy nézzen rá a menyasszonyomra, hogy egy hölgyet lát maga

előtt, akinek érdemes egy egész férfiéletet feláldozni. Végre megtaláltam lelkem felét, doktor úr. Hogy milyen elragadó szép asszony, azt ön is látja. De amit nem láthat rajta, ő ennél több. Ember. Nagyobb dolgot én egy hölgyről nem tudok mondani. Ember ő tetőtől-talpig. Doktor úrnak lesz még alkalma az életben tapasztalni, milyen emelkedett, nagy lélek ez az asszony. A nap minden órájában szeretnék letérdelve hálát adni Istennek, hogy az útjába küldött...

- Szívből örvendek, - vágott közbe Aladár, - és gratulálok. Miben lehetek szolgálatukra?

- Egyelőre csak elvi kérdésem van, doktor úr. Ne tessék azt hinni, hogy az én ügyemben nem értékeltem doktor úr szolgálatait. A menyasszonyom előtt nyugodtan beszélhetek erről, ő mindent tud, és mocsoktalan jellemem tisztaságáról éppen úgy meg van győződve, mint akár a doktor úr maga. Doktor úr, ön úgy harcolt értem, mint egy oroszán. Hogy velem Justizmord történt, arról nem ön tehet, hanem a rövidlátó és félrevezetett hatóságok. No, de hagyjuk ezt, már javában gyűjtöm az anyagot, amelynek alapján feltétlenül el fogják rendelni a perújítást. És akkor megint itt állok a világ előtt emelt homlokkal. Most nem erről van szó, hanem a menyasszonyomról. Pindurkának két testvéröccse van. Azok ki akarják forgatni a vagyonából. Van saját vagyona is, de a vagyon másik fele egy sámfagyárban fekszik. Ha doktor úr hajlandó ebben az ügyben Pindurka oldalára állni, akkor majd külön feljövök és elmondom az egész testvéri veszekedést. Most ez hosszadalmas és bonyolult volna. Hozom írásbeli bizonyítékaimat is. Tehát?

- Mielőtt nem ismerem az ügyet, nem nyilatkozhatom. Majd jöjjön fel és mondjon el mindent. Mindenesetre nagyon örülök, hogy a nagyságos asszonyt szerencsém volt személyesen megismerni.

Ezzel már fel is állt. De Galgó ülve maradt.

- Ez még csak az első számú kérésem. Van még egy második is. A jövő héten esküszünk. Pindurka tanuja Langfelder kormányfőtanácsos, aki szegről végről rokona is. Arra kérném doktor urat, tiszteljen meg azzal, hogy a másik tanu szerepét vállalja.

- Hát erre még nem tudok végleges választ adni, mert közelebbről néhány hétre elutazom. Mindenesetre nagyon megtisztel. Ha feljön hozzám ezt a peres ügyet megbeszélni, akkor erre is választ adok. Várjon csak. Nézzük meg a naptárt. Ráér hétfőn délután négykor?

Galgó a walkürrre pillantott.

- Rá fogok érni, Pindurka?

- Rá.

- Hát akkor hétfőn nagyon jó lesz. Pont négykor, ugye?

Aladár bólintott. Aztán indult, hogy vendégeit kikísérje. Galgó elkészönt tőlem. Özvegy Kádárné is üdvözölt. Megindultak. Menetközben Galgó így szólt:

- Hát mit szólt hozzá, doktor úr? Látott már engem válságos időben is. Gondolta volna akkor, hogy látni fog engem mámorosan, elragadó és ujjongó boldogságban, mikor a harmadik, és most már végleges házasságomat élem?

Ekkor értek az ajtóhoz. Az özvegy már nyitotta.

- Harmadik? - kérdezte Aladár és elmosolyodott.

- Úgy van. Először elvettem Püspökcsanádon Terit. Az egy. Aztán félig elvettem szegény boldogult Nórámát. Az másfél házasság. Aztán elvettem Melindát. Másfél meg egy, az kettő és fél. Most kimondhatatlan boldogságban élek Pindurkával. Kettő és fél, meg egy fél, az összesen három.

- Ha így számoljuk, az csakugyan három. Vizsgálatára hétfőn négykor.

Pindurka ekkor már kint volt az előszobában.

- Azonnal, Pindurkám, - szólt utána Galgó és behúzván az ajtót, suttogva még odaszólt Aladárnak, - tessék azt a két fivért alaposan megtáncoltatni. Megérdemelnék minden rosszat. Nem akarom Pindurka előtt mondani, de fivérei nagyon csúnya fegyverekkel dolgoznak. Nem úriemberek. Doktor úr ismer engem. Aki nem úriember, az nem az én esetem. Vizsgálatásra.

Az ajtó becsukódott. Aladár megcsóválta a fejét.

- Tessék. Galgó három házassága. Írj belőle regényt, ha kedved tartja.

Ime, megírtam. De nehogy valaki bepereljen: az összes nevek koholtak.

VÉGE